

Estl. 210/29.10.1986

JANAKKALAN INVENTOINTIKERTOMUS 1984

Jyri Saukkonen

S i s ä l l y s

JOHDANTO	3
KOHDEHAKEMISTO (kohteet 1-240 numerojärjestyksessä)	13
ESINEHAKEMISTO (esineet numerojärjestyksessä)	23
KOhteiden JAKAUTUMINEN PERUSKARTOILLE	34
LUETTELO ENT. VANAJan KUNNAN ALUEELLA OLEVISTA KOhteISTA	34
JANAKKALAN KUNNAN SIJAINTI YLEISKARTALLA 1:2000 000	35
YLEISKARTTA 1:50 000	36
KOhteiden 1-240 SELOSTUKSET NUMEROJÄRJESTYKSESSÄ	37-472
HISTORIAALLISEN AJAN MAALÖYTÖJÄ	473
VESIPÄHKINÖIDEN LÖYTÖPAIKKOJA	477
KUOPPIA JA SYVENNYKSIÄ, JUOKSUHAUTOJA, TULENSIJAIN JÄLKIÄ, KIVIAITA, LUONTAISIA KUMPAREITA, KALLIOSSA OLEVIA "PORTAITA" JA LUONTAISIA UURTEITA, MAANALAI- NEN HIILI- JA TUOHIKERROS	478
TARINOITA JA TARINAPAIKKOJA	484
PAIKANNIMIÄ:	487
- A: LINNANIMIÄ	487
- B: MUITA NIMIÄ	488
DIALUETTELO	490
NEGATIIVILUETTELO	499
VALOKUVAT	509

JOHDANTO

- Inventoinnin tarkoitus ja sen rahoitus:

Janakkalan inventointi 1984 on osa Kanta-Hämeen seutukaavaliiton kustantamaa seutukaavaliiton kuntien kokonaisinventointia, josta pääosa on tehty 1982-85. Janakkalan lisäksi 1984 inventoitiin myös Hämeenlinna, ja molempien kuntien inventointien kokonaismenot (valmistelu-, maasto- ja jälkityöt) olivat yhteensä n. 58 000 mk. Seutukaavaliitto oli alunperin varannut näiden kahden kunnan inventointeihin, valmistelu-, maasto ja jälkityötä varten 30 000 mk, mutta tämä summa osoittautui riittämättömäksi jo pelkästään maastotöiden osalta kuntien kiinteiden muinaisjäännösten ja esineiden löytöpaikkojen runsauden vuoksi, ja mainitun 30 000 mk:n lisäksi valmistelu- ja maastotyöt vaativat vielä 3 600 mk:n lisäsumman. Jälkitöihin eli tämän kertomuksen ja Hämeenlinnan inventointikertomuksen tekoon rahaa käytettiin lisäksi 24 000 mk.

- Inventoinnin lähtökohdat ja valmistelu:

Inventoinnin lähtökohtana ovat olleet luonnollisesti museoviraston esihistorian toimiston arkistotiedot Janakkalan kiinteistä muinaisjäännöksistä ja irtolöydöistä, joihin sisältyvät luonnollisesti tiedot löydöistä ja paikoista myös siitä osasta ent. Vanajan kuntaa, joka on liitetty Janakkalaan. Aiemmista kertomuksista tärkein on Berit Boströmin inventointikertomus "Janakkalan pitäjän muinaisjäännökset" vuodelta 1942, jossa on kartoitettuna kaikki tuolloin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöydöt. Lisäksi käytettävänä on ollut suuri määrä kaivaus- ja tarkastuskertomuksia, jotka koskevat suurimmaksi osaksi rautakautisia kalmistoja, ja joita ei kannata alkaa luetella erikseen tässä yhteydessä (niihin viitataan kertomuksessa ao. kohteiden yhteydessä). Aiempien kertomusten lisäksi on käytetty hyväksi kaikki muut esihistorian toimiston arkistolähteet: pää- ja lappuluettelot, verifikaatit, kirjeenvaihto, luettelo Janakkalan kiinteistä muinaisjäännöksistä, hyllyissä olevien eri kansioden aineisto jne. Näitäkään

kaikkia ei ole mahdollista luetella erikseen tässä yhteydessä. Lisäksi on käyty läpi esihistorian toimiston käsikirjaston Janakkalaa koskevat lehtileikkeet.

Esihistorian toimiston arkistotietojen lisäksi on käyty läpi museoviraston historian ja kansatieteen toimistojen arkistoaineistoa, jolloin tarkoituksena on ollut löytää näistä sellaisia löytöjä ja tietoja, jotka olisi hyödyllistä ottaa mukaan oheiseen inventointikertomukseen.

Edelleen tietoja muinaisjäännöksistä on etsitty museoviraston kirjastossa säilytettävistä ns. Reinholmin ja Gottlundin kokoelmista. Nämä kokoelmat käsittävät H. A. Reinholmin ja C. A. Gottlundin viime vuosisadalla keräämät hyvin laajat ja mitä moninaisimpia aloja koskevat muistiinpanot.

Arkeologisen kirjallisuuden lisäksi tietoja muinaisjäännöksistä on haettu myös muusta museoviraston kirjastossa säilytettävästä Janakkalaa koskevasta kirjallisuudesta.

Kerätyn aineiston pohjalta suoritettu maastotöiden valmistelu on tehty kesän ja alkusyksyn 1984 kuluessa ja kaikkiaan siihen kului n. 2-3 viikkoa. Valmistelytyössä kopioitiin kaikki arkistoaineisto sekä kirjallisuustiedot (osa näistä huomattiin tosin vasta maastotöiden jälkeen), ja paikat määriteltiin peruskartoilta mahdollisimman tarkoin käytävissä olleiden tietojen pohjalta, minkä jälkeen oli mahdollista tehdä inventoinnin maastotyöt.

- Maastotyöt:

Inventoinnin maastotyötä karttui kaikkiaan 32 päivää ja työ tehtiin syys-, loka- ja marraskuussa 1984 seuraavasti:

- syyskuu: 11 päivää, 6., 7., 10., 12., 21. ja 23.-28. syyskuuta
- lokakuu: 18 päivää, 5.-7., 11.-18. ja 21.-27. lokakuuta
- marraskuu: 3 päivää, 2-4. marraskuuta.

Samanaikaisesti Janakkalan maastotöiden kanssa tehtiin myös Hämeenlinnan inventointi, ja tästä johtuu yllä näkyvä maastotöiden jakautuminen useisiin lyhyisiin työjaksoihin. Pisin yhtäjaksoinen maastotyöjakso

Janakkalan ja Hämeenlinnan inventoinneissa oli 11.10.-4.11. ja se käsitti 25 maastotyöpäivää. Allekirjoittaneen mukana maastossa oli useina työpäivinä fil. yo. Liisa kurkinen ja yhtenä päivänä fil. kand. Esa Koskinen.

Maastotyössä pyrittiin tarkastamaan ennen kaikkea ennestään tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset, selvittämään ja tarkastamaan irtolöytöjen löytöpaikat sekä löytämään muitakin sopivia paikkoja tarkastamalla ennestään tuntemattomia esihistoriallisia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Riittämättömän inventointimäärärahan ja hyvin runsaan esihistoriallisen aineiston vuoksi oli tarkoituksenmukaista sen sijaan jättää tarkastamatta esim. osa Berit Boströmin inventointikertomuksen ajaltaan epämääräisistä kiinteistä muinaisjäännöksistä (metsässä olevista kiviraunioista yms.), koska näiden muinaistieteellinen merkitys on vähäinen, ja koska esihistoriallisten kohteiden selvitys olisi jäänyt tällöin vajavaisemmaksi. Näistä syistä myöskään Reinholmin ja Gottlundin kokoelmista saatuja kohteita, jotka suurimmaksi osaksi eivät ole esihistoriallisia, ei selvitetty maastossa, kuten ei Boströmin kertomuksen lukuisten ruuhien löytöpaikkojakaan. Edellisten lisäksi kertomuksessa on muitakin muinaistieteellisesti etupäässä vähämerkityksellisiä kohteita, joiden osalta maastotarkastukseen ei ollut tilaisuutta.

Kiinteistä muinaisjäännöksistä, sekä ennestään tunnetuista että inventoinnissa löydettyistä, kirjoitettiin lyhyt kuvaus ja niistä otettiin valo- ja diakuvia. Paikoista piirrettiin myös yleiskarttaluonnoksia, vanhoja kaivausten yleiskarttoja täydennettiin käsivaraisesti ja ennestään tunnettuja muinaisjäännöksiäkin selvitettiin koekuopilla silloin, kun nämä toimet katsottiin tarpeellisiksi. Irtolöytöjen löytöpaikkoja tiedusteltiin paikkakuntalaisilta, ennen kaikkea niiltä tiloilta, joiden mailta ao. esine tiedettiin löydetyn. Pyrkimyksenä oli yrittää selvittää vanhojenkin löytöjen löytöpaikkoja tällä tavalla, vaikka näiden osalta työ osoittautui useimmiten tuloksettomaksi. Paikkakuntalaiset suhtautuivat työhön kuitenkin kauttaltaan hyvin myönteisesti.

Maastotyössä löydettiin seuraavat muinaisjäännökset, osa aiemmin löytyneiden esineiden löytöpaikoilta ja osa tarkastamalla sopivannäköisiä maastokohtia:

- Kohteet JANAKKALA 9, 38, 72A-B, 195 ja 197, jotka ovat kivilautisia asuinpaikkoja (n:ot 9 ja 197 näistä ovat nuorakeraamisia)
 - Kohteet JANAKKALA 11, 12, 20, 50 ja 156, jotka ovat epävarmoja kivilautisia asuinpaikkoja
 - Kohde JANAKKALA 135, joka on kivilautinen löytöpaikka (?)
 - Kohde JANAKKALA 71, joka on varhaismetallikautinen asuinpaikka ja rautakautinen kalmisto(?)
 - Kohde JANAKKALA 96, joka on metallikautinen asuinpaikka(?)
 - Kohde JANAKKALA 98, joka käsittää kaksi kuppikiveä ja rautakautisen kalmiston(?)
 - Kohde JANAKKALA 99, joka on rautakautinen polttokenttäkalmisto (?)
 - Kohde JANAKKALA 100, joka käsittää rautakautisen polttokenttäkalmiston ja kuppikiven
 - Kohde JANAKKALA 113, joka käsittää ennestään tunnetun kuppikallion ja inventoinnissa löydetyn polttokenttäkalmiston
 - Kohde JANAKKALA 117A, joka on rautakautinen kalmisto tai asuinpaikka(?)
- Seuraavat kohteet saatiin tietää paikkakuntalaisilta tai ne selvisivät paikkakuntalaisilta saadun tai Janakkalan Laurinmäen museossa huomautun irtolöydön myötä:
- Kohteet JANAKKALA 70, 107, 111F, 236, 238 ja 239, jotka ovat rautakautisia löytöpaikkoja
 - Kohde JANAKKALA 73, joka on esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöpaikka
 - Kohteet JANAKKALA 117B-D, jotka käsittävät kaksi hävitettyä kuppikiveä ja kolmannen puretun ulkorakennuksen perustuksessa
 - Kohde JANAKKALA 59, joka on kiviroykkiö
 - Jälkityöt/inventointikertomus:

Inventointikertomus on tehty pääosin joulukuun 1985 ja kesäkuun 1986 välisenä aikana, kuten myös Hämeenlinnan inventointikertomuskin.

Varsinainen kertomus käsittää 240 numeroitua kohdetta (JANAKKALA 1-240) sekä sivuilla 473-489 olevat, erillisten otsikoiden alle kootut paikat (ks. sisällysluetteloa ja em. sivuja kertomuksessa), joita ei ole katsottu tarkoituksenmukaisiksi ottaa kertomukseen omiksi kohteiksi. Jälkimmäisiä ei ole merkitty myöskään kertomuksen peruskarttoille 1:20 000 tai yleiskartalle 1:50 000 vaan niiden sijainnit

on tyydytty ilmoittamaan vain peruskartan koordinaatein. Kohteet JANAKKALA 1-207 ovat sellaisia kohteita, joiden sijainnit ovat tiedossa niin tarkasti, että ne on voitu merkitä peruskarttaotteille ja yleiskartalle, kun taas kohteita JANAKKALA 208-240 ei ole voitu merkitä kartoille, koska niiden sijainteja ei tiedetä riittävän tarkasti.

Peruskarttaotteilla olevat kohteet JANAKKALA 1-207 selostetaan Janakkalan lounaisosasta lähtien ja päätyen kunnan koillisosaan seuraavassa peruskarttajärjesteyksessä: 2042 09, 2131 07, 2131 08, 2131 12, 2131 11, 2131 10, 2042 12, 2133 01, 2133 02, 2133 03 ja 2133 05. Viimeinen peruskarttaotteille merkitty kohde, JANAKKALA 207, on kuitenkin poikkeuksellisesti peruskartalla 2131 08. Peruskarttaotteet 1:20 000 ovat tekstin joukossa aina viimeisen ao. otteella olevan kohteen selostuksen jälkeen.

Välittömästi tämän johdannon jäljessä ovat kohdehakemisto kohteista JANAKKALA 1-240 (kohteen numeron lisäksi tässä mainitaan kylä, paikan nimi ja paikan määrittäminen), löytöhakemisto kaikista Janakkalan muinaislöydöistä (numerojärjestyksessä kunkin aikakauden löydöt omana ryhmänä, numeron ja esineen lisäksi viitataan myös ao. kohteeseen) sekä selvitys kohteiden jakautumisesta peruskartoille, luettelo niistä kohteista, jotka ovat ent. Vanajan kunnan alueella, mutta jotka nykyään ovat Janakkalaa, Janakkalan kunnan sijainti yleiskartalla 1:2000 000 sekä yleiskartta 1:50 000. Dialuettelo, negatiiviluettelo ja valokuvat on sijoitettu kertomuksen loppupuolelle.

Kustakin kertomuksen kohteesta selostetaan, kuitenkin vain tarpeen mukaan, seuraavat asiat:

- kohteen numero (JANAKKALA 1-240)
- maininta (ent. Vanaja) ao. kohteissa
- peruskartta ja kohteen peruskoordinaatit tai sijainti muuten määriteltynä
- kylä
- (löytö)paikka
- paikan määrittäminen, luokitus (I-III)
- maanomistaja (nimi + osoite) ja tila
- tutkimukset
- muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta
- löydöt

- (löytö)paikan sijainti
- kohteen kuvaus
- inventointi 1984
- valokuvat
- diat
- viittaus peruskarttaotteeseen ja yleiskarttaluonnokseen
- lisäyksiä

Kyliin suhteen noudatetaan peruskartoille merkittyjä virallisen maarekisterin mukaisia kylärajoja. Löytöpaikoista on pyritty noudattamaan paikoista ennestään käytettyjä nimiä ja uudet kohteet on nimetty yleensä tilan tai muun peruskartalle merkityn paikan mukaan. Muinaisjäännösten luokittelu (I-III) tarkoittaa seuraavaa: Luokka I säilytetään sellaisenaan, luokka II rauhoitetaan tutkittavaksi, jonka jälkeen se siirretään luokkaan I tai III, luokka III on tutkittu tai tuhottu kohde, jonka enempi säilyttäminen ei ole tarpeen tai sellainen paikka, jonka tarkka sijainti ei ole tiedossa. Maanomistustiedot rauhoitusilmoitusten lähettämistä varten ovat v:ltä 1985 ja ne on saatu Janakkalan kunnan kaavoitusosastolta ja kunnan verotoimistosta; tilusnumeroiden osalta on esitetty käytetyllä peruskartalla oleva RN:o sekä uudempi RN:o, mikäli se on saatu tietää. Kutakin kohdetta koskeva luettelo aiemmista tutkimuksista on pyritty saamaan täydelliseksi, mutta mikäli kohteesta, esim. Hakoisten muinaislinnasta, on esihistorian toimiston arkistossa hyvin runsaasti erillisiä valokuvia ja sekalaisia papereista, ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi viitata kaikkiin näihin ao. kohteen kohdassa muita arkistolähteitä. Kirjallisuuden suhteen viitataan vain tärkeimpiin painettuihin lähteisiin eli ennen kaikkea primaarijulkaisuihin ja sellaisiin tutkimuksiin, joissa selvitetään ao. paikan luonnetta. Veikko Kerkkosen "Janakkalan historiaan" ei viitata. Löydöistä on katsottu hyväksi kirjoittaa löytötiedot sanasta sanaan pääluettelon mukaan ja näitä tietoja on täydennetty vielä tarpeen mukaan esim. verifikaattien tiedoilla. Löytöpaikkojen sijainti on ilmoitettu mm. kilometreinä yleiskartalle 1:50 000 merkitystä Janakkalan kirkosta, mikä helpottaa kohteiden löytämistä yleiskartalta. Mikäli kohde tarkastettiin inventoinnissa, selostetaan tarkastuksen tulokset kohdassa inventointi 1984; mikäli kohdetta ei tarkastettu, tämäkin mainitaan ao. kohteen yhteydessä.

Seuraavat kertomuksen kohteista, joista suurin osa ei ole esihistoriallisia, on "löydetty" kirjallisuudesta, eikä niistä ole aiempia tietoja esihistorian toimiston arkistossa: JANAKKALA 13, 35, 43-45,

49, 56, 153 ja 223. Reinholmin ja Gottlundin kokoelmien tietoihin perustuvat seuraavat kohteet, eikä niistäkään ole siis aiempia tietoja esihistorian toimiston arkistossa: JANAKKALA 174, 208, 218-220, 224, 225, 227, 228 ja 237.

Inventointikertomuksen kohteiden JANAKKALA 1-240:n perusteella Janakka-
lasta tunnetaan eri aikaisia kiinteitä muinaisjäännöksiä ja irtolöytö-
jen löytöpaikkoja seuraavasti:

- kivikausi:

asuinpaikkoja: 9 (joista mm. kaksi nuorakeraamisia)

epävarmoja asuinpaikkoja: 4

löytöpaikkoja: 46 (näistä tosin 4 lähemmin tuntematonta paikkaa ovat
ent. Vanajan kunnan alueella eli nämä paikat voivat
olla nykyisin Hämeenlinnan alueellakin ja yhdestä
paikasta ei tiedetä, onko se Janakkalassa vai Hattulas-
sa)

epävarmoja löytöpaikkoja: 13 (nämä ovat sellaisia paikkoja, joiden
löydöt eivät ole tallessa ja joiden kivikautisuus
ei ole varma)

- myöhäiskivikausi ja pronssikausi:

yksi löytöpaikka

- varhaismetallikausi:

asuinpaikkoja: 2 (toisella paikoista ollut asutusta varhaismetallikau-
den lisäksi kivikaudella ja mahdollisesti myös rauta-
kaudella)

- rautakausi:

kalmistoja 13: (joista 7 varmaa polttokenttäkalmistoa, 3 ruumishauta-
kalmistoa, yksi polttokenttä- ja ruumishautakalmisto,
yksi paikka luokiteltu vain kalmistoalueeksi ja siel-
läkin lienee polttokenttäkalmisto ja pari-kolme hauta-
rauniota sekä yksi kalmisto, jossa on ollut kaksi
tai kolme osittain hävitettyä ja osittain tutkittua
hautarauniota)

epävarmoja kalmistoja: 4

yksi kalmisto tai asuinpaikka(?)

yksi raunio, joka on tutkittu ja tulkittu uhriraunioksi
 yksi kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka, jolla mahdollisesti
 ollut myös rautakatuista asutusta

kätkön löytöpaikkoja: 2

kuppikiviä ja -kallioita: 23 kpl 17 eri paikassa (monet kalmistojen
 yhteydessä)

löytöpaikkoja: 27

epävarmoja löytöpaikkoja: 5 (nämä ovat sellaisia paikkoja, joiden löy-
 döt eivät ole tallessa ja joiden rautakautisuus ei ole varma)

- metallikausi:

yksi asuinpaikka(?)

- rautakausi tai historiallinen aika:

muinaislinnoja: 2 (näiltä ei ole ajoittavia löytöjä)

yksi muinaislinna tai linna-niminen paikka

löytöpaikkoja: 2

- keskiaika:

muinaislinna (Hakoinen)

keskiaikaisen kartanon rauniot (autioitunut uudella ajalla)
 paikka, jossa ollut keskiaikaisen(?) rakennuksen jäännökset

löytöpaikkoja: 3

yksi epävarma löytöpaikka (tämän keskiaikaaisuus ei ole varma)

- esihistoriallinen tai historiallinen aika, historiallinen aika,
 ajoittamattomat:

historiallisen ajan hautapaikkoja: 2

epävarmoja historiallisen ajan hautapaikkoja: 2

paikka, jossa kertoman mukaan on vanha kalmisto ruttovuosilta

paikka, jossa kertoman mukaan on neljän upseerin haudat

paikka, jossa kertoman mukaan on vanha käräjämäki ja siinä kolme
 kumpua

paikka, jossa perimätiedon mukaan on ollut (katolinen?) kappeli
 ns. uhri- tai sammaslähteitä: 14

vanha rajapaikka

rajakivi (siirtolohkare)

rajaraunio

kivivalli

kiviröykkiöitä tai - raunioita: 44 kpl 17 eri paikassa

yksi kiviröykkiö tai kiviuni(?)

"jättekast": 3 kpl 2 eri paikassa

kiviuneja: 3

yksi maakunnan peittämä historiallisen ajan potaskauuni

yhden kiviunin jäännökset

yksi hävitetty kiviuni

paikka, jossa on "9 kiukaan raunioita"

"vanhoja kiukaita" (useita tarkemmin tuntemattomia paikkoja)

kiukaita ja vanhoja salpietariuneja (useita tarkemmin tuntemattomia paikkoja)

"Lapin uunia" (useita tarkemmin tuntemattomia paikkoja)

"stenrös..., hvilka inuti äro byggde med en liten ugn"

(useita paikkoja tietyllä alueella)

hävitetty "jonkinlainen kiukaan tai tulisian tapainen"

muinaisjäännös

ainakin kolme hävitettyä tulensijaa, jotka arvelun mukaan ovat olleet lappalaisten muistoja

siirtolohkareita, joihin liittyy (kansan)tarina: 2

paikka, johon liittyy kansantarina

paikka, josta on tavattu suosta siltaa tai laituria

hävitetty "sammalien peitossa (ollut) noin metrin laajuinen kivikasa, jossa oli ainakin kolmea eri mallia ihmiskäden muokkaamia kiviä"

yksi "muurattu uuninpohja"

luontainen kivi, jossa rapautumisen aiheuttama kuvio

historiallisen ajan löytöpaikkoja: 2

yksi epävarma historiallisen ajan löytöpaikka

esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöpaikkoja: 4

ruuhen löytöpaikkoja: 23

yksi katiskoiden löytöpaikka

Sivuilla 473 - 489 olevien erillisten otsikoiden (ks. sisällysluetteloa) alla selostetaan paikkoja seuraavasti:

- historiallisen ajan maalöytöjä: 10
 - vesipähkinöiden löytöpaikkoja: 2
 - kuoppia ja syvennyksiä, juoksuhautoja, tulensijain jälkiä, kivi-aita, luontaisia kumpareita, kalliossa olevia "portaita" ja luontaisia uurteita, maanalainen hiili- ja tuohikerros:
- yht. 19

- tarinoita ja tarinapaikkoja: 9
- paikannimiä: linnanimiä: 4
 muita nimiä: 4

Helsingissä 10. elokuuta 1986

Jyri Saukkonen

KOHDEHAKEMISTO (kiinteät muinaisjäännökset alleviivattu)

<u>kohteen n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
1	Sauvala	Punamullanmaa	- <u>kiviuuni</u>
2	Sauvala	Koskela 1	- <u>hävitetty kiviuuni</u>
3	Sauvala	Koskela 2	- <u>kiviuunin jäännökset</u>
4	Sauvala ja Tervakoski	Komoportinharju eli -mäki	- <u>kivivalli ja rajaraunio</u>
5	Tervakoski ja Sauvala	Komoportin lähteet A ja B	- <u>kaksi ns. uhrilähdettä</u>
6	Vähikkälä	Maaniitty	- <u>ns. uhrilähde</u>
7	Sauvala	Mäenpää	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
8	Sauvala	Ilomäki	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
9	Sauvala	Valajärvi	- <u>kivik. (nuorakeraami- nen) asuinpaikka</u>
10	Sauvala	Valajärvi(?)	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
11	Sauvala	Seppälänlahti	- <u>kivik. asuinpaikka(?)</u>
12	Sauvala	Niemelä	- <u>kivik. asuinpaikka(?)</u>
13	Sauvala	Piikakivi	- <u>siirtolohkare, johon liittyy tarina</u>
14	Rehakka(?)	Niinisalo(?)	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
15	Rehakka	Nielulampi	- <u>ruuhen löytöpaikka</u>
16	Rehakka	Mustalammi	- <u>yksipuolen ruuhen löytöpaikka</u>
17	Rehakka	Tapiola	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
18	Rehakka	Kavanti	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
19	Hakoinen, Hyvikkälä, Rehakka	Unikkolinna	- <u>muinaislinna</u>
20	Irjala	Irjalanlahti	- <u>kivik. asuinpaikka(?)</u>
21	Irjala	Irjala	- <u>kivik., varhaismetalli- autinen ja mahdollisesti myös rautak. asuinp.</u>
22	Irjala	Irjalan kartano	- <u>ns. uhrilähde</u>
23	Hakoinen	Peninkulman Tukkimäki	- <u>rautak. löytöpaikka(?)</u>
24 A-B	Hyvikkälä tai Hakoinen	Mäenpää- Väkkärlä	- <u>paikka, jossa kertoman mukaan on neljän upseeri- haudan</u>

<u>kohteen</u> <u>n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
25	Hyvikkälä	(?)	- <u>ainakin kaksi kivi- röykkiötä</u>
26	Hyvikkälä	Vuorela	- kivi. löytöpaikka(?)
27	Hyvikkälä	Kapulasilta	- esihist. tai hist. ajan löytöpaikka
28	Hyvikkälä	Levonoja	- <u>ns. uhrilähde</u>
29	Hyvikkälä	Metsämaa	- <u>sammaslähde</u>
30	Hyvikkälä	Suojärven ranta	- kivi. löytöpaikka
31	Virala	Rauhalan ranta	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
32	Haapaniemi tai Hyvikkälä	Piiliönlahti	- rautak. löytöpaikka
33	Haapaniemi	Haapaniemen talo	- kivi. löytöpaikka
34	Haapaniemi	Heitikankivi eli Heitikka	- <u>siirtolohkare, johon liittyy kansantarina</u>
35	Haapaniemi ja Virala (Janak- kalan osalta)	Vanhankivi eli Heinäsuonvaha	- <u>rajakivi (siirtoloh- kare)</u>
36	Virala	Kuuslammi	- kivi. löytöpaikka
37	Virala	Koivikko	- <u>kivi. asuinpaikka</u>
38	Virala	Palsanlahti	- <u>kivi. asuinpaikka</u>
39	Virala	Mikkola	- <u>ns. uhrilähde</u>
40	Virala	Sipiranta	- kivi. löytöpaikka
41	Virala(?)	Kiihamäki(?)	- kivi. löytöpaikka
42	Niemenpää	Niemenpää	- <u>kuppikivi</u>
43	Niemenpää	(?)	- rautak. löytöpaikka(?)
44	Niemenpää	(?)	- kivi. löytöpaikka(?)
45	Niemenpää	Ent. Niemenpään kartano	- <u>keskiaikaisen karta- non rauniot (autioitu- nut uudella ajalla)</u>
46	Niemenpää	Paimenaro	- rautak. löytöpaikka
47	Harviala	Marjumäki	- <u>kuppikivi</u>
48	Harviala	Harvialan kartano	- rautak. löytöpaikka
49	Harviala(?)	(?)	- kivi. löytöpaikka
50	Harviala	Haulionmäki 1	- <u>kivi. asuinpaikka(?)</u>
51	Harviala	Haulionmäki 2	- rautak. löytöpaikka
52	Koljala	Haulionmäki 3	- rautak.(?) löytöpaikka
53	Koljala	Koivuniemi	- kivi. löytöpaikka
54	Koljala	Andrejev	- kivi. löytöpaikka

<u>kohteen n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
55	Syvänoja	Käkilampi	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
56	Mäskälä ja Käikälä (Janakalan osalta)	Vuorenpyykki	- <u>vanha rajapaikka</u>
57	Koljala	Lintumäki	- <u>ns. uhrilähde</u>
58	Taappola	Taappola 1	- <u>kiviröykkiö</u>
59	Taappola	Taappola 2	- <u>kiviröykkiö</u>
60	Koljala	Lastuvuori	- <u>kivik. löytöpaikka(?)</u>
61	Turenki	Ylitalo tai Aarila	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
62	Turenki	Kekanaho	- <u>rautak. polttokenttäkalmisto</u>
63	Turenki	Paturi	- <u>rautak. kätkön löytöpaikka</u>
64	Kuumola	Kuumola 1	- <u>rautak. polttokenttäkalmisto</u>
65	Kuumola	Kuumola 2	- <u>kuppikivi</u>
66	Turenki	Harmoila	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
67	Vähä-Hiisi	Inkolinnan eteläpuolinen peltoalue	- <u>esihist. tai hist. ajan löytöpaikka</u>
68	Ikaloinen, Vähä-Hiisi ja Kilpiälä	Inkolinna	- <u>muinaislinna tai linnaniminen paikka</u>
69	Vähä-Hiisi	Vähä-Hiiden lähde	- <u>ns. uhrilähde</u>
70	Vähä-Hiisi	Silvån	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
71	Vähä-Hiisi	Vähä-Hiisi 1	- <u>varhaismetallikautinen asuinpaikka ja rautak. kalmisto (?)</u>
72 A-B	Vähä-Hiisi	Vähä-Hiisi 2	- <u>kivik. asuinpaikka</u>
73	Vähä-Hiisi	Vähä-Hiisi 3	- <u>esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöpaikka</u>
74	Ikaloinen	Kansola	- <u>paikka, jossa kertoman mukaan on vanha kärejämäki ja siinä kolme kumpua</u>
75	Ikaloinen	Kiianlinna	- <u>muinaislinna</u>
76	Ikaloinen	Kinnari 1	- <u>rautak. ruumishautakalmisto</u>
77	Ikaloinen	Kinnari 2	- <u>rautak. löytöpaikka</u>

<u>kohteen n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
78	Ikaloinen	Kinnari 3	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
79	Ikaloinen	Kinnari 4	- <u>kuppikivi</u>
80	Yläne/Rastila	Sälilampi	- <u>yksipuolen ruuhkan löytöpaikka</u>
81	Rastila	Raimansuonkalliot	- <u>kuppikivi</u>
82	Virala	Onkion lähde	- <u>paikka, johon liittyy kansantarina</u>
83	Pappila	Kotiranta	- <u>kivik. asuinpaikka</u>
84	Pappila	Pappilan ranta	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
85	Pappila	Kirkkomaa	- <u>rautak. ruumishauta- kalmisto</u>
86	Pappila	Kansakoulun tontti	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
87	Räikälä	Kirkkopelto	- <u>paikka, jossa ollut keskiaikaisen(?) raken- nuksen jäännökset</u>
88	Räikälä	Flinck eli Mäki- Flinck	- <u>rautak. polttokenttä- kalmisto</u>
89	Räikälä	Laurinlähde- Flick	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
90	Räikälä	Laurinlähde	- <u>ns. uhrilähde</u>
91	Räikälä	Laurinlähteen alapuolella oleva pelto	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
92 A-B	Räikälä	Räikälä 1	- <u>kuppikivi ja siinä kiinni oleva rautak. raunio (A) sekä matala kiviraunio (B)</u>
93 A-B	Räikälä	Räikälä 2	- <u>rautak. polttokenttä- kalmisto (A) ja kuppi- kallio (B)</u>
94	Räikälä	Räikälä 3	- <u>kuppikivi</u>
95	Hakoinen/ Räikälä	Räikälänjoki	- <u>hist. ajan löytö(?)</u>
96	Kernaala	Räikälänjoen varsi	- <u>metallik. asuinpaikka (?)</u>
97	Kernaala	Veittonen	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
98	Hakoinen	Hamppula 1	- <u>kaksi kuppikiveä ja rautak. kalmisto(?)</u>
99	Hakoinen	Hamppula 2	- <u>rautak. polttokenttä- kalmisto(?)</u>
100	Hakoinen	Hamppula 3	- <u>rautak. polttokenttä- kalmisto ja kuppikivi</u>

<u>kohteen</u> <u>n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
101	Hakoinen	Hakoistenlinna	- <u>muinaislinna</u>
102	Hakoinen	Hakoinen 1	- <u>kuppikivi</u>
103	Hakoinen	Hakoinen 2	- <u>27 kivirauniota (muutamien epävarmoja)</u>
104	Hakoinen	Hakoinen 3	- <u>kiviraunio</u>
105	Hakoinen	Kokkila	- <u>kiviröykkiö</u>
106	Hakoinen	Tuulensuunjoki	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
107	Hakoinen	Nurmela	- <u>rautak. löytöpaikka</u>
108	Hakoinen	Ojanhaaran lähde	- <u>ns. uhrilähde</u>
109	Hakoinen/ Kernaala	Räikälänjoen suu	- <u>keskiaikainen löytöpaikka</u>
110	Kernaala	Annanmäki	- <u>hist. ajan hautapaikka?</u>
111 A-F	Monikkala	Monikkalan kartano	- <u>A: rautak. polttokenttäkalmisto</u> B: <u>maakunnan peittämä hist. ajan potaskauuni</u> C: <u>(sekundaarinen) kivik. löytöpaikka</u> D: <u>paikka, jossa perimätiedon mukaan ollut (katolinen?) kappeli</u> E: <u>hist. ajan hautapaikka</u> F: <u>rautak. löytöpaikka</u>
112	Kernaala	Tytärtynnänkallio eli Tytärmäki	- <u>hist. ajan hautapaikka?</u>
113	Kernaala	Kukkomäki	- <u>kuppikallio ja rautak. polttokenttäkalmisto</u>
114	Kernaala	Makasiininmäki	- <u>rautak. polttokenttä- ja ruumishautakalmisto</u>
115	Kernaala	Niemelä 1	- <u>kuusi kuppikiveä ja rautak. kalmistoalue</u>
116	Kernaala	Niemelä 2	- <u>rautak. kalmisto(?)</u>
117 A-D	Kernaala	Kekkilä-Heikkilä	- <u>kaksi hävitettyä kuppikiveä ja kolmas puretun ulkorakennuksen perustuksessa sekä rautak. kalmisto tai asuinpaikka(?)</u>
118	Kernaala	Heikkilä	- <u>keskiaikainen löytöp.</u>
119	Kernaala	Mäntylä	- <u>rautak. kätkön löytöp.</u>
120	Kernaala	Hiidenkärki	- <u>rautak. löytöpaikka</u>

<u>kohteen n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
121	Vanantaka	Vanaantaka 1	- <u>kaksi tai kolme osittain hävitettyä ja osittain tutkittua rautak. hautarauniota</u>
122	Vanantaka	Vanaantaka 2	- rautak. löytöpaikka
123	Vanantaka	Vanaantaka 3	- <u>hävitetty kuppikivi</u>
124	Vanantaka	Vanaantaka 4	- kivik. löytöpaikka
125	Konttila	Rajala	- hist. ajan löytöpaikka
126	Kiipula	Kiipulan talo	- rautak. löytöpaikka
127	Kernaala	Vähä-Kurki	- <u>rautak. ruumishauta-kalmisto</u>
128	Vanantaka	Santala	- rautak. löytöpaikka
129	Vanantaka	Sipilä	- <u>hist. ajan hautapaikka</u>
130	Leppäkoski	Leppäkosken kartano 1	- kivik. löytöpaikka
131	Leppäkoski	Leppäkosken kartano 2	- kivik. löytöpaikka
132	Leppäkoski	Kasarminmäki 1	- <u>kiviröykkiö</u>
133	Leppäkoski	Kasarminmäki 2	- <u>kiviröykkiö</u>
134	Hakoinen	Ali-Joutjärvi	- rautak. löytöpaikka(?)
135	Hakoinen	Yli-Joutjärvi 1	- kivik. löytöpaikka(?)
136	Hakoinen	Yli-Joutjärvi 2	- kivik. löytöpaikka(?)
137	Hakoinen	Yli-Joutjärvi 3	- rautak. löytöpaikka(?)
138	Hakoinen	Yli-Joutjärvi 4	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
139	Rehakka	Unikon ja Järvenpään välinen ranta	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
140	Hakoinen	Ahola 1	- <u>hävitetty kiviröykkiö</u>
141	Hakoinen	Ahola 2	- kivik. löytöpaikka
142	Rehakka	Vuoristo	- <u>hävitetty kiviröykkiö</u>
143	Rehakka	Peltolan ranta	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
144	Uhkoila	Nuoritalon ranta	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
145	Rehakka	Huistinoja	- <u>kiviröykkiö (vanha tulensija)</u>
146	Rehakka	Kiuaskallio	- <u>kiviuni</u>
147	Rehakka	Valkealammi	- luultavasti kolmi- tai useampipuisen ruuhen löytöpaikka.
148	Napiala	Heikkilä	- kivik. löytöpaikka
149	Napiala	Heikkilä(?)	- kivik. löytöpaikka
150	Napiala	Peltoranta	- kivik. löytöpaikka

<u>kohteen n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
151	Tervakoski	Ns. Osuuskaupan tontti(?)	- kivik. löytöpaikka
152	Tervakoski	Tervakoski Oy	- kivik. löytöpaikka
153	Tervakoski	Paimenkivi	- <u>siirtolohkare, johon liittyy kansantarina</u>
154	Vähikkälä	Karhunjätkikivi	- <u>luontainen kivi, jossa on rapautumisen aiheuttama kuvio</u>
155	Vähikkälä	Sokslammin lähde	- <u>hävitetty ns. uhrilähde</u>
156	Tervakoski	Ristola	- <u>kivik. asuinpaikka(?)</u>
157	Tervakoski	Toiva	- kivik. löytöpaikka
158	Uhkoila	Ojala	- <u>hävitetty kivistö</u>
159	Uhkoila	Anttilan lähde	- <u>sammal lähde</u>
160	Tervakoski(?)	Korpela(?)	- <u>"muurattu uunin pohja"</u>
161	Tervakoski(?)	Korpela(?)	- kivik. löytöpaikka(?)
162	Tervakoski	Punkan koulu	- keskiaikainen(?) löytöpaikka.
163	Leppäkoski	Rankila	- kivik. löytöpaikka
164	Leppäkoski	Ranginoja 1	- kivik. löytöpaikka
165	Kernaala	Ranginoja 2	- <u>kivik. asuinpaikka</u>
166	Kernaala	Somerontie	- <u>ns. uhrilähde</u>
167	Turenki	Jokimaa	- myöhäiskivik. tai pronssik. löytöpaikka
168	Turenki	Mäkelä	- <u>kivistö</u>
169	Monikkala	Valkama	- kivik. löytöpaikka
170	Jokimaa	Kaislaranta	- kivik. löytöpaikka
171	Jokimaa	Vuorenmaa	- kivik. löytöpaikka
172	Jokimaa	Haukijoki 1	- <u>hävitetty kivistö</u>
173	Jokimaa	Haukijoki 2	- kivik. löytöpaikka(?)
174	Jokimaa	Haukijoki 3	- <u>"jättekast"</u>
175	Hiisi	Männistö	- <u>ainakin kolme hävitettyä tulensijaa, jotka arvelun mukaan ovat olleet lappalaisten muis- toja</u>
176	Turenki	Mäntyniemi	- hävitetty "jonkinlainen kiukaan tai tulisijan tapainen" muinaisjäännös
177	Mallinkainen	Jussila	- hävitetty "sammalien peitossa (ollut) noin metrin laajuinen kivikasa, jossa oli ainakin kolmea eri mallia ihmiskäden muokkaamia kiviä"

<u>kohteen n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
178	Jokimaa	Kanervisto	- kivik. löytöpaikka
179	Monikkala/Mallinkainen	Mallinkaistenjärven ja Saporjärven vä- linen salmi	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
180	Monikkala	Valskerinlahti (eli Isonkallion- lahti)	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
181	Monikkala	Kahilahti	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
182	Monikkala	Niemelänlahti	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
183	Turenki	Kahilampi	- haapionosan löytö- paikka
184	Monikkala	Vehkalampi	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
185	Salonen	Lassila	- kivik. löytöpaikka(?)
186	Salonen	Etu-Veno 1	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
187	Salonen	Etu-Veno 2	- katiskoiden löytö- paikka
188	Salonen	Etu-Veno 3	- ruuhen löytöpaikka
189	Monikkala	Sammaljärvi	- yksipuisen ruuhen ja ruuhenpätjän löy- töpaikka
190	Monikkala	Saukonlampi	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
191	Monikkala	Ihanainen	- kivik. löytöpaikka(?)
192	Turenki	Koivuniemi	- kivik. löytöpaikka
193	Turenki	Kuusisto	- hist. ajan löytöpaikka
194	Turenki	Kuusisto(?)	- kivik. löytöpaikka
195	Kerkkola	Kurki	- <u>kivik. (nuoraker.) asuinpaikka</u>
196	Turenki	Tyrylahti 1	- rautak. löytöpaikka
197	Kerkkola	Tyrylahti 2	- <u>kivik. asuinpaikka</u>
198	Kerkkola	Terrilä	- <u>hävitetty kiviroskio, mahdollisesti vanha tulisija</u>
199	Koljala	Ikaanlahti 1	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
200	Koljala	Ikaanlahti 2	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka

<u>kohteen</u> <u>n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
201	Salonen	Etu-Veno 4	- yksipuisen ruuhen löytöpaikka
202	Salonen	Korpela	- kivik. löytöpaikka(?)
203	Salonen	Heikkilä	- <u>paikka, jossa kerton mukaan on vanha kalmisto ruttovuosilta</u>
204	Salonen	Siivola-Ylitalo (ent. Taka-Siivola)	- kivik. löytöpaikka(?)
205	Turenki	Koskela	- kivik. löytöpaikka(?)
206	Mallinkainen	Löyttymäki-Mutkala	- kivik. löytöpaikka
207	Rastila	Eskola	- <u>paikka, josta on tavattu suosta siltaa tai laituria</u>
208	Koljala ja mahdollisesti myös Mäskälä	"Berget Kontuvuori", jossa useita paikkoja	- <u>"stenrös ..., hvilka inuti äro byggde med en liten ugn"</u>
209	Harviala(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
210	Harviala	(?)	- kivik. löytöpaikka
211	Harviala	(?)	- kivik. löytöpaikka
212	Virala	Vahvaranta	- <u>kiviröykkiö</u>
213	Luultavasti Hakoinen tai Kernaala	(?)	- keskiaikainen löytö.
214	Kernaala	Hiiden heitto-kivi	- <u>kivi (siirtolohkare?), johon liittyy kansantarina</u>
215	Kernaala	(?)	- rautak. tai hist. ajan löytöpaikka
216	Turenki	(?)	- rautak. löytöpaikka
217	(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
218	Jokimaa	Kylkiäisten niittu 1	- <u>kiviuni</u>
219	Jokimaa	Kylkiäisten niittu 2	- <u>"2 jättekast"</u>
220	Kirri(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
221	Oletettavasti nyk. Kirri	Kirrin suo	- rautak. löytöpaikka
222	Virala	Kalliola	- kivik. löytöpaikka
223	Rastila	Linkokivi eli Pirunlinkokivi	- <u>siirtolohkare, johon liittyy kansantarina</u>

<u>kohteen</u> <u>n:o</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen</u>
224	Oletettavasti joku seur. nyk. kylästä: Heinäjoki, Kitu, Harviala, Hakumäki, Sillanpää, Syvänoja, Käikälä, Kirri, Syrjäntaka, Yläne, Lempelto, Tyry ja Kuumola	Jamoin aho	- <u>"9 kiukaan raunioita"</u>
225	Oletettavasti ainakin nyk. Heinäjoki, Harviala, Hakumäki, Kitu, Sillanpää, Syvänoja, Käikälä, Kirri, Syrjäntaka, Yläne, Lempelto, Tyry ja Kuumola	Useita paikkoja joiden sijainti ei ole tiedossa	- <u>"vanhoja kiukaita"</u>
226	Luultavasti esim. Mallinkainen, Hiisi, Jokimaa, Monikkala	Useita paikkoja, joiden tarkat sijainnit tuntemattomat	- <u>kiukaita ja vanhoja salpietariuuneja</u>
227	Monikkala tai Turenki	Tarkemmin tuntematon paikka Mallinkaisten maa -nimisellä alueella	- <u>kiviröykkiö tai kiviuni(?)</u>
228	Salonen	Useita paikkoja, joiden sijainti tuntematon	- <u>"Lapin uunia"</u>
229	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
230	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
231	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
232	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
233	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
234	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
235	(?)	(?)	- esihist. tai hist. ajan löytöpaikka
236	(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
237	(?)	(?)	- kivik. löytöp.(?), ehkä useampiakin
238	(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
239	(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
240	(?)	(?)	- rautak. tai hist. ajan löytöpaikka

LÖYTÖHAKEMISTO

"kivikaudelta"

KM 1832:4	<u>onsitaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 178
KM 1869:55	<u>kirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 41
KM 1869:56	<u>taltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 131
KM 1869:57	<u>vasarakirveen vasarapuoli</u>	ks. kohde JANAKKALA 14
KM 2750	<u>reikäkivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 124
KM 3136	<u>kapeateräinen kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 157
KM 3144:3	<u>epäsäännöllinen kivinuija (reikäkivi)</u>	ks. kohde JANAKKALA 111C
KM 3453:1	<u>tuurankaltainen kirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 17
KM 3555	<u>vasarakirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 149
KM 3804:1	<u>kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 194
KM 6190:10	<u>kivikirveen kantaosa</u>	ks. kohde JANAKKALA 148
KM 6190:29	<u>tasataltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 233
KM 8226	<u>saviastianpaloja n. 40 kpl (kampakeramiikkaa)</u>	ks. kohde JANAKKALA 165
KM 10897	<u>kolme saviastianpalaa (kampakeramiikkaa)</u>	ks. kohde JANAKKALA 21
KM 11061	<u>oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 17
KM 11062:1-185, 187-283	<u>asuinpaikkalöytöjä (osa löydöistä varhaismetal- likautisia ja osa mahdol- lisesti rautakautisia)</u>	ks. kohde JANAKKALA 21
KM 11326	<u>olkapääkirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 152
KM 11327	<u>olkapääkirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 151
KM 11328	<u>oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 192
KM 11329	<u>tasataltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 170
KM 11426	<u>kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 130
KM 11917	<u>oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 61 A ja B
KM 14276	<u>poikkikirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 40
KM 17022	<u>kiviaseen teelmä, olkakir- kirveen tai reikänuijan</u>	ks. kohde JANAKKALA 156

KM 17024	<u>olkapääkirveen katkelma</u>	ks. kohde JANAKKALA 141
KM 17209	<u>käyräselkäinen kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 197
KM 17352	<u>kivitaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 84
KM 17696	<u>poikkiteräinen taltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 9
KM 17697	<u>pieni, poikkiteräisen kirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 10
KM 18707	<u>kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 164
KM 20538:1-5	<u>hiotun kivilajiesineen (?) pala, saviastianapaloja (kampakeramiiikkaa) 4 kpl ja kvartsi-iskoksia 106 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 21
KM 20732	<u>suippohamarainen vasara-kirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 169
KM 21554	<u>hioin</u>	ks. kohde JANAKKALA 150
KM 21869	<u>kvartsi-iskos</u>	ks. kohde JANAKKALA 165
KM 21870:1-2	<u>kaksi hiointa (toinen mahdollisesti vain hioimen katkelma)</u>	ks. kohde JANAKKALA 164
KM 22351	<u>kvartsi-iskos</u>	ks. kohde JANAKKALA 106
KM 22360	kvartsi-iskoksia 16 kpl	ks. kohde JANAKKALA 37
KM 22699:1-2	<u>saviastian kylkipala (nuorakeramiikkaa) ja kvartsi-iskos</u>	ks. kohde JANAKKALA 9
KM 22700	<u>kvartsi-iskos</u>	ks. kohde JANAKKALA 11
KM 22701	<u>kvartsi-iskoksia 2 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 12
KM 22702	<u>kvartsi-iskoksia 2 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 20
KM 22703:1-2	<u>kvartsi-iskoksia 37 kpl ja palanutta luuta 1 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 21
KM 22704:1-3	<u>hiotun kivilajiesineen katkelma, ehkä hioimen, kvartsi-iskoksia 9 kpl ja palanutta luuta 5 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 38
KM 22706	<u>kvartsi-iskos</u>	ks. kohde JANAKKALA 50
KM 22708	<u>kvartsi-iskoksia 12 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 72A-B
KM 22709:1-2	<u>kivilaji-iskos ja kvartsi-iskoksia 24 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 72A-B
KM 22710	<u>saviastian kylkipala</u>	ks. kohde JANAKKALA 83
KM 22720	<u>kvartsi-iskos(?)</u>	ks. kohde JANAKKALA 135

KM 22721	<u>kvartsi-iskos tai - esine(?)</u>	ks. kohde JANAKKALA 156
KM 22722:1-3	<u>käsihioiden(?) katkelma, savi-astian kylkipala (nuorakeramiikka) ja kvartsi-iskoksia 9 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 195
KM 22723	<u>kvartsi-iskoksia 2 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 197
Satakunnan museo (Pori) 8129	<u>kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 33
Viipurin museo G 2526-34	<u>vasarakirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 232
Hämeenlinnan museo 2595	<u>reikäkivi (luetteloitu nuotankivenä)</u>	ks. kohde JANAKKALA 78
Hämeenlinnan museo 2793	<u>kivikirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 231
Hämeenlinnan museo 2794	<u>kivitaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 230
Hämeenlinnan museo 2981	<u>kivitaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 229
Hämeenlinnan museo 3765	<u>oikoteräinen kirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 222
Hämeenlinnan museo 5025	<u>venekirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 54
Hämeenlinnan museo 5291	<u>nelisivuinen oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 206
Janakkalan Laurinmäen museo 1363	<u>vasarakirveen terä-puolisko</u>	ks. kohde JANAKKALA 37
Janakkalan Laurinmäen museo 1365 (ent. säilytyspaikka: Turengin kotiseutumuseo, Janakkala)	<u>pohjalaisen taltan teräkatkelma</u>	ks. kohde JANAKKALA 234
Janakkalan Laurinmäen museo 1367	<u>ns. alkeellinen kirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 37
Janakkalan Turengin kansakoululla,	<u>nelisivuinen oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 195
Janakkalan Leppäkosken kansakoululla,	<u>uurrenuija</u>	ks. kohde JANAKKALA 165
Valtioneuvos Walfred Spåre, Helsinki,	<u>kiviase</u>	ks. kohde JANAKKALA 210
V. 1908 maist. Leon. Björkbomilla Turussa (kuulunut kauppias K.F. Björkbomin keräelmään H:linnassa, n:o 6)	<u>kourutaltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 211
Säilytyspaikka ei tiedossa,	<u>kampakeraaminen savias-tianpala(?) (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)</u>	ks. kohde JANAKKALA 44
Säilytyspaikka ei tiedossa,	<u>oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 53
Säilytyspaikka ei tiedossa,	<u>kivitaltta(?) (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)</u>	ks. kohde JANAKKALA 60
Säilytyspaikka ei tiedossa,	<u>oikokirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 163
Säilytyspaikka ei tiedossa,	<u>kiviesineitä(?) (löytöjen luonne ja ajoitus epävarmat)</u>	ks. kohde JANAKKALA 185

Säilytyspaikka ei tiedossa, <u>kivitaltta(?)</u> (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. JANAKKALA 204
Ei tallessa, <u>tasataltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 7
Ei tallessa, <u>kiviesineitä(?)</u> (löytöjen luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 26
Ei tallessa, <u>reikäkivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 30
Ei tallessa, <u>reiällinen kivikirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 36
Ei tallessa, <u>vasarakirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 49
Ei tallessa, <u>taltta</u>	ks. kohde JANAKKALA 130
Ei tallessa, <u>kiviesine(?)</u> (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 136
Ei tallessa, <u>kiviesine(?)</u> (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 161
Ei tallessa, <u>saviastianpaloja</u>	ks. kohde JANAKKALA 165
Ei tallessa, <u>reikäkivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 171
Ei tallessa, <u>kiviesine</u> (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 173
Ei tallessa, <u>iso kivikirves(?)</u> (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 191
Ei tallessa, <u>kivikirves(?)</u> (löydön luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 202
Ei tallessa, <u>kaksi kiviesinettä(?)</u> (löytöjen luonne ja ajoitus epävarmat)	ks. kohde JANAKKALA 205
Ei tallessa, <u>kiviesine</u>	ks. kohde JANAKKALA 220
Ei tallessa, <u>kiviesineitä</u> (löytöjen luonne tarkemmin tuntematon)	ks. kohde JANAKKALA 237
<u>"myöhäiskivikaudelta tai pronssikaudelta"</u>	
KM 11454 <u>yksinkertainen reikäkirves</u> (luetteloitu alunperin vasarakirveenä)	ks. kohde JANAKKALA 167
<u>"varhaismetallikaudelta"</u>	
KM 11062:1-185, 187-283 <u>asuinpaikkalöytöjä</u> (vain osa varhaismetallikautisia)	ks. kohde JANAKKALA 21
KM 22707:3-4 <u>saviastian kylkipala ja kvartsi-iskoksia 3 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 71
<u>"rautakaudelta"</u>	
KM 9 <u>hopealöytö: rahoja, naisten pääkoristeita ym.</u>	ks. kohde JANAKKALA 63

KM 468	<u>kaksi rautaista keihäänkärkeä ja kaksi pientä pronssirengasta</u>	ks. kohde JANAKKALA 217
KM 567	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä (löytöjen tarkempi erittely kohteen kuvauksen yhteydessä)</u>	ks. kohde JANAKKALA 121
KM 597	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä (löytöjen tarkempi erittely kohteen kuvauksen yhteydessä)</u>	ks. kohde JANAKKALA 121
KM 598	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä (löytöjen tarkempi erittely kohteen kuvauksen yhteydessä)</u>	ks. kohde JANAKKALA 114
KM 1869:64	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 32
KM 1937	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 221
KM 2787	<u>katkelmia kolmesta hopeavartaasta kierretystä kaularenkaasta</u>	ks. kohde JANAKKALA 126
KM 2947	<u>pronssirannerenkaan puolikas</u>	ks. kohde JANAKKALA 122
KM 3144:4-10	<u>ympyräinen kupurasolki (:4), kymmenen saviruukun kappaletta (:5), kaksi pronssista esinettä, levypalanen ja liuska (:6), palanut luunsirpale (:7), lahonneita luunpalasia (:8), sittaa (:9), kolme rautanaulaa (:10)</u>	ks. kohde JANAKKALA 111A
KM 3289:3	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 48
KM 3452:4-5	<u>kaksi keihäänkärkeä</u>	ks. kohde JANAKKALA 97
KM 3452:6	<u>kolme saviruukun kappaletta ja yksi sittakappale</u>	ks. kohde JANAKKALA 121
KM 4444	<u>rautainen keihäänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 114
KM 4922:1-2	<u>keihäänterä ja rannerengas</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
KM 5456:1-2	<u>keihäänterä ja pronssinen spiraalisormus</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
KM 6610:1	<u>pronssinen hevosenkenkäsolkki</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
KM 9110:1-2	<u>kaksi hevosenkenkäsolkea, joissa molemmissa pala neliniitistä kangasta</u>	ks. kohde JANAKKALA 76
KM 9199:1-6	<u>rautainen vyönsolkki, rautainen veitsenterä, pieni pala kangasta, johon on kiinnitetty pronssirenkaita, osa ihmisen pääkalloa sekä leukaluu, pronssinen hevosenkenkäsolkki, tulusrauta</u>	ks. kohde JANAKKALA 76
KM 9435:1-3	<u>rautainen varsiputkellinen keihäänkärki, rautaisen kaksiteräisen miekan kappale ja rautainen ruodollinen veitsenterä</u>	ks. kohde JANAKKALA 88

KM 10128	<u>rautainen keihäänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 216
KM 11056	<u>rautainen keihäänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 127
KM 11062:1-185, 187-283	<u>asuinpaikkalöytöjä</u> (vain osa mahdollisesti rautakaudelta)	ks. kohde JANAKKALA 21
KM 11578:1-2	<u>karjalainen kupurasolki ja pronssinen ketjunkannatin</u>	ks. kohde JANAKKALA 127
KM 11938:1-3	<u>kaksi karjalaista kupurasolkea ja ihmisenluita</u>	ks. kohde JANAKKALA 114
KM 12481	<u>karjalainen soikea kupurasolki</u>	ks. kohde JANAKKALA 209
KM 12482	<u>rautaisen keihäänkärjen katkelma</u>	ks. kohde JANAKKALA 120
KM 12694:1-22	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde JANAKKALA 114
KM 12703	<u>miekan säilä</u>	ks. kohde JANAKKALA 66
KM 13091:1-4	<u>rautainen tappara, partaveitsi(?), naulan teräosa t. jonkun rautaesineen ruodonpää ja käsin taottu, nelitahkoista kiilaa muistuttava naula</u>	ks. kohde JANAKKALA 85
KM 13273:1-6	<u>pronssinen rannerengas, rautaiset kuolaimet, kolme rautakirvestä ja palaneita luunsiruja</u>	ks. kohde JANAKKALA 114
KM 13287:1-14	<u>kaivauslöytöjä ruumishaudoista</u>	ks. kohde JANAKKALA 85
KM 13288	<u>rautainen keihäänterä</u>	ks. kohde JANAKKALA 86
KM 13309:1-6	<u>rautainen miekansäilä; kaksi keihäänkärkeä; kilvenkupuran katkelma; 30 rautapalaa (useimmat kilvenkupurasta); kilvenkupurassa ja viidessä rautapalassa kankaanjätteitä</u>	ks. kohde JANAKKALA 62
KM 13615:1-69	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde JANAKKALA 62
KM 13630:1-263	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde JANAKKALA 114
KM 13672:1-2	<u>pyöreä kupurasolki ja rautainen putkikeihäänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 64
KM 13776:1-63	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde JANAKKALA 64
KM 14418	<u>putkellinen keihäänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 51

KM 14530:1-8	<u>rintaketju, kaksieläiminen käärmesolki, ketjunkantaja, kelloriipuk-sia 3 kpl, pronssikulkenen, lasi-massahelmiä 14 kpl, kaurinäkinken-kiä (Cypraea moneta) 4 kpl ja prons-sispiraalia 2 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 119
KM 15519	<u>hevosenkengänmuotoinen solki</u>	ks. kohde JANAKKALA 8
KM 16227:1-3	<u>saviastianpaloja ja -murusia 40 kpl sekä hiilenmurunen</u>	ks. kohde JANAKKALA 92A
KM 16297	<u>miekka</u>	ks. kohde JANAKKALA 46
KM 16571:1-16	<u>saviastianpaloja ja -murusia 142 kpl sekä rautakuonaa 3 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 92A
KM 16634	<u>hioin tai riipus (rautakautisuus ei varma)</u>	ks. kohde JANAKKALA 52
KM 16673B:1-3	<u>saviastianpaloja 43 kpl, palaneita luunsiruja 17 kpl ja rautakuonan pala</u>	ks. kohde JANAKKALA 115
KM 16673B:4	<u>palanutta savea 12 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 115
KM 16673B:5-10	<u>pronssinen kankiketjun nivel (:5), savesta tehty väärtinänpyörä (:6), taottu rautanaula (:7), soikea prons-sirengas (:8), kaksi litteää rauta-esineen katkelmaa (:9), pronssilevyl-lä päällystetty nahkatupen nipukka (:10)</u>	ks. kohde JANAKKALA 116
KM 17023	<u>rautainen partakirves</u>	ks. kohde JANAKKALA 18
KM 17210	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 196
KM 17737:1-3	<u>saviastianpaloja 11 kpl, palaneita luunsiruja noin 45 g ja palanen vii-vakoristeista luuesinettä</u>	ks. kohde JANAKKALA 93A
KM 19358	<u>saviastian kylkipaloja 2 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 115
KM 22695	<u>rautainen putkikeihäänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 107
KM 22696:1-4	<u>rautakirves, saviastian kylkipalo-2 kpl, kvartsi-iskos ja palanutta luuta 5 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
KM 22697	<u>rautatappara</u>	ks. kohde JANAKKALA 70
KM 22707:1-2	<u>rautainen vyönsolki ja rautalevyn kappale</u>	ks. kohde JANAKKALA 71
KM 22711	<u>saviastian kylkipala</u>	ks. kohde JANAKKALA 89

KM 22712:1-2	<u>saviastianpaloja</u> 11 kpl	ks. kohde JANAKKALA 93A
KM 22714:1-2	<u>saviastian kylkipaloja</u> 3 kpl ja <u>pyssy(?)piitä pala</u>	ks. kohde JANAKKALA 98
KM 22715	<u>savirastian kylkipaloja</u> 2 kpl	ks. kohde JANAKKALA 99
KM 22716:1-2	<u>saviastian kylkipaloja</u> 4 kpl ja <u>palanutta luuta</u> 3 kpl	ks. kohde JANAKKALA 100
KM 22717:1-4	<u>saviastianpaloja</u> 5 kpl ja <u>palanutta luuta (ihmisen</u> <u>pääkallostasta) yksi kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 113
KM 22718:1-3	<u>saviastian kylkipaloja</u> 2 kpl, <u>palanutta(?) luuta</u> 2 kpl sekä <u>hevosen tai nauden hampaita ja</u> <u>niiden katkelmia</u> 6 kpl	ks. kohde JANAKKALA 115
KM 22718:4-6	<u>saviastian kylkipaloja</u> 2 kpl, <u>palanutta savea</u> yksi kpl ja <u>palanutta(?) luuta</u> 2 kpl	ks. kohde JANAKKALA 115
KM 22718:7	<u>saviastian kylkipaloja</u> 2 kpl	ks. kohde JANAKKALA 115
KM 22719:1-2	<u>saviastian kylkipaloja</u> 3 kpl ja <u>palanutta savea</u> yksi kpl	ks. kohde JANAKKALA 117A
Hämeen museo	(Tampere) 993:18 <u>rautainen kei-</u> <u>häänkärki</u>	ks. kohde JANAKKALA 77
Hämeenlinnan museo 770	<u>pronssinen spiraali-</u> <u>sormus</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
Hämeenlinnan museo 771 A-B	<u>pronssinen hevosen-</u> <u>kenkäsolkki</u> ja <u>8-nastainen pyöreä</u> <u>kupurasolkki</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
Hämeenlinnan museo 772	<u>hopeinen hevosenkenkä-</u> <u>solkki</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
Hämeenlinnan museo 773	<u>spiraalikierteinen</u> <u>pronssirannerengas</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
Hämeenlinnan museo 1151	<u>pronssinen ketjupala</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
Hämeenlinnan museo 2016	<u>pronssisormus</u>	ks. kohde JANAKKALA 88
Janakkalan Laurinmäen museo 1366	<u>soikea tu-</u> <u>tuluskivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 238
Janakkalan Laurinmäen museo 1368	<u>soikea tu-</u> <u>tuluskivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 239
Janakkalan Laurinmäen museo (ilman n:oa)	<u>rautainen kirveenterä</u>	ks. kohde JANAKKALA 236

- Janakkalan Leppäkosken kansakoululla, rautainen keihäänkärki ks. kohde JANAKKALA 128
- Anatoomisella laitoksella, kaksi ihmisen pääkalloa ja useita raajojen luuta ks. kohde JANAKKALA 127
- Matti Mikkolalla (os. Vähä-Hiisi, 14200 Tu- tenki) Vähä-Hiiden tilalla, rautainen keihäänkärki ks. kohde JANAKKALA 71
- Säilytyspaikka ei tiedossa, soljen muotti(?) (löydön luonne ja ajoitus epä- varmat) ks. kohde JANAKKALA 43
- Säilytyspaikka ei tiedossa, rautainen putkikei- häänkärki ks. kohde JANAKKALA 91
- Ei tallessa, keihäänkärkiä(?) (löytöjen luon- ne ja ajoitus epävarmat) ks. kohde JANAKKALA 23A-C
- Ei tallessa, pyöreä kupurasolki ja luuta ks. kohde JANAKKALA 71
- Ei tallessa, palaneita luunsiruja ks. kohde JANAKKALA 88
- Ei tallessa, arabialainen hopearaha ks. kohde JANAKKALA 111F
- Ei tallessa, ihmisen pääkallo, jokin pitempi luu ja pienempiä luunpalasia ks. kohde JANAKKALA 127
- Ei tallessa, rautainen keihäänkärki(?) (löydön luonne ja ajoitus ei- vät ole varmat) ks. kohde JANAKKALA 134
- Ei tallessa, "paljon isoja pronssisia solkia ja muita koruja" (löytöjen rau- takautisuus ei ole varma) ks. kohde JANAKKALA 137
- "metallikaudelta"
- KM 22713:1-2 saviastian reunapala ja kvartsi-iskoksia 7 kpl ks. kohde JANAKKALA 96
- "rautakaudelta tai historialliselta ajalta"
- Janakkalan Leppäkosken kansakoululla, rautainen kirveenterä ks. kohde JANAKKALA 240
- Säilytyspaikka ei tiedossa, miekan katkelma ks. kohde JANAKKALA 215

"esihistorialliselta tai historialliselta ajalta"

- KM 22698:1-4 kaksi tuohikohoa ja kaksi tuohi-
kohon katkelmaa ks. kohde JANAKKALA 73
- Janakkalan Laurinmäen museo 1364, (ent. säilytys-
paikka: Turengin kotiseutumuseo,
Janakkala) ns. väärttinänpyörä ks. kohde JANAKKALA 235
- Janakkalan Turengin kansakoululla, kaksi ns.
väärttinänpyörää ks. kohde JANAKKALA 67
- Janakkalan Hyvikkälän kansakoululla, ns. väärtti-
nänpyörä ks. kohde JANAKKALA 27

"keskiajalta"

- KM-hist. os. 2671:1-23 kaivauslöytöjä
Hakoistenlinnalta ks. kohde JANAKKALA 101
- KM-hist. os. 2671:24 nuolenterä ks. kohde JANAKKALA 101
- KM-hist. os. 2671:25 varsiputkella varustettu
nuolenterä ks. kohde JANAKKALA 213
- KM-hist. os. 4922:3-4 savipikari ja tiilen-
pätkä ks. kohde JANAKKALA 87
- KM-hist. os. 4922:5 tiilenkappaleita, kaivaus-
löytöjä Hakoistenlinnalta ks. kohde JANAKKALA 101
- KM-hist. os. 5005 rautamiekan katkelma, kahva
ja säilän yläosa jäljellä ks. kohde JANAKKALA 118
- KM-hist. os. 5455:1-104 kaivauslöytöjä Hakoisten-
linnalta ks. kohde JANAKKALA 101
- KM-hist. os. 36142:1 tappara ks. kohde JANAKKALA 109
- Säilytyspaikka ei tiedossa, rautainen kirveenterä
(ajoitus keskiajalle ei varma) ks. kohde JANAKKALA 162

"historialliselta ajalta"

- KM 2926:7 luita ks. kohteet JANAKKALA 110 ja 112
- KM 7287 33 lasi- ja savihelmeä ks. kohde JANAKKALA 129
- KM 22705:1-7 korkkimaista ainetta oleva esine
tai sellaisen katkelma; saviastian
kylkipaloja 3 kpl; palaneen saven
kappale, jossa pyöreän, putkimaisen
esineen(?) painanne; 3 kpl palanutta
tiilimäistä savea, joissa tasapintai-
sia sivuja; 10 kpl säännöttömänmuotoi-
sia tiilimäisiä palaneen saven kappa-
leita; rautakuonaa yksi kpl; muuta
kuonaa yksi kappale ks. kohde JANAKKALA 45

KM-hist. os. 1903	<u>kuolaimet</u>	ks. s. 473-474, n:o 4
KM- hist. os. 1934	<u>hopealusikka</u>	ks. s. 474, n:o 7
KM-hist. os. 3804:2	<u>valinmuotti</u>	ks. kohde JANAKKALA 193
KM hist. os. 43-15	<u>rautainen kiveenterä</u>	ks. s. 473, n:o 1
KM-hist. os. 5456:3-4	<u>kaksi 4 cm levyisen rautavanteen palasta ja kaksi vihreätä lasinpalas- ta, toinen ehkä lasias- tiasta</u>	ks. kohde JANAKKALA 112
KM-hist. os. 36142:2	<u>lasimassahelmiä 40 kpl</u>	ks. kohde JANAKKALA 129
KM kansat. os. 1790	<u>viisi jalustinta</u>	ks. s. 474, n:o 6
Hämeenlinnan museo N2796	<u>kuolaimet</u>	ks. s. 475-476, n:o 10
Hämeenlinnan museo 3283	<u>hevosenkenkä</u>	ks. s. 474, n:o 5
Janakkalan Leppäkosken koululla,	<u>rautakautinen kirveenterä</u>	ks. s. 473, n:o 3
Janakkalan Leppäkosken kylän Ranginojan tilal- la,	<u>vanginraudat</u>	ks. s. 475, n:o 9
Juho Rankilla (os. Leppäkosken kartano)	<u>huhmar</u>	ks. s. 475, n:o 8
Säilytyspaikka ei tiedossa, metallirengas (löydön luonne ja ajoit- us epävarmat)		ks. kohde JANAKKALA 95
Ei tallessa,	<u>ruotsin- ja venäjän- vallan aikaisia rahoja ja nappeja</u>	ks. kohde JANAKKALA 57
Ei tallessa,	<u>luita</u>	ks. kohde JANAKKALA 111E
Ei tallessa,	<u>luita</u>	ks. kohde JANAKKALA 112
Ei tallessa,	<u>hioinkiventapainen kivi</u>	ks. kohde JANAKKALA 125
Ei tallessa,	<u>soljentapainen esine ja paljon kovasiemenpalasia (löytöjen ajoitus hist. ajalle ei varma)</u>	ks. kohde JANAKKALA 140
Ei tallessa,	<u>tykinkuulia</u>	ks. s. 473, n:o 2
<u>"uudelta ajalta"</u>		
KM 3144:11	<u>pieni sileä sormus</u>	ks. kohde JANAKKALA 111A

KOHTEIDEN JAKAUTUMINEN PERUSKARTOILLE

(vain peruskarttaotteille merkityt kohteet)

<u>kartan numero ja nimi</u>	<u>kohteiden numerot</u>
2042 09 Loppi	1-3
2042 12 Launonen	162
2131 07 Kaloinen	4-22
2131 08 Hyvikkälä	23-41, 207
2131 10 Tervakoski	129-161
2131 11 Janakkala	57-128
2131 12 Harviala	42-56
2133 01 Ryttylä	163-167
2133 02 Mallinkainen	168-198
2133 03 Jylisjärvi	199-204
2133 05 Hietoinen	205, 206

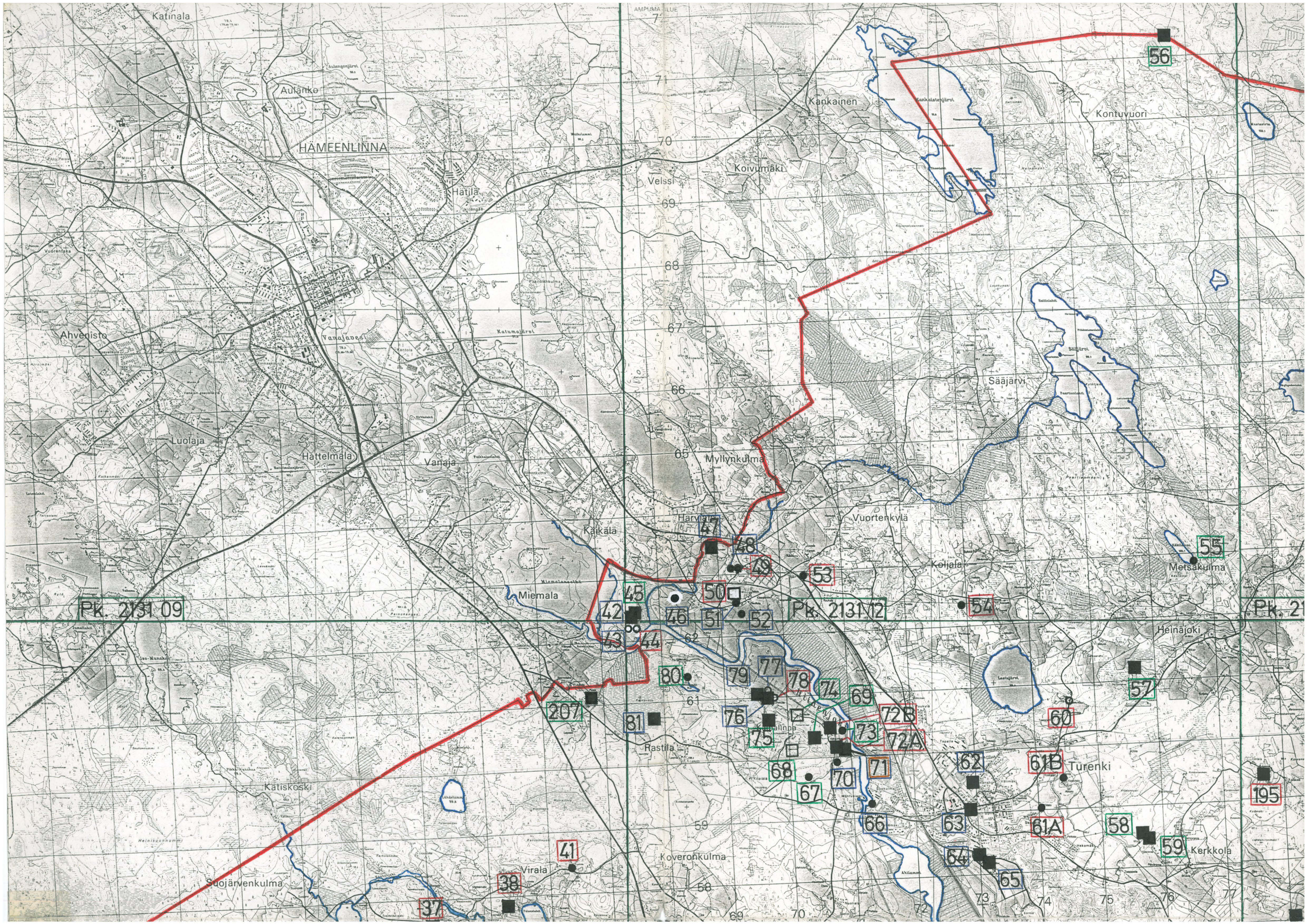
LUETTELO ENT. VANAJAN KUNNAN ALUEELLA OLEVISTA KOHTEISTA

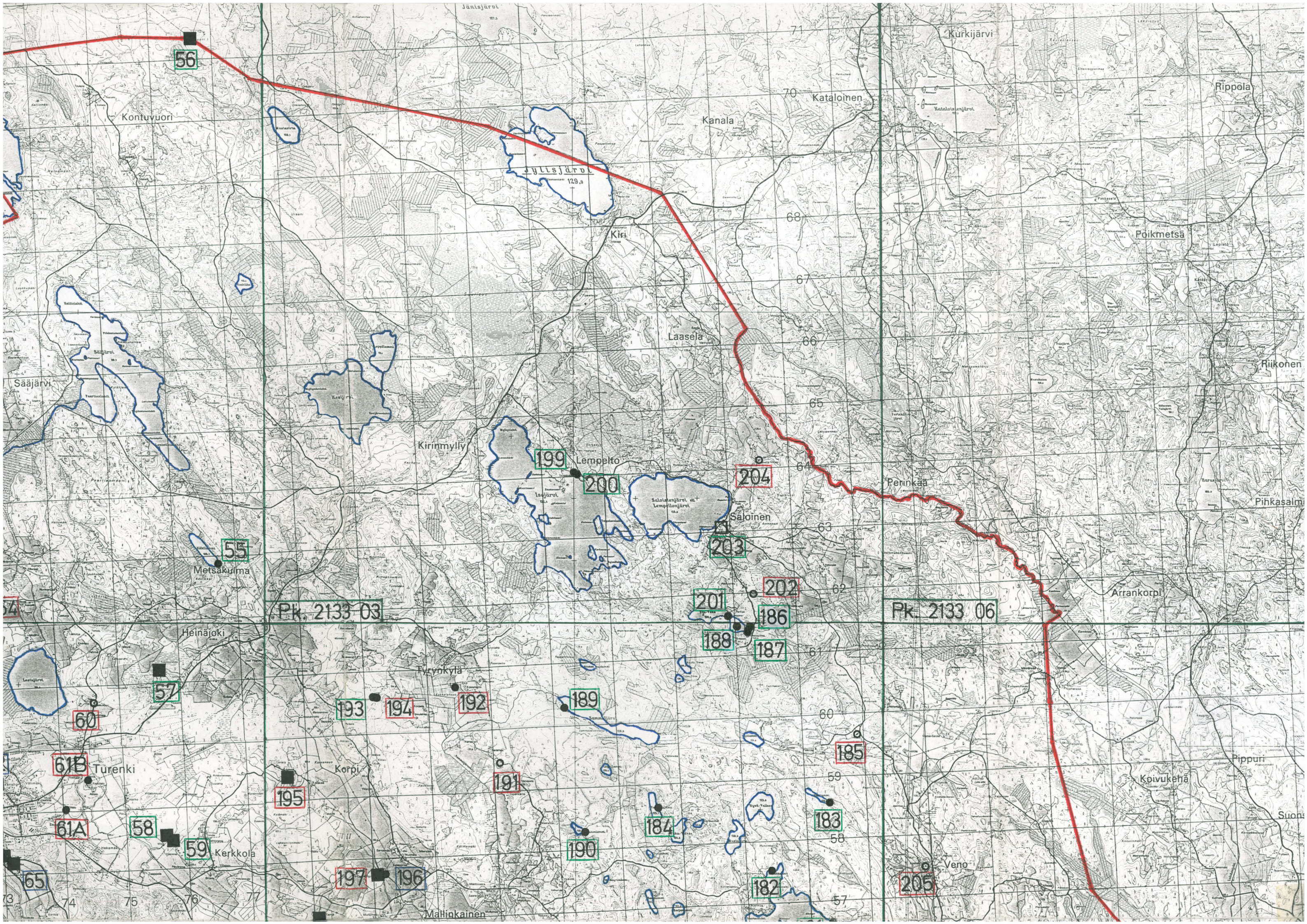
Ent. Vanajaa ovat kohteet JANAKKALA 42-57, 60, 68, 74-81, 199, 200, 207-211, 221, 223-225, 229-233

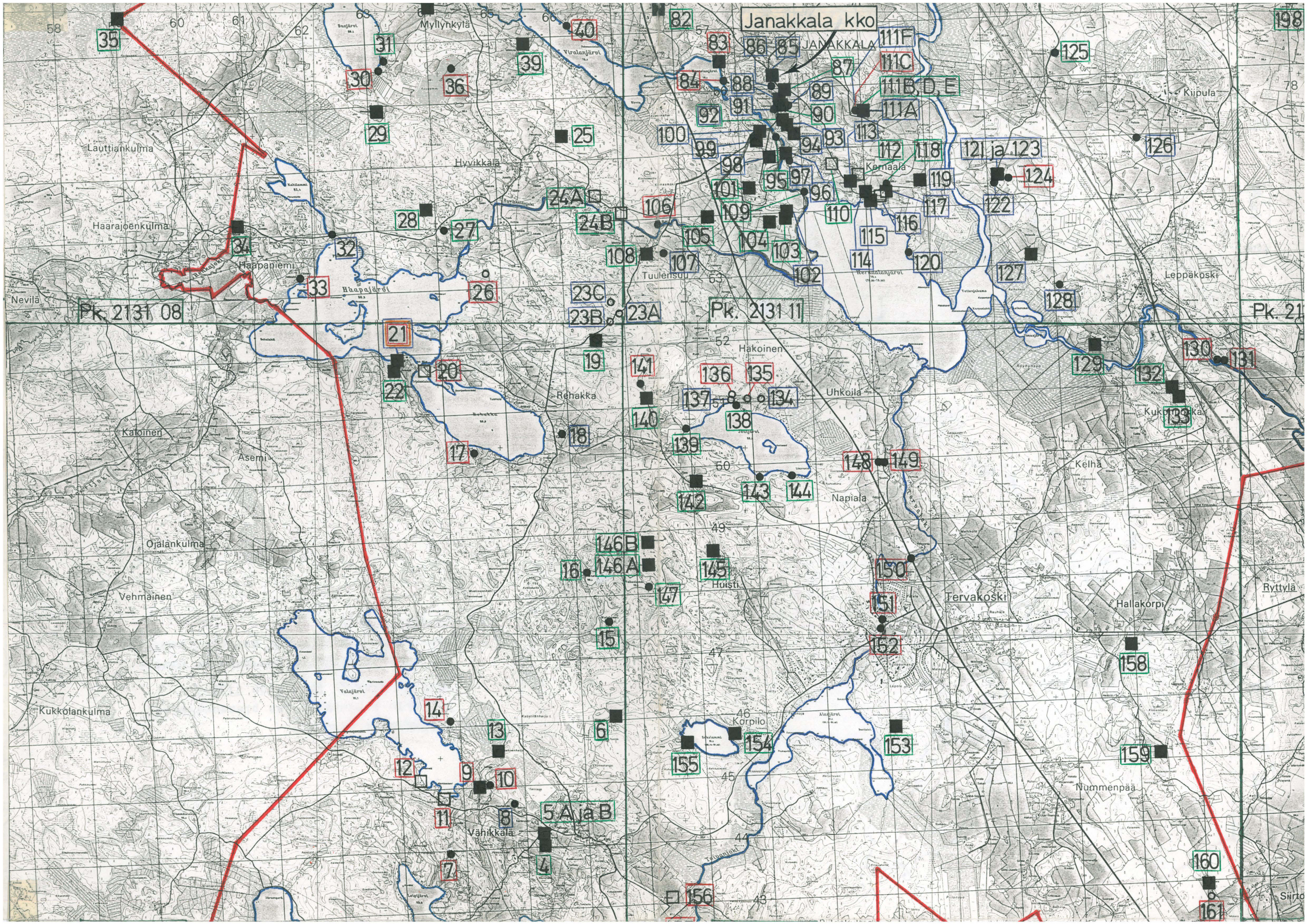
YLEISKARTTA 1:50 000

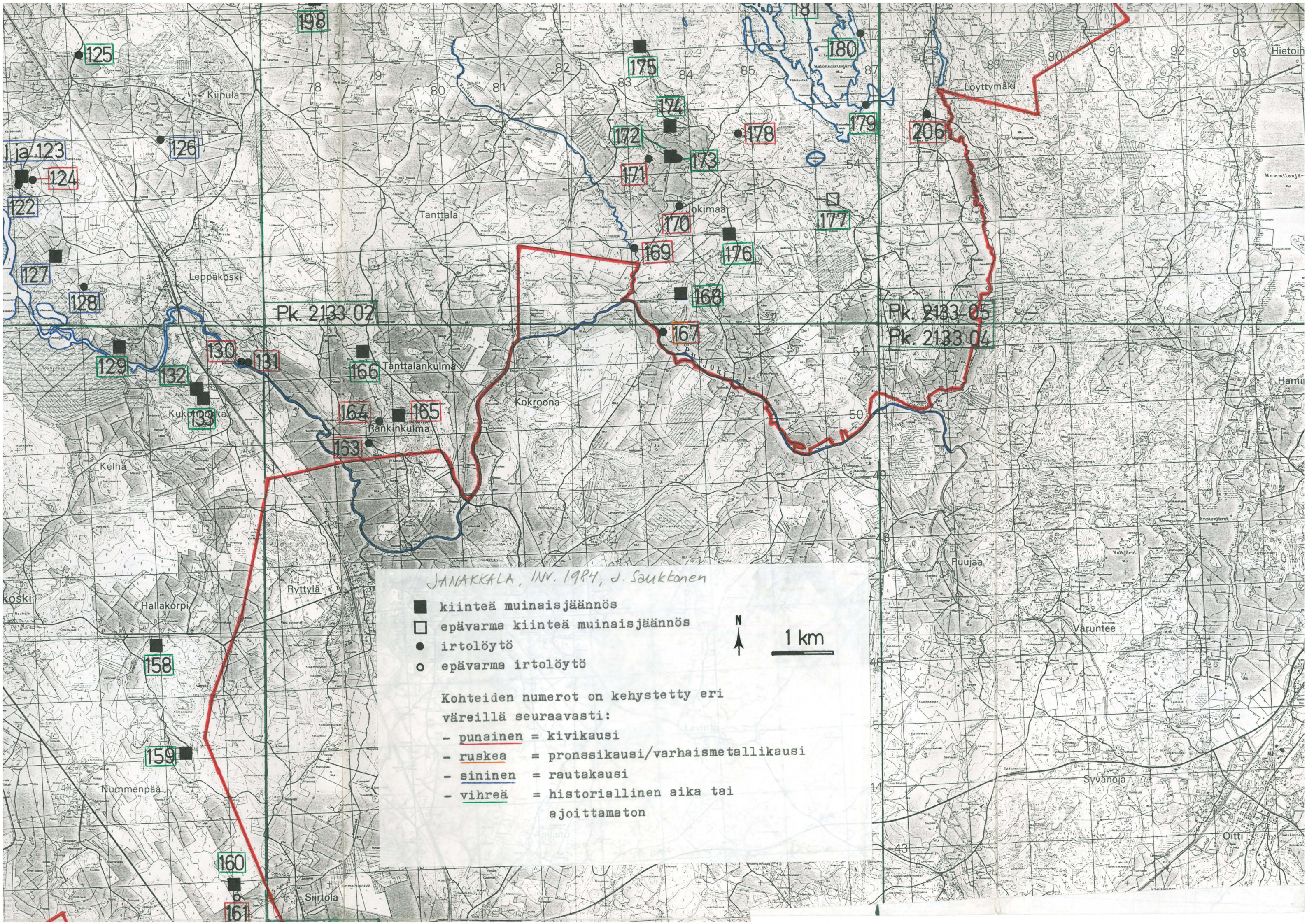
Kopioitu peruskarttojen pienennyksistä
2042 2, 2044 I, 2I3I 2 ja 2I33 I

Kartalle on merkitty kertomuksen perus-
karttaotteille 1:20 000 merkityt kohteet
JANAKKALA I-207

JANAKKALA, inv. 1984, J. Saukko

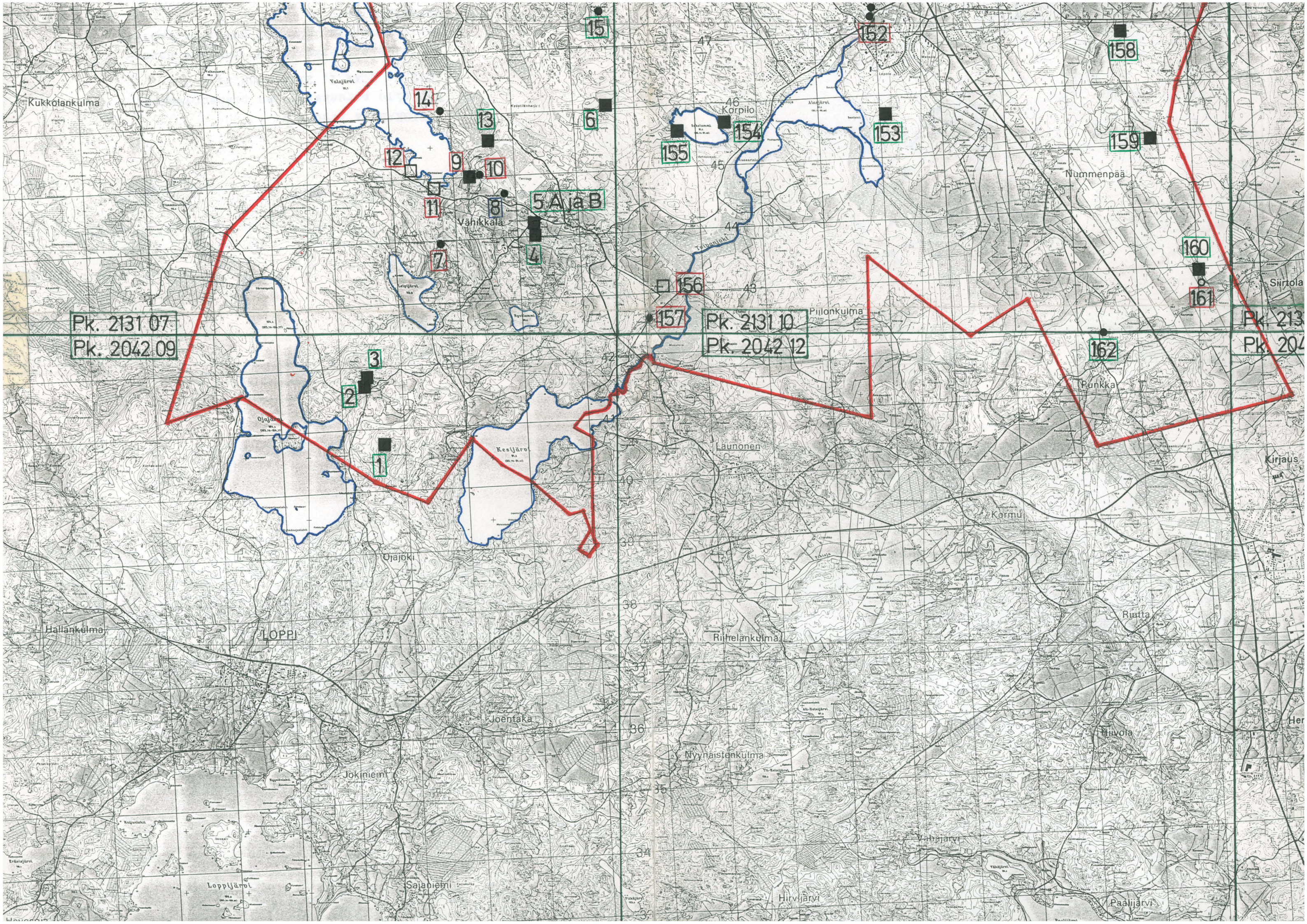
- kiinteä muinaisjäännös
- epävarma kiinteä muinaisjäännös
- irtolöytö
- epävarma irtolöytö

Kohteiden numerot on kehystetty eri väreillä seuraavasti:

- punainen = kivikausi
- ruskea = pronssikausi/varhaismetallikausi
- sininen = rautakausi
- vihreä = historiallinen aika tai ajoittamaton

1 km

Pk. 2131 07
Pk. 2042 09

Pk. 2131 10
Pk. 2042 12

Pk. 2131 13
Pk. 2042 14

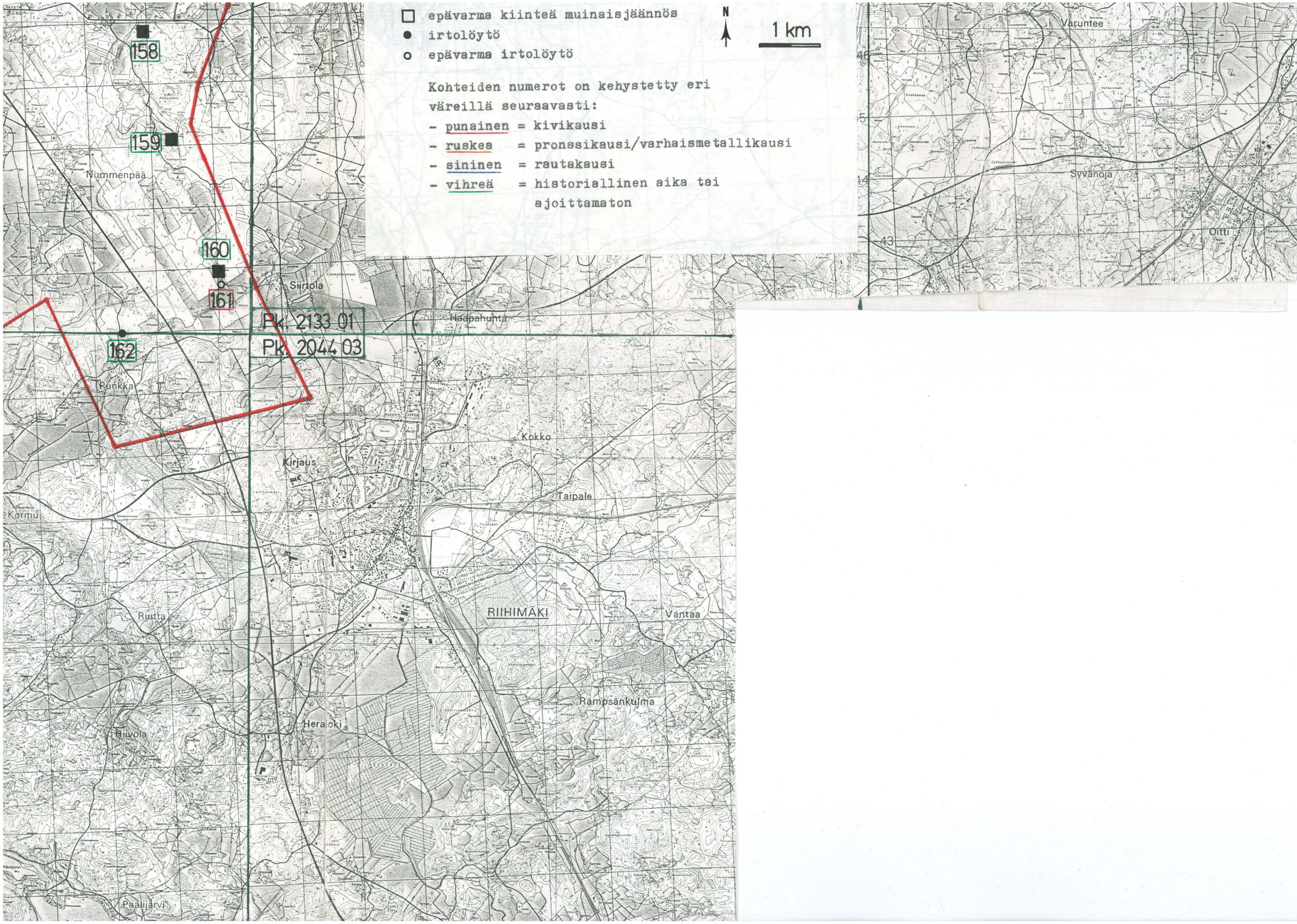
- epävarma kiinteä muinaisjäännös
● irtolöytö
○ epävarma irtolöytö

1 km

Kohteiden numerot on kehystetty eri
väreillä seuraavasti:

- punainen = kivikausi
- ruskea = pronssikausi/varhaismetallikausi
- sininen = rautakausi
- vihreä = historiallinen aika tai ajoittamaton

JANAKKALA 1

Peruskartta 2042 09 Loppi

x = 6738 19

y = 2526 24

z = 145

(= kiviunin peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Paikka: Punamullanmaa

- kiviuni, luokka II

Maanomistaja 1985: Rahkonen, Tapani

Toivola as. 1, 12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: Rantalehto RN:o 1:67 (1985)/1:54 (peruskartaotteella)

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 49-50,
n:o 8)

Muinaisjäännöksen sijainti: Uuni sijaitsee Janakkalan kirkolta 17 km lounaaseen, Janakkalan ja Lopen väliseltä rajalta 600 m koilliseen ja Punamullansuosta 200 m luoteeseen, korkea kallioisen mäki alueen pohjoissyrrällä. Uuni on n. 150 m pohjoisluoteeseen mäen kallioiselta laelta, n. 10 m lakea alempana. Uuni on tehty myös kallioperustalle. Paikka on noin neliökilometrin laajuisen metsäalueen keskellä. Boström käyttää alueesta nimeä Punamullanmaa.

Muinaisjäännöksen kuvaus: Uuni on 2,2 m pitkä (itä-länsi - suunnassa), 1,7 m leveä ja se on ollut 0,7 m korkea. Seinät ovat n. 40-50 cm paksut ja suuaukko on uunin itäpäässä. Uunin katto on romahtanut. Uunin löysivät Väinö Kaurio Suonpäästä ja Kalle Oja Mikkolasta n. 1935-36. Uuni oli jo löydettyäessä hiukan hajonnut ja löytäjät tutkivat sitä vähän löytäen ainoastaan hiiliä ja palaneita kiviä. (Kuvaus Boströmin perusteella). Boström käyttää uunista nimitystä "n.k. taalain-uuni" ja kirjoittaa edelleen, että "vaikuttaa siltä kuin täällä olisi ollut ryssän-uunintapainen muinaisjäännös".

Inventointi 1984: Kävin paikalla 7. lokakuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa. Uunin tarkan sijainnin määrittely peruskartalla oli hieman epävarmaa selvien kiintopisteiden puuttuessa, mutta pitäisin yllä olevia koordinaatteja kuitenkin melkoisen tarkkoina. Boströmin yleiskar-

talle 1:30 000 merkitty paikka poikkeaa määrittämästämme paikasta ehkä n. 50 m. Top. arkistossa on myös vanha topografinen kartta 1:42 000, johon uunin paikka on myös merkitty, nähdäkseni kuitenkin liiaksi itään. Muinaisjäännös sijaitsee siis mäen korkeimmalta kohdalta pohjoisluoteeseen, eikä koilliseen kuten Boström kirjoittaa. Havaitsimme myös uunin olevan melko hyvässä kunnossa, vaikka se onkin siis sortunut. Jonkin verran kiviä siitä on kuitenkin heitetty ympäristöön. Oiva Koskiselta, joka asuu Sauvalan kylän Koskelan talossa (os. 12450 VÄHIKÄLÄ), saimme tietää, että tällaisten uunien oli kerrottu olleen potaskauuneja.

Valokuvat: Kuvat 1 (F 65408), 2 (F 65407) ja 3 (F 65406)

Diat: 10792, 10793

Ks. peruskartta s. 42

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 2

Peruskartta 2042 09 Loppi

x = 6739 12

y = 2525 84

z = n. 135

(= hävitetyn kiviunin peruskoodinaatit)

Kylä: Sauvala

Paikka: Koskela 1

- hävitetty kiviuuni, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 50, n:o 9)

Paikan sijainti: Uuni on sijainnut Janakkalan kirkolta 16 km lounaaseen, Ojajärvestä vajaan kilometrin itään ja Koskelan päärakennuksesta n. 180 m lounaaseen. Paikka on metsää kasvavaa mäkimaastoa. Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000 paikkaa osoittava merkki on Koskelan tilan eteläpuolella, mutta tarkka paikka selvisi inventoinnissa 1984.

Muinaisjäännöksen kuvaus: Boström kirjoittaa: "Maantiellä tapasin Veli Martti Koskisen Koskelasta..., jolta sain kuulla, että hänen isänsä Kalle Koskinen on kertonut eräästä uunista, joka oli Koskelassa ja jonka paikalle hän kaivoi perunakuopan. Uunista löytyi hiiliä." Viite 1: "Kuulin tästä uunista vasta näillä seuduilla oltuani". Muita tietoja ei ole. Boströmin mukaan kyse on mahdollisesti ryssänuunintapisesta muinaisjäännöksestä. Tämän kohteen osalta Boström ei mainitse nimitystä taalain-uuni, kuten kohteen JANAKKALA 1:n uunin kohdalla, vaikka kyse lienee samanlaisista muinaisjäännöksistä.

Inventointi 1984: Kävin Koskelassa 7. lokakuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa, jolloin isäntä Oiva Koskinen (os. 12450 VÄHIKKÄLÄ) näytti kartalta Boströmin mainitseman perunakuopan paikan, jota emme käyneet kuitenkaan tarkastamassa. Oiva Koskinen kertoi myös, että tällaisten kiviuunien oli kerrottu olleen potaskauuneja.

Ks. peruskartta s. 42

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 3

Peruskartta 2042 09 Loppi

x = 6739 29

y = 2525 88

z = n. 142

(= kiviunun jäännösten peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Paikka: Koskela 2

- kiviunun jäännökset, luokka II

Maanomistaja 1985: Tervakoski Oy

12400 TERVAKOSKI

Tila: Toivola RN:o 2:151

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 50, n:o 9)

Muinaisjäännöksen sijainti: Uunin jäännökset sijaitsevat Janakkalan kirkolta 16 km lounaaseen, Ojajärvestä noin kilometrin itään ja Koskelan päärakennuksesta 150 luoteeseen. Paikka on mäkistä metsämaata piha-alueiden lähetyvillä. Tarkka paikka selvisi inventoinnissa 1984; Boströmin kertomuksen yleiskartalle paikkaa osoittava merkintä on Koskelan tilan eteläpuolella. Hän kirjoittaa myös vain, että Koskelassa on mäellä toinenkin röykkiö (kohteen JANAKKALA 2:n lisäksi), joka on luultavasti uuni. Hän ei tarkastanut paikkaa, koska kuuli asiasta vasta seudulla käytyään.

Muinaisjäännöksen kuvaus: Nykyisessä asussaan muinaisjäännös on n. 2 x 2 m:n suuruinen kivikasa ja korkeudeltaan se on n. 30 cm. Se koostuu isohkoista kivistä, joiden halkaisija on n. 30 cm. Muinaisjäännös on osittain sammaleen peitossa. Boströmin mukaan kyse on mahdollisesti ryssänuunintapaisesta muinaisjäännöksestä. Tämän kohteen osalta hän ei mainitse nimitystä taalain-uuni, kuten kohteen JANAKKALA 1:n uunin kohdalla, vaikka kyse lienee samanlaisista muinaisjäännöksistä.

Inventointi 1984: Kävin Koskelan tilalla 7. lokakuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa. Tilan omistava Oiva Koskinen (os. 12450 VÄHIKÄLÄ) neuvoi tällöin muinaisjäännöksen paikan, ja kävin tarkastamassa uunin jäännökset (kuvaus edellä). Kyse täytyy olla Boströmin mainitsemasta

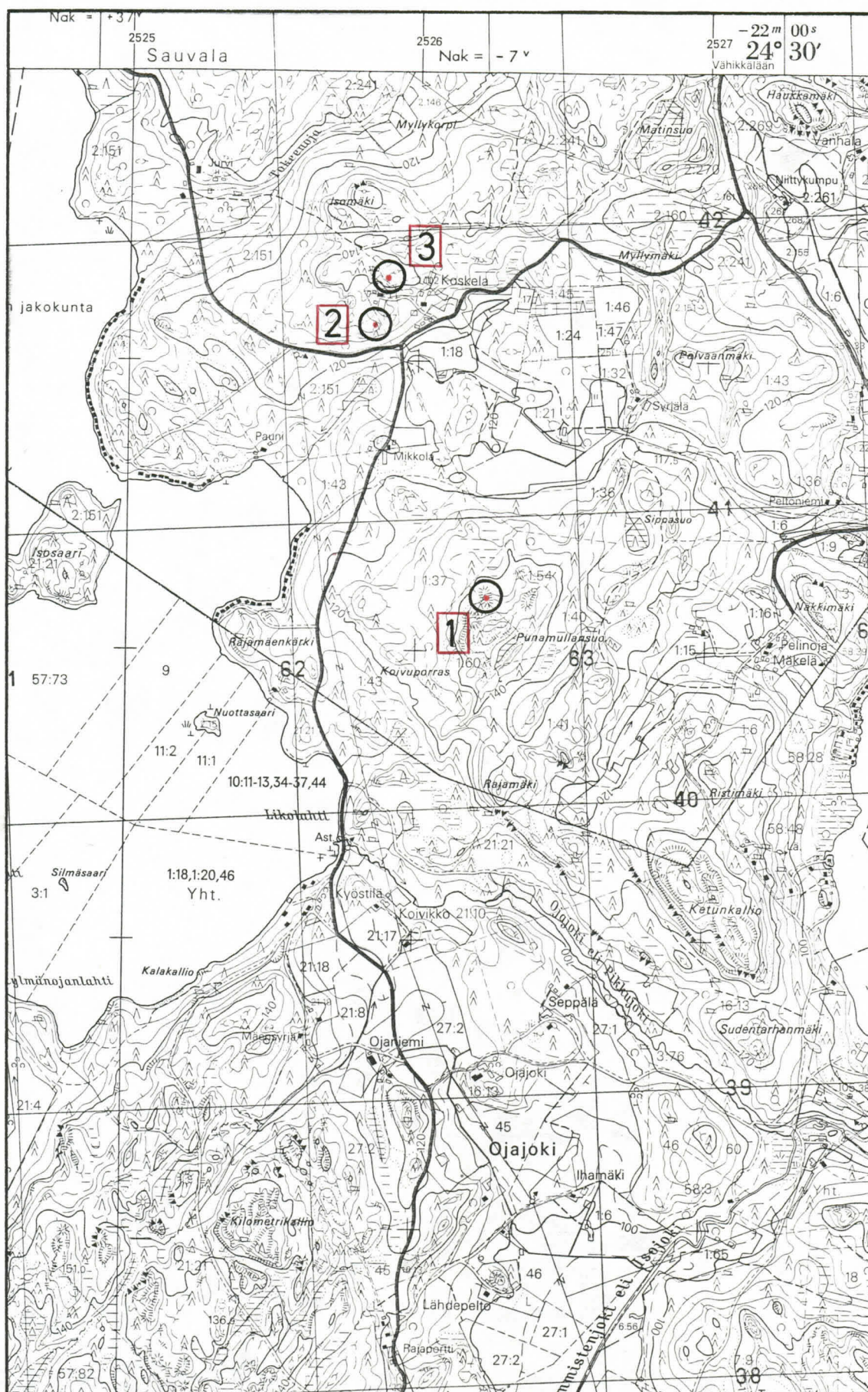
röykkiöstä, koska muita tällaisia paikalla ei ole. Oiva Koskinen kertoi myös, että muinaisjäännös on ollut alunperin kiviuuni, jonka hän on hajoittanut poikain kanssa pikkupoikana. Koskisen mukaan tällaisten kiviuunien oli kerrottu olleen potaskauuneja.

Valokuvat: Kuva 4 (F 65409)

Diat: 10794

Ks. peruskartta s. 42

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2042 09 Loppi 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 4

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6741 53

y = 2528 70

z = 145

(= rajaraunion peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala (kivivalli) sekä Sauvalan ja Tervakosken kylien välinen rajapaikka (rajaraunio)

Paikka: Komoportinharju eli -mäki

- kivivalli ja rajaraunio, joka on kylien välinen rajapaikka, luokka I Maanomistaja 1985 (Sen maan, jolla kivivalli on):

Järvinen, Eeva

12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: Sauvala RN:o 2:294 (1985)/2:241 (peruskartta-otteella)

Tutkimukset: A. O. Heikel 1895, tarkastus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi

(s. 53-54, n:o 22)

Paikan sijainti: Muinaisjäännökset sijaitsevat Janakkalan kirkolta 13 km etelälounaaseen, Sauvalan kartanon päärakennuksesta 500 m itäkaakkoon, luode-kaakko -suuntaisen metsää kasvavan Komoportinharjun eli -mäen laella. Rajaraunion tarkka sijainti näkyy mainiosti peruskartalta, koska Sauvalan ja Tervakosken kylien välinen raja tekee paikalla jyrkän kulman. Boströmin kertomuksen yleiskartoille on merkitty paikan osalta kivivalli, joka sijaitsee rajarauniosta 12 m luoteeseen. (Peruskartan mukaan raunio on Sauvalan ja Tervakosken kylien välinen rajapaikka, vaikka Boström kirjoittaakin Vähikkälästä Tervakosken sijaan.)

Rajaraunion kuvaus: Raunion halkaisija on noin kaksi metriä ja sen keskellä on raunion laen yläpuolelle kohoava keskuskivi. Raunio on tehty kivistä, joiden halkaisija on n. 15-25 cm eli selvästi pienemmistä kivistä kuin viereinen kivivalli. (Inventointihavainnot 1984)

Kivivallin kuvaus: Valli on harjun suuntainen eli luode-kaakko -suuntainen ja Boström kuvaa sitä seuraavasti: "Se on 20 m. p. Kaakk. päässä

on lisäksi 2 m. alueella kiviä, jotka luultavasti ovat pudonneet val-
lista. Tästä päästä on valli 1,10 m. 1. Keskellä vallia on iso kivi,
1,3 m. p., 0,9 m. 1. ja 0,6 m. k., mutta päältä on kiviä pudonnut. ...
Luoteispäässä on valli ainoastaan 0,65 m. kork., mutta siitä on kiviä
pudonnut. Vaikuttaa siltä kuin kivet olisi muualta kannettu sillä har-
jun maanpinta on yleensä melko tasaista." Lisäksi Boström kirjoittaa,
että valli on koottu kivistä, jotka ovat enimmäkseen miehen nostetta-
via, mutta että on käytetty myös isoja kiviä, joiden väliin on pantu
pieniä kiviä. Kuten edellä jo sanottiin, vallin kivet ovat kuitenkin
selvästi raunion kiviä isompia.

Heikelin maininta useista kivivalleista: Heikel kirjoittaa hänelle
kerrotun, että komoportin harjulla olisi kivivalleja (stenvallar).
Boström kuvaa sieltä vain yhden tällaisen; inventoinnissa 1984 en tar-
kastanut harjua laajemmin, joten asiasta ei ole tarkempaa tietoa.

Boströmin maininta vallin läheisyydessä olleista kivistä: Boström kir-
joittaa: "Vallin välittömässä läheisyydessä on ... joukko isoja ja
pieniä kiviä, jotka näyttävät muodostavan neliön- ja ympyrämuotoisia
kuvioita. Kaivamatta en voinut todeta ovatko kivet todellakin asetel-
tuja paikoilleen." Näihin kiviin en inventoinnissa 1984 kiinnittänyt
huomiota.

Kivivallin tarkoituksesta: Heikel kirjoittaa hänelle kerrotun kivival-
leista, joiden tarkoitus oli tuntematon. Hän kävi paikalla ja toteaa:
"Wid mitt besök på stället fann jag dem vara gamla rågården". Boström
puolestaan on sitä mieltä, että kivivalli ei olisi vanha raja-aita
sillä se ei hänen mukaansa ole ainakaan nykyisen rajan suuntainen ja
se olisi vielä rajaaidaksi lyhyt. Sen sijaan Boströmin mielestä voi-
si mahdollisesti ajatella kivivallin olevan sodanaikainen rintasuoja
tms., ja että harju on ehkä ollut vartio- tai tähystyspaikkana.

Inventointi 1984: Kävin tarkastamassa raunion ja kivivallin 28. syys-
kuuta, mutta laajemmalti en harjulla siis liikkunut. Molemmat muinais-
jäännökset olivat säilyneet koskemattomina.

Valokuvat: Kuvat 5 (F65410), 6 (F 65411) ja 7 (F 65412)

Diat: 10795-797

Ks. peruskartta s. 49

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 5 A ja B

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6741 71

y = 2528 72

z = n. 110

(= Komoportin lähde A:n peruskoodinaatit)

x = 6741 75

y = 2528 63

z = n. 115

(= Komoportin lähde B:n peruskoodinaatit)

Kylät: Tervakoski (lähde A) ja Sauvala (lähde B)

Paikat: Komoportin lähteet A ja B

- kaksi n.s uhrilähdettä, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 37-38, n:o 12 ja s. 58)

Löydöt: -

Lähteiden sijainti: Paikat sijaitsevat n. 100 m:n päässä toisistaan Janakkalan kirkolta n. 13 km etelälounaaseen, Sauvalan kartanosta 600 m koilliseen, Komoportinharjun (peruskartalla nimenä Komoportinmäki) pohjoisosassa. Lähteeksi A nimeämäni lähde on suo nimeltään Oritsuo (merk. peruskartallekin) aivan harjun pohjoispuolisessa notkossa, S. talosta n. 100 m kaakkoon, ja lähde B on sijainnut tästä n. 100 m länsiluoteeseen, S. talon lounaispuolella, aivan maantien tuntumassa. Paikat olen määritellyt peruskartalta Boströmin kertomuksen selostuksen perusteella; paikka on merkitty myös hänen yleiskartoilleen. (Lähde A on peruskartan mukaan Tervakosken alueella, vaikka se Boströmin mukaan on Vähikkälän kylässä.)

Muut tiedot lähteistä: Boström kirjoittaa neiti Aina Grönholmin Sauvalan kartanosta vieneen hänet Komoportin harjun pohjoispuolisessa notkossa olevalle suolle, jota Grönholm kutsui Komoportin lähteeksi (tämän kertomuksen lähde A), ja johon hänen mukaansa on uhrattu hopea- ja kuparirahoja vettä otettaessa. Myös Boströmin tapaama Sauvalan kartan seppä Joose Koskinen kutsui suota Komoportin lähteeksi ja sanoi

saaneensa siitä vettä lapsena ja, että viimeksi sieltä otettiin vettä n. 40 vuotta aiemmin. Koskinen arveli myös, että lähteen vesi ei virtaa minnekään. Näiden henkilöiden kertomuksista poiketen sanoi Manne Ahonen, jonka äiti oli Sauvalan kartanon entisen sepän tytär, että edellä mainittua suota, jota Ahonen kutsui Oritsuoksi, ei ollut käytetty uhrilähteenä, vaan uhrilähteenä oli käytetty lähdettä, joka on sijainnut "pienessä notkossa suon läheisyydessä, mutta erään pienen harjanteen toisella puolella, aivan maantien vieressä ja työväentalon lounaispuolella" (tämän kertomuksen lähde B). Ahonen oli kertonut lähteen veden virranneen pohjoiseen päin, ja että siitä oli otettu sammasvettä vielä n. 35 vuotta aiemmin. Boströmin mukaan tämä lähde oli jo kokonaan kuivunut, ja paikalla oli niin paljon risuja, että hän ei kyennyt näkemään, missä paikassa lähde oli ollut. Boström kirjoittaa myös (s. 58): "Sain neiti Grönholm'ilta kuulla tarun eräästä ratsumiehestä, joka hopeakengillä kengitettyine hevosineen joutui Komoportin suohon, mutta sen enempää hän ei tästä tarusta tiennyt". Kuten lainauksen alaviitteestä 1 ilmenee, kyseinen Komoportin suo on sama kuin Oritsuo. Tarina selvittää näin Oritsuo-nimen syntyä. Boströmin mukaan edellä selostetuista tiedoista voi päätellä sekä suota että lähdettä käytetyn uhrilähteinä.

Inventointi 1984: Kävin katsomassa lähteen B paikka 28. syyskuuta. Sille alueelle, jossa lähde käsitykseni mukaan on ollut, on ajettu täytemaata, joten mitään havaintoja ei voinut tehdä. Oritsuolla en käynyt.

Ks. peruskartta s. 49

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 6

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6743 67

y = 2529 85

z = n. 102,5

(= lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Vähikkälä

Paikka: Maaniitty

- ns. uhrilähde, luokka I

Maanomistaja 1984: Kyöstilä, Jukka

12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: RN:o 2:40 Maaniitty

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 37, n:o 10)

Löydöt: -

Lähteen sijainti: Lähde sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 10,5 km etelälounaaseen, aivan Maaniityn rakennusryhmän pohjoispuolella, päärakennuksesta n. 120 m pohjoiskoilliseen. Paikka on suoperäistä metsämaata. Lähde on merkitty Boströmin yleiskartalle 1:30 000.

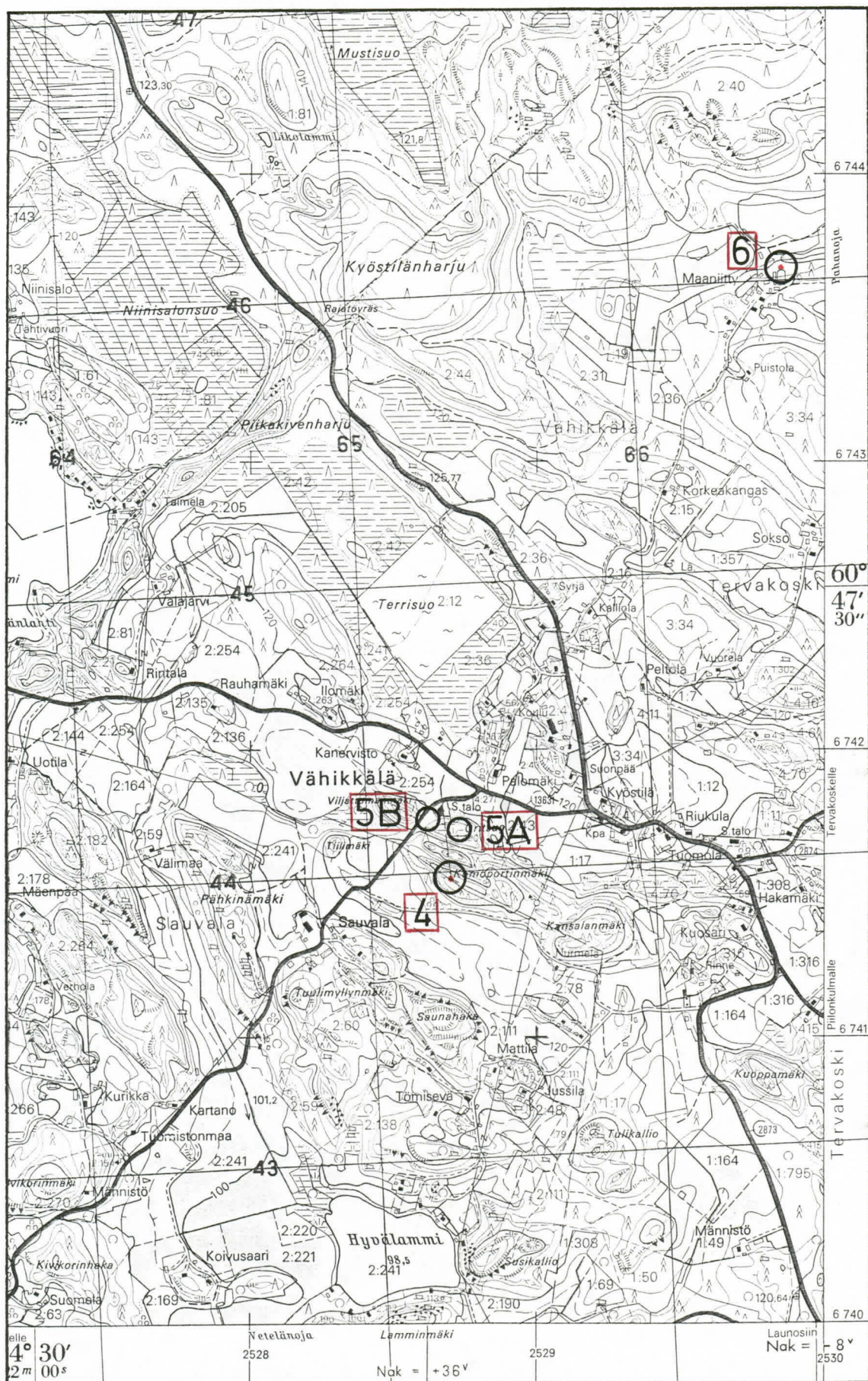
Lähteen kuvaus: Lähde on vielä täysin turmeltumaton ja sen koko on noin yksi neliömetri (inventointihavainnot 1984). Boströmin mukaan sen vesi virtaa pohjoiseen päin ja siihen on ennen muinoin uhrattu rahaa tai neuvoja.

Inventointi 1984: Kävin Maaniityn talossa 28. syyskuuta, jolloin tarkastin paikan isännän opastuksella.

Valokuvat: kuva 8 (F 65416)

Ks. peruskartta s. 49

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 07 Kaloinen 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 7

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6741 44

y = 2527 15

z = n. 121

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Löytöpaikka: Mäenpää

- kivistinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 7, n:o 24)

Löydöt: Ei tallessa, tasataltta. Boström kirjoittaa: "Sauvalan kylä. Mäenpäässä (omist. Lauri Salonen, os. Launonen, Vähikkälä) kuulin, että sieltä kuudettakymmentä vuotta sitten on löydetty tasataltta sysimiilua poltettaessa. Esine löytyi n. 0,5 m. syv. hiekkamaasta n. 100 m luoteeseen asuinrakennuksesta. Lisättiin, että maist. Einar Nordenswan (nyk. os. Helsinki, kesäos. Launonen, Toivola) kerran sai sen. Soitin maist. Nordenswan'ille ja sain tietää, että hänen aikomuksensa oli ollut tuoda se museoon, mutta 1940 se jäi Viipuriin. Hänen kertomansa mukaan oli taltta tummaa diabaasia n. 5-6 cm. p. ja n. 3,5-4 cm. l." Muita tietoja ei ole.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 13,5 km lounaaseen, n. 600 m Leipijärvestä koilliseen ja Mäenpään pää-rakennuksesta siis n. 100 luoteeseen. Paikka on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille.

Inventointi 1984: Kävin Mäenpäässä 23. lokakuuta. Talonväki ei tiennyt esineestä mitään. Satakunta metriä päärakennuksen luoteispuolelle, siis esineen löytöpaikan paikkeille, rakennettiin parhaillaan uutta asuinrakennusta. Tarkastin kaksi vesijohtoa varten kaivettua ojaa, yhteispituudeltaan n. 15 m. Mitään löytöjä en havainnut enkä muuta-kaan muinaisjäänneksi viittaavaa. Maaperä oli hiekkaa, kuten Boströmkin kirjoittaa.

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 8

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6742 26

y = 2528 22

z = n. 121

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Löytöpaikka: Ilomäki

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 15519 hevosenkengänmuotoinen solki. Esine löytyi kesällä 1962 Janakkalan Vähikkälän kylän Ilomäestä löytäjän maalta pellosta riiehen takaa n. 100 m päärakennuksesta. Se tuli esiin kynnettäessä auranviillon syvyydestä ruokamultakerroksesta. Löytöpaikka on hiekaista rinnettä. Ilomäki ollut nuorten keinumäki. Rva Eeva Ojalan (Käpyläntie 12 B 24, Hki) lähettämä, mv. Ahti Seurasen (Launonen, Vähikkälä, Ilomäki) löytämä 1 500 mk:lla lunastettu esine. Diar. 11.10.1962.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 13 km lounaaseen, Valajärven eteläpäästä n. 800 m kaakkoon ja Ilomäen päärakennuksesta 170 m pohjoisluoteeseen. Yllä olevien löytötietojen etäisyys päärakennuksesta on siis liian pieni ja ilmeisestikin arvio. Löytöpaikka on kaakko-luode -suuntaisen peltoharjanteen koillisrinteellä, rinteen yläosassa. Maaperä on hiekkaa. (Ilomäki on Sauvalan kylää peruskartan mukaan, ei Vähikkälää, kuten löytötiedoissa sanotaan.)

Inventointi 1984: Kävin Ilomäen talossa fil. yo Liisa Kurkisen kanssa 7. syyskuuta, jolloin löytäjä neuvoi tarkan löytöpaikan. Paikan tarkastuksessa emme havainneet mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 9

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6742 53

y = 2527 66

z = 117,5

(= KM 22699:1-2:n löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Löytöpaikka: Valajärvi

- kivistinen (nuorakeraaminen) asuinpaikka, luokka II

Maanomistaja 1985: Valajärvi, Altti ja Marja

12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: Valajärvi RN:o 2:278 (1985)/2:205 (peruskarttaotteella)

Tutkimukset:-

Löydöt: KM 17696 poikkiteräinen taltta. Esine löytyi Valajärven tilan päätalosta n. 200 m SW lokakuussa 1968. Esine oli perunannostossa esiintullessaan aivan pinnassa ruokamullassa. Maa paikalla on hiekkaista, nousevaa rinnettä, nimeltään Piikakivenharju. Löytöpaikka on talon ja Piikakivenharjun kolmiossa oleva hietapeltto. Aivan lähellä Valajärvi-niminen kirkas järvi. Metsämies Juhani Valajärven (os. Valajärvi, Vähikkälä) Vähikkälän kylän Valajärven tilan maalta löytämä kiviesine, jonka Kansallismuseoon toi Aatto Ratia. Lunastus. Diar 21.10.1968. (Osa em. tiedoista on verifikaateissa).

KM 22699:1-2 saviastian kylkipala ja kvartsi-iskos.

Inventointilöydöt 1984. Diar. 14.2.1985.

Asuinpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 12,5 km lounaaseen, itse Valajärven eteläpäästä 200 m kaakkoon ja Piikakivenharjusta puolisen kilometriä etelälounaaseen. Alue on peltomaata.

KM 17696 on löydetty, yllä olevista löytötiedoista poiketen. Valajärven päärakennuksesta vain n. 100 m lounaaseen ja inventointilöydöt päärakennuksesta n. 50 m samaan ilmansuuntaan. Löytöpaikat sijaitsevat etelälounaaseen viettävällä peltorinteellä, KM 17696:n löytöpaikka on tämän rinteen alaosassa ja inventointilöydöt on poimittu rinteen yläosasta. Maaperä on hiekkaa. (Paikka on peruskartan mukaan Sauvalan kylää, vaikka

KM 17696:n löytötiedoissa puhutaankin Vähikkälästä).

Inventointi 1984: Kävin Valajärven talossa 23. lokakuuta. Talonväki näytti tällöin KM 17696:n tarkan löytöpaikan. Esine lienee kulkeutunut löytöpaikalleen kuitenkin lähinnä rinteen yläosasta sillä se löydettiin kuulemma perunannostokoneesta. Inventointilöydöt poimin pellon pinnalta ko. peltorinteen yläosasta. Havainnointiolosuhteet eivät olleet parhaat mahdolliset, koska pellon pinta oli perunannoston ja traktorilla-ajamisen jäljiltä tiivis ja kova.

Valokuvat: Kuva 9 (F 65413-415)

Diat: 19798

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 10

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6742 57

y = 2527 68

z = n. 118

(= Valajärven päärakennuksen
peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Löytöpaikka: Valajärvi(?)

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 17697 pieni, poikkiteräinen kirves: Esineestä puuttuvat lähemmät löytötiedot; se on ajelehtinut Valajärven talon kamarissa vuosikymmeniä. Mv. Eino Valajärven (os. Valajärvi, Vähikkälä) löytämä esine, jonka Kansallismuseoon toimitti Aatto Ratia. Lunastus. Diar. 21.10.1968.

Löytöpaikan sijainti: Valajärven tila sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 12,5 kilometriä lounaaseen, itse Valajärven eteläpäästä 200 m kaakkoon. Tarkempi löytöpaikka ei ole siis tiedossa, mutta on hyvin mahdollista, että esine liittyy aivan Valajärven päärakennuksen vieressä olevaan kivikautiseen (nuorakeraamiseen) asuinpaikkaan (kohde JANAKKALA 9), mutta toisaalta löytötiedoissa ei mainita edes sitä, että esine olisi löydetty juuri Valajärven mailta.

Inventointi 1984: Kävin Valajärven tilalla 23. lokakuuta, mutta talossa ei osattu antaa lisätietoja esineen löytöpaikan suhteen.

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 11

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6742 34

y = 2527 04

z = n. 113

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Löytöpaikka: Seppälänlahti

- kivikautinen asuinpaikka(?), luokka II

Maanomistaja 1985: Seppälä, Eila/As. hoit. Kalle Koskinen

Osoite (Koskisen): 12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: Seppälä RN:o 2:165

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22700 kvartsi-iskos. Inventointilöytö 1984.

Diar. 14.2.1985

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 13 km lounaaseen, Valajärven eteläpäässä, Seppälänlahden rannalla. Paikka on peltoaluetta, ja iskoksen löytöpaikka on n. 10 m:n päässä rannasta ja n. 1-1,5 m:n päässä paikalla olevan ulkorakennuksen seinästä etelään. Pelto viettää paikalla loivasti kohti Seppälänlahtea. Edellä mainittu ulkorakennus ja heti sen itäpuolella oleva asuinrakennus ovat n. 1-1,5 m:n korkuisen rantatörmän päällä ja ulkorakennus on siis rannan ja löytöpaikan välillä. Maaperä on hiekkaista.

Inventointi 1984: Löysin iskoksen 23. syyskuuta tarkastaessani ranta-alueita Valajärven eteläosassa. Löytöpaikan luoteispuolinen peltoalue oli valitettavasti vielä kyntämättä, joten alueen tarkastus jäi vaja-vaiseksi.

Valokuvat: Kuva 10 (F 65419-420)

Diat: 19799

Ks. peruskartta s. 59

JANAKKALA 12

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6742 63

y = 2526 67

z = n. 113

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Löytöpaikka: Niemelä

- kivikautinen asuinpaikka(?), luokka II

Maanomistaja 1985: Järvinen, Eeva

12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: Kartano RN:o 2:294 (1985)/2:241 (peruskartta-
otteella)

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22701 kvartsi-iskoksia 2 kpl. Inventointilöydöt 1984.

Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 13 km lounaaseen, Niemelän päärakennuksesta (jonka mukaan paikka on nimetty) 240 m etelälounaaseen, Valajärven eteläosan lounaisrannalla. Paikka on kesähuvilan n. 12 x 20 m:n laajuinen perunapelto aivan rannassa, ja iskokset poimittiin n. 10-15 m:n päästä rantaviivasta. Ranta-alue on paikalla tasaista maastoa ja maaperä on hiekkaista.

Inventointi 1984: Iskokset löysin 23. lokakuuta tarkastaessani ranta-alueita Valajärven eteläosassa.

Valokuvat: Kuva 11 (F 65421)

Diat: 10800

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 13

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6743 09

y = 2527 93

z = n. 122-123

(= Piikakiven peruskarttakoordinaatit)

Kylä: Sauvala

Paikka: Piikakivi

- siirtolohkare, johon liittyy tarina, luokka I

Maanomistaja 1985: Valajärvi, Altti ja Marja

12450 VÄHIKKÄLÄ

Tila: Valajärvi RN:o 2:278 (1985)/2:205 (peruskarttaotteella)

Tutkimukset: -

Tiedot kivistä perustuvat seuraavaan kirjoitukseen: Heikki Wuorenrinne, Janakkalan pitäjän luonnonsuojelu- ja maisemanhoitosuunnitelma. Janakkala ennen ja nyt XIV. Hämeenlinna 1965. S. 19.

Kiven sijainti: Kivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 12 km lounaaseen, Valajärven päärakennuksesta 600 m koilliseen, Piikakivenharjulla, aivan tien vieressä. Harju on metsämaata. Paikan olen määritellyt Wuorenrinteen tietojen perusteella; Piikakiven harjulle on merkitty Wuorenrinteen kuvauksen mukaiselle paikalle siirtolohkare, jonka täytyy olla Piikakivi, vaikka itse kiven nimeä kartalla ei olekaan. - Wuorenrinteen kirjoitukseen tutustuin vasta inventoinnin jälkeen, joten paikka on tarkastamatta.

Kiven kuvaus ja siihen liittyvä tarina: Wuorenrinteen mukaan kiven ympärysmitta on 26 m ja korkeus 4 m ja tarina kertoo jonkun piian äpärälapsen olevan haudattuna sen alle.

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 14

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6743 58

y = 2527 17

z = 122,5

(= Niinisalon tilan peruskoordinaatit)

Kylä: Rehakka(?)

Löytöpaikka: Niinisalo(?)

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

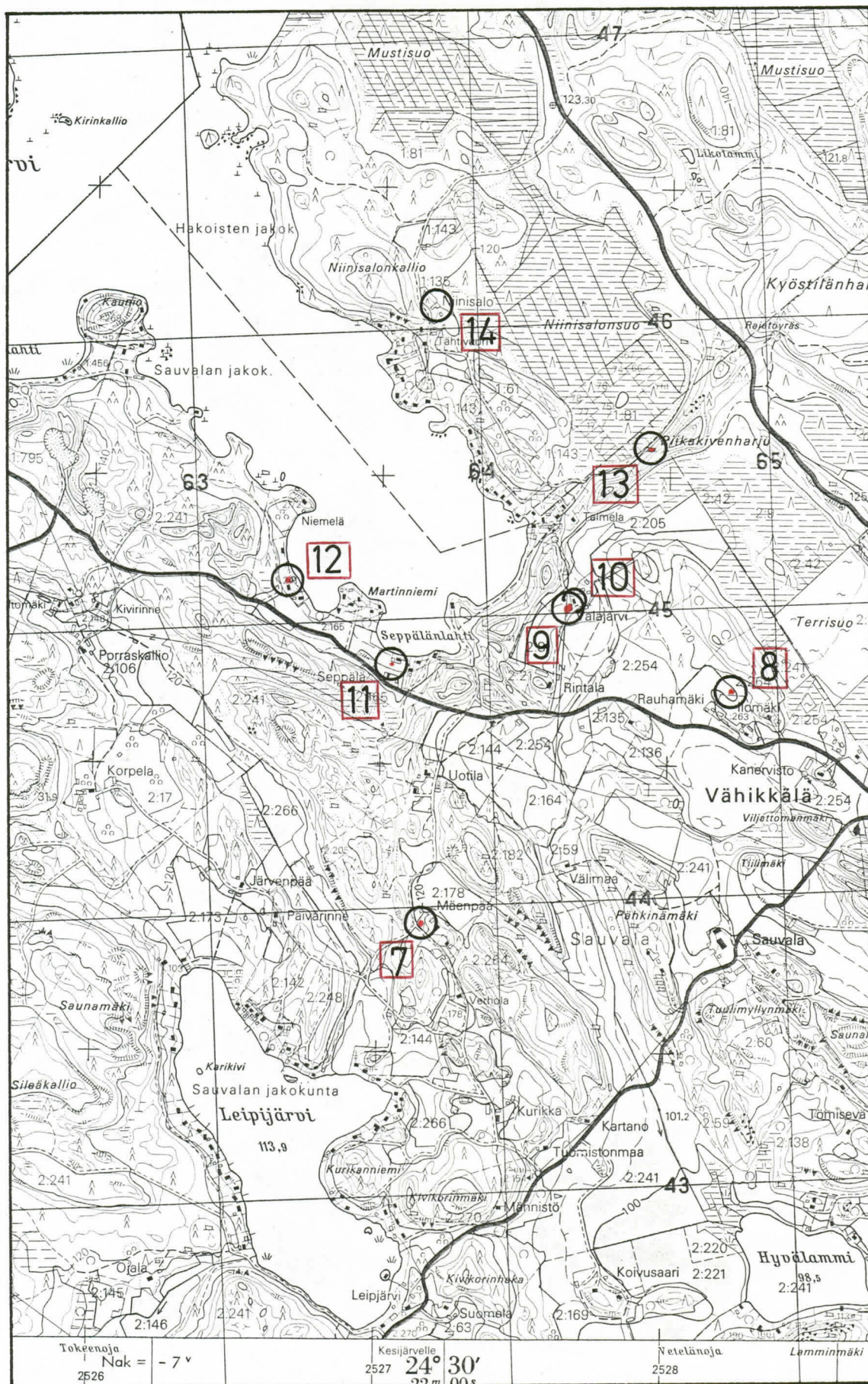
Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 5, n:o 10)

Löydöt: KM 1869:57 Vasarakirveen vasarapuoli: Löytöpaikka tuntematon. Niinisalon talon antama. A.O. Heikelin marraskuun 6 p:nä 1877 Hauhon kihlakunnasta tuomia esineitä. Kts. muinaismuistoyhdistyksen pöytäkirja sanotusta päivästä sekä Heikelin "Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa" (= Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk utgifna of Finska Vetenskaps-Societen. Tjugonionde Häftet. Helsingfors 1878) n:o 66.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikkaa ei tiedetä siis; yllä olen olettanut varauksellisesti sen olevan mahdollisesti jossain Niinisalon mailla, josta esine on saatu, mutta asia jää tietysti kovin epävarmaksi. Niinisalo sijaitsee Janakkalan kirkolta 11,5 km lounaaseen ja Valajärven eteläosasta n. 200 m koilliseen. Paikka on merkitty löydön osalta myös Boströmin kertomuksen yleiskartalle 1:30 000. Se on myös nyk. peruskartalla, vaikka päärakennus näyttääkin puretun. - Inventoinnissa 1984 paikalla ei käyty.

Ks. peruskartta s. 59

- Lisäyksiä:

2534

2533

2532

2531

2530

Ote peruskartasta 2131 07 Kaloinen 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 15

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6745 25

y = 2529 78

z = n. 126

(= Boströmin yleiskartan 1:30

000 mukaisen löytöpaikan perus-
koordinaatit)

Kylä: Rehakka

Löytöpaikka: Nielulampi

- ruuhen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 42, n:o 8)

Löytöpaikan sijainti: Boströmin mukaan ruuhi oli löydetty 1938 tai 1939 Nielulammen itärannasta. Lampi sijaitsee metsien keskellä Janakkalan kirkolta 9 km lounaaseen.

Ruuhen kuvaus: Boström kirjoittaa: "Kertoja oli Lehtelän isäntä Kalle Venho (os. Tervakoski). Ruuhi oli muka polttamalla tehty, sisäpinta oli nimittäin hiilistä. Nykyään on ainoastaan n. 3 m. p. pohjapala tallella." - Onko tämä vielä tallella, ei ole tiedossa. Inventoinnissa 1984 asiaa ei selvitetty.

Ks.peruskartta s. 62

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 16

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6746 00

y = 2529 40

z = n. 117

(= Boströmin yleiskartan 1:30 000
mukaisen ruuhen paikan peruskoo-
rdinaatit)

Kylä: Rehakka

Löytöpaikka: Mustalammi

- yksipuisen ruuhen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 42, n:o 6)

Löytöpaikan sijainti: Boström kirjoittaa ruuhi löydetyn Mustalamasta, jonka pintaa on alennettu ja joka sijaitsee metsien keskellä Janakkalan kirkolta 8,5 km lounaaseen. Aivan tarkkaa löytöpaikkaa n. 500 m:n pituisella ja n. 100-150 m:n levyisellä lammella ei tiedetä.

Ruuhun säilytyspaikka ja kuvaus: Boströmille ruuhesta kertonut Niilo Kilpinen oli vetänyt ruuhen 1939 lammen länsirannalle (koord. yllä), mutta ei tiennyt 1942, oliko se vielä siellä. Boström ei käynyt paikalla, kuten ei allekirjoittanutkaan inventoinnissa 1984. Ks. ruuhen kuvausta Boströmin kertomuksesta.

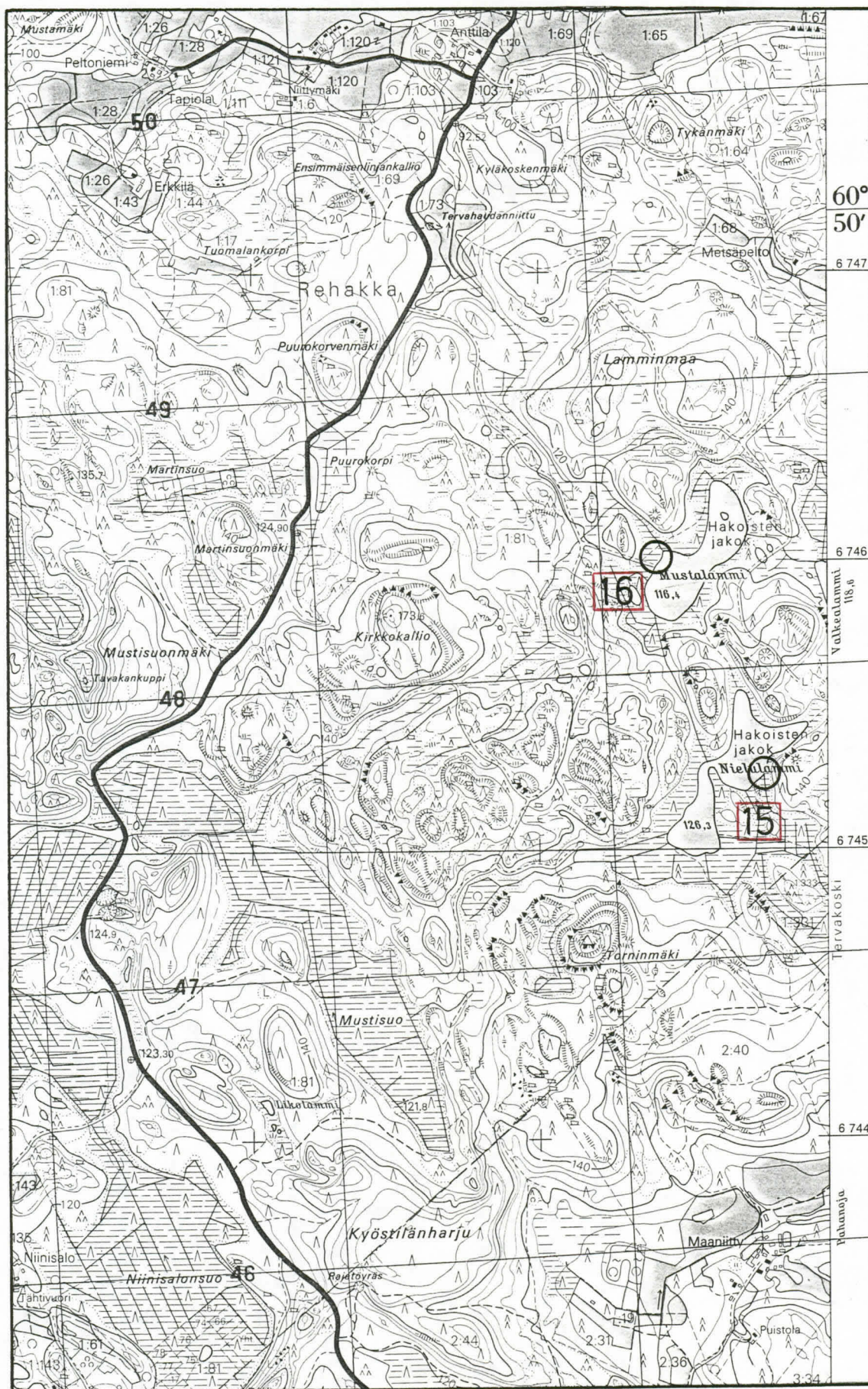
Ks. peruskartta s. 62

- Lisäyksiä:

2528

2529

2530

Ote peruskartasta 2131 07 Kaloinen 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 17

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6747 88

y = 2527 60

z = n. 87

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Rehakka

Löytöpaikka: Tapiola

- kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 5, n:ot 8 ja 9)

Löydöt: KM 3453:1 tuurankaltainen kirves. Torppari Heikki Tapiolan nykyisin löytämä Rehakanjärven rannalta, johon se ehkä joltakin oli pudonnut. Ylioppilas Frans Äimä (Aejmelaeus) Heinäkuulla 1897 toht. A. O. Heikelin apulaisena Hauhon kihlakunnasta kerännyt valtion kokoelmiin.

KM 11061 oikokirves. L. Mannu Tapiola joitakin vuosia sitten Janakkalan pit. Turengin kylän Tapiolan talon maalta pellostajokivarresta n. 45 m Rehakan järven rannasta kaakkoon. L. äestettäessä hiekkaiselta rantatörmältä ruokamullasta ja n. 15 cm syvästä. Kts. lähemmin karttaluonnosta. Samalta löytöpaikalta myös n:o 3453:1. M. Tapiolalta 17/VII 1939 hintaan 50,- lunastettu kiviesine.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 8 km lounaaseen, Rehakanjärven rannasta 120 m koilliseen ja Tapiolan pääraennuksesta 250 m luoteeseen. Löytöpaikka on hiekkaperäisellä peltoharjanteella Rehakanjärven nykyistä pintaa n. 6-7 m korkeammalla; Rehakanjärven ja löytöpaikan välillä on metsikkö. Löytöpaikka varmistui inventoinnissa 1984 verifikaateissa olevan KM 11061:n löytöpaikkaa osoittavan karttaluonnoksen mukaiseksi. Huom! KM 11061:n löytötiedoissa sanotaan löytöpaikan olevan n. 45 m Rehakanjärvestä kaakkoon; järven ranta on tällä suunnalla nykyisin n. 150 m:n päässä löytöpaikasta. joten joko löytöpaikkatiedot ovat tältä osin epätarkat tai sitten vedenpinta on ollut aiemmin korkeammalla ja ranta löytöpaikkaa lähempänä. Samoissa löytötiedoissa mainittu joki tarkoittanee löytöpaikalta runsaat 100 m kaakkoon virtaavaa puroa. Huom! Kertomuksessaan Boström

on jostain syystä erottanut esineet eri löytöpaikoilta löytyneiksi. KM 11061 on löydetty hänen mukaansa nyt kyseessä olevalta löytöpaikalta, ja hänen kertomuksensa yleiskartalla 1:30 000 löytöpaikka (n:o 9) onkin varsin tarkoin oikealla löytöpaikalla. Sen sijaan KM 3453:1:n löytöpaikka (n:o 8) on samalla Boströmin yleiskartalla Rehakanjärven itäpäässä, nyt kyseessä olevalta paikalta n. 1,2 km itäkoilliseen. Boströmin kertomuksen tekstissäkin sanotaan KM 3453:1:n löytöpaikaksi Rehakan kartano, joka Boströmin yleiskartalla 1:30 000 onkin Rehakanjärven itäpäässä, mutta Boström ei kuvaile löytöpaikkaa muuten mitenkään sanallisesti. Mihin siis perustuu se Boströmin esitys, että KM 3453:1 on löydetty Rehakanjärven itäpäästä, ei ole tiedossa. Missään muissa arkistotiedoissa Rehakan kartanoa ei mainita esineen kohdalla. On tietysti mahdollista, että Boström on inventoinnissaan saanut esineistä aiemmista tiedoista eroavat löytöpaikkatiedot, mutta tällaisesta hän ei siis mainitse mitään. Tässä kertomuksessa on siis noudatettu esineiden alkuperäisiä löytötietoja; KM 11061:n kohdalla näissä sanotaan nimenomaan molempien esineiden löytyneen samalta paikalta. (Paikka on peruskartan mukaan Rehakan kylää, vaikka KM 11061:n arkistotiedoissa lukeekin Turenki.)

Inventointi 1984: Kävin Tapiolassa 3. marraskuuta. Isäntä muisti KM 11061:n löytöpaikan ja kävin hänen opastuksellaan paikalla. Pellot olivat kynnetyt, mutta niiden tarkastuksessa en havainnut mitään löydöksiä.

Ks. peruskartta s. 68

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 18

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6748 22

y = 2528 97

z = 95

(= oletetun löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Rehakka

Löytöpaikka: Kavanti

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 17023 rautainen partakirves. Kirveen on löytänyt Nikolai Thesleff (kuollut) n. 1948 Janakkalan pitäjän Rehakan kylästä, omistamansa Kavannin tilan pihamaalta omenapuita istutettaessa. Rouva Agnes Thesleffin (os. Tervakoski) lahjoittama rautakauden esine. Diar. 20.5.1966.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat seitsemän kilometriä lounaaseen, Rehakanjärven itäpäästä 240 m itään ja Kavannin päärakennuksesta n. 20 m itäkaakkoon. Löytöpaikka on sen mäen kaakkoisosassa, jolla ovat Kavannin talo ja eräs toinen talo. Mäen laajuus on n. 100 m.

Inventointi 1984: Kävin Kavannin talossa 7. syyskuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa. Talonväki ei muistanut esinettä. Isäntä sanoi kuitenkin, että löytötietojen perusteella löytöpaikan täytyy sijaita n. 20 m päärakennuksesta itäkaakkoon. Löytöpaikkaa ei alettu tutkiskella tarkemmin.

Ks. peruskartta s. 68

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 19

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6749 68-79

y = 2529 46-64

z = n. 105-118

(= Unikkolinnan peruskoordinaatit)

Kylät: Hakoinen, Hyvikkälä ja RehakkaPaikka: Unikkolinna

- muinaislinna, luokka I

Maanomistajat 1985:

Kivistö, Toini Ilona

Rosenberg, Björn ja Rolf

Kivimiehentie 9 A 15

Hakoinen

12400 TERVAKOSKI

14240 JANAKKALA

Tila: Linnanpelto RN:o 1:220
(1985)/1:144 (peruskartta-
otteella)Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985)/
1:170 (peruskarttaotteella)

Rosenberg, Rolf

Turpeinen, Eino ja Kerttu

Hakoinen

Suvantolantie 3

14240 JANAKKALA

14200 TURENKI

Tila: Rehakka RN:o 1:81

Tila: Linnala RN:o 2:109

Unikkolinnan sijainti: Muinaislinna sijaitsee Janakkalan kirkolta 5,5 km lounaaseen, laajan metsäalueen keskellä, usean kilometrin päässä rautakaudella asutuista alueista ja myös syrjässä vesireiteistä. Ks. lähempiä tietoja Unikkolinnasta tutkimuksista ja kirjallisuudesta, joissa esitetään myös eriäviä käsityksiä siitä, onko Unikkolinna todella muinaislinna vai ns. tarulinna.

Tutkimukset: A. O. Heikel 1897, kartoitus

Julius Ailio 1907 ja 1921, tarkastuksia
(vuodelta 1907 vain pari valokuvaa esihist. toimiston top. arkistossa)

Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Hämeen muinaislinnoja. I. Etelä-Hämeen muinaislinnoja. S. 23-25, n:o 2, Museovirasto, esihist. toimisto).

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 20-22, n:o 1)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 25. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Axel Heikel, Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa. Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk utgifna af Finska Vetenskaps-Societen. Tjugonionde Häftet. Helsingfors 1878. S. 52-55.

Hjalmar Appelgren. Suomen muinaislinnat. Tutkimus vertailevan muinaistieteen alalla.

SMYA XII. Helsingissä 1891. S. 36-37.

Löydöt: -

Inventointi 1984: Kävin Unikkolinnalla 4. marraskuuta ottamassa siitä valo- ja diakuvat.

Valokuvat: Kuva 12 (F 65422-424)

Diat: 10801

Ks. peruskartta s. 68

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 07 Kaloinen 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 20

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6749 21 x = 6749 18

y = 2526 78 y = 2526 80

z = 82,5 z = 82,5

(= löytöpaikkojen peruskoordinaatit)

Kylä: Irjala

Löytöpaikka: Irjalanlahti

- kivikautinen asuinpaikka(?), luokka II

Maanomistaja 1984: Möller, Erik

Irjalan kartano, 14240 JANAKKALA

Tila: Irjala RN:o 1:33

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22702 kvartsi-iskoksia 2 kpl. Inventointi-
löydöt 1984. Diar. 14.2.1985

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 7,5 km lounaaseen ja Irjalan kartanon päärakennuksesta 350 m kaakkoon, Rehakanjärven pohjoispäässä olevan Irjalanlahden itärannalla. Paikka on pelto-
maata. Iskokset löytyivät muutamankymmenen metrin päästä toisistaan
ja muutaman metrin päästä rannasta. Maasto on paikalla tasaista ja
maaperä on savea. Ranta muodostaa n. 1-1,5 m:n korkuisen törmän.

Inventointi 1984: Löysin iskokset 3. marraskuuta peltoa tarkastaessa-
ni.

Valokuvat: Kuva 13 (F 65425-427)

Diat: 10802

Ks. peruskartta s. 74

- Lisäyksiä:

Tutkimuksia:

Löytöjä:

Timo Jussila ja Derek Fewster
1986, tarkastus (Helsingin yli-
opiston RASI-projekstin yhtey-
dessä, ei kertomusta)

KM 24292:1-3

KM 24292:1-3:n johdosta paikka voidaan katsoa varmaksi
kivik. asuinpaikaksi.

JANAKKALA 21

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6749 37

y = 2526 31

z = n. 84

(= kaivauspaikkojen peruskoordinaatit)

Kylä: Irjala

Löytöpaikka: Irjala

- kivistinen, varhaismetallikautinen ja mahdollisesti myös rautakautinen asuinpaikka, luokka II

Maanomistaja 1985: Möller, Erik

Irjalan kartano, 14240 JANAKKALA

Tila: Irjala RN:o 1:33

Asuinpaikan sijainti: Irjalan asuinpaikka sijaitsee Haapajärven etelärannalla, Janakkalan kirkolta n. 8 km lounaaseen ja Irjalan kartanosta 200 m länsilounaaseen. Paikka on loivasti pohjoisluoteeseen viettävän hiekkaperäisen pellon alaosa ja aivan järven rannalla, jossa on n. 1,5:n korkuinen rantatörmä. Helmer Salmo ja Oiva Keskitalo tutkivat paikalla 1939 yhteensä 183 m²:n laajuisen yhtenäisen alueen, mutta asuinpaikan kokonaislaajuutta ei tiedetä (ks. inventointiselostusta jäljempänä). Paikan sijainti on merkitty Keskitalon kaivauskertomuksen yhteydessä olevalle kartalle sekä myös Berit Boströmin inventointikertomuksen 1942 yleiskartoille.

Tutkimukset: Sakari Pälsi 1938, tarkastus (valokuvat L. 19209-11 esihist. toimiston top. arkistossa)

Helmer Salmo 1939, kaivaus

Oiva Keskitalo 1939, kaivaus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 4-5, n:o 2)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 26. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

C. F. Meinander. Die Kiukaiskultur. SMYA 53.
Helsinki 1954. S. 180⁷¹ sekä Die Bronzezeit in Finland.
SMYA 54. Helsinki 1954. S. 184.

Löydöt: KM 10897 kolme saviastianpalaa. S. Pälsin virkamatkaltaan tuomat esineet. Löydetty Janakkalan pitäjän Irjalan kartanon maalta. Kts. n:o 11062 ja H. Salmon kaiv. kert.

11062:1-185 asuinpaikkalöytöjä. Intendentti Helmer Salmon M.T:n kesätyöohjelman mukaisesti Janakkalan pitäjän Irjalan kartanon maalla kesäkuussa 1939 tutkiman kivikautisen asuinpaikan löydökset. Kertomus karttoineen top. arkistossa. (Alanumero 186 on luetteloitu kaapimeksi, mutta pääluettelo on lisätty myöhemmin sen olevan hist. ajan masuutikuonaa; kyseessä ei ole myöskään kaivauslöytö, vaan luettelon mukaan n:o 186 on "löyd. Irjalan kartanon pellosta, ehkä ylempänä mainitusta kivikauden asuinpaikasta".).

KM 11062:187-283 asuinpaikkalöytöjä. Yliopp. O. Keskitalon kesällä 1939 tutkimalta alueelta löydetty esineet. Kaivauskertomus ja kartat liittyvät edelliseen (Salmon) kertomukseen.

KM 20538:1-5 hiotun kivilajiesineen(?) pala, saviastianpaloja 4 kpl ja kvartsi-iskoksia 106 kpl. Fil. yo. Jyri Saukkosen Irjalan asuinpaikalta, pellon pinnalta, toukokuussa 1979 poimimat löydökset. Diar. 28.5.1979.

KM 22703:1-2 kvartsi-iskoksia 37 kpl ja palanutta luuta 1 kpl. Inventoinnissa 1984 Irjalan asuinpaikalta, pellon pinnalta poimitut löydökset. Diar. 14.2.1985.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 28. syyskuuta. Pellon pinnalta poimieni löytöjen (KM 22703:1-2) levinneisyyden painopiste oli selvästi pellon läntisimmässä kulmassa ja tästä n. 30 m kaakkoon ja itään eli vuoden 1939 kaivausalueen kohdalla ja näiden välittömässä ympäristössä. Jokunen iskos löytyi tästä myös n. 60-70 m koilliseen, pellon pohjoiskärjen ja rantatörmän läheisyydestä. Kartanossa kerrottiin, että kyseinen pelto, jolla asuinpaikka on, salaojitettiin pari-kolme vuotta aiemmin. Muuten alue on säilynyt koskemattomana, lukuunottamatta

tietysti vuotuisia kyntötöitä. Keskustelin asuinpaikasta Christian Carpelanin kanssa tätä kertomusta tehdessäni 4.3.1986 ja Carpelan sanoi tällöin, että osa saviastianpaloista lienee hänen muistinsa mukaan rautakautisia.

Valokuvat: Kuva 14 (F 65428-430)

Diat: 10803

Ks. peruskartta s. 74

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 22

Peruskartta 2131 07 Kaloinen

x = 6749 21

y = 2526 26

z = 95

(= lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Irjala

Paikka: Irjalan kartano

- ns. uhrilähde, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 37)

Löydöt: -

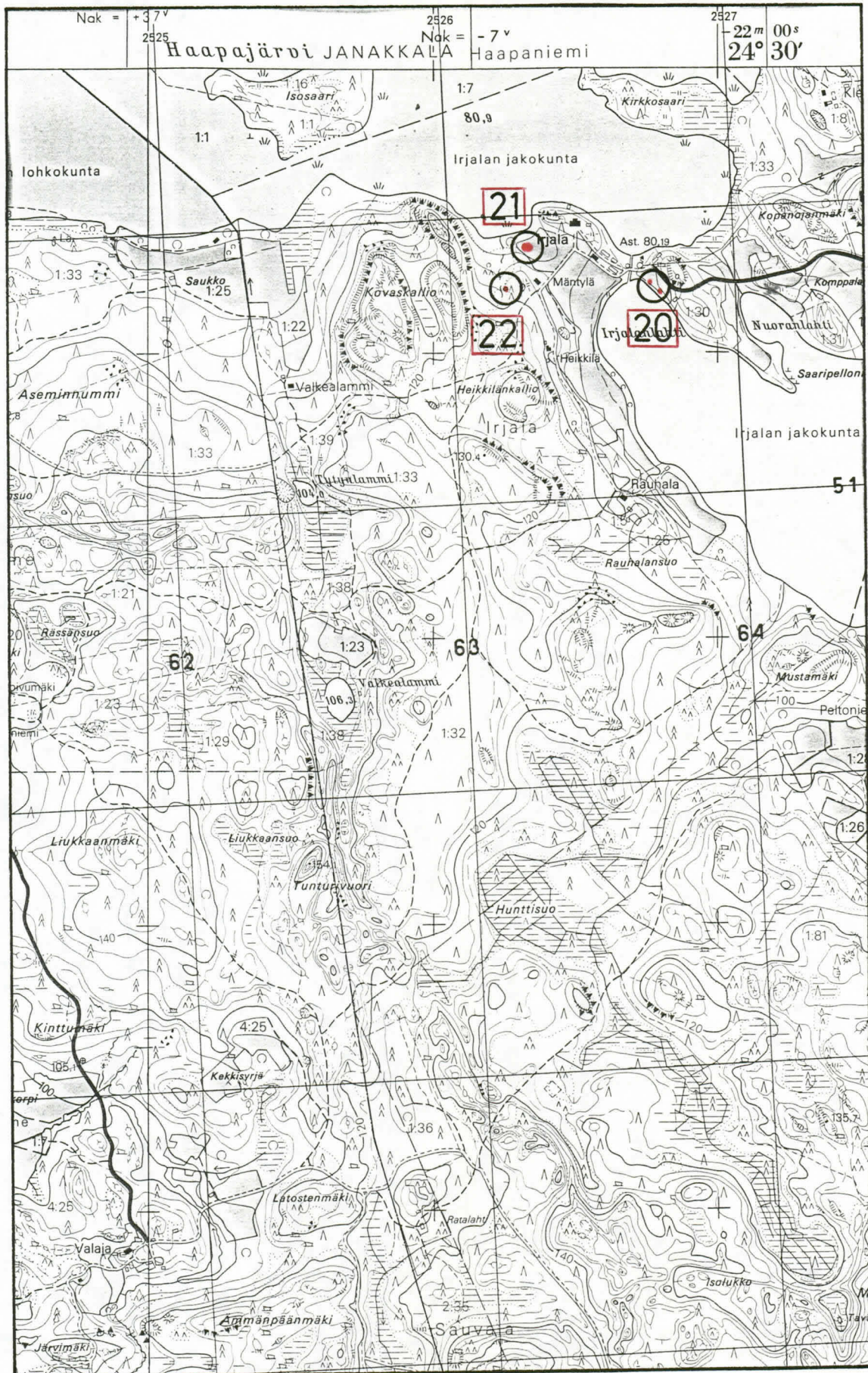
Lähteen sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 8,5 km lounaaseen ja Irjalan kartanosta 350 m samaan ilmansuuntaan. Lähde sijaitsee metsämaastossa, loivasti kohti pohjoista viettävällä rinteellä. Lähteen tarkka paikka selvisi inventoinnissa 1984. Boström kirjoittaa lähteestä vain, että Irjalan kartanon maalla on kuulemma lähde, jonka vesi virtaa pohjoiseen ja johon on uhrattu. Paikkaa ei ole hänen yleiskartallaan eikä hän ole siis käynyt sitä tarkastamassa.

Paikan kuvaus: Lähteestä otetaan nykyään vesi Irjalan kartanoon ja sen ympärille on rakennettu puinen koppi ja itse lähde on "vuorattu" miehennostannaisilla kivillä. Lähteen pohjois-koillispuolella on muutaman metrin päässä toinen hieman isompi puurakennus, jonka sisällä on vesiallas. Vesi virtaa lähteestä tähän altaaseen ja tästä edelleen kartanoon. Lähteestä virtaa puro pohjoiseen, Haapajärveen. Tämä puro on merkitty peruskartallekin.

Inventointi 1984: Kävin Irjalan kartanossa 28. syyskuuta, jolloin kävin kartanon emännän Pia Möllerin opastuksella katsomassa yllä kuvattua paikkaa. Kyseisen paikan täytyy olla Boströmin tarkoittama lähde, koska se virtaa pohjoiseen ja koska Pia Möllerkin sanoi puhutun, että lähteeseen on uhrattu kivikaudella. Tämä uskomus lienee kuitenkin verrattain nuori ja uskoisin sen olevan lähtöisin 200 m:n päässä olevasta Irjalan kivikautisesta asuinpaikasta (löydetty 1938).

Ks. peruskartta s. 74

- Lisäyksiä:

6750

Nuoranlahti
as. p.

6749

6748

6747

6746

Ote peruskartasta 2131 07 Kaloinen 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 23 A-C

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

A: x = 6750 15

y = 2529 92

z = 119-120

(= löytöpaikan peruskoordinaatit
Berit Boströmin inventointiker-
tomuksen yleiskartan 1:30 000
merkinnän perusteella)

B: x = 6750 00

y = 2529 78

z = 115

(= löytötietojen maantien ja Rehakan
kartanon oikotien ent. risteyksen
peruskoordinaatit)

C: x = 6750 32

y = 2529 79

z = n. 141

(= Peninkulman Tukkimäen korkeimman
kohdan peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Löytöpaikka: Peninkulman Tukkimäki

- rautakautinen löytöpaikka(?), luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 17, n:o 16)

Löydöt: Ei tallessa, keihäänkärkiä(?). Boström kirjoittaa löydöistä:

"Sama O. Anttila (Otto J. Anttila, joka omistanut Ahola-nimisen
palstan Joutjärven länsipuolella, os. tuolloin: Tervakoski,
Joutjärvi) kertoi myös, että keihäänkärkiä on löydetty Janakka-
lan-Lopen maantietä suoristettaessa. Ne löytyivät Unikkolinnan
läheisyydestä Peninkulmantukkimäki-nimiseltä hiekanummelta,
mäen korkeimmalta kohdalta ja n. 2 m. tien itäpuolelta. Löy-
töpaikka sijaitsee n. 60-80 m. pohjoiseen päin maantien ja
Rehakan kartanon oikotien risteyksestä heti sen kilometripyl-
vään pohjoispuolella, millä on 1/16." Muita tietoja esineistä
tai niiden löytöpaikasta ei ole. Boström pitää paikkaa epävar-
mana rautakautisena löytöpaikkana, ja myös tässä kertomuksessa

löytöön on suhtauduttu hyvin varauksellisesti rautakautisena paikkana, koska esineistä ei ole varmuutta tässä suhteessa.

Löytöpaikan sijainti: Esineiden aivan tarkka löytöpaikka ei selviä Boströmin kertomuksesta, mutta se sijaitsee joka tapauksessa laajan mestäalueen keskellä Janakkalan kirkolta n. 4,5 km lounaaseen, Hyvikkälänjoensta n. 1,3 km etelään ja Unikkolinnasta n. 0,5 km lähinnä koilliseen. Peruskarttaotteelle (s. 83) on merkitty kolme mahdollista löytöpaikkaa tai paikkaa, jotka ovat olennaisia löytöpaikan määrittelyn suhteen:

- A: Boströmin kertomuksen yleiskartan 1:30 000 mukainen löytöpaikka; Boströmin karttamerkki ei liene kuitenkaan tarkalleen löytöpaikan kohdalla, koska ei ole hänen selostuksensa mukaisessa paikassa. Niinpä ko. paikka on n. 200 m koilliseen maantien ja Rehakan kartanon oikotien risteyksestä, vaikka löytöpaikka on Boströmin selostuksen perusteella tästä n. 60-80 m pohjoiseen. Lisäksi karttamerkin mukainen löytöpaikka on aivan peruskartalle merkityn Peninkulman Tukkimäen alapuolella, notkopaikassa, vaikka löytöpaikan pitäisi olla selostuksen mukaan mäen korkeimmalla kohdalla.
- B: Boströmin selostuksen (Janakkala-Loppi) maantien ja Rehakan kartanon oikotien ent. risteys; selostuksen mukaan löytöpaikka sijaitsee tästä n. 60-80 m pohjoiseen. Boströmin tieto, että löytöpaikka olisi myös noin kaksi metriä maantien itäpuolella, ei puolestaan sovi yhteen em. tiedon kanssa, koska tie on paikalla lounais-koillisen-suuntainen. (Maantien ja Rehakan kartanon oikotien risteystä ei ole enää merkitty nyk. peruskartalle, mutta se on Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000, jonka mukaan olen merkinnyt paikan peruskartalle).
- C: Peninkulman Tukkimäen korkein kohta: Paikka on peruskartalla. Boströmin selostuksen mukaan esineet on löydetty "... Peninkulmantukkimäki-nimiseltä hiekanummelta, mäen korkeimmalta kohdalta". Paikka jää siis kuitenkin selvästi Boströmin karttamerkin pohjoispuolelle ja on noin 300 m pohjoiseen maantien ja Rehakan kartanon oikotien risteyksestä, vaikka löytöpaikan pitäisi selostuksen mukaan olla tästä risteyksestä n. 60-80 m pohjoiseen.

Boströmin selostuksessaan mainitseman kilometripylväs 1/16:n sijainti ei ole tiedossa. Tiedossa ei ole myöskään, millainen on ollut hänen mainitsemansa maantien suoristus; sekä Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000 (vuodelta 1925) että vanhalla venäläisellä topografikartalla 1:42 000 (lehti XIII-27/XIII-28, vuodelta 1884) ko. Janakkala-Loppi - maantie näyttää noudattava aivan tien nykyistäkin kulkua. - Inventoinnissa 1984 löytöpaikkaa ei selvitelty.

Ks. peruskartta s. 83

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 24 A-B

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

A: x = 6752 03

y = 2529 54

z = 97,5

(= Mäenpään päärakennuksen
peruskoordinaatit)

B: x = 6751 97

y = 2529 75

z = n. 92

(= puretun Väkkärlän päärakennuksen
paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Hyvikkälä tai Hakoinen

Paikka: Mäenpää-Väkkärlä

- paikka, jossa kertoman mukaan on neljän upseerin haudat, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 55-56)

Hautojen sijainti: Paikka sijaitsee Mäenpään ja Väkkärlän talojen välillä, heti Hyvikkälän maantien pohjoispuolella. Tarkempi paikka ei ole tiedossa. Mäenpää ja Väkkärlä ovat 500 m:n päässä toisistaan Janakkalan kirkolta 3,5 km lounaaseen, aivan Hyvikkälänjoen pohjoispuolella. Mäenpää on nyk. peruskartalla, mutta Väkkärlää ei ole, koska se on purettu. Väkkärlä on kuitenkin Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000, jonka perusteella olen määritellyt talon sijainnin nyk. peruskartalle. Paikan osalta ei Boströmin kartoilla ole kuitenkaan minkäänlaista merkintää. Mäenpää on Hyvikkälän kylän puolella Väkkärlän kuulussa Hakoisiin.

Muut tiedot paikasta: Boströmille haudoista oli kertonut Juho Henrik Järvinen, Jokela (os. Turenki, Hyvikkälä), jolle niistä puolestaan oli kertonut Vihtori Ananen, joka v. 1942 oli jo kuollut. Jokaiselle haudalle oli istutettu kuulemma mänty. Järvinen oli kerran poistanut kannot, jotka olivat läpimitaltaan n. 50 cm. Maa oli ollut mustaa, mutta hän ei ollut huomannut mitään jälkiä haudoista. Ananen oli kertonut Järviselle edelleen, että paikalla oli ollut kaikkein ankarin taistelu venäläisiä vastaan ja Anasen arvelun mukaan tämä taistelu käytiin Ison vihan aikana. Boströmin käsityksen mukaan taru liittyisi kuitenkin vuosien 1808-09 sotaan, jolloin oli kuulemma taisteltu kirkon seutuvilla.

Inventointi 1984: Kävin Mäenpään talossa 5. lokakuuta, mutta siellä ei ollut ketään kotosalla, joten en voinut kysellä mahdollisesti vielä elävää muistoa haudoista. Sen sijaan parista naapuritalosta tapasin väkeä, mutta he eivät tienneet tarinasta mitään.

Ks. peruskartta s. 83

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 25

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6752 60 - 6753 60

y = 2528 45 - 2529 60

z = n. 92-112

(= sen alueen peruskoordinaatit ääripisteistään mitattuina, jossa röykkiöt oletettavasti ovat)

Kylä: Hyvikkälä

Paikka: (?)

- aikankin kaksi kiviröykkiötä, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 48, n:o 1)

Löydöt: -

Röykkiöiden sijainti: Röykkiöiden tarkka sijainti ei ole tiedossa.

Boströmin kertomuksen selostuksen perusteella olen arvioinut röykkiöiden olevan peruskarttaotteella (s. 83) rajatulla noin neliökilometrin laajuisella metsäalueella Janakkalan kirkolta n. 3,5 km länsilounaaseen ja Viralanjärvestä n. 1,8-0,6 km lounaaseen. Boströmkään ei ole tiennyt röykkiöiden tarkkaa paikkaa, eikä ole siis merkinnyt niitä mitenkään kertomuksensa yleiskartoille. Boström kirjoittaa vain saaneensa kuulla Kustaa Koivulta (os. Turenki, Virala), että "metsässä, jossain Lindholmin puolella", Viralan-Hyvikkälän rajan ja Rengon maantien välillä, olisi ainakin kaksi röykkiötä. Koivu ei muistanut tarkalleen, missä ne sijaitsevat, eikä Lindholmilla, jota Boströmin mukaan sanotaan myös Mäkeläksi, tiedetty röykkiöistä myöskään mitään. (Lindholmin tila on Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1: 30 000, ja tämän mukaan se sijaitsee nyk. peruskartalla 2131 08 paikalla x = 6753 50 ja y = 2529 35. Peruskartalla nimeä Lindholm ei kuitenkaan ole).

Röykkiöiden kuvaus: Tietoja ei ole tässä suhteessa.

Inventointi 1984: Kävin Lindholmista 1,4 km lounaaseen sijaitsevasa Mäkelän talossa 5. lokakuuta, jolloin sain tietää Lindholmin olevan autio (taloakaan ei liene enää jäljellä). Mäkelässä röykkiöistä ei tiedetty mitään, kuten ei läheisessä Hevonojan talossakaan, jossa

kävin asiaa kyselemässä. (Tämä Mäkelän talo ei ole siis Boströmin mainitsema Mäkelä eli Lindholm).

Ks. peruskartta s. 83

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 26

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6750 80

y = 2527 76

z = n. 82

(= ent. Vuorelan päärakennuksen koordinaatit Berit Boströmin inventointikertomuksen yleiskartan 1:30 000 perusteella)

Kyla: Hyvikkälä

Löytöpaikka: Vuorela

- kivikautinen löytöpaikka(?), luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 7, n:o 22)

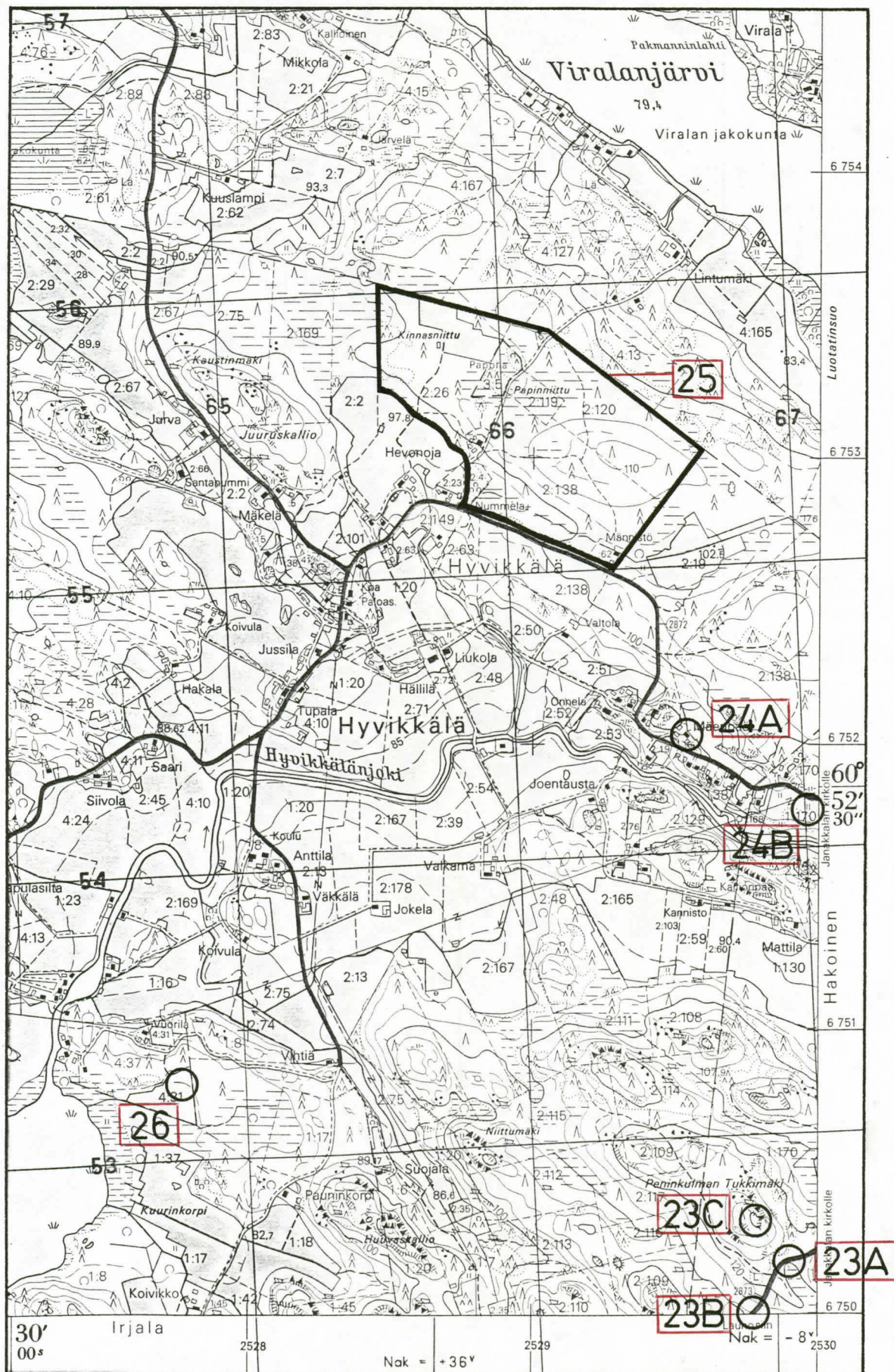
Löydöt: Ei tallessa, kiviesineitä(?). Boström kirjoittaa: "Tupalan talon isäntä, Lauri Virtanen (os. Turenki, Hyvikkälä) kertoi, että Vuorelasta (omist. Vuorinen, os. Turenki, Hyvikkälä) on löytynyt kiviesineitä." Alaviite 2: "Olen kirjoittanut Vuorelaan, mutta vastausta ei ole toistaiseksi saapunut". Muita tietoja ei ole; Vuorelasta ei ole tullut kirjettä myöhemminkään. (Löytöihin on tässä kertomuksessa suhtauduttu varauksellisesti kivikautisina esineinä, koska niistä ei ole tässä suhteessa varmoja tietoja).

Paikan sijainti: Tarkempi löytöpaikka tai löytöpaikat eivät ole tiedossa, mutta Vuorelan päärakennus, jonka mailta esineet on löydetty, on sijainnut Boströmin kertomuksen yleiskartan 1:30 000 mukaan Janakkalan kirkolta vajaat 6 km lounaaseen, nyk. peruskartalla olevasta Vuorilasta 200 m kaakkoon ja Haapajärven koillisosasta lähtevän Hyvikkälänjoen yläjuoksun suulta 400 m itään. Peruskartalla ei ole tällä kohtaa enää mitään rakennuksia, ja paikka on nykyään eri tilusta kuin Vuorila. Mainitulla Boströmin yleiskartalla löytöpaikkamerkki on Vuorelan päärakennuksen vieressä.

Inventointi 1984: Kävin Vuorilassa 5. lokakuuta. Talo vaikutti vain kesäkäytössä olevalta, eikä paikalla ollut ketään tavattavissa, jolta löydöistä olisi voinut kysyä.

Ks. peruskartta s. 83

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 08 Hyvikkälä 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 27

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6751 48

y = 2527 08

z = 88

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Hyvikkälä

Löytöpaikka: Kapulasilta

- esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: Janakkalan Hyvikkälän kansakoululla, ns. värttinänpyörä. Löyt. Viljo Jokinen (os. Janakkala, Hyvikkälä, Kapulasilta) syksyllä 1954 Janakkalan Hyvikkälän kylästä Kapulasilta-nimisen talon (omist. Viljo Jokinen) puutarhasta, n. 6-7 m asuinrakennuksesta itään; esine löytyi puutarhasta muokattaessa noin lapion piston syvyydestä hietasavesta. (Kapulasilta ei sijaitse rautakautisella asutusalueella, joten esineen myöhäisempi ajoitus on hyvin todennäköinen; J.S.).

Löytöpaikan sijainti: Peruskarttaotteelle (s. 92) löytöpaikka on merkitty yllä olevien tietojen mukaisesti heti peruskartalla olevan Kapulasillan päärakennuksen itäpuolelle; Kapulasilta sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 6 km lounaaseen ja Haapajärven koillisosasta lähtevän Hyvikkälänjoen yläjuoksun suusta 700 m pohjoisluoteeseen. - Inventoinnissa 1984 paikkaa ei tarkastettu.

Ks. peruskatta s. 92

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 28

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6751 79

y = 2526 82

z = n. 92,5

(= lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Hyvikkälä

Paikka: Levonoja

- ns. uhrilähde, luokka II

Maanomistaja 1985: Salonen, Tauno ja Riitta

Hyvikkälä, 14240 JANAKKALA

Tila. Salomäki RN:o 4:

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 36, n:o 7)

Löydöt: -

Lähteen sijainti: Levonojan uhrilähde sijaitsee Janakkalan kirkolta 6 km lounaaseen, Haapajärven itäosasta noin kilometrin pohjoiseen ja Salomäen päärakennuksesta 330 m pohjoisluoteeseen. Paikka on metsämaata ja Boströmin mukaan lähde on kivisessä paikassa. Lähde on merkitty Boströmin yleiskartalle ja top. arkistossa olevalle topografiselle kartalle 1:42 000 XIII-27. Se on merkitty myös nyk. peruskartalle (ei kuitenkaan nimellä). Peruskartalle on merkitty myös Salomäen tilalta sinne vievä polku. - Inventoinnissa 1984 lähde ei käyty tarkastamassa.

Lähteen kuvaus: Lähteen läpimitta on n. 50 cm ja se on myös n. 50 cm syvä (Boströmin mukaan). Boströmille kerrottiin myös, että lähteen vesi ei koskaan lopu, ja että sen vesi virtaa pohjoiseen päin. Peruskartalle sen virtasuunnaksi on pienellä nuolella merkitty kuitenkin koillinen.

Lähteen käytöstä: Lähteestä on otettu sammasvettä ja siihen on pantu ainakin rahaa (ks. tarkemmin näitä asioita Boströmin kertomuksesta). Lisäksi lähde on ollut koko kulmakunna vesipaikka.

Ks. peruskartta s. 92

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 29

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6753 36

y = 2526 02

z = n. 91

(= Metsämaan päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Hyvikkälä

Paikka: Metsämaa

- sammaslähde, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi
(s. 36, n:o 6)

Lähteen sijainti: Boströmin kertomuksen mukaan lähde sijaitsee Metsämaan metsässä, n. 200-300 m:n päässä päärakennuksesta, mutta lähteen tarkempi sijainti ei ole tiedossa; Metsämaa sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km länteen ja Suojärven eteläpäästä 600 m etelään. Boströmin kertomuksen yleiskartoille paikan osalta on merkitty myös Metsämaan tila. - Inventoinnissa 1984 Metsämaalla ei käyty.

Lähteen kuvaus: Boströmille oli kerrottu ainoastaan lähteestä otetun sammasvettä, muita tietoja ei ole. Boströmkään ei käynyt paikalla 1942.

Ks. peruskartta s. 92

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 30

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6754 02

y = 2526 05

z = n. 89

(= Berit Boströmin inventointikertomuksen yleiskartan 1:30 000 mukaisen löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Hyvikkälä

Löytöpaikka: Suojärven ranta

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 7, n:o 21)

Löydöt: Ei tallessa, reikäkivi. Tiedot löydöstä ovat Boströmin inventointikertomuksessa. Boström kirjoittaa: "Hyvikkälän kylä. Hakalassa kuulin Esko Niemiseltä (os. Turenki, Hyvikkälä), että n. 5 vuotta sitten joko hän tai Anton Pynnönen löysi reikäkiven Suojärven rannalta (kunnan maata), Rauhalan likeltä. Kiven oli Pynnönen vienyt mukanaan Helsinkiin. Pynnönen on ilmoittanut minulle, että kivi luultavasti on hukkunut, sillä hän ei löydä sitä." Alaviite 1: "Pynnösen kirje top. arkistossa". Muita tietoja löydöstä ei ole.

Löytöpaikan sijainti: Boströmin kertomuksensa yleiskartoille merkitsemä löytöpaikka sijaitsee Suojärven eteläkaakkoisrannalla, Rauhalan päärakennuksesta 200 m lounaaseen ja Janakkalan kirkolta 6,5 km länteen. Boström ei kuitenkaan selosta löytöpaikan sijaintia tarkemmin kertomuksessaan, joten löytöpaikan tarkkuus ei ole tiedossa. Peruskartalta katsottuna löytöpaikka näyttää olevan alavaa, suoperäistä maastoa.

- Inventoinnissa 1984 löytöpaikkaa ei tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 92

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 31

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6754 20

y = 2526 15

z = n. 90-92,5

(= Boströmin yleiskartan 1:30 000
mukaisen löytöpaikan peruskoo-
dinaatit)

Kylä: Virala

Löytöpaikka: Rauhalan ranta

- yksipuisen ruuhen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 41, n:o 1)

Kirjallisuutta: T. I. Itkonen, Suomen ruuhet. Kansatieteellinen arkisto
V. Forssa 1942. S. 9.

Löytöpaikan sijainti: Boströmin mukaan ruuhi on löydetty Suojärvestä, Rauhalan rannasta. Paikka on hänen kertomuksensa yleiskartalla 1:30 000 Suojärven kaakkoisrannalla, Janakkalan kirkolta 6,5 km länteen. Ruuhi löytyi 1933 metrin syvyydestä.

Ruuhen säilytyspaikka ja kuvaus: Sekä Boströmin että Itkosen mukaan ruuha säilytetään Hämeenlinnan museossa, mutta kumpikaan ei mainitse sen numeroa. Ks. ruuhen kuvausta joko Itkoselta tai Boströmiltä, joka siteeraa Itkosen tiedot.

Ks. peruskartta s. 92

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 32

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6751 39

y = 2525 29

z = n. 82

(= Kahilammesta Haapajärven Piiliönlahteen laskevan puron yli menevän sillan peruskoordinaatit, jonka lähettyviltä esine lienee löydetty)

Kylä: Haapaniemi tai Hyvikkälä

Löytöpaikka: Piiliönlahti

- rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 11, n:o 1)

Löydöt: KM 1869:64 soikea tuluskivi, löydetty Haapaniemen järven rannalta likeltä Kommion siltaa. Ostettu eräästä torpasta Nevilän kylässä Rengossa, jossa käytettiin kellonpuntiksi. A. O. Heikelin marraskuun 6 p:nä 1877 Hauhon kihlakunnasta tuomia esineitä. Kts. muinaismuistoyhdistyksen pöytäkirja sanotusta päivästä sekä Heikelin "Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa" /= Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk utgifna af Finska Vetenskaps-Societen. Tjugonionde Häftet. Helsingfors 1878) n:o 107.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä, mutta löytötiedoissa mainittu Kommion silta on sijainnut Janakkalan kirkolta n. 8 km länsilounaaseen, Haapajärven Piiliönlahdesta n. 500 m pohjoisluoteeseen ja yllä mainitusta puron ylittävästä sillasta n. 350 m myös pohjoisluoteeseen. Siltaa ei ole enää jäljellä, mutta se ja sen kautta ennen mennyt tie on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartalle 1:30 000. Sillan peruskoordinaateiksi voidaan laskea x = 6751 70 ja y = 2525 15. Ko. Boströmin yleiskartalle on merkitty kuitenkin löydön osalta Kommion talo nyk. peruskartan Mäkikommion länsipuolella, Kommion sillasta n. 150 m koilliseen. Esine lienee kuitenkin löydetty jostain yllä mainitun nykyisen sillan lähettyviltä, joka sijaitsee siis puretusta sillasta n 350 m:n päässä ja n. 100 m pohjoiseen Haapajärven Piiliönlahdesta.

Löytötietojen "Haapaniemen järven rannalta" on tarkoitettava nimittäin juuri Haapajärven Piiliönlahden pohjoisranta, joka on lähinnä ent. Kommion siltaa oleva järven rantaosa.

Inventointi 1984: Kävin Mäkikommion talossa 5. lokakuuta. Esineestä ei siellä ollut mitään tietoa, eikä myöskään vanhasta Kommion sillasta-kaan.

Ks. peruskartta s. 92

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 33

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6750 71

y = 2524 76

z = 85

(= Ylöstalon päärakennuksen
peruskoordinaatit)

Kylä: Haapaniemi

Löytöpaikka: Haapaniemen talo

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 5, n:o 7)

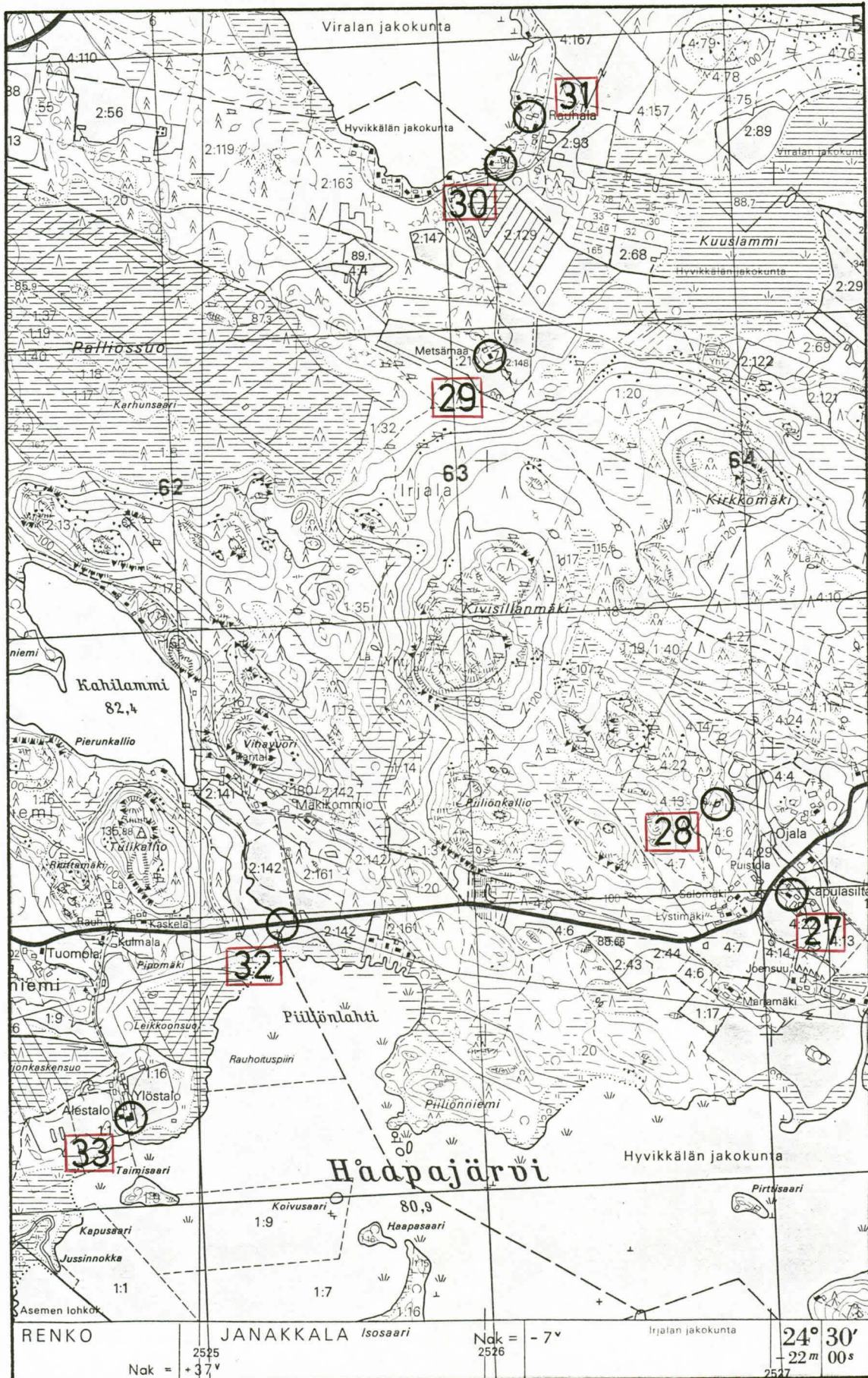
Löydöt: Satakunnan Museo (Pori) 8129 kourutaltilta. L. mökkiläinen

Janakkalan pitäjän Haapaniemen kylästä Haapaniemen talon maalta omasta perunapellostaan v. 1906. S. löytäjän vaimolta museonhoitajan kautta.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka voidaan määrittää vain tilan tarkkuudella. Löytötietojen Haapaniemen talo tarkoittaa nyk. peruskartan Ylöstaloa ja Alestaloa Haapajärven luoteisrannalla Janakkalan kirkolta 8,5 km lounaaseen. (Selostus tiluksista Veikko Kerkkosen Janakkalan historiassa 1976, s. 140). Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000 löydön osalta on merkintä aivan Ylöstalon ja Alestalon pohjoispuolella. Hän tarkoittanee tällä tilan sijaintia eikä tarkkaa löytöpaikkaa, vaikka hän ei kertomuksensa tekstissä selvitäkään asiaa mitenkään. - Inventoinnissa 1984 paikalla ei käyty.

Ks. peruskartta s. 92

- Lisäyksiä:

6754

6753

6752

6751

6750

Ote peruskartasta 2131 08 Hyvikkälä 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 34

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6751 52

y = 2523 77

z = n. 92

(= Heitikankiven peruskoordinaatit)

Kylä: Haapaniemi

Paikka: Heitikankivi eli Heitikka

- siirtolohkare, johon liittyy kansantarina, luokka I

Maanomistaja 1985: Salonen, Ahti

Haapaniemi, 14240 JANAKKALA

Tila: Alastalo RN:o 1:23 (1985)/1:1 peruskartta-
otteella)

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 57)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

C. A. Gottlund. Antiquariska Samlingar. I S. 154, n:o 151
ja Antiquariska Anteckningar. I. Nylands och Tavastehus Län.
S. 335. Museoviraston kirjasto.

Heikki Wuorenrinne. Janakkalan pitäjän luonnonsuojelu- ja
maisemanhoitosuunnitelma. Janakkala ennen ja nyt XIV. Hämeen-
linna 1965. S. 19.

Heitikankiven sijainti: Kivi sijaitsee Janakkalan kirkolta runsaat
9 km länsilounaaseen, Janakkalan ja Rengon väliseltä rajalta 120 m
itään, aivan Janakkala-Renko -maantien vieressä, sen pohjoispuolella.
Kivi on metsäisen mäenrinteen ala- eli eteläosassa. Boström ei ole
merkinnyt paikkaa kertomuksensa yleiskartoille, mutta kivi on merkitty
nyk. peruskartalle siirtolohkaremerkillä, jonka vieressä on kiven nimi.

Kiven kuvaus: Kiven korkeus on 8,5 m, ympärysmitta 22,5 m, kiven laen
pinta on 2 x 4 m, laki on vaikeapääsyinen ja viisto n. 30 asteen kulmas-
sa. (Wuorenrinne).

Kiveen liittyvä tarina: Kansantarina kertoo Hakoisten linnavuoren pirun
heittäneen kivellä Rengon kirkkoa siinä kuitenkaan onnistumatta, josta

kiven nimi johtuu. Toisen version mukaan kivi olisi lähtöisin Irjalan kalliolta. (Wuorenrinne).

Inventointi 1984: Kävin ottamassa kivistä valo- ja diakuvat 5. lokakuuta. Kiven vieressä oli kyltti, jossa luki, että se on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla.

Valokuvat: Kuva 15 (F 65431)

Diat: 10804

Ks. peruskartta s. 95

- Lisäyksiä:

6754

6753

6752

6751

6750

Ote peruskartasta 2131 08 Hyvikkälä 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 35

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6754 87

y = 2521 83

z = 112,5

(= Vahakiven peruskoordinaatit)

Kylä: Haapaniemi ja Virala (Janakkalan osalta)

Paikka: Vahankivi eli Heinäsuonvaha

- rajakivi (siirtolohkare), luokka I

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: Seppo Suvanto. Vanajan keskiaika. Vanajan historia II.

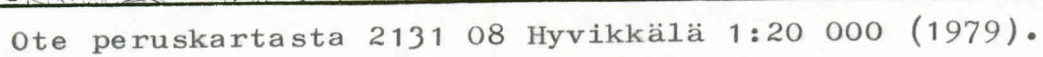
Wanaja-seuran julkaisuja XX. Hämeenlinna 1976. S.

131-132.

Vahankiven sijainti: Vahankivi (Suvannolla Heinäsuovanvaha) sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 11 km lähes suoraan länteen, laajalla metsä-alueella, Heinäsuon itäosassa. Vahankivi on nykyään Janakkalan Haapaniemen ja Viralan, Hämeenlinnan (ent. Vanajan) Miemalan ja Kankaantaan sekä Rengon Luolajan (ent. Vanajaa) ja Nēvilän kylien rajapaikka. Paikka on merkitty Suvannon kartalle (s. 136-137). Peruskartalla kivi on siirtolohkareena ja nimellä Vahankivi. - Inventoinnissa 1984 paikkaa ei käyty tarkastamassa; itse Vahankivestä en ole tavannut myöskään mitään kuvausta.

Ks. peruskartta s. 97

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 36

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6754 10

y = 2527 20

z = n. 89

(= Kuuslammin pohjoispuoliskon keskikohdan peruskoordinaatit)

Kylä: Virala

Löytöpaikka: Kuuslammi

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 7, n:o 20)

Löydöt: Ei tallessa, reiällinen kivikirves. Boström kirjoittaa: "Viralan kylä. Kustaa Koivu, Kallioinen (os. Turenki, Virala), kertoi n. 10 v. sitten löytäneensä reiällisen kivikirveen erästä hänen omistamastaan pellostä (savi- melkein suomaata) Kuuslammen rannalla. Kirves löytyi aivan maanpinnalta. Koivu oli muistavinaan, että se oli tummaa kiveä. Hänen selostuksestaan päätellen se oli joko vasara- tai tappikirves." Muita tietoja ei ole.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan tarkka sijainti ei ole tiedossa. Kuuslammi, jonka rannalta se on siis löydetty, sijaitsee Janakkalan kirkolta 5,5 km länteen ja Suojärvestä kilometrin verran kaakkoon. Lammen pituus on kilometri ja leveys 250-550 m. Löytöpaikan osalta olen antanut Kuuslammin pohjoispuoliskon keskikohdan peruskoordinaatit, koska sen eteläpuolisko kuuluu Hyvikkälän kylään. Kallioisten tilahan, jonka maalla löytöpaikka on (tai oli ainakin esineen löytöaikaan) on, kuten Boströmin kertomuksestakin käy ilmi, Viralan kylässä. Löytöpaikka lienee siis jossain Kuuslammin pohjoispuoliskon rannalla. Peruskartalla olevien tilusrajojen avulla asiaa ei voi selvittää. Boströmin kertomuksen yleiskartoille on merkitty löydön osalta Kallioisten tilan sijainti, Kuuslammista noin kilometrin koilliseen.

Inventointi 1984: Kävin Kallioisissa 5. lokakuuta. Talo oli autiona, eikä paikalla ollut ketään, jolta asiaa olisi voinut tiedustella.

Ks. peruskartta s. 106

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 37

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6755 02-09

y = 2526 85-90

z = n. 87-89

(= löytöalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Virala

Löytöpaikka: Koivikko

- kivikautinen asuinpaikka, luokka II

Maanomistaja 1985: Auvo Taponen

os. Virala, 14240 JANAKKALA

Tila: RN:o 4:127 Koivikko

Asuinpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 6 km länsiluoteeseen ja Koivikon päärakennuksesta 250 m länsilounaaseen. Paikka on loivasti itäkaakkoon viettävällä peltorinteellä, jossa maaperä on saven- ja hiekansekaista. Löydöt (KM 22360) on poimittu n. 60 x 20 m:n laajuiselta alueelta.

Tutkimukset: Tuula Heikkurinen-Montell & Jyri Saukkonen 1984, tarkastus

Löydöt: Janakkalan Laurinmäen museo 1363 ja 1367 vasarakirveen teräpuolisko (pit 8,5 cm, lev. 4,6 cm, kork. 4,4 cm) ja ns. alkeellinen kivikirves (vain terältä hiottu, pit. 13,5 cm, lev. 5,5 cm, kork. 3,5 cm) (Dia 10806). Esineistä ei ole museossa mitään alkuperäisiä löytötietoja, mutta ne ovat kiviesineet, joista saatiin tietää mv. Auvo Taposelta Koivikon tilalla kesäkuussa 1984, ks. tark. kertomusta. Taponen kertoi tällöin vain terältään hiotusta kivikirveestä ja reikäkiven puolikkaasta, joista ei ollut aiempia tietoja museoviraston esihistorian toimistossa. Taposen mukaan esineet on löydetty 1950-luvun peltotöissä Koivikon päärakennuksesta 250 m länsilounaaseen. Kävin Laurinmäen museossa inventoinnissa syyskuussa 1984 tarkastamassa museon esihistorialliset löydöt; löydöt n:ot 1363 ja 1367 ovat varmasti juuri Taposen tarkoittamat esineet, koska museossa ei ollut muita Taposen kuvaukseen sopivia esineitä. Mittasin esineet ja löytötiedot lisättiin museon luetteloon.

KM 22360 kvartsi-iskoksia 16 kpl. T. Heikkurinen-Montellin ja J. Saukkosen tarkastuslöydöt 1984 yllä selostettujen kiviesineiden löytöpaikalta.

Diar. 15.6.1984.

Inventointi 1984: Pellolle, jossa asuinpaikka on, oli lakoontunut kaura, eikä sitä ollut kynnetty marraskuun alkupäiviin mennessä, jolloin maastotyöt päättyivät, joten paikasta täytyi tyytyä ottamaan vain valo- ja diakuvat. Asuinpaikan uusintatarkastus olisi mielenkiintoista, koska valtaosa kvartsi-iskoksista lienee mesoliittisia, kun taas vasarakirveen puolikas viittaa paikalla olleen mahdollisesti myös nuorakeraamista asutustakin.

Valokuvat: Kuva 16 (F 65434-436)

Diat: 10805-806

Ks. peruskartta s. 106

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 38

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6755 38-42

y = 2528 06-09

z = 85

(= Löytöalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Virala

Löytöpaikka: Palsanlahti

- kivistinen asuinpaikka, luokka II

Maanomistaja 1985: Lahtinen, Aimo

Virala, 14240 JANAKKALA

Tila: Lehtoranta RN:o 4:10

Tutkimukset:

Löydöt: KM 22704:1-3 hiotun kivilajiesineen katkelma, kvartsi-iskoksia 9 kpl ja palanutta luuta 5 kpl. Inventointilöydöt 1984. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 5 km luoteeseen ja Viralanjärven pohjoispään muodostamasta Palsanlahdesta n. 250 m länsiluoteeseen. Löydöt poimittiin n. 40 x 20 m:n suuruiselta kynnetyltä pellolta, jota rajoittaa idän puolella tilustie, pohjoisen puolella talon piha-alue ja muilla suunnilla metsä.

Topografia ja maaperä: Löytöalueen maasto on lähes tasaista laskien kuitenkin hyvin loivasti kohti em. tilustietä eli kohti itäkaakkoa. Tilustie onkin tehty lähinnä lounais-koillis-suuntaisen n. 1,5 - 2 m:n korkuisen, jyrkän rantatörmän päälle. Löytöalue on siis tämän törmän päällä. Löytöalueen halki menee peruskartalla 85 m:n korkeuskäyrä, joten törmän korkeus merenpinnasta lienee n. 84-84,5 m. Maaperä paikalla on saviperäistä.

Inventointi 1984: Paikka löytyi inventoinnissa 21. lokakuuta, jolloin mukana oli fil. kand. Esa Koskinen. Paikan ympäristöä emme tutkineet ko. peltoa laajemmalti.

Valokuvat: Kuva 17 (F 65437-439)

Diat: 10807

Ks. peruskartta s. 106

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 39

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6754 45

y = 2528 38

z = 85

(= lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Virala

Paikka: Mikkola

- ns. uhrilähde, luokka I

Maanomistaja 1985: Heinonen, Markku

Virala, 14240 JANAKKALA

Tila: Mikkola RN:o 2:21

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 36, n:o 5)

Löydöt: -

Lähteen sijainti: Lähde sijaitsee Janakkalan kirkolta runsaat 4 km länteen, Viralanjärven rannasta 300 m lounaaseen ja Mikkolan päärakennuksesta 80 m koilliseen. Lähde on suoperäisessä maastossa aivan metsän ja pellon rajalla, mutta kuitenkin metsän puolella. Metsän ja pellon rajaa noudattaa myös tiluksien RN:o 2:21 ja 4:127 välinen raja, ja lähde on siis edellämainitun puolella. Lähde on merkitty Boströmin yleiskartoille.

Lähteen kuvaus: Lähteen läpimitta on n. 4 m ja sen reunat ovat liejuiset (suoperäisestä maastosta johtuen). Lähteen vesi virtaa pohjoiseen. (Kuvaus Boströmin perusteella.)

Lähteen käytöstä: Boström kirjoittaa: "Mikkolassa kerrottiin, että Kuuslammen vanha mummo on siitä ottanut vettä sammastautia sairastaville. Myös Muuslammissa tiedettiin, että vettä on otettu. Jotain oli rahastakin kuultu. Väinö Seppälä, Seppälä (os. Turenki, Hyvikkälä) kertoi myös, että siitä on vettä otettu. Neuvoja y.m. oli siihen uhattu."

Inventointi 1984: Kävin tarkastamassa lähteen 5. lokakuuta. Se näytti säilyneen aivan koskemattomana.

Valokuvat: Kuva 18 (F 65417)

Diat: 10808

Ks. peruskartta s. 106

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 40

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6754 76

y = 2529 08

z = 79

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Virala

Löytöpaikka: Sipiranta

- kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 14276 poikkikirves. Kirveen on löytänyt Helena Marketta Mikkola (os. Kuusitie 14 A 10, H:ki) heinäkuussa 1957 Janakkalan pitäjän Viralan kylästä Aili Sipilän omistamalta kesäpalsalta, Sipirannasta, Viralanjärven rannalta, rantaa puhdistettaessa, n. 1 m veden pinnan alta kivien seasta. Maa kovaa savea. Löytäjän museoon lahjaksi tuoma esine. Diar. 26.11.1957.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 3,5 km luoteeseen, Viralanjärven itärannalla, Koivumäen länsipuolella ja, kuten löytötiedoistakin selviää, aivan Sipiranta-nimisen palstan rannassa. Tarkka löytöpaikka selvisi inventoinnissa.

Inventointi 1984. Sipiranta-nimeä ei ole peruskartalla, mutta paikan sijainnin sain tietää Viralan kylällä 6. syyskuuta, jolloin mukamani inventoinnissa oli fil. yo. Liisa Kurkinen. Sipirannassa tapasimme Irja Sipilän (os. Ristolantie 9 as. 12, Helsinki 30), joka muisti hyvin esineen ja sen löytöpaikan. Hän kertoi edelleen esineen löytöpaikan olleen noin metrin päässä nykyisestä rannasta. Löytöaikaan vesi oli ollut kuulemma poikkeuksellisen alhaalla, paljon alempana kuin nykyisin. Paikalla ei ollut maanpintaa näkyvissä, joten löytöpaikan ympäristöä emme voineet tarkistaa inventoinnin yhteydessä.

Ks. peruskartta s. 106

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 41

Peruskartta 2131 08 Hyvikkälä

x = 6756 05

y = 2528 88

z = 100

(= ent. Kiihamäen ja nyk. Kanssin
päärakennuksen peruskoordinaatit)

Kylä: Virala(?)

Löytöpaikka: Kiihamäki(?)

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 5, n:o 1)

Löydöt: KM 1869:55 kirves: Löytöpaikka tuntematon; ostettu Kiihamäen torpasta. A. O. Heikelin marraskuun 6 p:nä 1877 Hauhon kihlakunnasta tuomia esineitä. Kts. muinaismuistoyhdistyksen pöytäkirja sanotusta päivästä sekä Heikelin "Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa" (= Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk utgifna af Finska Vetenskaps-Societen. Tjugonionde Häftet. Helsingfors 1878) n:o 67.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikkaa ei tiedetä siis, mutta ent. Kiihamäen torppa, josta esine on ostettu, on sijainnut Janakkalan kirkolta 4 km luoteeseen ja Viralanjärven pohjoispäästä 700 m koilliseen, nykyisen Kanssin tilan paikalla, jossa löytöä osoittava merkki on Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000:kin. Yllä olen myös olettanut varauksellisesti löytöpaikan olevan mahdollisesti jossain nyk. Kanssin paikkeilla, mutta asia jää tietysti epävarmaksi. Veikko Kerkkonen kirjoittaa em. tiluksista: (Janakkalan historia, Hämeenlinna 1931, s. 322): "Kiihamäessä oli alkujaan neljä sotilastorppaa ... Torpat yhdistyivät niin, että jäi jäljelle Kanssi (Skans) ja Lönni". Lönni on peruskartalla aivan Kanssin vieressä.

Inventointi 1984: Kävin Kanssin tilalla 5. lokakuuta. Paikalla ollut vanhaemäntä ei tiennyt löydöstä mitään, mutta hän tiesi kyllä Kiihamäen torpan olleen Kanssin paikalla.

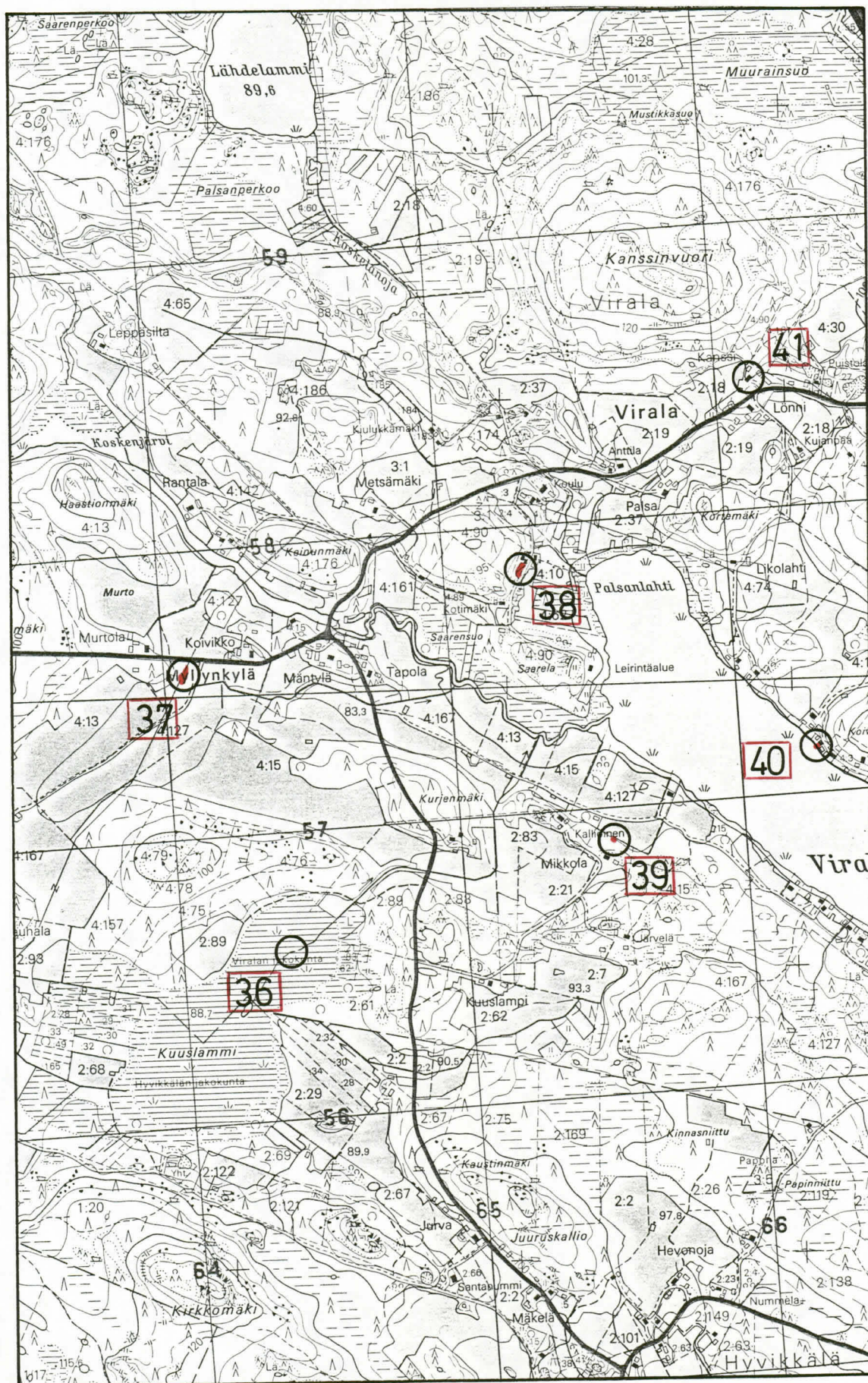
Ks. peruskartta s. 106

- Lisäyksiä:

2527

2528

2529

6757

6756

6755

6754

6753

Ote peruskartasta 2131 08 Hyvikkälä 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 42
(Ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 06
y = 530 09
z = 87,5
(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Niemenpää

Paikka: Niemenpää

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Oy W Rosenlew Ab

Antinkatu 2, 28100 PORI

Tila: Niemenpää RN:o 1:4

Tutkimukset: Esko Sarasmo 1939, Vanajan ja Hämeenlinnan inventointi (s. 23)
Helmer Salmo 1958, tarkastus

Kuppikiven sijainti: Niemenpään kuppikivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km luoteeseen, ent. Niemenpään kartanon (kohde JANAKKALA 45) piha-
piirissä, mäkisen metsäniemekkeen eteläosassa.

Kiven kuvaus: Kivi on kooltaan noin metri x metri ja siinä on 13 varmaa
"uhrikuoppaa". Kts. tarkempaa kuvausta Salmon kertomuksesta.

Inventointi 1984: Tarkastin kiven 17. lokakuuta, ja tein sen ympäris-
töön joukon koekuoppia (kts. kohdetta JANAKKALA 45).

Valokuvat: Kuva 19 (F 65440)

Diat: 10809, 10810

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 43
(ent. Vajanaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 06
y = 530 09
z = 87,5
(= ent. Niemenpään kartanon pihapiirissä olevan kuppikiven kohde
JANAKKALA 42:n peruskoordinaatit)

Kylä: Niemenpää

Löytöpaikka: (?)

- rautakautinen löytöpaikka(?), luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: Säilytyspaikka ei tiedossa, soljen muotti(?). Tiedot löydöstä ovat Akseli Salokanteleen teoksessa Vanajan kirja I-II (Wanajaseuran julkaisuja I. Hämeenlinna 1956. S. 132 ja 134). Salokantnel kirjoittaa: "Mahdollista on, että pronssia on käytetty ainakin korujen valmistukseen Vanajankin alueella. Tätä olettamamme tukee se soljen muotti, jonka puutarhuri Nieminen löysi 1954 Harvialassa mullasta, joka oli tuotu Niemenpään ikivanhan kartanon maalta." Muita tietoja löydöstä ei ole, joten löydön säilytyspaikka ja varma luonnekin ovat tuntemattomia.

Löytöpaikan sijainti: Tarkka löytöpaikka ei ilmene yllä olevasta Salokanteleen tekstistä; peruskarttakopiolle (s. 121) on merkitty löydön osalta aivan ent. Niemenpään kartanon pihapiirissä oleva kuppikivi (kohde JANAKKALA 42), koska tätä voidaan pitää jonkinlaisena kiinnekohdana löytöpaikan suhteen. Kivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km pohjoisluoteeseen ja Harvialan kartanosta n. 2 km lounaaseen. - Inventoinnissa 1984 löytöä tai löytöpaikkaa ei selvitelty.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 44
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 06
y = 530 09
z = 87,5
(= ent. Niemenpään kartanon pihapiirissä olevan kuppikiven kohde
JANAKKALA 42:n peruskoordinaatit)

Kylä: Niemenpää

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka(?), luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: Säilytyspaikka ei tiedossa, kampakeraaminen saviastianpala(?). Tiedot löydöstä ovat Akseli Salokanteleen teoksessa Vanajan kirja I-II (Vanaja-seuran julkaisuja I. Hämeenlinnan 1956. S. 131). Salokannel kirjoittaa: "Useita todisteita on siitä, että Vanajassa on ollut asutusta jo kivikaudella. Tässä eräitä sellaisia: Keväällä 1948 toi muuan koulupoika repussaan rikkinäisen saviastianpalasen Harvialan kansakouluun. Aluksi luulimme sen olevan peräisin jostakin tavallisesta ruukkumestarin tuotteesta, mutta tarkemmin kappaletta tutkittuamme tulimme siihen päätökseen, että kappale oli peräisin tuhansien vuosien takaiselta ajalta. Kun kappale oli puhdistettu, havaitsimme sen reunan kauniisti koristelluksi: kolmioita, viivoja, vino-neliöitä, pieniä kuoppia ja alinna tiheässä rivissä kulkevia viivoja, kuten kammalla vedettyjä. Tämä kappale oli löydetty Harvialan alueella olevan Niemenpään pellosta, n. 0,1 m syvyydeltä. Asiantuntijat selittivät tämän kuuluvan ns. kampakeraamisen kukoistusajan saviastioihin. Kivikauden aikainen ihminen valmisti keittoastiansa savesta, koristaen ja polttaen sen kestäväksi astiaksi. Astian koristelun mukaan kutsutaankin tätä aikakautta kampakeraamiseksi ajaksi. Tämä astia oli valmistettu useita tuhansia vuosia e.Kr. syntymää." Muita tietoja ei ole. Huom! Löydön säilytyspaikka ei ole tiedossa eikä saviastianpalasta ole aiempia tietoja museoviraston esihistorian toimis-

ton arkistossa. Löydön luonteeseen kampakeraamisena saviastian-palana on edellä suhtauduttu varauksellisesti, koska asiasta ei ole varmuutta tässä suhteessa.

Löytöpaikan sijainti: Salokanteleen selostuksesta ei selviä tarkka löytöpaikka. Hän mainitsee ainoastaan Niemenpään pellon, ja peruskarttakopiolle (s. 121) onkin merkitty löydön osalta aivan ent. Niemenpään kartanon pihapiirissä oleva kuppikivi (kohde JANAKKALA 42), koska tätä voidaan pitää jonkinlaisena kiinnekohtana löytöpaikan suhteen. Kuppikivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km pohjoisluoteeseen ja Harvialan kartanosta n. 2 km lounaaseen. Salokanteleen selostuksesta ei selviä kuitenkaan varmuudella, tarkoittaako hän Niemenpään ent. kartanoa, ja että löytöpaikka olisi tämän lähellä, vaiko nyk. Niemenpään kylää, jonka alueet ovat aivan Harvialan maissa kiinni. Niemenpään kylän alueet ovat seuraavilla peruskartoilla: 2131 12 Harviala osa A, 2131 11 Janakkala osa B, 2131 09 Hämeenlinna osa C ja 2131 08 Hyvikkälä osa D.

- Inventoinnissa 1984 löytöä tai löytöpaikkaa ei selvitelty.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 45
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 05-14
y = 530 03-14
z = 87,5-92
(= sen alueen peruskoordinaatit,
jolla kartanon rakennusten jään-
nöksiä ainakin on)

Kylä: Niemenpää

Paikka: Ent. Niemenpään kartano

- keskiaikaisen kartanon rauniot, (autioitunut uudella ajalla), luokka I
Maanomistaja 1985: Oy W Rosenlew Ab

Antinkatu 2, 28100 PORI

Tila: Niemenpää RN:o 1:4

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: Seppo Suvanto, Vanajan keskiaika. Vanajan historia I.
Vanaja-seuran julkaisuja XX. Hämeenlinna 1976. S. 181-188.

Löydöt: KM 22705:1-7 korkkimaista ainetta oleva esine tai sellaisen katkelma; saviastian kylkipaloja 3 kpl; palaneen saven kappale, jossa pyöreän, putkimaisen esineen(?) painanne; 3 kpl palanutta, tiilimäistä savea, joissa tasapintaisia sivuja; 10 kpl säännöttömänmuotoisia, tiilimäisiä palaneen saven kappaleita; rautakuonaa yksi kappale; muuta kuonaa yksi kappale. Inventointilöydöt 1984 viidestä koekuopasta kartanon pihapiirissä olevan kuppikiven (kohde JANAKKALA 42) vierestä ja lähettäviltä. Löydöt jakautuvat tasaisesti kaikille koekuopille, joista yksi tehtiin noin metri kuppikiven pohjoispuolelle ja loput neljä kuppikivestä 5-15 m pohjoiskoilliseen ja pohjoisluoteeseen. Multa- ja humuskerroksen paksuus kuopissa oli n. 30 cm ja itse maaperä hiekkaa. Diar. 14.2.1985.

Paikan sijainti: Ent. Niemenpään kartanon rauniot sijaitsevat Janakkalan kirkolta 6,5 km luoteeseen, mäkisen metsäniemekkeen eteläosassa, hyvin loivasti etelään viettävällä rinteellä. Peruskarttaotteelle (s. 121) on rajattu se alue, jolla raunioita on; kartanoalueen tarkka laajuus ei ole kuitenkaan tiedossa.

Paikan kuvaus: Paikka on kauttaaltaan metsän peitossa, joka on nykyisellään tasavahvuista, n. 5-8 cm:n paksuista männikköä. Turpeen ja samalleen peittämä maanpinta on varsin hyvin näkyvissä, koska aluskasvillisuus on harvaa ja koska puuston alaoksat eivät estä näkyvyyttä. Kartan rakennusten jäännöksistä erottuu mm. turpeen peittämiä kuoppia, painanteita ja maakasoja sekä Helmer Salmon mukaan multapenkkejä ja kiukaita (ks. Salmon Niemenpään kuppikiven tarkastuskertomusta 1958 esihist. toimiston top. arkistossa).

Inventointi 1984: Tarkastin alueen 17. lokakuuta kuppikiven tarkastuksen yhteydessä. Koekuopista ei löytynyt valitettavasti mitään selkeästi rautakautista; saviastianpalat ovat kyllä koristamattomia, ja lähinnä mielestäni lähinnä myöhäisrautakautisia/varhaiskeskiaikaisia.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 46
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 36
y = 530 82
z = 82,5
(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Niemenpää

Löytöpaikka: Paimenaro

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: Helmer Salmo 1966, tarkastus (lyhyt kertomus pääluettelon yhteydessä ja kolme valokuvaa top. arkistossa)

Löydöt: KM 16297 miekka. Esineen on löytänyt 8.6.1964 traktorinkuljettaja Ossi Lahti (os. Harviala, Nyrkkiälä) Vanajan Harvialan kylästä W. Rosenlew & Co Oy:n omistaman Harvialan kartanon Paimenaron pellosta, 300 m traktorikatoksesta. Löytyi kesantoa äestettäessä 22 cm:n syvyydestä. Löytöpaikka on hiesuista hietamaata. Kts. karttaa verif. sekä H. Salmon valok. alueelta. Piiriesimies Ernst Frimanin (Harviala, Harvialan kartano) lähettämä, 30 mk:lla lunastettu rautakautinen esine. Kts. verif. Diar. 22.7.1964.

Löytöpaikan sijainti: Miekan löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km pohjoisluoteeseen, Harvialan kartanon päärakennuksesta 1100 m lounaaseen ja Harvialan Alikartanosta n. 300 m luoteeseen, Niemenpään kylän alueella. Paikka on peltomaastoa kuten esineen löytötiedoistakin ilmenee. Salmon mukaan esine on epäilemättä hajalöytö; paikan tarkastuksessa hän ei havainnut siinä mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. - Inventoinnissa 1984 löytöpaikkaa ei käyty tarkastamassa, koska koko peltoalue oli sokerijuurikkaiden korjuun jäljiltä naattien peitossa koko sen ajan, minkä Janakkalassa liikuin.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 47
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6761 13
y = 531 45
z = n. 87
(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Harviala

Paikka: Marjumäki

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Oy W Rosenlew Ab

Antinkatu 2, 28100 PORI

Tila: Harviala RN:o 1:180

Tutkimukset: Jouko Voionmaa 1935, tarkastus

Esko Sarasmo 1939, Vanajan ja Hämeenlinnan inventointi
(s. 22-23, n:o 31)

Sakari Pälsi 1943, tarkastus (Kertomus: Hämeenlinnan lä-
histön uhrikivet)

Kuppikiven sijainti: Marjumäen kuppikivi sijaitsee Janakkalan kirkolta runsaat 7 km pohjoisluoteeseen, Harvialan kartanon päärakennuksesta n. 450 m luoteeseen, peltojen ympäröimän vajaan hehtaarin laajuisen mäennyyppylän luoteissyrrällä, oikeastaan jo mäen ulkopuolella. Mäennyyppylän laella on asuinrakennus pihamaineen ja itse kuppikivi on tiheän, pienikasvuisen kuusentaimikon keskellä. Kivi on merkitty Sarasmon kertomuksen kartalle n:o 15.

Kiven kuvaus: Kivi on kooltaan n. 1,4 x 1 m ja korkeudeltaan n. 30-45 cm. Siinä on 15(-17) "uhrikuoppaa". Kts. lähempiä kuvauksia Voionmaan ja Sarasmon kertomuksista.

Inventointi 1984: Tarkastin kiven 17. lokakuuta. Kaivoin myös viitisen koekuoppaa kuppikiven ja siitä n. 60 m kaakkoon olevan asuinrakennuksen pihmaan välille, mäennyyppylän länsi- ja luoteisrinteelle, mutta löytämättä mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Diat: 10811

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 48
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 84
y = 531 82
z = n. 95
(= Harvialan kartanon päärakennuk-
sen peruskoordinaatit)

Kylä: Harviala

Löytöpaikka: Harvialan kartano

- rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 3289:3 soikea tuluskivi. Löydetty Harvialan kartanon läheltä.
Saatu kansakoulunopettaja Viktor Saariselta. Esineitä, jotka
maisteri H. J. Heikel toi muinaistieteelliseltä matkaltaan
Hämeenlinnan seuduille kesällä 1896.

Löytöpaikan sijainti: Tarkempi löytöpaikka kartanon läheisyydessä ei
ole tiedossa; Harvialan kartano sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km
pohjoiseen ja nykyisestä Janakkalan ja Hämeenlinnan välisestä rajasta
muutaman sadan metrin päässä.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 49
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala

x = 6760 84

y = 531 82

z = n. 95

(= Harvialan kartanon päärakennuksen
peruskoordinaatit)

Kylä: Harviala(?)

Paikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: Ei tallessa, vasarakirves. Tiedot löydöstä ovat Axel Heikelin teoksessa Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa (Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk utgivna af Finska Vetenskaps-Societen, Tjugonionde Häftet, Helsingfors 1878, s. 30). Heikel kirjoittaa: "Harviala. 56. Vasarakirves, löydetty muutamasta santakuopasta kartanon maalla; se talletetaan Harvialassa. Kertomuksen mukaan - nähtävänä se ei ollut, koska se luultiin olevan matkalla omistajansa kanssa Ruotsissa - arvelen sen olevan samannäköinen, kun kuv. 9 ja 10." Muita tietoja löydöstä ei ole; on kuitenkin mahdollista, että esine on yksi niistä kiviesineistä, jotka H. A. Reinholm mainitsee muistiinpanoissaan, kts. kohdetta JANAKKALA 237.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan määrittämiseen ei ole mahdollisuutta. Yllä olen ilmoittanut Harvialan kartanon päärakennuksen peruskoordinaatit, mutta esine on ehkä löydetty kilometrienkin päästä kartanosta, koska ainakin vielä 1800-luvun alkupuolella Harvialan kartanon hallinnassa oli hyvin laaja ns. Harvialan lääni, joka käsitti ent. Vanajan itäpuoliskon; suurin osa tästä alueesta kuuluu nykyisin Janakkalaan ja vähäisemmät osat Hämeenlinnaan ja Hauhoon. (Tarkempi selvitys Harvialan läänistä kohteen JANAKKALA 225:n yhteydessä). "Harvialan maalla" ei siis välttämättä mielestäni tarkoita kartanon nykyisin omistamia maita tai edes Harvialan kylän varsin^hsuppeita alueita nyk. peruskartoil-

la (suuri osa näistäkin kuuluu nyk. Hämeenlinnaan). Asia jää tietysti kuitenkin ratkaisematta.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 50
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 41
y = 531 81
z = 87
(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Harviala

Löytöpaikka: Haulionmäki 1

- kivikautinen asuinpaikka(?), luokka II

Maanomistaja 1985: Oy W Rosenlew Ab

Antinkatu 2, 28100 PORI

Tila: Harviala RN:o 1:180

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22706 kvartsi-iskos. Inventointilöytö 1984. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km pohjois-luoteeseen ja Haulionmäen päärakennuksesta 200 m luoteeseen. Paikka on loivasti kohti länttä viettävän peltoalueen itäosassa, aivan metsikön länsipuolella.

Inventointi 1984: Iskos löytyi 25. lokakuuta tarkastaessani peltoaluetta iskoksen löytöpaikalta 100 m eteläkaakkoon löytyneen rautakautisen keihään kärjen (kohde JANAKKALA 51) johdosta. Tein muutaman koekuopan myös edellä mainittuun metsikköön, heti iskoksen löytöpaikan itäpuolelle, mutta en löytänyt niistä mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittavaa. Metsikkö vaikutti koekuoppien kohdalla ent. peltoalueelle istutetulta.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 51
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 33
y = 531 85
z = n. 87
(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Harviala

Löytöpaikka: Haulionmäki 2

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 14418 putkellinen keihäänkärki. Esine on löytynyt 21.5.58 Vanajan pitäjän Harvialan kartanon pellosta Haulionmäen juurelta. Maantie Hämeenlinnaan kulkee löytöpaikan likeisyydessä. (Karttaluonnos verif.). Maanomistaja on Rosenlew Oy. Löytö tehtiin peltoa haratessa pintamullasta. Löytöpaikka on vanhaa peltoa, jossa maa on hiekka- ja sorapintaista, loivasti länteen päin viettävää. Paikalta otettu valokuva 17.9.1958. Esine, jonka on museolle toimittanut kouluneuvos Akseli Salokannel, Harviala. Löytäjä, Severi Harainen, Harviala Koljala, on lahjoittanut esineen. KM:lle. Diar. 5.9.58. (Em. valokuvaa ei ole esihist. toimiston arkistossa.)

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 6,5 km pohjoiseen, Haulionmäen päärakennuksesta n. 100 m luoteeseen ja aivan itse Haulionmäen länsipuolella. Paikka on loivasti kohti länttä viettävää peltoa, kuten luettelotiedoistakin ilmenee. Löytöpaikan voi määritellä tarkasti luettelotiedoissa mainitun karttaluonnoksen avulla.

Inventointi 1984: Tarkastin löytöpaikan ja sen ympäristön 25. lokakuuta. Paikalla en havainnut mitään muinaisjäännökseen viittaavaa, mutta yhden kvartsi-iskoksen löysin keihäänkärven löytöpaikalta n. 100 m luoteeseen (kohde JANAKKALA 50).

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 52
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 13
y = 531 93
z = n. 83-84
(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Koljala

Löytöpaikka: Haulionmäki 3

- rautakautinen(?) löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

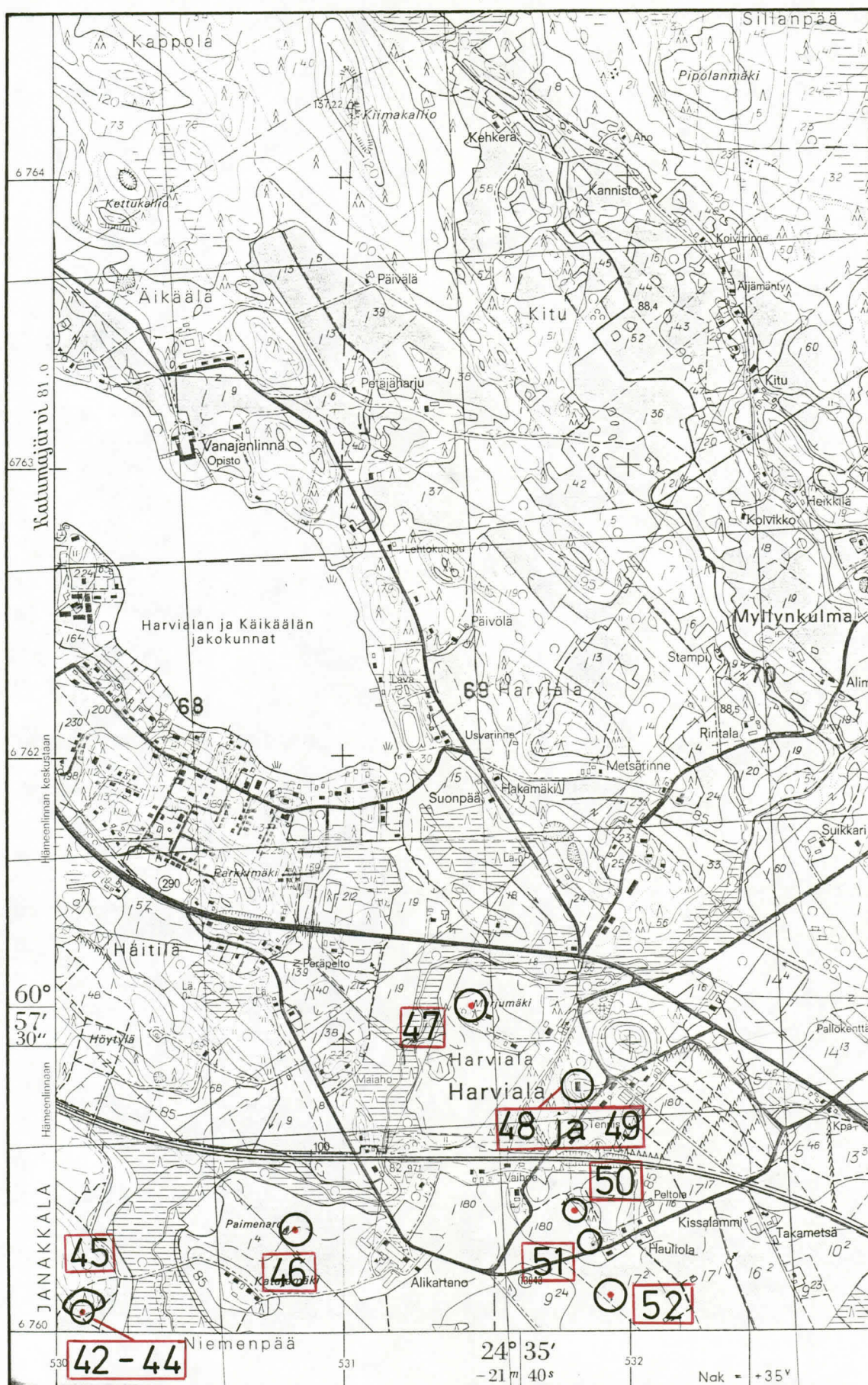
Löydöt: KM 16634 hioin tai riipus. Löytänyt koululainen Raimo Sintonen (os. Harviala) kesäkuussa 1964 Vanajan Koljalan (Harviala) Haulionmäen (Antti Henttonen, Harviala) pellosta, 150 m Haulionmäen talosta etelään, sokerijuurikkaan harvennuksessa hie-susavipellon pinnalta. Mv. Antti Henttosen lähettämä 7,50 mk:lla lunastettu rautakautinen? esine. Diar. 17.2.1965.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 6 km pohjoisluoteeseen ja siis Haulionmäen talosta 150 m etelään, peltoalueella.

Inventointi 1984: Haulionmäen tilan nimeä ei ole peruskartalla, mutta siinä on kyllä Hauliola Haulionmäestä n. 100 m itäkoilliseen. Kävin Haulionmäessä pariin-kolmeen kertaan lokakuussa tapaamatta kuitenkaan löytöjää. Itse paikan tarkastin sitten 25. lokakuuta havaitsematta alueella mitään mainittavaa. Topografialtaan löytöpaikka on tasaista maastoa.

Ks. peruskartta s. 121

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 12 Harviala 1:20 000 (1976).

JANAKKALA 53
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 71
y = 532 90
z = n. 88
(= arvioidun löytöpaikan peruskoodinaatit)

Kylä: Koljala

Löytöpaikka: Koivuniemi

- kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: Säilytyspaikka ei tiedossa, oikokirves. Löytänyt koululainen Ale Andrejeff (os. Harviala, Vuorten posti) syksyllä 1951 Vanajan pitäjän Harvialan kylästä n. 1600 m Harvialan aseman ylikäytävältä Turenkiin johtavan maantien vasemmalta puolelta Harvialasta Turenkiin päin katsottuna. E.m. tieltä kansakoululle eroavan tien haarasta on matkaa löytöpaikalle n. 250 m. Maan omistaa nykyisin maanvilj. Paavo Uschanoff, os. Harviala koulun posti; löytöpaikka on peltoa ja esine löytyi perunaa nostettaessa. (Esihistorian toimiston kivikauden lappuluettelossa ei mainita lainkaan esineen säilytyspaikkaa. Kansioissa, joissa ovat yksityiset kivikauden kokoelmat, esine on Vanajan kohdalla, mutta itse säilytyspaikka ei täältäkään ilmene. Jälkimmäisestä paikasta esineestä on kyllä piirros.)

Löytöpaikan sijainti: Peruskarttakopiolle (s. 125) olen merkinnyt yllä olevien tietojen perusteella arvioimani löytöpaikan. Se sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 7 km pohjoiseen ja Koivuniemen päärakennuksesta n. 130 m länsilounaaseen. Paikka on hyvin loivasti kohti lounasta viettävän peltorinteen alaosassa. Paikan etäisyys Harvialan aseman ylikäytävältä on n. 1900 m, kun se löytötietojen (ilmeisesti arvioidun etäisyyden) mukaan on n. 1600 m ja paikalle on kansakoululle eroavan tien haarasta n. 220 m, kun tämä etäisyys löytötietojen mukaan on n. 250 m (tämäkin etäisyys lienee arvio). Oletettu löytöpaikka lienee siis veraten tarkka.

Inventointi 1984: Löytäjää Ale Andrejeffia en tavoittanut inventoinnissa, kuten en ketään muutakaan, joka olisi muistanut esineen tai sen löytöpaikan. Arvioitu löytöpaikka sijaitsee Koivuniemen tilan maalla, ja Koivuniemessä tapasin lokakuussa kuitenkin Viktor Uschanoffin, löytötiedoissa mainitun ja jo kuolleen Paavo Uschanoffin pojan, jolta sain varmistetuksi, että arvioitu löytöpaikka on todella ollut ennen Paavo Uschanoffin omistuksessa, kuten löytötiedoissa sanotaan. Pellolla, jossa paikka sijaitsee, viljeltiin puutarhakasveja, enkä tarkastanut aluetta.

Ks. peruskartta s. 125

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 54
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 22
y = 535 50
z = n. 107
(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Koljala

Löytöpaikka: Andrejev

- kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: Hämeenlinnan museo 5025 venekirves. Löydetty Harvialan kartanon maalta irroitetulta tilalta Lastujärvestä n. 1 km kaakkoon. Lähimmät kartalle merkityt paikat Antila ja Jomala. Löytäjä Juho Andrejev, os. Turenki Koljala. Esine oli n. 15 cm syvällä maassa.

Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 7 km koilliseen, Lastujärven pohjoispäästä kilometrin luoteeseen ja Andrejevin tilan päärakennuksesta 300 m kaakkoon. Löytöpaikka on tasaisella peltoalueella.

Inventointi 1984: Luettelotietojen perusteella löytöpaikkaa ei pystynyt määrittämään, mutta sen tarkan sijainnin neuvoi Koljalan kylän Andrejevin tilalla asuva löytäjä Juho Andrejev 24. syyskuuta. Löytöpaikalla kävin sitten kuukautta myöhemmin, mutta koska ko. peltoalue oli edelleen kyntämättä ja pellon pintaa näkyvissä vain hyvin pieniä aloja siellä täällä, tarkastus jäi hyvin vajavaiseksi. Löytöjä en havainnut, maaperä näytti silttiperäiseltä.

Ks. peruskartta s. 125

- Lisäyksiä:

Ote peruskartta 2131 12 Harviala 1:20 000 (1976).

JANAKKALA 55
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6760 95
y = 539 26
z = n. 109
(= Boströmin yleiskartan 1:30 000
mukaisen löytöpaikan peruskoo-
rdinaatit

Kylä: Syvänoja

Löytöpaikka: Käkilampi

- yksipuisen ruuhan löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 46, n:o 24)

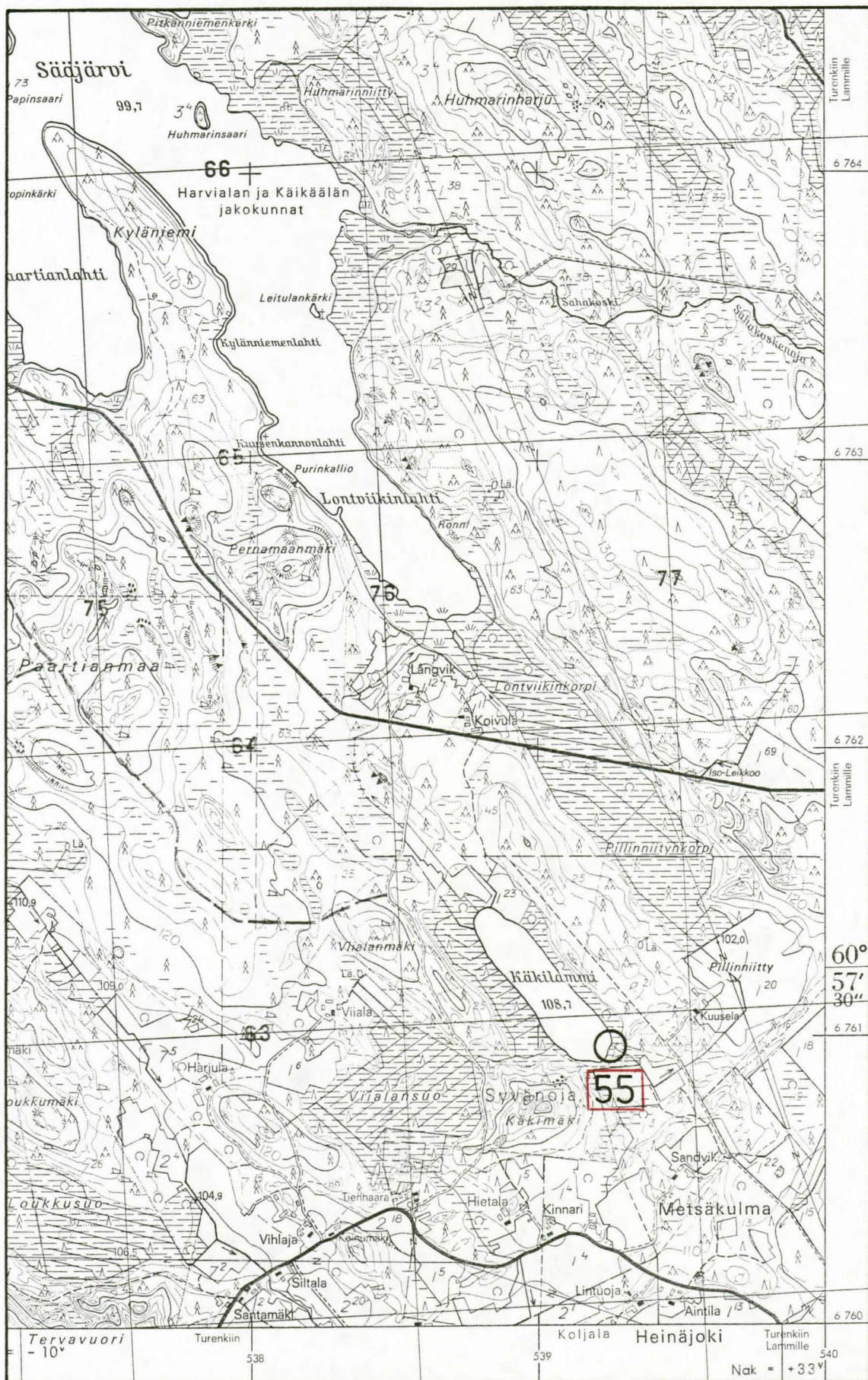
Löytöpaikan sijainti: Boströmin mukaan ruuhi on löydetty Käkilammin eteläpäästä. Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 9,5 km koilliseen.

Ruuhien kuvaus: Ks. Boströmin kertomuksen selostusta piirroksineen.

Boström kirjoittaa lisäksi, että ruuhi oli nostettu rannalle 1942, mutta se rikkoutui ja, että ainoastaan pieni pala luultavasti kokasta oli enää jäljellä. Ei ole tiedossa, onko palaa enää missään tallella.

Ks. peruskartta s. 127

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 12 Harviala 1:20 000 (1976).

JANAKKALA 56
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 12 Harviala
x = 6769 40
y = 538 84
z = 175
(= Vuorenpyykin peruskoordinaatit)

Kylä: Mäskälä ja Käikälä (ent. Vanajaa) Janakkalan osalta

Paikka: Vuorenpyykki

- vanha rajapaikka, luokka I

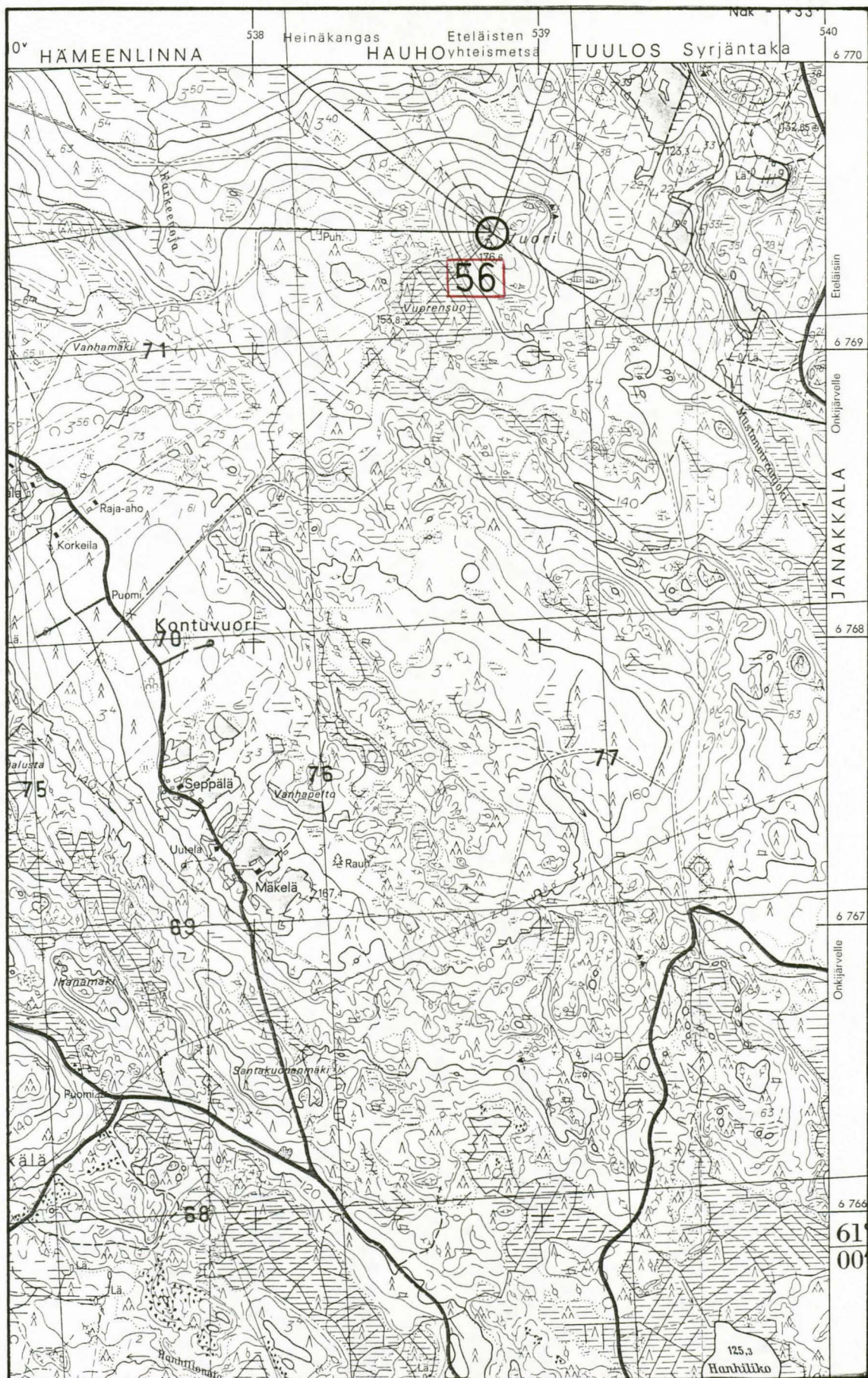
Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: Seppo Suvanto. Vanajan keskiaika. Vanajan historia I.
Wanaja-seuran julkaisuja XX. Hämeenlinna 1976. S. 139.

Vuorenpyykin sijainti: Vuorenpyykki sijaitsee Janakkalan kirkolta 16,5 km koilliseen, laajan metsäalueen keskellä olevalla Vuori-nimisellä korkealla mäellä, sen laelta n. 40 m pohjoiskoilliseen. Vuorenpyykki on nykyään Janakkalan (ent. Vanajan) Mäskälän ja Käikälän, Tuuloksen Syrjäntaan, Hauhon Eteläisten ja Heinäkankaan sekä Hämeenlinnan (ent. Vanajan) Idänpään kylien välinen rajapaikka. Paikka on merkitty Suvannon kartalle (s. 136-137). - Paikkaa ei käyty tarkastamassa inventoinnissa 1984. Itse rajamerkistä en ole tavannut myöskään mitään kuvausta eikä sitä ole merkitty peruskartallekaan esim. siirtolohkareena tai nimenä.

Ks. peruskartta s. 129

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 12 Harviala 1:20 000 (1976).

JANAKKALA 57
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6759 34
y = 2538 39
z = n. 106
(= lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Koljala

Paikka: Lintumäki

- ns. uhrilähde, luokka II

Maanomistaja 1985: Lahtinen, Jouko

Lintuvuori, 14200 TURENKI

Tila: Tovolanmetsä RN:o 2:38

Tutkimukset: Esko Sarasmo 1939, Vanajan ja Hämeenlinnan inventointi
(s. 25, n:o 35)

Löydöt: Ei tallessa, ruotsin- ja venäjänvallan aikaisia rahoja ja nappeja. Esko Sarasmo kirjoittaa löydöistä kertomuksessaan: "Lintumäen isäntä oli n. 35 v. sitten erään jo kuolleen opettajan kanssa tutkinut lähdettä ja löytyi tällöin kuparirahoja n. 200 kpl. ja nappejakin. Rahat olivat shillinkejä, kopeekoita ja Nikolain aikaisia 10-pennisiä. Pennin rahoja jäi isännän haltuun 75 kpl." Alma Aarni (Vanajan uhrilähteistä. Kotiseutu 1936. Forssa 1936. S. 59) kirjoittaa löydöistä: "Niinpä kun muuan henkilö kerran innostui tutkimaan tätä Lintumäen sammaslähdettä, hän nosteli sen pohjasta metallirahoja, joista muutamat olivat Ruotsin vallan ajoilta ja hyvinkin vanhoja". Rahojen myöhemmästä kohtalosta ei ole tietoja, joten tässä kertomuksessa niitä pidetään hukkaan joutuneina.

Lähteen sijainti: Lähde sijaitsee Janakkalan kirkolta 8 km koilliseen, Turengin taajaman keskustasta 4 km samaan ilmansuuntaan ja Lintumäen tilalta (Heinäjoen kylän puolella) n. 300 m luoteeseen. Paikka on Lintuvuoren pohjoispuolella olevan suon eteläreunalla. Paikka on merkitty Sarasmon kertomuksen yleiskartalle n:o 2 ja myös nyk. peruskartalle, jossa sen vieressä lukee "Sammaslähde". (Lähde on Koljalan kylän alueella, vaikka Sarasmo sanookin kyläksi Heinäjoen.)

Lähteen kuvaus: Sarasmo kuvaa lähdettä seuraavasti: "Siinä on pari lähteensilmäkettä, uhrilähde on 1 x 1,5 m laaja, 0,5 m syvä. Lasku siitä on kuulema pohjoiseen, kuten sammaslähteille kuuluu, mutta kuivana aikana se tapahtuu suon läpi." Kts. lähempää kuvausta lähteen käytöstä Sarasmon kertomuksesta ja edellä siteeratusta Alma Aarnin kirjoituksesta.

- Inventoinnissa 1984 lähdettä ei käyty tarkastamassa.

Ks. peruskartta s. 136

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 58

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6756 57

y = 2538 45

z = 105

(= kivistöyökkien peruskoodinaatit)

Kylä: TaappolaPaikka: Taappola 1

- kivistöyökkien, luokka II

Maanomistaja 1985: Koskinen, Ylermi ja Matti

Taappola, 14200 TURENKI

Tila: Taappola RN:o 1:21

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 51-52,
n:o 14)Löydöt: -

Röyökkien sijainti: Röyökkien sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,4 km koilliseen, Taappolan päärakennuksesta n. 700 m samaan ilmansuuntaan ja Kotirinteen päärakennuksesta 300 m luoteeseen. Alue on metsämaastoa, ja röyökkien sijaitsee hyvin loivalla rinteellä, joka viettää kohti kaakkoa, jossa virtaa lounais-koillisen-suuntainen puro n. 40-50 m:n päässä röyökkien kiöstä. Boströmin kertomuksen yleiskartalle 1:30 000 röyökkien on merkitty oikeasta paikastaan 200 m liikaa lounaaseen, mutta kertomuksen tekstin ohessa (s. 51) oleva pienikokoinen karttaluonnos röyökkien sijainnista on paikkansa pitävä, tosin niin suppea-alainen, että röyökkien tarkan paikan määrittely sen avulla on ennalta mahdotonta. Boströmin sanallinen selostus röyökkien sijainnista on myös paikkansa pitävä. Röyökkien täsmällinen sijainti selvisi vasta inventoinnissa 1984.

Röyökkien kuvaus: Boström kuvaa röyökkien seuraavasti: "Röyökkien on 4,5 m. p. ja 3 m. l., keskeltä n. 50 cm. kork. ja sivut n. 35-40 cm kork. Koko röyökkien oli paksun sammaleen peittämä. Sammalet poistettiin n. puolesta röyökkien kiöstä. Paljon sammalta ja multaa oli myös kivien välissä. Kaikki kivet ovat miehen nostettavia ja useimmat ovat melko pieniä. Röyökkien keskiosa tarkastettiin ja huomattiin, että kivet vaikuttivat jonkun verran palaneilta. Kivien välissä oleva multa oli hiilipitoista. N. 25 cm syv. oli savea palaneitten kivien välissä ja n. 40 cm syv.

alkoi puhdas hiekka tulla näkyviin. Puu on kasvanut röykkiön keskellä. Tämä röykkiö on siis nähtävästi vanha tulensija. (Valok. 40-41). Läheisyydessä ei näkynyt kiviä. On mahdollista, että tällä rinteellä on joskus ollut kaskiviljelystä."

Inventointi 1984: Paikallistin röykkiön maastossa 24. syyskuuta Tappolan isännän ja hänen poikansa kanssa. He eivät edeltäkään tiedäneet röykkiöstä mitään. Boströmin selostuksen ja karttaluonnoksen (s. 51) lisäksi saattoi myös hänen valokuviansa avulla varmistaa, että kyse on todella oikeasta röykkiöstä, lähistöltä löytyi samalla käynnillä nimittäin myös toinenkin kiviröykkiö (kohde JANAKKALA 59). Röykkiössä näkyi hieman penkomisen merkkejä, ehkä Boströmin jäljiltä, mutta muuten röykkiö on säilynyt koskemattomana eikä Boströmin kuvaukseen ole lisäämistä.

Ks. peruskartta s. 136

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 59

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6756 52

y = 2538 48

z = 105

(= kivistörykkinön peruskordinaatit)

Kylä: Taappola

Paikka: Taappola 2

- kivistörykkinö, luokka II

Maanomistaja 1985: Koskinen, Ylermi ja Matti

Taappola, 14200 TURENKI

Tila: Taappola RN:o 1:21

Tutkimukset: -

Löydöt:

Röykkinön sijainti: Röykkinö sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,4 km koilliseen, Taappolan päärakennuksesta n. 700 m samaan ilmansuuntaan, Kotirinteen päärakennuksesta n. 240 m luoteeseen sekä kivistörykkinöstä kohde JANAKKALA 58:sta n. 60 m kaakkoon. Alue on metsämaaastoa ja röykkinö sijaitsee loivalla rinteellä, joka viettää kohti luodetta, jossa virtaa n. 20-30 m:n päässä lounais-koillis-suuntainen puro. Röykkinöstä n. 10-15 m:n päässä on suuri kuoppa, kooltaan n. 3,5 x 3,5 m ja syvyydeltään n. 1,5 m, sekä noin metrin kokoinen kivikasa.

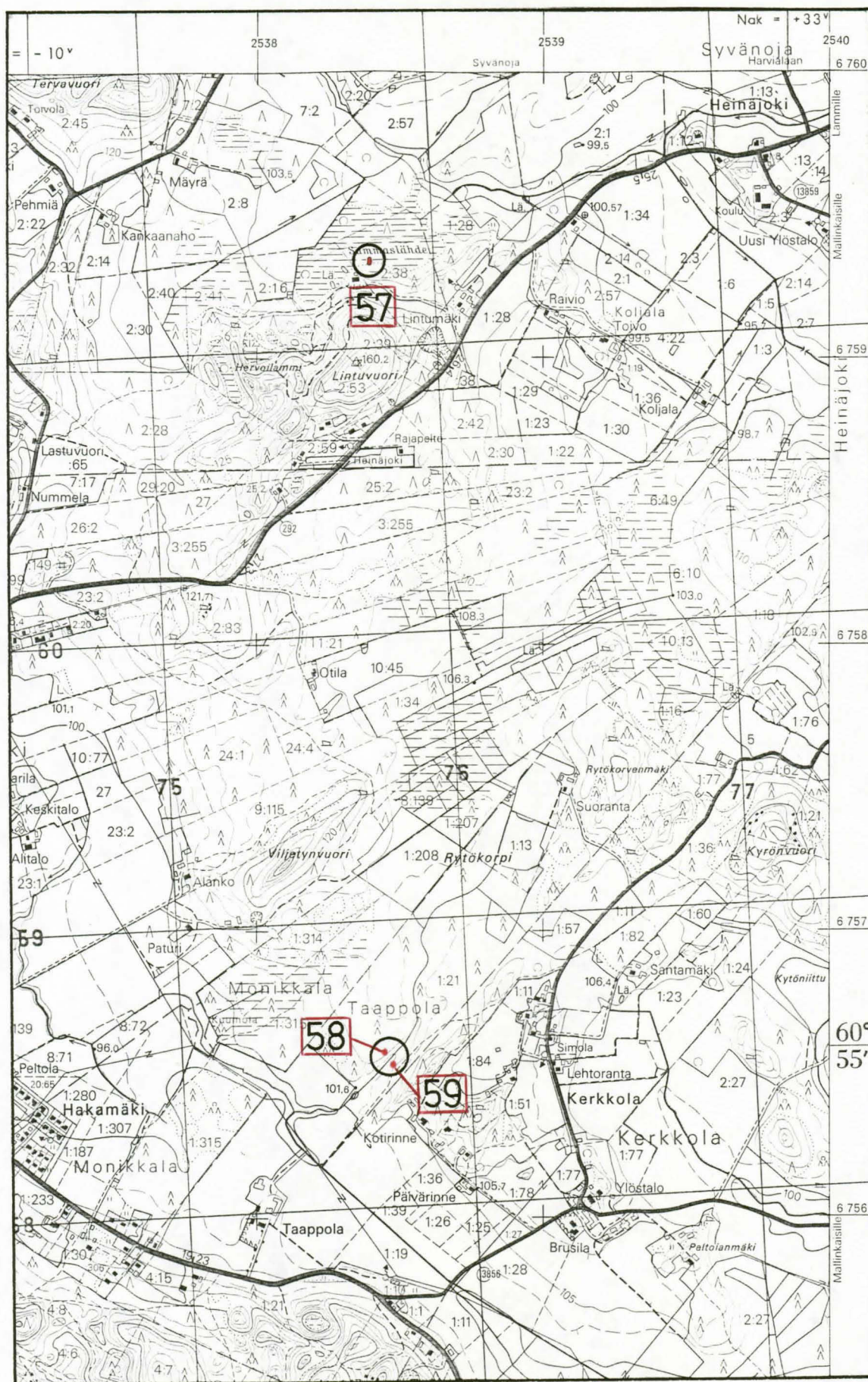
Röykkinön kuvaus: Röykkinö on pahasti hajoitettu aivan 1980-luvun alkupuolella tukkeja vinssaamalla, jolloin kiviä on levinnyt paljon röykkinön ympärille; valtaosa röykkinön kivistä on kuitenkin edelleen paikallaan muutaman neliömetrin alalla. Taappolan isännän mukaan röykkinö on alunperin ollut suurinpiirtein läheisen kivistörykkinön kohde JANAKKALA 58:n kokoinen (n. 4,5 x 3 m), mutta muodoltaan kuitenkin kekomainen.

Inventointi 1984: Röykkinöstä sain tietää 24. syyskuuta Taappolan isännältä, jonka opastuksella kävin myös paikalla; tämän röykkinön olemassaolo selvisi samalla kun selvitin läheisen röykkinön kohde JANAKKALA 58:n sijaintia. Isäntä kertoi heillä vuosikymmeniä töissä olleen mie-

hen kertoneen, että paikalla on ollut joskus torppa. Röykkiö voi siis olla tämän torpan peruja.

Ks. peruskartta s. 136

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 11 Janakkala 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 60
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 70
y = 2537 22
z = 120
(= Lastuvuoren päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Koljala

Löytöpaikka: Lastuvuori

- kivikautinen löytöpaikka(?), luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 10, n:o 36)

Löydöt: Säilytyspaikka ei tiedossa, kivitaltta(?). Tiedot löydöstä ovat Boströmin inventointikertomuksessa. Boström kirjoittaa: "Vanajan pitäjä. Tässä yhteydessä mainitsen, että Lastuvuoren maasta (os. Turenki), aivan likeltä Janakkalan rajaa on Kalle Noren n. 60 v. sitten pellostaan löytänyt taltan, jonka hänen tyttärenpoikansa, Hankkijan puutarhuri Aarne Lehtonen (os. Turenki) on ottanut talteen." Alaviite 1: "Olen kirjoittanut Lehtoselle, mutta vastausta ei ole toistaiseksi saapunut". Muita tietoja löydöstä ei ole; Lehtosen kirjettä ei ole myöhemminkään saapuneena top. arkistossa. (Tässä kertomuksessa löytöön on suhtauduttu varauksellisesti kivikautisena esineenä, koska siitä ei ole varmuutta tässä suhteessa).

Löytöpaikan sijainti: Tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa; Lastuvuoren tila, jonka mailta löytö on tehty, sijaitsee Janakkalan kirkolta 6,5 km koilliseen, Turengin keskustasta runsaat kaksi kilometriä samaan ilman-suuntaan ja Lastujärvestä 400 m itään. Paikka on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille.

Inventointi 1984: Kävin Lastuvuoren tilalla 21. syyskuuta. Paikka vaikutti vain kesäkäytössä olevalta, eikä paikalla ollut ketään, jolta asiaa olisi voinut tiedustella.

Ks. peruskartta s. 151

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 61 A ja B

Peruskartta 2131 11 Janakkala

A: $x = 6757\ 00$

$y = 2536\ 76$

$z = 95$

(= Ylitalon päärakennuksen perus-
koordinaatit)

B: $x = 6757\ 46$

$y = 2537\ 11$

$z = n. 101$

(= Aarilan päärakennuksen peruskoor-
dinaatit)

Kylä: Turenki

Löytöpaikka: Ylitalo tai Aarila

- kivikautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 11917 oikokirves. Kirveen löysi mv. Matti Sokka (Hikiä, Kuru) toukokuussa 1945 Janakkalan pit. Turengin kylästä kunnan omistaman nyt Juho Haukalle luovutetun Peltotapaila-nimisen tilan pellolta, Haukan rakennuksen vierestä. Esine oli maan pinnalla. Haukan taloja on kaksi, Juho Haukan tila pienempi näistä. Maanviljelijä Matti Sokaan museoon tuoma ja 400 mk:lla lunastettu esine. Verif. Diar. 30/ 7 1948.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä eikä varmuudella edes sitä, mikä on se Juho Haukan rakennus, jonka vierestä, pellolta, esine on löydetty. Ko. rakennus lienee joko Turengin taajaman keskustasta noin kilometrin itään oleva nyk. Ylitalo tai sitten Ylitalosta 600 m koilliseen oleva nyk. Aarila. Tilat sijaitsevat Janakkalan kirkolta 5 ja 5,5 km koilliseen.

Inventointi 1984: Aarilan tilalla kerrottiin 24. syyskuuta, että sekä Aarilassa että Ylitalossa on asunut Juho Haukka -niminen henkilö. Kum-
masta tilasta oikokirveen löytötiedoissa on kysymys, ei Aarilassa osattu varmasti sanoa; muissa taloissa väki on kuulemma niin nuorta, että niissäkään asiaa tai esinettä ei voida muistaa sen paremmin. Löytötie-
doissa mainitut Matti Sokka ja Juho Haukka lienevät jo kuolleet. Aarila

ja Ylitalo sijaitsevat myös niin samanlaisilla paikoilla topografiansa ja ympäristönsä puolesta, että asian ratkaisu on mahdotonta näidenkään seikkojen perusteella. Löytöpaikan määrittelyssä auttaa kuitenkin tiedoissa mainittu Pelto-Tapailan tila, jonka maata löytöpaikka on ollut ja jonka kunta oli luovuttanut Juho Haukalle. Aarilassa muisteltiin nimittäin Aarilan tilusnimen olleen Seppälä, joten löytötietojen Juho Haukan talo voisi olla nimenomaan Ylitalo. Pelto-Tapaila on sijainnut nykyisin vanhainkodin paikkeilla, Ylistalosta ja Aarilasta noin kaksi kilometriä luoteeseen. Janakkalan kunta on ostanut sen itselleen jo v. 1894, ja löytötietojen maininta tilan luovuttamisesta Juho Haukalle tarkoittanee sitä, että Pelto-Tapailan tiluksia on luovutettu sodan jälkeen siirtolaisille, mm. Juho Haukalle. Aarilassa sanottiinkin sodanjälkeisten tilusjakojen muuttaneen tiluksia paljon, ja esinehän on löydetty juuri v. 1945. Löytötietojen toinen Haukan talo tarkoittanee Aarilasta n. 100 m etelään olevaa Heikki Haukan taloa, jonka nimeä ei ole peruskartalla.

Ks. peruskartta s. 151

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 62

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6757 38

y = 2535 61

z = 97,5

(= Paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Turenki

Löytöpaikka: Kekanaho

- rautakautinen polttokenttäkalmisto, luokka III

Kalmiston sijainti: Kalmisto on sijainnut Turengin taajamassa, kansakoulurakennuksen lounaispäädyn kulman vieressä, Hiidenjoesta 1,6 km itään ja Janakkalan kirkolta 4,5 km koilliseen. Alue on loivasti lounaaseen viettävää rinnettä. Keskitalon kaivausalue oli paikalla 7 x 4 m:n suuruinen, mutta kaikkiaan kalmisto on ollut ehkä n. 100 m²:n laajuinen. Kalmisto lienee ollut polttokenttäkalmisto; sen rakennetta ei pystytty kunnolla selvittämään, koska suuri osa kalmistoa oli ehditty hävittää rakennustyössä ennen tutkimuksia.

Tutkimukset: C. F. Meinander 1953, tarkastus (Hämeen Kansa 7.10.-53, Uusi Suomi 8.10.-53, maininta asiasta myös Keskitalon kaivauskertomuksessa)

Oiva Keskitalo 1954, kaivaus

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 7. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: KM 13309:1-6 rautainen miekansaila, kaksi keihäänkärkeä, kilvenkupuran katkelma, 30 rautapalaa (useimmat kilvenkupurasta) ja palanutta luuta; kilvenkupurassa ja viidessä rautapalassa kankaanjäänteitä: Nrot 1-3 on löydetty Turengin uuden kansakoulun pihamaata tasoitettaessa länsisiiven päädyn kulmassa olevasta matalahkosta maan- ja kivenessekaisesta kummusta. Nrot 4-6 löydettiin in situ C. F. Meinanderin 7.10.53 suorittaessa lp:n tarkastuksen. Kaikki esineet on löydetty alle 1 m² suuruiselta alalta ja voidaan katsoa suljetuksi löydöksi. Hautakumusta on noin puolet jäljellä; tutkittava v. 1954. Turengin kansakoulurakennuksen työmaalta saadut ja 2 000 mk:lla lunastetut esineet.

KM 13615:1-69 rautakautisia kalmistolöytöjä. Fil. maisteri Oiva Keskitalon Janakkalan pitäjässä Turengin kylässä uuden kansakoulun pihassa, Kekanahoksi kutsuttu mäen juurella sijaitsevaa kansainvaellusajan polttokalmistoa tutkituttaessaan 23.5.-1.6. ja 10.-12.6.1954 löytämät esineet. Kaivauskertomus karttoineen ja valokuvineen top. arkistossa. Maisteri Meinander tarkasti paikan syksyllä 1953 ja luetteloi aikaisemmin löydetty esineet päänumerolla 13309.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 12. syyskuuta fil. yo Liisa Kurkisen kanssa. Koko kalmiston paikka on asfalttapihaa samoin kuin sen ympäristökin laajalti.

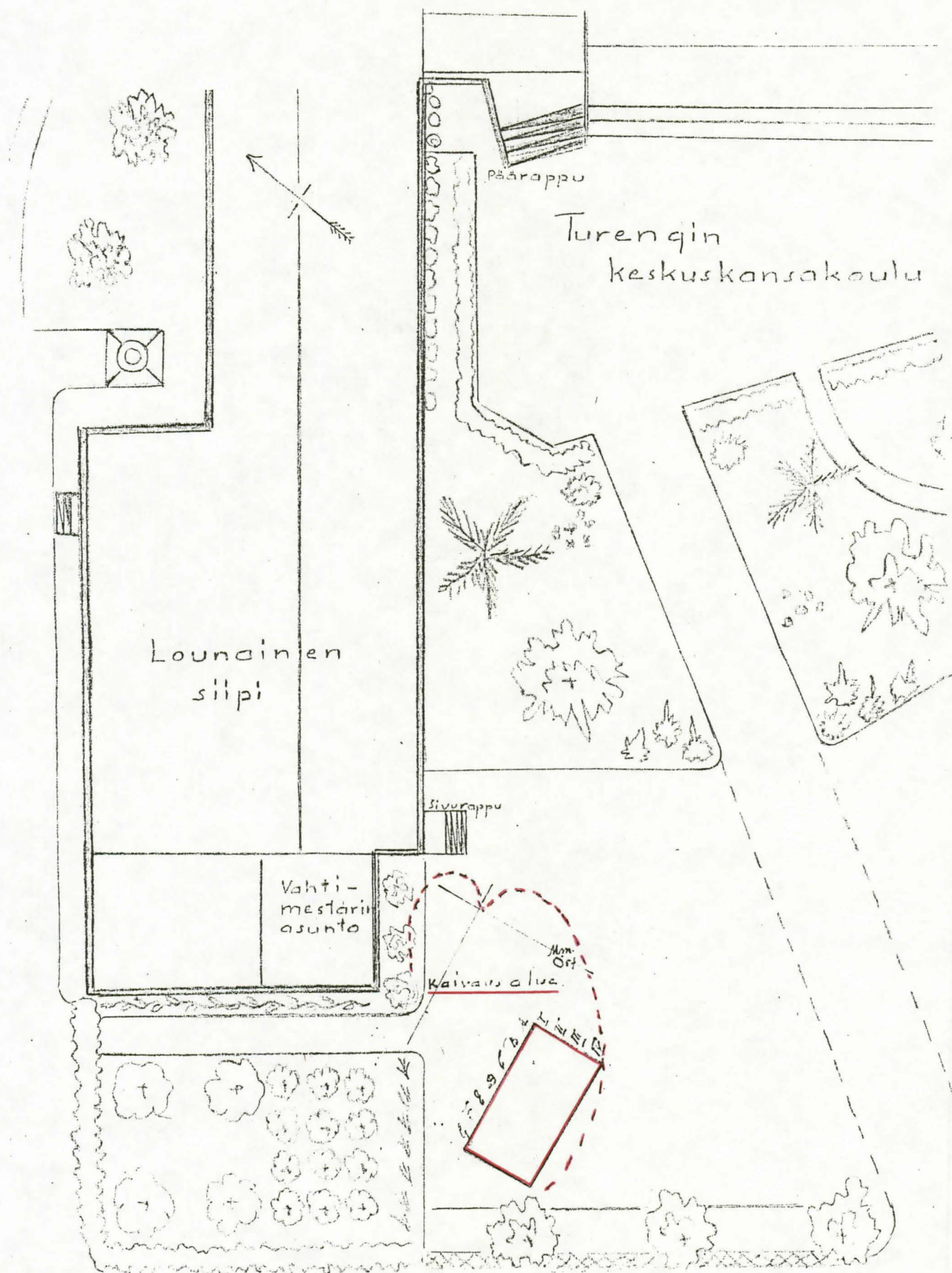
Valokuvat: Kuva 20 (F 65441-443)

Diat: 10812

Ks. yleiskartta s. 142 ja peruskartta s. 151

- Lisäyksiä:

Kohde JANAKKALA 62. Turenki, Kekanaho. Rautakautinen poltto-
kenttäkalmisto.
Oiva Keskitalon kaivauspaikka 1954 merkitty punaisella.
Pienennetty kopio Keskitalon yleiskartasta 1:200, 1 cm = n. 2,6 m.

JANAKKALA 63

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6756 94

y = 2535 60

z = 92,5

(= ent. Paturin päärakennuksen
peruskoordinaatit)

Kylä: Turenki

Löytöpaikka: Paturi

- rautakautisen kätkön löytöpaikka, luokka III

Löytöpaikan sijainti: Löytö on tavattu ent. Paturin tilan maalta, mutta tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä; Paturin tila on sijainnut aivan nykyisen Turengin taajaman keskustassa, Janakkalan kirkolta 4,3 km koilliseen. Päärakennus on purettu, ja paikalla on nykyään kerrostaloja ja risteysalue. Paikka on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille; Paturin sijainti ilmenee myös Veikko Kerkkosen teoksessa Janakkalan historia (Helsinki 1976) sivulla 224 olevasta kartasta:

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 14, n:o 9)

Kirjallisuutta: Tuukka Talvio, Skattfynden från Janakkala (1832), Reso (1835) och Kuolajärvi (1839). Finskt Museum 1979. Esbo 1981.

Löydöt: KM 9 hopealöytö: rahoja, naisten pääkoristeita ym. Pääluettelon tiedot löydöstä ovat: "Silfvefynd, bestående förnämligast af truntimmers hårprydnader och några mynt med runskrift, alltsammans vägrande 82 lod och uppgräfdt å Paturi hemman i Turenki by, inlöstes af bonden Gustaf Michelsson Paturi för 82 riksd. pris. Cons. pront. den 11 Maj 1833, s. 23. Ver. B, s. och 21. Fyndet upptages ännu i Reinholms katalog, s. 20, men icke senare. Dit hörde, enligt arbetares minne, 'flera harsringar, armringar och armband, lika de i n.v. Sodankylä fyndet, möjligen hästskospännen, men ingen spännbuckal. Mynten voro i kanten genomborrade.' "Tuukka Talvion artikkelissa on löytöpaikasta hieman tarkempia tietoja (s. 34, Talvio siteeraa tässä aiemmin ilmestynyttä Christina Bäcksbäckan laudatur-työtä): "att enär han (bondesonen

Gustaf Wilhelmsson Paturi) och dess Moders Bonde Enkan Lena Paturis Drangar, Henric Gustafsson och Henric Carlsson, en dag i sistlidne October Månad varit sysselsatte, att invid ett gammalt Stall å Paturi Hemman underkasta mull, han nästan vid ytan af jorden funnit ett stycke metall, ..." Kuten Talvion artikkelista ja Boströmin kertomuksesta ilmenee, aivan kaikki löydön esineet eivät liene tulleet säilytetyiksi, mutta Talvio kirjoittaa suurimman osan löydöistä näyttävän olevan kuitenkin tallessa.

Ks. peruskartta s. 151

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 64

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6756 22

y = 2535 77

z = n. 97

(= Keskitalon kaivauspaikan perus-
koordinaatit)

Kylä: Kuumola

Löytöpaikka: Kuumola 1

- rautakautinen polttokenttäkalmisto, luokka II

Maanomistaja 1984: Janakkalan kunta

14200 TURENKI

Tila: RN:o ?, Kuumolantie 12

Kalmiston sijainti: Kuumolan polttokenttäkalmisto sijaitsee Janakkalan kirkolta vajaat 4 km koilliseen, aivan Turenkin taajaman ja harjun eteläpuolella. Paikka on loivasti kohti lounasta viettävää rinnettä aivan Turenki-Kiipula -maantien varressa. Löytöpaikasta on kartta verkkaateissa KM 13672:1-2:n yhteydessä.

Tutkimukset: Oiva Keskitalo 1955, kaivaus

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 8. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: KM 13672:1-2 pyöreä kupurasolki ja rautainen putkikeihäänkärki. N:ot 1-2 löytänyt Viljo Köykkä (os. Turenki, II piiri) - soljen 17.12.1954, keihäänkärjen 21.12.1954 - Janakkalan pitäjän Kuumolan kylästä Kuumolan talon (omist. Olavi Lunnas, os. Turenki) asuntoalueelta uutisrakennuksen pohjaa kaivettaessa. Esineet olivat olleet n. 60-70 cm syvällä hiekassa, ruokamullan ja hiekan rajalla. Kupurasoljen löytökohdalla oli havaittu hiiltä. Löytöpaikka sijaitsee n. 1 km:n päässä Turenkin asemalta kaakkoon, Turenki-Kiipula tien varrella. Kartta verif:ssa. Olavi Lunnaksen Kansallismuseoon toimittamat rautakautiset kalmistolöydökset. Diar. 31.12.1954. - Lahja. - J. Leppäaho ollut yhteydessä asianomaisen henkilön kanssa.

KM 13776:1-63 rautakautisia kalmistolöytöjä. Fil. maisteri Oiva Keskitalon tutkiessaan 31.5.-4.6.1955 Janakkalan pitäjässä Kuumolan kylässä maanviljelijä Olavi Lunnaksen omistaman Kuumolan talon maalla sijaitsevaa viikinkikauden polttokalmistoa löytämät esineet. Numerolla 13672:1-2 luetteloidut esineet ovat samasta paikasta. Kaivauskertomus karttoineen ja valokuvineen on top. arkistossa.

Keskitalon kaivaus: Keskitalon kaivausalue, josta myös aiemmat löydöt ovat peräisin, sijaitsi osittain paikalle rakennetun Kuumolan ladon alla ja osittain sen itäpäädyn vieressä, muodostaen kuitenkin likimain yhteinäisen alueen. Kalmisto oli ehditty jo pahoin turmella ennen tutkimuksia, mutta sitä jäi vielä tutkimatta kaivausalueen viereen, alueelle, jossa Keskitalon yleiskartalla 1:100 lukee: "Lattia niin matalalla, ettei sen alle päässyt kaivamaan" (ks. yleiskarttaa s:lla 148). Kalmistoa on siis vielä jäljellä kaivausalueen ja siitä n. 10 m:n päästä menevän maantien välillä, rakennuksen sisä- ja mahdollisesti ulkopuolellakin.

Inventointi 1984: Tarkastin paikan 12. syyskuuta, jolloin mukanani inventoinnissa oli fil. yo. Liisa Kurkinen. Keskitalon Kuumolan ladon päädyn ulkopuolella olleen kaivausalueen kohdalle, ladon itäpäätyyn kiinni, on rakennettu lisärakennus, jonka alle on jäänyt tämä osa kaivausalueesta; kuten Keskitalo kirjoittaa, kalmisto tuli tällä kohtaa, ulkopuolella rakennuksen, kuitenkin kokonaan tutkituksi. Muuten paikka on säilynyt entisellään. Tapasimme paikalla myös Keskitalonkin mainitseman Kosti Kaloisen, joka kertoi tontin (Kuumolantie 12) rakennuksiin olevan Janakkalan kunnan omistuksessa ja hänellä vain vuokralla. Alue on kaavoitettu kuulemma asuntoalueeksi. Kaloinen vahvisti myös kalmistoa olevan todennäköisesti jäljellä edellä selostetulla alueella.

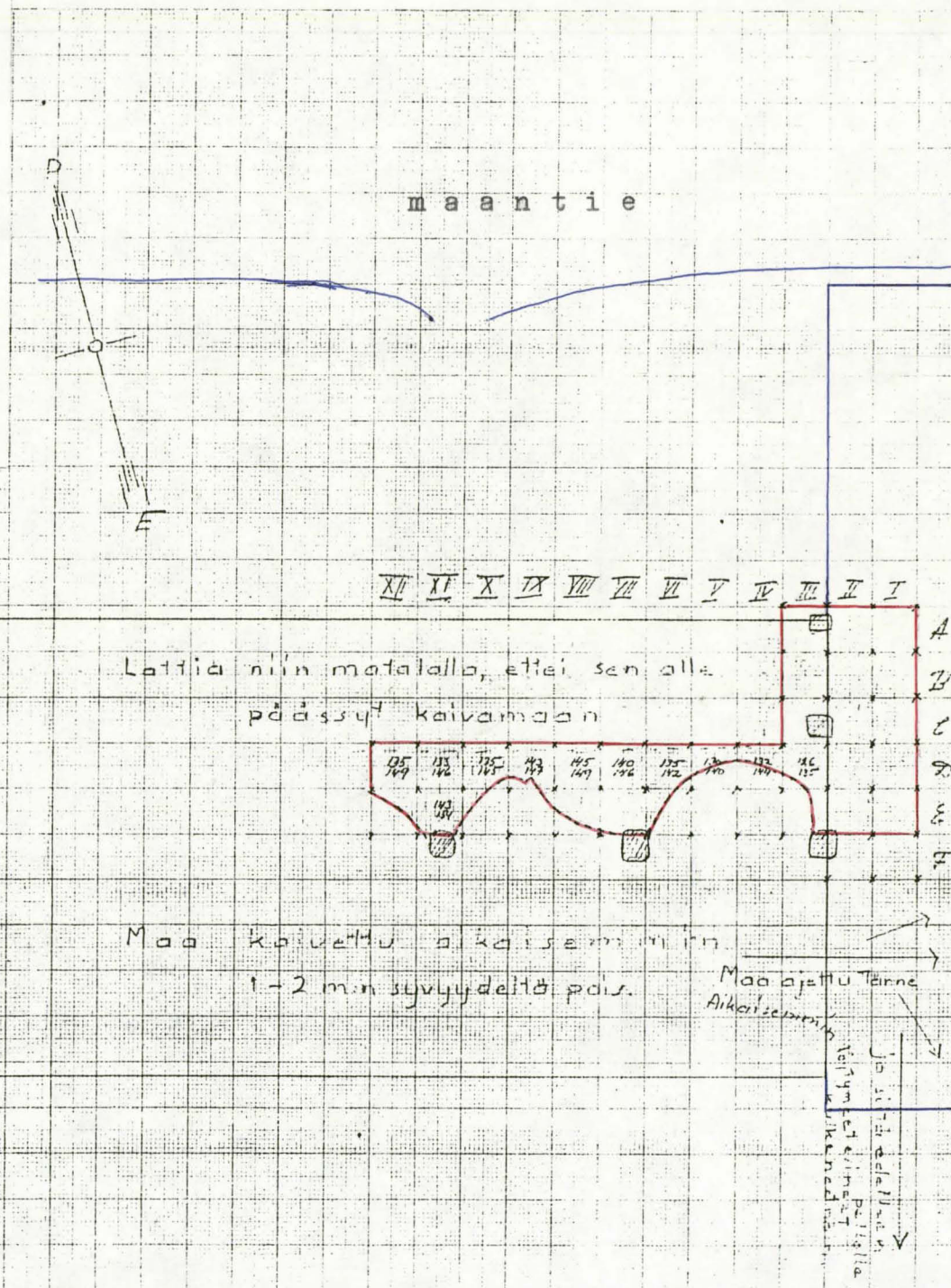
Valokuvat: Kuva 21 (F 65444-446)

Diat: 10813

Ks. yleiskartta s. 148 ja peruskartta s. 151

- Lisäyksiä:

Kohde JANAKKALA 64.
 Kuumola, Kuumola I.
 Rautakautinen polttokenntäkalmisto.
 Oiva Keskitalon kaivausalue 1955
 merkitty punaisella. Inventointili-
 säykset, maantie ja Keskitalon kai-
 vauksen jälkeen tehdyn lisärakennuk-
 sen länsipääty, merkitty sinisellä.
 Pienennetty kopio Keskitalon yleis-
 kartasta 1:100. 1 cm = n. 1,5 m.

JANAKKALA 65

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6756 08

y = 2535 88

z = 95

(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Kuumola

Paikka: Kuumola 2

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Janakkalan kunta

14200 TURENKI

Tila: Kuumolanpelto RN:o 1:265

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1969, tarkastus (Hirviluodon muistiinpanot)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 22. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Kuppikiven sijainti: Kivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 4 km koilliseen, Turengin taajaman keskustasta n. 800 m eteläkaakkoon, luode-kaakko-suuntaisen kadun ja omakotitalotonttia reunustavan pensasaidan välisellä katupenkalla, noin metrin kadun raunasta lounaaseen. Alue on kokonaisuudessaan lounaaseen vuottävää rinnettä. Kuppikiven ympäristö on nykyään kauttaaltaan omakotitaloaluetta, vaikka vielä 1979 painetulla peruskartalla kiven itä- ja kaakkoispuolinen alue on peltoa.

Kiven kuvaus: Hirviluodon mukaan kiven koko on 2,7 x 1,6 m ja siinä on hänen mukaansa kaksi kuoppaa, halkaisijaltaan 5 cm ja 4 cm. Itse havaitsin siinä inventoinnissa neljä varmaa "uhrikuoppaa", ja yhden epävarman; kuopista kolme on yhdessä rivissä ja kaksi näistä erillään. Kiven korkeus on n. 50 cm ja sen pinta on kokonaan paljas sammaleesta.

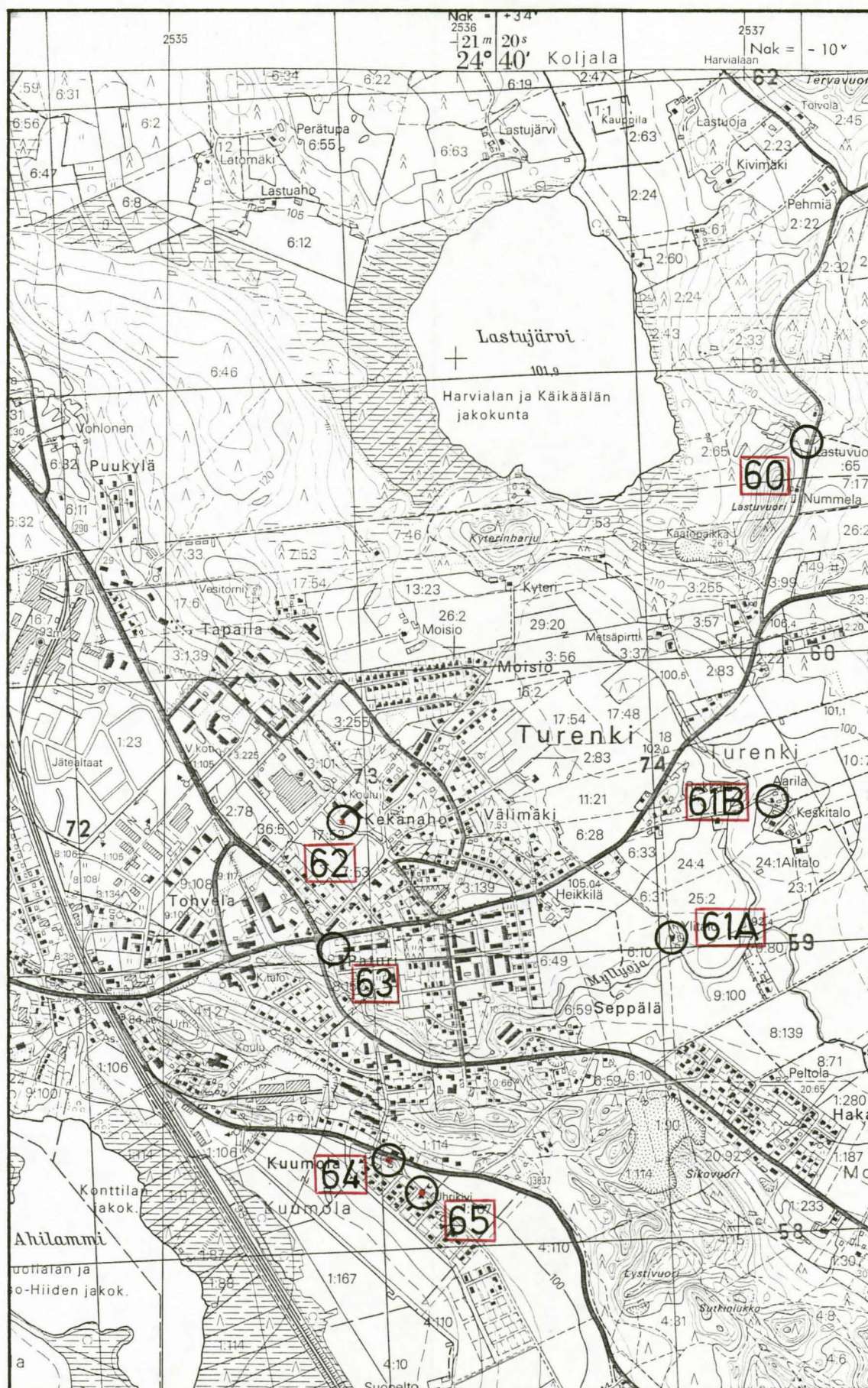
Inventointi 1984: Tarkastin kiven 12. syyskuuta, jolloin mukani oli fil. yo. Liisa Kurkinen.

Valokuvat: Kuvat 22 (F 65447-448) ja 23 (F 65449)

Diat: 10814, 10815

Ks. peruskartta s. 151

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 11 Janakkala 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 66

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6757 06

y = 2534 01

z = n. 85-90

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: TurenkiLöytöpaikka: Harmoila

- rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Oiva Keskitalo 1951, tarkastus

Löydöt: KM 12703 miekan säilä. L. mv. Pakkanen huhtikuussa 1950 Janakkalan Turengin kylästä, Harmoilan tila maalta. Es. löytyi päärakennuksen alta, laskemalla kellarin lattiaa maata poistamalla. Ks. verifikaattien karttaluonnoksia. Es. oli n. 1/2 m. syvyudessa. Löytökohta sijaitsee 1/2-1 askelta pannuhuoneen kynnyksestä. Mv. Risto Pakkasen KM:oon lahjoittama esine. Verif. Diar. 17.10.1950.

Löytöpaikan sijainti: Harmoilan päärakennus, jonka alta esine on löydetty, sijaitsee Janakkalan kirkolta 3,4 km koilliseen, Turengin taajaman länsiosassa ja aivan Hiidenjoen itärannalla. Rakennus on hyvin jyrkkärinteisen, metsäisen harjanteen eteläpäässä. Myös lasku muutamaa metriä alempana olevaan Hiidenjokeen on paikalta hyvin jyrkkä. Verifikaateissa on löytöpaikasta kaksi käyttökelpoista karttaluonnosta.

Keskitalon tarkastus: Keskitalo kirjoittaa esine löydetyn, kun rakennuksen kaakkoispäässä ollut kellari muutettiin pannuhuoneeksi; tällöin kaivettiin n. 0,5 m:n syvyinen kuoppa keskuspannua varten, ja miekka löydettiin tästä kuopasta rantaan ajetusta maasta. Itse löytöpaikalla ei ollut tehty mitään havaintoja eikä rantaan ajettua maata tarkastettu. Myöskään Keskitalo ei päässyt tarkastamaan sitä, koska maa oli upotettu rantaan täytemaaksi ja peitetty mullalla. Tutkiessaan rakennuksen ympäristää Keskitalo ei löytänyt mistään alkuperäistä maanpintaa, sillä se oli poistettu pihamaata tasattaessa ja laajennettaessa. Hän ei saanut siis selvyyttä löytöpaikan luonteesta, mutta hänen mie-

lestään löytöpaikan sijainti liikennereittinä tärkeän Hiidenjoen varrella mahdollistaa, että paikalla on saattanut olla pieni polttokenttäkalmisto, jolloin sitä on säilynyt ehkä kellarikerroksen sementtilattian alla.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 7. syyskuuta fil. yo Liisa Kurkisen kanssa. Keskitalon havaintoihin ja tietoihin paikan suhteen ei ole juuri lisäämistä: löytöpaikan luonteen suhteen emme saaneet siis uusia tietoja tai havaintoja. Maata on viety paikalta pois varsin paljonkin, koska rakennus näytti tehdyn jyrkkään rinteeseen tasoitetulle tasaiselle pengermälle. Paikalle on tuotu myös jonkin verran täytemaata ruohikkoa varten. Talonväki ei tiennyt löydöstä mitään.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 67

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6757 45

y = 2532 90

z = n. 96

(= likimääräisen löytöpaikan perus-
koordinaatit)

Kylä: Vähä-Hiisi

Löytöpaikka: Inkolinnan eteläpuolinen peltoalue

- esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: Janakkalan Turengin kansakoululla, ns. väärttinänpyörä. Löytänyt maanvilj. Eemil Tamminen Janakkalan Vähä-Hiiden kylästä Tammisen pellolta Inkolinnan vuoren läheltä 9.5.50. -Ks. Esihistos:n kiertokirje kansakouluille n:o 736.

Janakkalan Turengin kansakoululla, ns. väärttinänpyörä. Löyt. Matti Mikkola (os. Turenki, Vähä-Hiisi) läheltä Kiianlinnan vuorta. Löyd. v. 1951.

Löytöpaikan sijainti: Esineiden löytöpaikka, joka ei ole kuitenkaan aivan tarkka vaan ainoastaan likimääräinen, sijaitsee Janakkalan kirkolta 3,5 km pohjoiseen ja Inkolinnasta 0,5 km eteläkaakkoon, Inkolinnan eteläpuolisella laajalla peltoalueella. Paikka selvisi inventoinnissa.

Inventointi 1984: Vähä-Hiiden kylän Vähä-Hiiden tilalla asuva Matti Mikkola (os. Vähä-Hiisi, 14200 Turenki) neuvoi löytämänsä esineen löytöpaikan 6. lokakuuta, ja hän sanoi myös, että Eemil Tammisen löytämä väärttinänpyörä on löydetty samoilta paikkeilta kuin hänen löytämänsä. Aluetta ei käyty tarkastamassa inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 68
(ent. Vanajaa puoliksi)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6757 87
y = 2532 77
z = n. 150
(= Inkolinnan laen keskikohdan perus-
koordinaatit)

Kylät: Ikaloinen, Vähä-Hiisi ja Kilpiälä

Paikka: Inkolinna

- linna-niminen paikka tai muinaislinna, luokka I?/II

Maanomistajat 1985:

Kommandiittiyhtiö Fagent

Kommandiittiyhtiö Fagent

Höyläämöntie 11, 00380 Helsinki

Höyläämöntie 11, 00380 Helsinki

Tila: Kalpalinna RN:o 2:67

Tila: Kalpala RN:o 1:17

Tutkimukset: Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Hämeen muinaislinnoja.

I. Etelä-Hämeen muinaislinnoja. S. 26-27, n:o 5. Museovi-
rasto, esihist. toimisto).

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 25-27,
n:o 3 ja s. 34)

Löydöt:-

Inkolinnan sijainti: Inkolinna sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 4 km
likimain pohjoiseen ja se on noin kolmen kilometrin pituisen, yhtenäi-
sen, mutta useista harjanteista ja mäistä koostuvan harjuvyöhykkeen
eteläpäässä oleva itä-länsi -suuntainen mäenharjanne. Mäki kuuluu Kalpa-
linnan hiihtokeskuksen alueeseen.

Paikan kuvaus: Inkolinnan päällystän laajuus on n. 60-70 x 40 m. Mäen
rinteet ovat jyrkkyydeltään sellaiset, että Voionmaan mukaan varustuksia
olisi tarvittu kaikkialla muualla paitsi lounaan puolella; varustuksien
jätteitä mäeltä ei kuitenkaan ole tavattu. Voionmaa pitääkin Inkolinnaa
hyvin epävarmana muinaislinnana, mutta kirjoittaa sen sopivan paremmin
merkinantopaikaksi kuin läheinen Kiinanlinna (kohde JANAKKALA 75).
Boström näyttää olevan Inkolinnasta samaa mieltä kuin Voionmaa. Ks.
tarkempaa kuvausta ja tarkempia tietoja Inkolinnasta Voionmaan ja Bost-

römin kertomuksista. - Inventoinnissa 1984 Inkolinnalla ei käyty.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 69

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6758 08

y = 2533 07

z = n. 83

(= lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Vähä-Hiisi

Paikka: Vähä-Hiiden lähde

- ns. uhrilähde, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 32-33,
n:o 2 ja s. 34)

Löydöt:-

Lähteen sijainti: Lähde sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 4,1 km pohjoiskoilliseen ja Vähä-Hiiden tilan päärakennuksesta 240 m länsilounaaseen, harjun keskellä olevan hyvin jyrkkärinteisen lukon länsipäässä. Rinteet ympäröivät paikkaa säännöllisen puolipyramäisesti, mutta eivät ole kuitenkaan kalliota kuten Berit Boström kirjoittaa, vaan tietysti harjunoorenia. Paikka on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille ja top. arkistossa olevalle vanhalle topografiselle kartalle 1:42 000 (lehti 1619).

Lähteen kuvaus: Lähde on nykyään kaivona, joten sen alkuperäisestä ulkonäöstä ei saa selkoa. Boströmin käydessä paikalla 1942 lähde oli katoksen peittämä, eikä Boströmkään kuvaa sitä lähemmin. Hän kirjoittaa kuitenkin, että lähteen vesi on kuulemma melkein aina jäässä ja olisi virrannut pohjoiseen. Ks. muita paikkaan liittyviä tietoja ja arveluita Boströmin kertomuksesta.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 6. lokakuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa. Oppaanamme oli, karttojen lisäksi, paikan itäkoillispuolella olevassa talossa asuva henkilö.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 70

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6757 73

y = 2533 44

z = 86

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Vähä-Hiisi

Löytöpaikka: Silvan

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22697 Rautatappara. Esineen on löytänyt Tapio Silván (os. Laivanvarustajankatu 8a B 38, 00140 Helsinki 14, puh. 630487) Vähä-Hiiden kylästä, omakotitalon perunapellosta, n. 15 m talosta itään n. v. 1974. Hum. kand. Jyri Saukkonen inventointimatkaltaan Janakkalasta 1984 tuoma esine. Löytäjän lahja. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 3,9 km pohjoiskoilliseen, Hiidenjoesta n. 350 m länteen ja peruskartalle merkitystä omakotitalosta siis n. 15 m itään. Aivan löytöpaikan eteläpuolelta virtaa Hiidenjokeen laskeva puro. Paikka, sekä sen vieressä oleva omakotitalo, ovat ympäristöään hieman korkeammalla paikalla.

Inventointi 1984: Esineestä sain tiedon Vähä-Hiiden kylän Vähä-Hiiden tilalla asuvalta Matti Mikkolalta 6. lokakuuta ja esineen sain sitten löytäjältä 4. marraskuuta, jolloin tarkastin myös löytöpaikan. Löytöpaikalle oli tehty pihanurmikko eikä paikalla ollut mitään nähtävissä.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 71

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6757 87

y = 2533 50

z = n. 80,5-81

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Vähä-Hiisi

Löytöpaikka: Vähä-Hiisi 1

- varhaismetallikautinen asuinpaikka ja rautakautinen kalmisto(?),
luokka II

Maanomistaja 1985: Mikkola, Matti

Vähä-Hiisi, 14200 Turenki

Tila: Vähä-Hiisi RN:o 1:27 (1985)/1:18 peruskartta-
otteella

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 4 km pohjoiskoilliseen, Vähä-Hiiden päärakennuksesta 350 m kaakkoon ja Hiidenjoesta n. 200 m länteen. Löytöpaikka on melko jyrkästi itään viettävän pellon loivassa alaosassa, aivan kovan maan ja myös pelloksi tehdyn vesijätön rajalla, mutta tietysti kovan maan puolella. Löydöt ovat n. 10 x 15 m:n suuruiselta alalta. Maaperä on pellolla hiekkaperäistä, mutta löytöpaikalla on huomattavasti paksumpi pintamultakerros kuin ylempänä pellolla, missä on laaja kivikautinen asuinpaikkavyöhyke (kohde JANAKKALA 72A-B).

Tutkimukset: -

Löydöt: Matti Mikkolalla (os. Vähä-Hiisi, 14200 Turenki) Vähä-Hiiden tilalla, rautainen keihäänkärki (ks. F 65453 ja diat 10817, 10818). Esineen on löytänyt Matti Mikkola yllä olevien koordinaattien osoittamasta paikasta 1983 kyntäessään peltoa hieman tavanomaista syvempää. Inventoinnissa 1984 tietoon saatu löytö.

Ei tallessa, pyöreä kupurasolki ja luuta. Matti Mikkola kertoi myös löytäneensä paikalta keihäänkärjen lisäksi soljen, joka oli kuitenkin murentunut palasiksi jo parin päivän kuluttua talteen ottamisesta, eikä siitä ollut jäänyt sitten mitään

tallelle. Mikkolan kuvauksesta päätellen kyseessä on ollut pyöreä kupurasolki. Mikkolan mukaan löytöpaikalla on näkynyt myös luunpalasia, joita ei ole otettu kuitenkaan talteen. Tiedossa ei ole, ovatko nämä olleet palaneita vai palamattomia ja ihmisen vai eläimen luita. Tiedot löydöistä on saatu myös inventoinnissa 1984.

KM 22707:1-4 rautainen vyönsolki, rautalevyn kappale, saviastian kylkipala (varhaismetallikautinen) ja kvartsi-iskoksia 3 kpl. Inventointilöydöt 1984 edellä lueteltujen löytöjen löytöpaikalta. Diar. 14.2.1985.

Inventointi 1984: Tiedon Vähä-Hiiden tilalla säilytettävästä keihäänkärjestä sain Lyyli Kinnarilta Ikaloisten Kinnarissa syyskuussa. Matti Mikkolan neuvoman löytöpaikan tarkastin sitten kolmeen otteeseen, 10. syyskuuta sekä 6. ja 21. lokakuuta; löydöksiä KM 22707:1-4 olivat poimimassa kanssani fil. yo. Liisa Kurkinen ja fil. kand. Esa Koskinen. Kahta iskosta lukuunottamatta löydöt poimittiin paikalta 6. lokakuuta ja viimeinen tarkastus oli tulokseton. Matti Mikkolan mainitsemia luunpalasia paikalta ei valitettavasti löytynyt.

Valokuvat: Kuva 24 (F 65450-452) ja F 65453

Diat: 10816-818

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 72 A-B

Peruskartta 2131 11 Janakkala

A: x = 6757 84 - 6758 06

y = 2533 41-44

z = n. 82,5-84

(= löytöalueen A peruskoordinaatit)

B: x = 6758 20-40

y = 2533 21-39

z = n. 82,5-84

(= löytöalueen B peruskoordinaatit)

Kylä: Vähä-Hiisi

Löytöpaikka: Vähä-Hiisi 2

- kivikautinen asuinpaikka, luokka II

Maanomistajat 1985:

Mikkola, Matti

Mikkola, Matti

Vähä-Hiisi, 14200 Turenki

Vähä-Hiisi, 14200 Turenki

Tila: Vähä-Hiisi RN:o 1:27(1985)/Tila:Tapiolan pelto RN:o 1:7
1:18 (peruskarttaotteella)

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22708 kvartsi-iskoksia 12 kpl. Inventointilöydöt 1984 löytö-
alueelta A.

Diar. 14.2.1985

KM 22709:1-2 kivilaji-iskos ja kvartsi-iskoksia 24 kpl. Inven-
tointilöydöt 1984 löytöalueelta B.

Diar: 14.2.1985.

Asuinpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta nelisen
kilometriä pohjoiskoilliseen, Hiidenjoesta 170-240 m länteen/länsilou-
naaseen, suurimmaksi osaksi Vähä-Hiiden tilan pellolla. (Alueen B luoteis-
pää on RN:o 1:7:n maalla).

Löytöalue A: Löytöalueista etelänpuoleinen. Pohjoispää sijaitsee Vähä-
Hiiden päärakennuksesta 160 m kaakkoon ja itse löytöalue on aivan pohjois-
eteläsuuntainen, n. 240 m:n pituinen 10-15 m:n levyinen ja sijaitsee
melko jyrkästi itään viettävän, hiekkaperäisen pellon yläosassa noudat-
taen koko pituudeltaan n. 82,5-84 m:n korkeutta.

Löytöalue B: Eteläpää sijaitsee löytöalueen A pohjoispäästä n. 150 m pohjoisluoteeseen ja Vähä-Hiiden päärakennuksesta 80 m itäkoilliseen. Löytöalue B on myös n. 240 m:n pituinen, 10-15 m:n levyinen ja noudattaa luode-kaakko -suunnassa samaa korkeutta kuin alue A. Löytöalue sijaitsee loivahkosti koilliseen viettävällä hiekkaperäisellä peltorinteellä. Löytöalueiden A ja B välillä olevan n. 150 m:n pituisen alueen löydöttömyys johtuu siitä, että ko. alue oli suurimmaksi osaksi vielä kyntämättä, kun peltoa tutkittiin syksyllä 1984. Alueiden A ja B voidaan katsoa siis muodostavan yhtenäisen asuinpaikkavyöhykkeen, jonka pituus on löydötön välialuekin mukaan lukien n. 600 m.

Inventointi 1984: Ensimmäiset merkit asuinpaikkavyöhykkeestä löysin fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa 6. lokakuuta käydessämme tarkastamassa aivan löytöalueen A itäpuolella olevaa metallikautista löytöpaikkaa (kohde JANAKKALA 71). Löytöalueiden laajuus, siinä määrin kuin ne nyt tunnetaan, paljastui sitten saman kuun 21. päivänä, jolloin jatkoin alueen tarkastusta fil. kand. Esa Koskisen kanssa.

Valokuvat: Kuva 24 (F 65450-452)

Diat: 10816

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 73

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6758 21

y = 2533 53

z = n. 79,5

(= likimääräisen löytöpaikan perus-
koordinaatit)

Kylä: Vähä-Hiisi

Löytöpaikka: Vähä-Hiisi 3

- esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22698:1-4 kaksi tuohikohoa ja kaksi tuohikohon katkelmaa.

Matti Mikkolalta (os. Vähä-Hiisi, 14200 TURENKI) inventoinnissa lahjaksi saadut löydöt.

Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka, joka on kuitenkin vain likimääräinen arviolta muutaman kymmenen metrin tarkkuudella, sijaitsee Janakkalan kirkolta runsaat 4 km pohjoiskoilliseen, Vähä-Hiiden päärakennuksesta n. 250 m itäkoilliseen ja Hiidenjoen rannasta n. 100 m länteen. Löytöpaikka on suoperäistä vesijättöä joka on tehty pelloksi, ja lahjoittaja on löytänyt tuohet noin metrin syvyydestä.

Inventointi 1984: Matti Mikkola lahjoitti löydöt Kansallismuseon kokoelmiin 6. lokakuuta ja näytti kartalta löytöpaikan.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 74
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 42
y = 2532 83
z = 90
(= Kansolan päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Ikaloinen

Paikka: Kansola

- paikka, jossa kertoman mukaan on vanha käräjämäki ja siinä kolme kumpua, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 34)

Tiedot paikasta. ovat Berit Boströmin inventointikertomuksessa. Boström kirjoittaa: "Vanajan puolella on taas Kiianlinna, joka kaikesta päätäen on muinaislinna ja sen läheisyydessä on Kinnarin uhrikivi ja kalmisto. Ehkäpä täällä ammoisina aikoina on oikeudenkäyttöäkin harjoitettu. Kinnarin emäntä Veera Kinnari (os. Turenki) kertoi nimittäin langoltaan kuulleensa, että Vähä-Hiiden - Kinnarin tien varrella, sen länsipuolella ja ainoastaan vähän matkaa Janakkalan rajasta Vanajan puolelle olisi Rehakan maalla vanha käräjämäki ja siinä kolme kumpua. Aivan tämän likellä on Kansola niminen paikka, jonka nimi kuulemma on selitetty niin, että paikalle on kerääntynyt paljon kansaa." Ks. myös: Seppo Suvanto, Vanajan keskiaika. Vanajan historia I. Vanajaseuran julkaisuja XX. Hämeenlinnan 1976. S. 150-151 viitteineen.

Paikan sijainti: Tarkkaa paikan sijaintia ei tiedetä, mutta yllä olevan Boströmin selostuksen perusteella se lienee Kansolan päärakennuksen ja siitä 300 m kaakkoon olevan Ikaloisten ja Vähä-Hiiden kylien välisen lounais-koillisen suuntaisen rajan (ent. Vanajan ja Janakkalan välinen raja) välillä, Kansolasta itäkaakkoon menevän maantien lounauspuolella (Boströmin muk. länsipuolella). Alue sijaitsee Janakkalan kirkolta 4,5 km pohjoiskoilliseen ja on metsäistä harjun koillisrinteen alaosaa. Boströmin maininta Kansola-nimisestä paikasta, jonka lähellä käräjämäki ja kummut ovat, tarkoittaa varmastikin peruskartan Kansolan tilaa, jonka eteläpuolella on Kansolansuo. Boströmin kertomuksen yleiskartoille paikka ei ole merkitty, mutta sanan "Kansola" Boström

on kirjoittanut yleiskartalleen 1:30 000 aivan nyk. Ikaloisten ja Vähä-Hiiden kylien välisen rajan viereen, Ikaloisten puolelle.

Inventointi 1984: Kyselin paikasta Kansolan ja Vähä-Hiiden tiloilla 6. lokakuuta, jolloin mukana oli fil. yo. Liisa Kurkinen, mutta asiaa ei tiedetty mitään kummassakaan paikassa. Tarkastelimme myös maastoa Kansolan päärakennuksen itäkaakkoispuolella, Kansolansuon ja maantien välillä, mutta havaitsematta mitään mainittavaa.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 75
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 38
y = 2532 34
z = n. 148
(= muinaislinnan laen peruskoordi-
naatit)

Kylä: Ikaloinen

Paikka: Kiianlinna

- muinaislinna, luokka I

Maanomistajat 1985:

Ky Fagent

Ky Fagent

Höyläämöntie 11, 00380 Helsinki Höyläämöntie 11, 00380 Helsinki

Tila: Kiianlinna RN:o 2:43

Tila: Kiianmäki RN:o 2:48

Kiianlinnan sijainti: Muinaislinna sijaitsee Janakkalan kirkolta 4,4 km pohjoiseen, harjuselänteiden keskellä olevalla moreeniharjanteella tai -mäellä. Muinaislinnan laen laajuus on n. 60 x 15 m. Kaakkoisrinne on tehty pujottelurinteeksi, jota on alettu raivata jo 1939. Ks. tarkempaa kuvausta paikasta tutkimuksista ja kirjallisuudesta.

Tutkimukset: Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Hämeen muinaislinnoja. I. Etelä-Hämeen muinaislinnoja. S. 28-29, n:o 7).

Esko Sarasmo 1939, Vanajan ja Hämeenlinnan inventointi (s. 13, n:o 16)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 5. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluette-
loita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Hjalmar Appelgren. Suomen muinaislinnat. Tutkimus vertaile-
van muinaistieteen alalla. SMYA XII. Helsingissä 1891.
S. 36, n:o 68.

Oiva Keskitalo. Vanajan esihistoria. Vanajan historia I.
Vanaja-seuran julkaisu XX. Hämeenlinna 1976. S. 105.

Löydöt: -

Inventointi 1984: Tarkastin Kiianlinnan 4. marraskuuta. Pujottelurinnettä lukuunottamatta maki on säilynyt koskemattomana.

Valokuvat: Kuvat 25 (F 65454) ja 26 (F 65455-457)

Diat: 10819, 10820

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä: Huolimatta edellä olevasta kohteen määrityksestä, Kiianlinnaa on syytä pitää, ainakin nykyisten tietojen perusteella, epävarmana muinaislinnana, jolloin sen luokaksi tulee luokka II. - J. Saukonen 14.7.1988.

JANAKKALA 76
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 73
y = 2532 33
z = n. 90
(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Ikaloinen

Löytöpaikka: Kinnari 1

- rautakautinen ruumishautakalmisto, luokka II

Maanomistaja 1985: Kinnari, Kinnari Paavo ja Seija

Ikaloinen, 14200 Turenki

Tila: Kinnari RN:o 1:6

Kalmiston sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 4,5 km pohjoiseen, aivan Kinnarin päärakennuksen läntisimmän nurkan kohdalla ja osittain rakennuksen allakin. Kalmistopaikka on loivasti koilliseen viettävän rinteen alaosassa, jossa maaperä on hiekkaa.

Kalmiston laajuus: Jo ennen Helmer Salmon tarkastusta 1929 paikalta oli tavattu maata tasoitettaessa tai muuten kaivettaessa ihmisen ja eläinten luita. Salmon havaintojen mukaan kalmistoa oli säilynyt n. 15 x 10 m:n laajuinen ala. Cleve kirjoittaa kertomuksessaan: "Varsinainen kalmisto on nähtävästi rajoittunut rakennuksen nurkasta etelään, josta maata nykyään on poisajettu sekä itään, eli rakennuksen alle. Jäljellä on siis ainoastaan se osa, joka on rakennuksen ja pors-tuan luoteisseinän kulmauksessa." Cleve tutki paikalla, päärakennuksen länsinurkan molemmin puolin, yhteensä n. 52 m², josta noin puolet oli aiemmin pengottua maata, ja löysi neljästä paikasta jätteitä luurangoista. Varmasti ei tiedetä, onko paikalla vielä jäljellä kalmistoa.

Tutkimukset: Helmer Salonen (Salmo) 1929, tarkastus/koekaivaus

Nils Cleve 1930, kaivaus

Esko Sarasmo 1939, Vanajan ja Hämeenlinnan inventointi
(s. 9-10, n:o 11)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset,

n:o 4. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluette-
loita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Oiva Keskitalo. Vanajan esihistoria. Vanajan historia I.
Wanaja-seuran julkaisuja XX. Hämeenlinna 1976. S 87-88.

Löydöt: KM 9110:1-2 kaksi hevosenkenkäsolkia, joissa molemmissa kiinni
pala neliniitistä kangasta: N:o 1 löytyi "Jonkin matkaa pääkal-
lon paikasta raajoihin päin..." Kinnarin talon päärakennuksen
vierestä, sen luoteispuolelta, Vanajan Ikaaloisten kylästä.
N:o 2 löytyi pelto-ojiin ajetusta hiedasta, joka oli ajettu
sinnen Kinnarin talon luoteispuolelta, kalmiston paikalta.
H. Salosen tutkimusmatkalla ollessaan löytämät esineet. Ks.
kertomusta top. arkistossa. Diar. 6.11.1929.

KM 9199:1-5 rautainen vyönsolki, rautainen veitsenterä, pieni
pala kangasta, johon on kiinnitetty pronssirenkaita, osa ihmi-
sen pääkalloa sekä leukaluu ja pronssinen hevosenkenkäsolki.
Esineet, jotka N. Cleve kaivoi esiin ruumiskalmistosta Kinnarin
talon pihamaalla Vanajan Ikaaloisten kylässä kesällä 1930.
Ks. kaiv. kert. top. arkistossa. Samasta paikasta esineet 9110:
1-2. Diar. 6.6.1930.

KM 9199:6 tulusrauta. Esineen löysi työmies L. J. F. Lehto
eräästä romukasasta Kinnarin talon pihamaalla. On hyvin luulta-
vaa, että tulusrauta on peräisin samasta kalmistosta kuin yllä
mainitut esineet. Löytäjä lahjoitti muinaisesineen K.M:lle.
Ks. Cleven kaiv. kert. top. arkistossa. Diar. 6.6.1930.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 10. syyskuuta fil. yo. Liisa Kurkisen
kanssa. Pakka on säilynyt koskemattomana sitten Cleven kaivauksen.
Olavi Kinnari, joka oli alunperin havainnut luurangonosia työnteossa,
kertoi että paikalta löydetyt luut on haudattu talon seinustan vie-
relle, länsikulmasta noin neljä metriä kaakkoon eli länsikulman ja
porstuan välille.

Valokuvat: Kuvat 27 (F 65458-459) ja 28 (65460-461)

Diat: 10821, 10822

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 77
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 73
y = 2532 33
z = n. 90
(= Kinnarin päärakennuksen nurkalla
olevan rautakautisen kalmiston
kohteen JANAKKALA 76:n peruskoo-
dinaatit)

Kylä: Ikaloinen

Löytöpaikka: Kinnari 2

- rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: Hämeen museo (Tampere) 993:18 rautainen keihäänkärki: Museovi-
raston esihist. toimiston rautakauden löytökortiston (Vanaja)
löytötiedot ovat: "Ikaaloinen, Otto Kinnarin pelto". Esineestä
ei ole kuitenkaan mitään muistiinpanoja esihist. toimiston
arkiston tiedoissa Hämeen museon rautakauden löydöistä, vaikka
se numeroineen ja löytökuntineen mainitaankin ko. löytöjen
luettelossa; ks. kansiota Maaseutumuseot: Rautakausi. Oiva
Keskitalo kirjoittaa esineestä Vanajan esihistoriassaan (Vana-
jan historia I. Vanaja-seuran julkaisuja XX. Hämeenlinna 1976.
S. 88) Kinnarin päärakennuksen kulmalla olevan rautakautisen
ruumishautakalmiston yhteydessä: "Mainittakoon vielä, että
Kinnarin pellosta on jo vuosisadan alussa löydetty keihäänkär-
ki, jota säilytetään Hämeen museossa Tampereella (HM 993:18).
Kalmiston kanssa sillä ei kuitenkaan ole mitään tekemistä,
sillä se on ruotokeihäänkärki ja siten hautoja paljon vanhempi."

Löytöpaikan sijainti: Tarkkaa löytöpaikkaa Kinnarin pelloilla ei tiede-
tä; tila sijaitsee Janakkalan kirkolta 4,5 km pohjoiseen ja Hiidenjoes-
ta puolisen kilometriä lounaaseen. Pellot ovat tilan ja joen välillä,
ks. peruskarttaa.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 78
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 73
y = 2532 33
z = 90
(= kohteiden JANAKKALA 76:n ja 77:n
peruskoordinaatit)

Kylä: Ikaloinen

Löytöpaikka: Kinnari 3

- kivistinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: Hämeenlinnan museo 2595 reikäkivi (luetteloitu nuotankivenä).
L. Ikaaloisten kylästä (Vanaja) Kinnarin talon pihasta, mullasta,
kaivonarkun vierestä kaivoa puhdistettaessa lys. Olavi Eemeli
Suvanto. 16/10 - 21.

Löytöpaikan sijainti: Oletettu löytöpaikka sijaitsee Kinnarin pääraken-
nuksesta n. 15-20 m itään (n. 88 m:n korkeudella) ja Janakkalan kirkol-
ta 4,5 km pohjoiseen. Oletettu löytöpaikka selvisi inventoinnissa.

Inventointi 1984: Kävin Kinnarissa 10. syyskuuta fil. yo. Liisa Kurki-
sen kanssa; löytötietojen perusteella talonväki arveli, että esine
on löydetty edellä mainitulta paikalta, jossa on ollut kuulemma pari
vanhaa kaivoa. Itse esineestä talossa ei muistettu mitään.

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 79
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 79
y = 2532 17
z = n. 91
(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Ikaloinen

Paikka: Kinnari 4

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Kinnari, Paavo ja Seija

Ikaloinen, 14200 Turenki

Tila: Kinnari RN:o 1:6

Tutkimukset: Esko Sarasmo 1939, Vanajan ja Hämeenlinnan inventointi
(s. 22, n:o 30)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjään-
nökset, n:o 3. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjään-
nösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Kuppikiven sijainti: Kuppikivi sijaitsee Janakkalan kirkolta n. 7,5 km pohjoiseen ja Kinnarin päärakennuksesta sekä aivan sen vieressä olevas-
ta ruumishautakalmistosta (kohde JANAKKALA 76) 180 m luoteeseen. Paikka
on verraten jyrkästi koilliseen viettävää rinnettä, joka on nykyään
istutetun, pienikokoisen ja hyvin tiheän kuusikon peitossa, mutta joka
on ollut aiemmin avointa ketoa (ks. Sarasmon kertomuksen tekstiä ja
valokuvia). Aivan kuppikiven kaakkoispuolella on sorakuoppa (merkitty
peruskartalle).

Kiven kuvaus: Kiven koko on 2,7 x 2 m ja sen korkeus on 20-90 cm. Kiven
keskellä on 12 varmaa ja kaksi epävarmaa kuoppaa. Ks. tarkempaa kuvaus-
ta Sarasmon kertomuksesta.

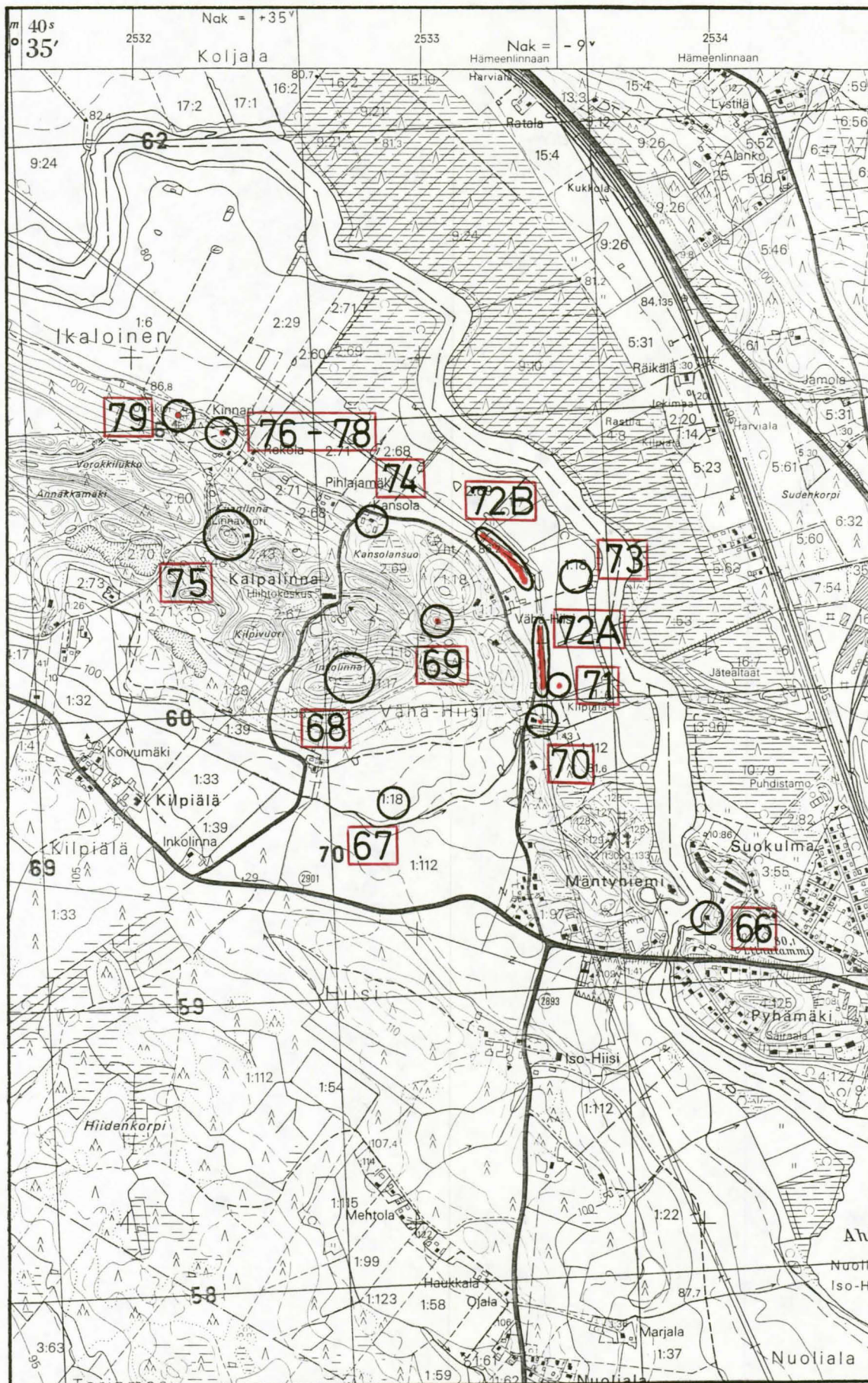
Inventointi 1984: Kävin tarkastamassa kiven 10. syyskuuta fil. yo.
Liisa Kurkisen kanssa. Sorakuoppaa lukuunottamatta ympäristö on säily-
nyt koskemattomana.

Valokuvat: Kuva 29 (F 65462)

Diat: 10823, 10824

Ks. peruskartta s. 175

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 11 Janakkala 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 80
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6759 08
y = 2531 00
z = n. 81
(= Boströmin yleiskartan 1:30 000
mukaisen löytöpaikan peruskoordi-
naatit)

Kylä: Yläne/Rastila

Löytöpaikka: Sälilammi

- yksipuisen ruuhen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 45-46,
n:o 23)

Löytöpaikan sijainti: Boström kirjoittaa ruuhi löydetyn 1940 n. 200 m:n päästä Sälilammen pohjoisrannasta, mutta hänen yleiskartalleen 1:30 000 paikka on merkitty aivan lammen pohjoisrannalle. (Boströmin kartalla lampi näyttää hieman pienemmältä kuin nyk. peruskartalla). Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta runsaat 5 km pohjoisluoteeseen. Ruuhi oli löydettyessä lujasti kiinni mutapohjassa ja löytyi, kun lammen pintaa oli laskettu alemmaksi.

Ruuen kuvaus: Ks. Boströmin kertomusta. Ruuhi oli hävitetty polttamalla.

Ks. peruskartta s. 179

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 81
(ent. Vanajaa)

Peruskartta 2131 11 Janakkala
x = 6758 37
y = 2530 46
z = n. 84
(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Rastila

Paikka: Raimansuonkalliot

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Saari, Viljo (maanomistaja ei varma)

Tila: Soila RN:o 2:52

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1966, tarkastus (Hirviluodon muistiinpanot)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 6. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimiston arkisto.

Kuppikiven sijainti: Kuppikivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 4,8 km pohjoisluoteeseen, laajan Raimansuon itäreunalla ja aivan Raimansuonkallioiden lounaispuolella. Paikka on lounaaseen viettävä kuusikkoinen ja louhikkoinen rinne; kuppikivi sijaitsee kaikin puolin hyvin poikkeuksellisessa paikassa. (Peruskarttaotteelle s. 179 merkitty kuppikiven paikka perustuu inventoinnissa 1984 tekemäni paikan määrittelyyn ja on n. 40 m länteen aiempien koordinaattitietojen mukaisesta paikasta sekä peruskartalla olevasta muinaisjäännös-merkistä; metsäisessä maastossa paikan tarkka määrittely on epävarmaa kiintopisteiden puuttuessa).

Paikan kuvaus: Kuppikivi on isojen kivenjätkäleiden muodostamassa luolamaisessa onkalossa, joka on juuri ja juuri sen kokoinen, että ihminen mahtuu tunkeutumaan siihen. Onkalon aukko on lounaan eli alarinteen puolella ja onkalon "kattokivenä" on n. 1,3 m:n korkuinen lohkar, joka on kookkain onkalon muodostavista kivistä. Kuopat ovat onkalon vasemmalla puoliskolla, heti aukon suulla olevan kaltevapintaisen kiven tasaisessa pinnassa, joka kohoo onkalon pohjasta on n. 20 cm. Hirviluodon muistiinpanojen mukaan kuoppia on 11 ja ne ovat kömpelösti tehtyjä. Itse laskin kiven pinnasta inventoinnissa "käsikopelolla"

12-15 kuoppaa; ainakin syyshämärässä kuopat eivät näy. Edellä mainitussa muinaisjäännösluettelossa kohdetta pidetään mahdollisena kuppi-kivenä, mutta itse pitäisin sitä varmana, vaikka itse kuoppia en siis nähnytkään.

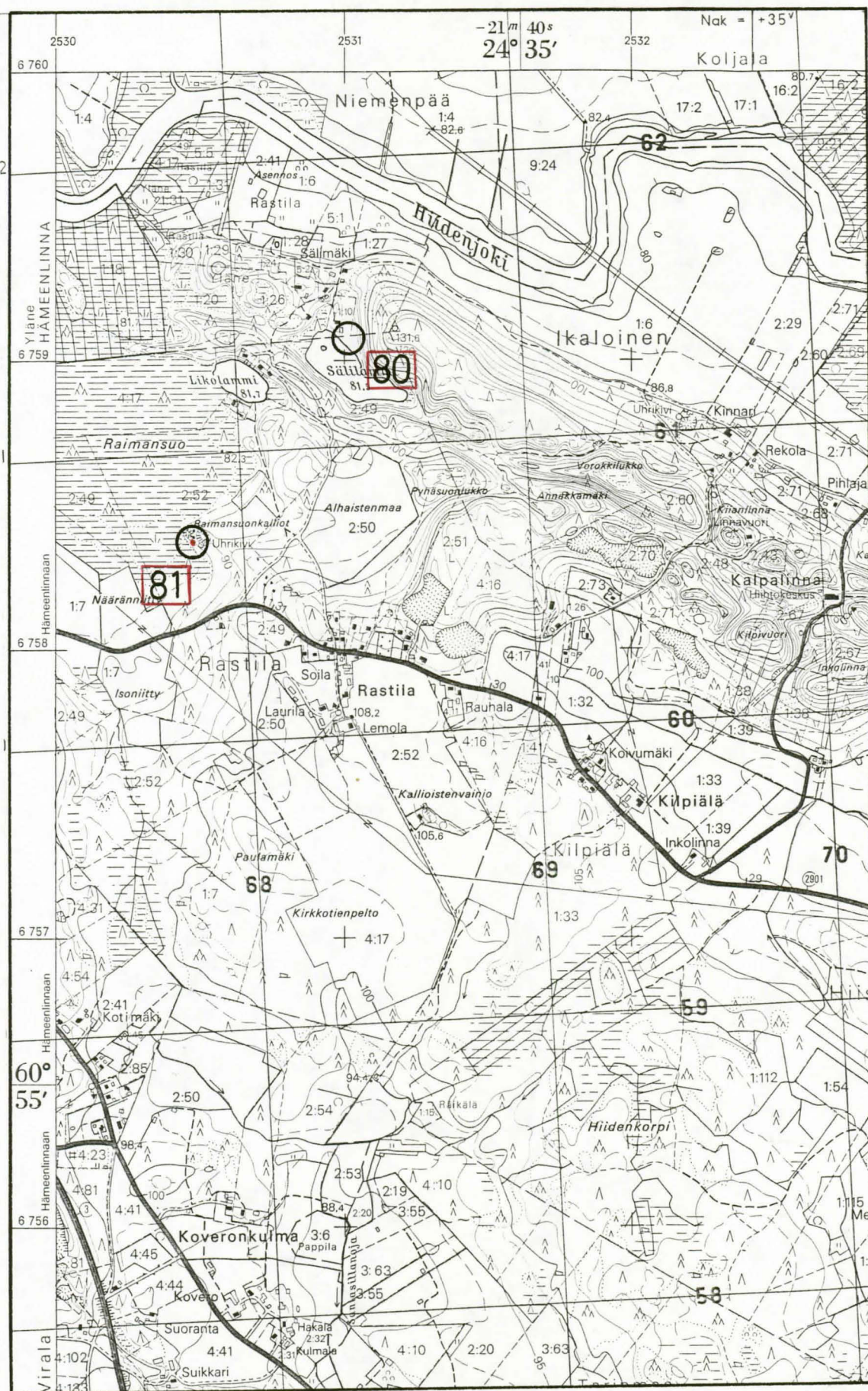
Inventointi 1984: Kävin tarkastamassa paikan 10. syyskuuta.

Valokuvat: Kuva 30 (F 65463)

Diat: 10825-827

Ks. peruskartta s. 179

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2131 11 Janakkala 1:20 000 (1979).

JANAKKALA 82

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6755 04

y = 2530 58

z = n. 84

(= sen lähteen peruskoordinaatit,
jota Berit Boström on pitänyt
inventointikertomuksessaan 1942
mahdollisena Onkion lähteenä)

Kylä: Virala

Paikka: Onkion lähde

- paikka, johon liittyy kansantarina, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 35-36,
n:o 4)

Tiedot paikasta ovat boströmin inventointikertomuksessa. Hän kirjoittaa: "Kuulin kerrottavan, että entisen Viralan kartanon (nyk. Viralan väkiviina- ja hiivatehdas, os. Turenki, Virala) maalla on iso suo, jota sanotaan Onkion lähteeksi. Siihen on kuulemma pantu viinapannu täynnä rahaa. En nähnyt lähdeä, sillä kuulin siitä vasta Viralassa käytyäni. En liioin tarkalleen tiedä, missä se sijaitsee. Minulle kerrottiin, että se olisi n. 2 km. Viralan päärakennuksesta, mutta luulin, että se on likempänä - n. km. verran päärakennuksesta - ja suunnilleen koilliseen suuntaan. Kartalle on nimittäin km. paikkeelle merkitty lähde ja siitä n. 400 m. kaakkoon on Onkio-niminen paikka, jossain näillä paikkeilla se joka tapauksessa sijaitsee."

Paikan sijainti: Boströmin mainitsema lähde sijaitsee Janakkalan kirkolta 2,2 km luoteeseen, Viralan kartanosta noin kilometrin koilliseen ja Onkion päärakennuksesta 450 m luoteeseen; paikka on Boströmin kertomuksen yleiskartalla 1:30 000 ja myös nyk. peruskartalla kyseisellä paikalla on lähde. Peruskartalle on lähteen kaakkoispuolelle merkitty suo; alue on ehkä sitä, josta Boströmille oli puhuttu. - Inventoinnissa 1984 paikkaa ei selvitelty tai tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 83

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6754 18

y = 2531 60

z = n. 83-84

(= saviastianpalan KM 22710:n löytö-
paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Pappila

Löytöpaikka: Kotiranta

- kivikautinen asuinpaikka, luokka II

Maanomistaja 1985: Kerkkonen, Kaarlo

Mechelininkatu 33 B 18, 00100 Helsinki

Tila: Kotiranta RN:o 7:9

Tutkimukset: Helmer Salmo 1939, tarkastus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 5, n:o 3)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinais-
jäännökset, n:o 28. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, mui-
naisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimiston
arkisto.

Paikalta löydettyä liettä esittävä valokuva teksteineen
vuodelta 1938. Museovirasto, esihist. toimiston arkisto.

Löydöt: KM 22710 saviastian kylkipala. Inventointilöytö 1984. Saviastian-
pala löytyi paikan tarkastuksessa kukkapenkistä, Kotirannan
huvilan eteläpäästä n. 10 m etelälounaaseen ja nykyisestä järven
rannasta n. 60 m luoteeseen. Diar. 14.2.1985.

Asuinpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Kuotolanjärven koillisrannalla
olevan Kotirannan huvilan tontilla, Janakkalan kirkolta 950 m luotee-
seen. Paikka on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille; aiemmis-
sa tiedoissa mainitaan epätarkasti paikan olevan Janakkalan kirkolta
n. 0,5 km länteen. Asuinpaikka löytyi 1938, jolloin löydettiin kaksi
kiviliettä n. 40 cm:n syvyydestä istutettaessa omenapuita huvilan
tontille ja havaittiin vielä kolmas ulkorakennuksen perustusta kaivet-
taessa. Maaperä oli paikalla hiekkaa.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 7. syyskuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa. Paikka on kokonaan huvilan pihamaata; huvilalla ei ollut ketään paikalla, joten ei ollut mahdollista kysellä tarkempia tietoja kiviliesistä tai mahdollisista muista asuinpaikkaa koskevista havainnoista.

Valokuvat: Kuva 31 (F 65464-466)

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 84

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 87

y = 2531 66

z = 80

(= Löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Pappila

Löytöpaikka: Pappilan ranta

- kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 17352 kivitaltta. Löysi koululainen Timo Salmi Kuotolan järven rannalta rantahiekkaa kaivettaessa. Arkistotiedoissa lukee lisäksi: Pappilankylä, Pappilan ranta. Koululainen Timo Salmen (os. Janakkala kk.) KM:oon toimittama esine. Ks. verif. Diar. 2.12.1967.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 800 m länteen, Kuotolanjärven itärannalla, n. 3-4 m:n päässä rantaviivasta. Löytöpaikasta on esihist. toimiston verifikaateissa karttaluonnos, mutta tarkka löytöpaikka selvisi vasta inventoinnissa.

Inventointi 1984: Selvitin löytöpaikan ja tarkastin sen 7. syyskuuta. Verifikaattien karttaluonnoksen ja löytöpaikkatietojen avulla saattoi selvittää, millä puolella Kuotolanjärveä löytöpaikka on, mutta karttaluonnoksen suppea-alaisuuden vuoksi tarkka löytöpaikka täytyi selvittää maastossa. Sinänsä karttaluonnos osoittautui kyllä tarkaksi ja edelleen paikkansa pitäväksi. Löytöpaikan ja sen ympäristö tarkastuksessa en havainnut löydöksiä; alue on nykyään seurakunnan leirikeskuksen pihapiirissä olevaa rantaa, jossa on näkyvissä hiekkaperäistä maata vain siellä täällä.

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 85

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 93

y = 2532 45

z = n. 116

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Pappila

Löytöpaikka: Kirkkomaa

- rautakautinen ruumishautakalmisto, luokka II

Maanomistaja 1985: Janakkalan seurakunta(?)

Tila: RN:o 1:2

Löytöpaikan sijainti: Puhelinkaapeliojaa tehtäessä 1952 löydetty ja Oiva Keskitalon seuraavana vuonna tutkimat kaksi Kirkkomaan rautakautista ruumishautaa sijaitsivat Janakkalan kirkosta n. 60 m luoteeseen ja kellotapulिन vieressä olevasta hautausmaan portista n. 14 ja 21 m pohjoisluoteeseen, maantien ja kirkkomaan kiviaidan välisellä noin metrin levyisellä kaistalla. Havaintoja muista haudoista paikalla ei ole.

Tutkimukset: Jorma Leppäaho 1952, tarkastus

Oiva Keskitalo 1953, kaivaus

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 10. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: KM 13091:1-4 rautainen tappara, partaveitsi(?), naulan teräosa t. jonkun rautaesineen ruodon pää ja käsintaottu, nelitahkoista kiilaa muistuttava naula. N:ot 1-3 l. puhelinkeskuksenhoitaja Pentti Turva syyskuun puolivälissä 1952 puhelinkaapeliojaa varten Janakkalan kirkon kiviaidan ja maantien väliin kaivettaessa kapeaa laskukanavaa n. 14 m tapulin portista luoteeseen. Löytökohdalla on mustaa palanutta maata ja kiviä, jonka kerroksen alta n. 35 cm syvyydestä löytö tehtiin. Palo- ja kivikerroksen pituus kanavan suunnassa n. 1,5 m. N:o 4 on

intendentti Leppäahon löytämä pienempikokoisesta mustasta läikästä heitetystä maasta. Läikän kanava leikkaa n. 7 m edellisestä eli n. 21 m portista. Puhelinkeskuksenhoitaja Pentti Turvan museolle lahjoittama hautalöydös. Tosite. Katso myös J. Leppäahon kertomusta löytöpaikalla käynnistä museon top. arkistossa.

KM 13287:1-14 kaivauslöytöjä ruumishaudoista. Fil. maisteri Oiva Keskitalon kesäkuun 9-19 päivinä 1953 Janakkalan kirkon luona, hautausmaan kiviaidan ja valtamaantien välisessä ojassa olleita kahta ruumishautaa tutkiessaan löytämät muinaisesineet. Haudasta n:o 1 oli aikaisemmin löydetty esine 13091:4 ja haudasta n:o 2 esineet 13091:1-3. Kaivauskertomus karttoineen ja valokuvineen top. arkistossa.

Inventointi 1984: Tarkastin paikan 12. syyskuuta. Paikka lienee säilynyt koskemattomana sitten Keskitalon kaivauksen. Sen itäpuolella on Janakkalan hautausmaa ja länsipuolella asfalttitie ja laaja pysäköintialue.

Valokuvat: Kuva 32 (F 65467)

Diat: 10828

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 86

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 80

y = 2532 42

z = n. 101

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Pappila

Löytöpaikka: Kansakoulun tontti

- rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Oiva Keskitalo 1953, tarkastus (kertomus Kirkkomaan ruumishautojen kaivauskertomuksen 1953 yhteydessä)

Löydöt: KM 13288 rautainen keihäänkärki. Keihäänkärjen löysi Onni Kirkkomäki Janakkalasta, Pappilan kylästä, uuden kansakoulun tontilta, aikaisemmin pappilaan kuuluneelta pellolta, johon aiottiin rakentaa uusi kansakoulu, n. 120 m kellotapulista lounaaseen, kun kevättalvella 1953 kaivettiin hätäaputyönä vesijohtoa joesta kansakoulun kaivoon. Keihäänkärki oli ollut maan pinnalla parin pellosta vieritetyn kiven välissä. Löytäjän otaksuman mukaan se oli löydetty aikaisemmin maasta ja nostettu kivelle. (Osa em. tiedoista Keskitalon kertomuksesta). Fil. maisteri Oiva Keskitalon n:olla 13287 luetteloitujen kaivauslöytöjen mukana museoon tuoma keihäänkärki.

Löytöpaikan sijainti: Tarkka löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkosta 130 m lounaaseen ja kellotapulista 120 m samaan ilmansuuntaan sekä löytöpaikan viereen rakennetun kansakoulurakennuksen eteläpäästä 20 m kaakkoon. Paikka on jyrkähkösti kohti lounasta viettävää rinnettä. Keskitalo kirjoittaa löytöpaikasta kertomuksessaan: "Löytöpaikan ympäristö oli tasoitettu ja ruokamulta oli ajettu suurimmaksi osaksi pois. Mitään merkkejä muinaishaudoista ei alueella voinut havaita." Aivan täsmällinen löytöpaikka selvisi vasta inventointikertomuksen tekovaiheessa, ks. kirjettäni 28.1.1986 Onni Kirkkomäelle (os. 14240 JANAKKALA) ja hänen palauttamaansa löytöpaikkamerkinnällä varustettua karttaa

esihistorian toimiston arkistossa.

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 87

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 67-76

y = 2532 58-70

z = n. 103-111

(= Kirkkopellon peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Löytöpaikka: Kirkkopelto

- paikka, jossa ollut keskiaikaisen(?) rakennuksen jäännökset, luokka II/III?

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 39-40)

Löydöt: KM-hist. os. 4922:3-4 savipikari ja tiilenpätkä (ovat esihist. toimiston pääluettelossa samalla päänumerolla kuin hist. osastolla). J. Ailion matkalta kesällä 1907. N:ot 3 ja 4 löydetty Räikälän kestikievarin Kirkkopellosta, siltä pellon reunalta, joka on Monikkalan tielle päin. Siinä oli alkuaan maantielle asti ulottuvaa harjunnpyypylää hietaa, jota korkeimmalta kohdalta on alennettu kolmatta sylvä. Päältä se oli tasainen ja siinä oli rakennuksen aherrusta, nimittäin multapenkkien tapaista ja nurkkakivet (ei kuitenkaan kivijalkaa); aherruksen laajuus oli ehkä 4-5 m ja suunta noin E-W ja sen piiristä ilmeni SE-nurkasta kiukaanrauniot: laakakiviä alla ja palaneita kiviä ynnä tiilenpätkiä päällä (tiilinäyte), sekä pieni savipikari. Oven kohtaa ei kertoja, Räikälän isäntä Aug. Lindfors, joka pikarin lahjoitti, muistanut. (Esihist. toimiston pääluettelon ja jäljempänä mainittavan Tarinmaan kartan mukaan löydöt olisivat keskiaikaisia).

Löytöpaikan sijainti: Räikälän kirkkopelto, jolla olleesta rakennuksen perustuksesta yllä olevat löydöt ovat peräisin, sijaitsee Janakkalan kirkosta n. 200-300 m kaakkoon, kirkon ohi menevän maantien ja tästä itään erkanevan Kernaalaan ja Monikkalaan johtavan tien risteyksessä, sen kaakkoispuolella. Pellon laajuus on n. 120 x 80 m ja se on rajattu peruskarttaotteelle (s. 209) esihist. toimiston top. arkistossa olevan kartan (Jäljennös Tarinmaan kartasta v:lta 1783, 4) mukaan, jolle pelto on merkitty. Talonperustuksen tarkkaa paikkaa pellolla ei tiede-

tä, mutta luettelotietojen mukaan se on ollut pellon Monikkalan tien puoleisessa osassa eli pellon pohjoisosassa. Paikalla ollut rakennusjäännös hävitettiin maata tasattaessa, kuten luettelotiedoista myös ilmenee. Nykyinen Monikkalaan vievä tie kulkee Kirkkopellon poikki juuri sen pohjoisosassa, ja luettelotiedoissa mainittu Monikkalan tie on mennyt tästä tiestä n. 50-100 m pohjoiseen, hautausmaan nykyistä eteläsivustaa myöten (ks. Jäljennöstä Tarinmaan kartasta ja Boströmin kertomuksen yleiskarttaa 1:30 000). Nykyinen tie menee pellon yli siis juuri siltä puolen peltoa, jossa talonperustus on ollut.

Inventointi 1984: Tarkastin Kirkkopellon nyk. Monikkalan tien eteläpuolisen osan, ja peltoaluetta hieman laajemmaltikin, fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa 6. lokakuuta. Mitään löydöksiä emme kynnetyn pellon pinnalla havainneet. Maaperä oli kauttaaltaan hienoa hiekkaa. Maasto viettää paikalla loivahkosti länteen.

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 88

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 55

y = 2532 55

z = n. 97

(= kalmiston peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Löytöpaikka: Flinck eli Mäki-Flinck

- rautakautinen polttokenttäkalmisto, luokka II

Maanomistaja 1984: Eikonsalo, Kari

Räikälä, 14240 Janakkala

Tila: Mäki RN:o 1:3

Kalmiston sijainti: Flinckin polttokenttäkalmisto sijaitsee Janakkalan kirkolta 350 m lähes suoraan etelään, maantien ja siitä n. 15-20 m itään olevan Flinckin omakotitalon välisellä perunamaalla, jonka laajuus on n. 7 x 13 m. Länsiosassaan kalmisto rajoittuu aivan maantiehen, jonka itäreunasta osa esineistäkin on löydetty. Suurin osa löydöistä on löydetty kuitenkin itse perunamaan kohdalta; ensimmäiset löydöt tavattiin paikalta, kun sitä raivattiin perunamaaksi. Kalmisto on merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille, ja esihist. toimiston top. arkistossa on myös vanha jäljennös Tarinmaan kartasta, johon Flinckin tontti on merkitty.

Tutkimukset: Nils Clewa 1933, tarkastus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 15, n:o 5)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 11. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: KM 4922:1-2 keihäänkärki ja rannerengas. Molemmat lunastetut suutari Karl Flinckiltä, joka ne on löytänyt Lähteenmäki nimiseltä asunnoltaan Janakkalan kirkon ja Räikälän välissä, perunamaata raivatessaan. Rannerengas on löytynyt NNW puolelta asuntoa, nurkalta n. 5 m päästä, missä oli noin 1 m:n läpimittainen melkein maan tasainen kivi ja sen alla oli länsipuolella muita

isompia ja pienempiä i.k. "tällättyjä" väkikiviä, sekä alinna lähes metrin mittainen kivi ja tämän ympärillä' mustaa multaa ja alla rannerengas (siis toista metriä syvällä, nähtävästi kivillä täytetyssä tuhkahaudassa). - Keihäänterä on löydetty jotenkin maantien ja rakennuksen puolivaiheilta, n. 1/2 kyyn. syvyydestä (siinä ei ollut kiviä, vaan n. 7 tuuman paksuinen multamaa, eikä muitakaan kivilateita näkynyt mäessä). J. Ailion matkalta kesällä 1907.

KM 5456:1-2 keihäänterä ja pronssinen spiraalisormus. Löydöt, jotka maisteri J. Rinne toi Janakkalan kirkonkylästä Räikälän kestikievarin maalla olevan suutari Kalle Flinckin torpasta. Mainittu Flinckin torppa on n. 300 m päässä kirkolta Hakoisiin vievän maantien varrella kirkon ja Räikälän kievarin välillä itä-puolella tietä. Torpan kohdalla ja sen länsipuolella (torpan ja maantien välillä) oli hautaraunioita, joiden keskellä suuri silmäkivi. Nämä hävitettiin aluetta raivatessa perunamaaksi ja silloin löydettiin pronssinen rannerengas ja keihäs (4922: 1, 2), jotka toht. Ailio toi Hist. museoon. Myöhemmin syksyllä löydettiin edelleen alempana mainitut esineet (5456:1-2). Näiden löytöpaikat selviävät seuraavasta karttaluonnoksesta. Esineet ovat n. 700-800-luvuilta.

Hämeenlinnan museo 770 pronssinen spiraalisormus. Arkistotiedoissa lukee löytöpaikasta vain "Janakkala Räikälä", mutta rautakauden lappuluettelon korttiin on korjattu tätä seuraavien löytönumeroitten osalta "770-773" alkuperäisen merkinnän "771,773" päälle, joten n:o 770 lienee myös peräisin Flinckin kalmistosta; ks. seuraavia löytötietoja.

Hämeenlinnan museo 771 A-B, 772 ja 773 pronssinen hevosenkenkäsolki, 8-nastainen pyöreä kupurasolki, holeinen hevosenkenkäsolki ja spiraalikierteinen pronssirannerengas. L. Janakkalan kirkon ja P. Laurin lähteen väliltä Räikälän talon maalta toukok. 1912 likeltä toisiaan, metrin syvästä Karl Flinck.

Hämeenlinnan museo 1151 pronssinen ketjupala. Löydetty Janakka-

lan kirkonkylästä, Räikälän talon maalta, Pyhän Laurin lähteen yläpuolelta, eli löydetty kuin 771-773, kuten arkistotiedoissa toisaalla sanotaan. (Hämeenlinnan museo 1150, jolla on samat löytötiedot kuin n:o 1151, on saatu sittemmin Kansallismuseoon, ja sen n:o on KM 6610:1).

Hämeenlinnan museo 2016 pronssisormus. Löydetty Janakkalan kirkonkylästä, Räikälän talon maalta, Pyhän Laurin lähteen läheltä.

KM 6610:1 pronssinen hevosenkenkäsolki. Hämeenlinnan museon luettelo 1150. L. "Pyhän Laurin" lähteen yläpuolelta Janakkalan kirkon ja lähteen väliltä, Räikälän talon maalta. Samasta paikasta ovat Hämeenlinnan museon numerot 770-73. Hämeenlinnan museon luovuttamat muinaisesineet, seuranneet maist. A. Th. Böökin kirjettä 14/4 1914. Pyydettyt valtion kokoelmiin Valt. ark. kirjeessä 23/4 1914. Museon johtokunnan suostumus ilmoitettiin 10/5 1914 päivätyssä kirjeessä. Kiitoskirje päivätty 12/5 1914, jolloin Hämeenlinnan museolle palautettiin muinaisesineitä, jotka olivat olleet Valt. Hist. Museossa nähtävinä. Verif.

KM 9435:1-3 rautainen varsiputkellinen keihäänkärki, rautaisen kaksiteräisen miekan kappale ja rautainen ruodollinen veitsenterä. Löydetty (N:o 1-3) maantietä levitettäessä Janakkalan pitäjän Räikälän kylästä Mäki-Flink nimisen asuntotilan tontin kohdalta, n:o 1 ja 2 peltomaasta n. 1/2 m syvyydestä, n:o 3 perunamaasta. Paikka on lähellä Pyhän Laurin lähdetä. Tien levitystyö oli paikalla miltei loppuun suoritettu kun ko. löydöt tehtiin. Hämeenläänin maaherran virkateitse 3/11-31 Kansallismuseoon lähettämät esineet.

Ei tallessa, palaneita luunsiruja. Cleve mainitsee tarkastuskertomuksessaan havainneensa paikalla mm. palaneita luunsiruja,

joita hän ei ole tuonut kuitenkaan museon kokoelmiin. Cleve kirjoittaa: "Käydessäni paikkaa tarkastamassa syyskuussa 1933 totesin, että tieleikkauksen reunassa oli selvää kalmistomaata, tuhkaa ja palaneita luunsiruja. Kaikesta päättäen on paikalla maanalainen polttokalmisto."

KM 22696:1 rautainen kirveenterä. Löytänyt Flinckin talossa asuva koululainen Samu Eikonsalo (os. 14240 Janakkala) n. 1981-82 Laurin lähteen luota, Flinckin kalmistosta 60-70 m etelään. Löytäjän ja hänen isänsä selostuksen mukaan esine on kuitenkin peräisin Flinckin kalmistosta. Juuri n. 1981-82 viistettiin nimittäin aivan kalmiston länsipuolitse menevän tien reunasta ja siis myös itse kalmiston reunasta n. 0,5 m maata, jota vietiin ainakin tien itäpuoliseen penkkaan, Laurin lähteestä muutamia metrejä kirkolle päin (lähteestä pohjoiseen). Kertojien mukaan työmiehet lienevät tällöin huomanneet kirveen ja jättäneet sen lähteen luo, josta Samu Eikonsalon löysi sen sitten myöhemmin. Maata oli viistetty paikalta jotta olisi saatu tehtyä oja tien itäreunaan, tien ja siihen rajoittuvan kalmiston väliin. Työn tekijät olivat joko kunnan tai TVL:n miehiä, eikä siis Flinckin väellä ollut työn kanssa tekemistä. Löytäjän lahja 21.10.1984, jonka hum. kand. J. Saukkonen toi inventointimatkaltaan Janakkalasta. Diar. 14.2.1985.

KM 22696:2-4 saviastian kylkipaloja 2 kpl, kvartsi-iskos ja palanutta luuta 5 kpl. Inventointilöydöt 1984 Flinckin kalmistosta. Toinen saviastianpaloista poimittiin kalmiston länsipuolitse menevän tien lähes pystysuoran, n. 1,3 m korkean penkan pinnalta, mistä oli otettu KM 22696:1:n yhteydessä selostettu maa, ja muut löydöt poimittiin tämän paikan vierestä, Flinckin perunapellon pinnalta, mistä aiemmatkin kalmiston löydöt on löydetty. Diar. 14.2.1985.

Muita tietoja: 1) Flinckin nykyinen omakotitalo ei ole kovinkaan vanha, ja se talo, josta on kyse aiemmissa tiedoissa, ja joka on merkitty vielä 1979 painetulle peruskartalle, on purettu. Vanha talo on sijainnut heti em. perunamaan itäpuolella (ks. aiempien kertomusten valokuvia), ja nykyinen rakennus on ehty heti tämän itäpuolelle eli pois päin kalmistosta. 2) KM 5456:1-2:n arkistotiedoissa lukee, että paikalla olisi ollut hautaraunioita, mutta kuten Cleve tarkastuskertomuksensa huomauttaa, tämä ei pidä paikkaansa, vaan luetteloija on käsittänyt aiemmat tiedot väärin; ks. tarkemmin Cleven kertomuksesta. 3) Anna-Liisa Hirviluodo on esihist. toimiston top. arkistossa olevassa kirjeessään (3.5.1968 Isännöitsijä Paavo Niemiselle, Turenkin meijeri, Turenki) olettanut, että kalmisto saatta jatkua aina n. 60-70 metrin päässä etelässä olevalle Laurin lähteelle asti. Inventoinnissa 1984 selvisi kuitenkin, että asia ei ole näin, vaan kalmisto rajoittuu Flinckin tontille. Em. perunapellon eteläpäästä maasto alkaa heti viettää melkoisen jyrkästi, joten jo ilman kaivamistakin kalmiston jatkuminen tänne vaikutti hyvin epätodennäköiseltä, ja koekuoppien avulla asia varmistuikin (ks. kohdetta JANAKKALA 89). 4) Cleven tarkastuskertomuksen alussa oleva luettelo kalmistosta löytyneistä esineistä on osittain virheellinen. Siitä puuttuvat Hämeenlinnan museo 770 ja 772 ja siinä ovat liikaa Hämeenlinnan museo 1150, joka on myöhemmin Kansallismuseoon saatuna saanut numeron KM 6610:1 sekä "esineet n:o 67 ja 69 teoksessa Kerkkonen, Janakkalan historia", jotka ovat KM 4922:1 ja 5456:1.

Inventointi 1984: Kävin tarkastamassa Flinckin perunapellon kahteen otteeseen, 6. ja 21. lokakuuta, jolloin paikalta löytyivät KM 22696:2-4; löytöjä olivat poimimassa kanssani fil. yo. Liisa Kurkinen ja fil. kand. Esa Koskinen. Jälkimmäisenä päivänä sain kirveen KM 22696:1. Koska kalmisto on raivattu aikoinaan perunamaaksi, jota edelleen viljellään, se on tietysti pahoin myllerretty. Muuten paikka on säilynyt koskemattomana sitten Cleven tarkastuksen 1933, lukuunottamatta sitä, että kalmiston länsireunasta on viety maata, kuten edellä on jo selvinnyt.

Valokuvat: Kuva 33 (F 65468-470)

Diat: 10829

Ks. kaavakartta 1:2000 s. 210 ja peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 89

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 51

y = 2532 56

z = n. 96

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Löytöpaikka: Laurinlähde-Flinck

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Maanomistaja 1985: Janakkalan kunta

14200 Turenki

Tila: Räikälä 1:19 (1985)/ 1:15 (peruskarttaotteella)

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22711 saviastian kylkipala. Inventointilöytö 1984 Laurinlähteen (kohde JANAKKALA 90) ja Flinckin polttokenttäkalmiston (kohde JANAKKALA 88) väliltä.

Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Laurinlähteestä n. 20 m pohjoisluoteeseen, Flinckin kalmiston eteläpäästä myös n. 20 m etelään, maantiestä n. 10-15 m itään ja Janakkalan kirkolta 400 m eteläkaakkoon. Paikka on länsilounaaseen viettävää loivahkoa, metsäistä rinnettä. Löytöpaikan itäpuolella rinne alkaa tulla jyrkemmäksi.

Inventointi 1984: Saviastianpala löytyi 15. lokakuuta paikalle tekemästäni koekuopasta; tällöin tein kaikkiaan kuusi koekuoppaa ja 26. lokakuuta vielä kolme kuoppaa lisää, mutta muita löydöksiä en havainnut, lukuunottamatta 1751 löytyä kahden äyrin kolikkoa. Maaperä vaikutti kaikissa kuopissa aivan luontaiselta ja koskemattomalta. Koekuoppia tein paikalle, koska Anna-Liisa Hirviluoto on pitänyt eräässä top. arkistossa olevassa kirjeessään (3.5.1968 isännöitsijä Paavo Niemiselle, Turengin meijeri, Turenki) mahdollisena, että Flinckin polttokenttäkalmisto saattaa jatkua aina Laurinlähteen seuduille asti.

Jo maaston topografian perusteella tämä näytti epätodennäköiseltä ja koekuopat varmistivatkin asian, siitä huolimatta, että yksi saviastianpala löytyikin.

Ks. kaavakartta 1:2000 s. 210 ja peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 90

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 48

y = 2532 55

z = n. 93-94

(= Laurinlähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Paikka: Laurinlähde

- ns. uhrilähde, luokka I

Maanomistaja 1985: Janakkalan kunta

14200 Turenki

Tila: RN:o 1:13

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 30-32,
n:o 1)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinais-

jäännökset, n:o 12. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinais-
jäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: -

Lähteen sijainti: Laurinlähde sijaitsee Janakkalan kirkolta 450 m etelään, maantiestä n. 10 m itään, metsäisen mäenrinteen alaosassa, mutta tasaisella maastokohdalla. Maasto viettää paikalta edelleen etelään, lounaaseen ja itään.

Lähteen kuvaus: Lähde on rakennettu kivistä nykyiseen nelikulmaiseen asuunsa niin, että alkuperäisestä lähteestä ei ole oikeastaan mitään jäljellä. Lähde on tässä asussaan 80 x 80 cm:n suurinen ja syvyydeltään 116 cm (Heikki Wuorenrinne. Janakkalan pitäjän luonnonsuojelun ja maisemanhoitosuunnitelma. Janakkala ennen ja nyt XIV. Hämeenlinna 1965. S. 18). Lähteessä on tasainen sorapohja. Lähteen ja maantien välinen osa lähteen ympäristöä on katettu mukulakivillä. Lähteen vieressä on siitä kertova kyltti ja kivi johon on hakattu teksti "Pyhän Laurin lähde". Ks. myös Boströmin kertomukseensa kokoamia monipuolisia tietoja lähteestä viitteineen.

Inventointi 1984: Otin lähteestä valo- ja diakuvat syyskuussa. Lähteen pohja oli pikkulanttien peitossa.

Valokuvat: Kuvat 34-35 (F 65432-433) ja 36-38 (F 65471-473)

Diat: 10830-835

Ks. kaavakartta 1:2000 s. 210 ja peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 91

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 47

y = 2532 56

z = 94

(= Laurinlähteen peruskoordinaatit, jonka alapuolella olevasta pellostosta esine on löydetty)

Kylä: Räikälä

Löytöpaikka: Laurinlähteen alapuolella oleva pelto

- rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 16)

Muita arkistolähteitä: F. V. Valarannan, os. Turenki, Hamppula, kirje Janakkala 1/III 43 Maisteri B. Boströmille, Helsinki. Museovirasto, esihist. toim. top. ark.

Löydöt: Säilytyspaikka ei tiedossa, rautainen putkikeihäänkärki. Esine on löydetty siitä pellostasta, joka on Laurinlähteen alapuolella. Muita löytötietoja ei ole. Huom! Boström kirjoittaa keihäänkärkeä säilytettävän Hamppulan kansakoululla Janakkalassa, mutta tämä koulu on purettu 1960, eitä tiedossa ole tätä kirjoitettaessa esineen nykyinen säilytyspaikka; Laurinmäen museossa sitä kuitenkaan ei ole. Valarannan kirjeessä esineestä on hyvä ääriiviivapiirros, josta on kopio Boströmin kertomuksessa.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkka löytöpaikka Laurinlähteen alapuolella olevalla pellolla ei ole tiedossa; Laurinlähte sijaitsee Janakkalan kirkolta 400 m etelään, aivan maantien itäpuolella. Laurinlähteen alapuolella oleva pelto tarkoittaa tien länsipuolista peltoaluetta. Esine on voitu löytää joko lounaaseen, länteen tai luoteeseen lähteestä; myöskään löytöpaikan etäisyys lähteestä ei ole tiedossa. Boströmin kertomuksen yleiskartoille löytöä osoittava merkintä on pantu heti Laurinlähteen ja maantien länsipuolelle.

Ks. peruskartta s. 209

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 92 A-B

Peruskartta 2131 11 Janakkala

A: x = 6753 28

y = 2532 63

z = 95

(= kuppikiven ja siinä kiinni olevan raunion peruskoordinaatit)

B: x = 6753 26

y = 2532 65

z = 95

(= edellisistä n. 25 m itäkoilliseen olevan raunion peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Löytöpaikka: Räikälä 1

- kuppikivi ja siinä kiinni oleva tutkittu ja entisöity rautakautinen raunio (A) sekä matala kiviraunio (B), luokat I ja II

Maanomistaja 1985: Janakkalan kunta

14200 Turenki

Tila: Räikälä RN:o 1:19 (1985)/1:15 (peruskarttaotteella)

Muinaisjäännösten sijainti: Kuppikivi siinä kiinni olevine tutkittuine ja entisöityine raunioineen (A) sekä näistä n. 25 m itäkaakkoon oleva matala kiviraunio (B) sijaitsevat Janakkalan kirkolta 650 m eteläkaakkoon ja Räikälän ent. päärakennuksesta (palanut) n. 60 m koilliseen. Ne ovat länsilounaaseen laskevan metsäisen mäkirinteen loivasti viettävässä alaosassa.

Muinaisjäännösten kuvaukset:

Kuppikivi ja siinä kiinni oleva raunio (A): Kuppikiven koko on n. 2 x 1,5 m ja sen pinnalla on kolme "uhrikuoppaa". Raunio on kiinni kuppikivessä sen koillispuolella ja on kooltaan n. 2 x 2,9 m ja korkeudeltaan n. 70 cm. Raunio on tutkittu ja entisöity.

Edellisistä n. 25 itäkaakkoon oleva matala kiviraunio (B):

Anna-Liisa Hirviluodon mukaan raunio on kooltaan 3,80 x 4,50 m ja hyvin

matala. Sen reunoilla on hänen mukaansa isompaa kiveystä ja lounaiskupeessa lisäksi iso maakivi. Hirviluoto tapasi rauniosta nokea kivien välistä. Raunio poikkeaa aivan selvästi kuppikiven vieressä olevasta ja pitäisinkin sitä vain matalana kivilatomuksena, jonka rautakautisuus on hyvin epävarma.

Tutkimukset (A): Anna-Liisa Hirviluoto 1961 ja 1962, tarkastuksia (yhteinen kertomus)

Anna-Liisa Hirviluoto 1963, koekaivaus

Anna-Liisa Hirviluoto 1964, kaivaus (ks. kirjallisuutta)

Tutkimukset (B): Anna-Liisa Hirviluoto 1963, tarkastus (kohteen A kertomuksessa samalta vuodelta)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 13. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Anna-Liisa Hirviluoto. Janakkalan Laurinmäen rautakautinen uhriraunio. Janakkala ennen ja nyt. Janakkala-seuran julkaisu XIV. Hämeenlinna 1965. S. 2-5.

Löydöt: (kaikki kuppikien vieressä olevasta rauniosta A):

KM 16227:1-3 saviastianpaloja ja -murusia 40 kpl sekä hiilenmurunen. Em. keramiikka on poimittu kiviraunion pinnasta, sen jälkeen kun siitä oli poistettu turvekerros. Muinaisjäännöstä ei tutkittu kokonaisuudessaan. Raunio sijaitsee 50 m Räikälän kartanosta pohjoiseen. Rautakautisia kalmistolöytöjä, jotka Anna-Liisa Hirviluoto on poiminut Janakkalan Räikälässä sijaitsevan kiviraunion pintakerroksesta 8.-9.10.1963. Diar. 29.1.1964.

KM 16571:1-16 saviastianpaloja ja -murusia 142 kpl sekä rautakuonaa 3 kpl. Janakkalan kk:n Räikälän talon maalla olevasta rautakautisesta rauniosta saadut rautakautiset löydökset. Kaivaus suoritettiin aikana 22.6.-1.7.1964 fil. kand. Anna-Liisa Hirviluodon johdolla. Ks. kaivauskertomusta top. ark:ssa. Diar. 23.1.1965.

Inventointi 1984: Tarkastin muinaisjäännökset 13. lokakuuta. Ne vaikuttivat säilyneen täysin koskemattomina sitten Hirviluodon tutkimusten.

Valokuvat: Kuvat 39 (F 65474) ja 40 (F 65475)

Diat: 10836-838

Ks. kaavakartta 1:2000 s. 210 ja peruskartta s. 209

Lisäyksiä:

V. 1987 on tehty koekuopitusta, jolloin ei tullut ilmi esihist. löytöjä, n. 20 m:n säteellä ent. Räikälän päärakennuksen (kievarin) kivijalasta, ks. Derek Fewsterin Janakkalan Hakoisten alueen inventointikertomusta 1987 (kuuluu Helsingin yliopiston RASI-projektiin), s. 18.

JANAKKALA 93 A-B

Peruskartta 2131 11 Janakkala

A: x= 6753 17

y = 2532 63

z = n. 96-97

(= polttokenttäkalmiston peruskoordinaatit)

B: x = 6753 13

y = 2532 65

z = n. 94

(= kuppikallion peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Löytöpaikka: Räikälä 2

- rautakautinen polttokenttäkalmisto (A) ja kuppikallio (B)
luokka I

Maanomistaja 1985: Janakkalan kunta

14200 Turenki

Tila: Räikälä RN:o 1:19 (1985) /1:15 (peruskartta-
otteella)

Muinaisjäännösten sijainti: Polttokenttäkalmisto (A) ja kuppikallio (B) sijaitsevat n. 50 m:n päässä toisistaan Janakkalan kirkolta n. 800 m eteläkaakkoon ja Räikälän ent. päärakennuksesta (palanut) n. 40 m (A) ja 100 m (B) kaakkoon. Muinaisjäännökset ovat metsäisen mäkinrinteen länsilounaisessa alaosassa, metsän peittämässä maastossa.

Polttokenttäkalmisto on rinteen alaosassa olevalla n. 30 x 20 m:n laajuuisella ja muutaman metrin korkuisella mäennyppylällä, jonka laelle tehdyistä koekuopista jäljempänä luetellut löydöt on tavattu.

Kuppikallio sijaitsee polttokenttäkalmistosta n. 50 m kaakkoon, noin viisi metriä tilustiestä pohjoiskoilliseen, melkoisen jyrkällä rinteellä. Kalliota pistää turpeesta esiin noin 1/2 neliömetrin suuruinen kieleke, ja tässä on kuusi "uhrikuoppaa". Kuppikallio paljastui 1964 Hirviluodon ollessa tutkimassa läheistä rauniota kohde JANAKKALA 92 A:ta (ks. Anna-Liisa Hirviluoto, Janakkalan Laurinmäen rautakautinen uhriraunio. Janakkala ennen ja nyt. Janakkala-seuran julkaisuja XIV. Hämeenlinna 1965. S. 4).

Tutkimukset (A): Anna-Liisa Hirviluoto 1967, tarkastus (Hirviluodon muistiinpanot)

(B): Anna-Liisa Hirviluoto 1964, tarkastus (Hirviluodon muistiinpanot)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 14. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluettloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: KM 17337:1-3 saviastianpaloja 11 kpl, palaneita luunsiruja noin 45 g ja palanen viivakoristeista luuesinettä. Esineet on ottanut talteen Anna-Liisa Hirviluoto Laurinmäessä sijaitsevasta polttokenttä(?)kalmistosta; löytöpaikka on noin 50 m Räikälän talosta itään ja entuudestaan tunnetusta kalmistosta 80 m eteläkaakkoon. Fil. maisteri Anna-Liisa Hirviluodon virkatkallaan talteen ottamat ja Kansallismuseoon tuomat rautakautiset kalmistolöydökset; ks. Anna-Liisa Hirviluodon kert. top. ark:ssa. Diar. 6.11.1967.

KM 22712:1-2 saviastianpaloja 11 kpl. Inventointilöydöt 1984 samalta paikalta kuin KM 17337:1-3. Diar. 14.2.1985.

Inventointi 1984: Tarkastin muinaisjäännökset 13. lokakuuta; paikat ovat säilyneet ennallaan sitten Hirviluodon tutkimusten. Kalmisto on mielestäni selvästi polttokenttäkalmisto, vaikka Hirviluodon löytöluettelossa sana onkin varustettu kysymysmerkillä. Kuppikalliosta n. 12 metriä pohjoisluoteeseen huomasin lisäksi säännöllisenmuotoisen, turpeen peittämän kumpareen, halkaisijaltaan n. 2-3 m ja korkeudeltaan n. 50 cm, mutta tähän tekemäni koekuoppa paljasti sen vain löydöttömäksi maakasaksi.

Valokuvat: Kuvat 41 (F 65476-478), 42 (F 65479), 43 (F 65481) ja 44
(F 65480)

Diat: 10839-841

Ks. kaavakartta 1:2000 s. 210 ja peruskartta s. 209

Lisäyksiä: Ks. s. 203

JANAKKALA 94

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 06

y = 2532 73

z = 90

(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Räikälä

Paikka: Räikälä 3

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Janakkalan kunta

14200 Turenki

Tila: Räikälä RN:o 1:19 (1985)/1:15 (peruskartalla)

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Sauvo Henttosen kirje, Helsingissä 21.6.1982, Museoviraston esihistorian osastolle. Museovirasto, esihist. toimisto.

Kuppikiven sijainti: Kivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 900 m etelä-kaakkoon, Räikälän palaneesta päärakennuksesta 200 m kaakkoon ja Räikälänjoesta 200 m itään. Paikka on metsäisen Määkynmäen länsi-lounaisrinteen alaosaa. Kivi on luode-kaakko-suuntaisen huvilatien lounaisreunalla, noin metrin päässä tien reunasta. Kivistä on tehnyt ilmoituksen museovirastolle Sauvo Henttonen, ja hänen mukaansa kivi on joutunut nykyiselle paikalleen viereisen huvilatien levityksen yhteydessä, ks. selostusta inventointihavainnoista jäljempänä.

Kiven kuvaus: Kivi on noin kuutiometrin kokoinen ja kauttaaltaan varsin sileäpintainen. Sauvo Henttosen mukaan siinä olisi vain yksi kuoppa, mutta itse havaitsin inventoinnissa kaksi matalahkoa "uhrikuoppaa", joista isompi on halkaisijaltaan n. 5-6 cm ja pienempi n. 3 cm.

Inventointi 1984: Henttonen kirjoittaa kirjeessään, että "Karttaan merkillä B osoitetussa kohteessa ollut myös yhden kuopan uhrikivi on joitakin vuosia sitten tuhoutunut huvilatien levityksen yhteydessä. Kiven löydöstä tein aikoinaan museovirastolle ilmoituksen." Kivi on kuitenkin siis vielä jäljellä ja ehjä; löysin sen Henttosen kirjeessään olevaan karttaan merkitsemältä paikalta 26. lokakuuta. Kivi on

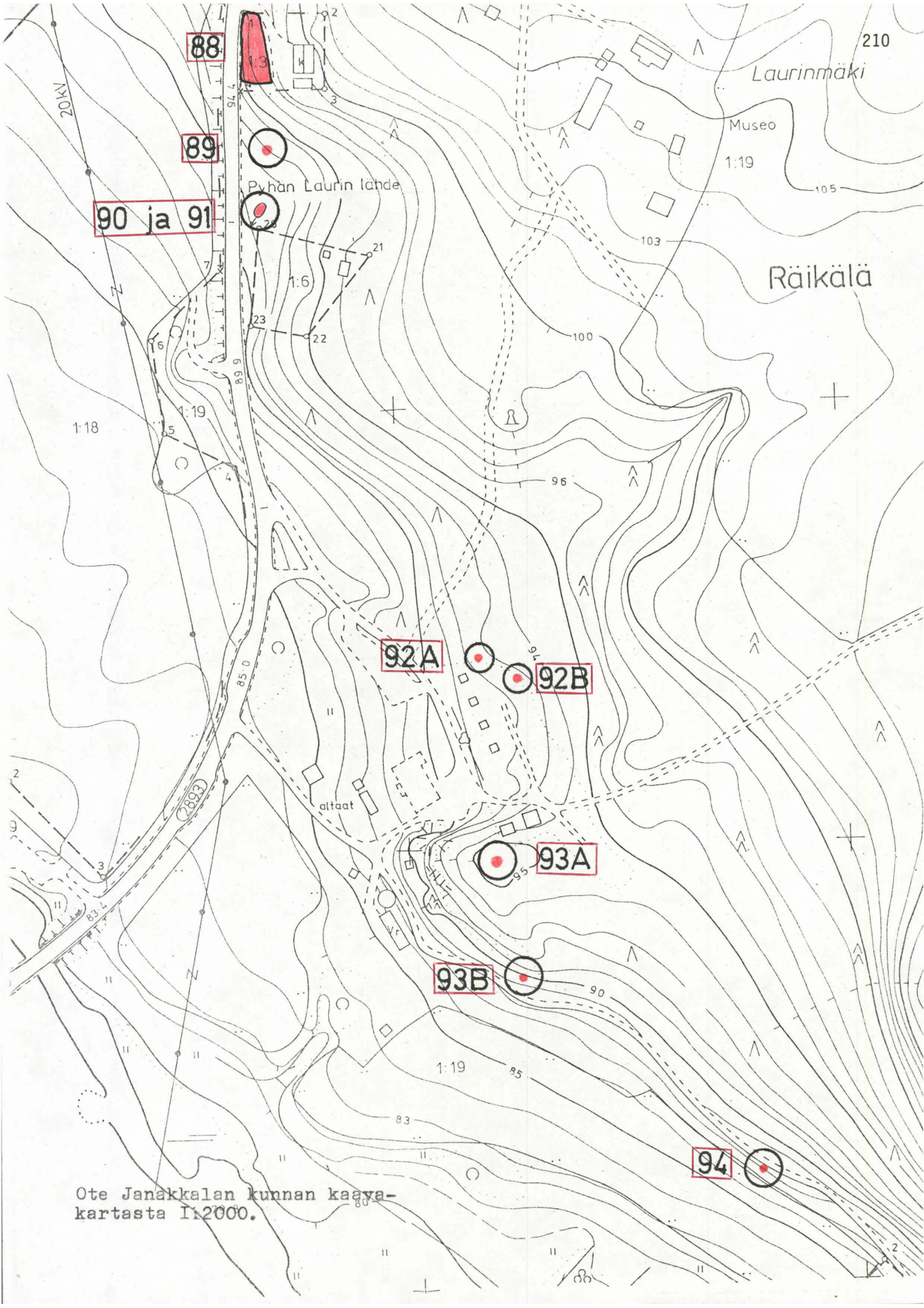
vain kieräytetty syrjään huvilatietä levennettäessä monen muun kookkaan kiven tavoin, mutta onneksi se on edelleen oikein päin, joten kuopat ovat hyvin näkyvissä. Henttosen em. lainauksen lopussa mainitsemaa aikaisempaa ilmoitustaan kivistä en ole löytänyt esihist. toimiston arkistosta.

Valokuvat: Kuva 45 (F 65484)

Diat: -

Ks. peruskartta s. 209 ja kaavakartta 1:2000 s. 210

- Lisäyksiä:

Ote Janakkalan kunnan kaava-
kartasta 1:2000.

JANAKKALA 95

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 98

y = 2532 53

z = n. 80

(= arvioidun löytöpaikan peruskoodinaatit)

Kylä: Hakoinen/Räikälä

Löytöpaikka: Räikälänjoki

- historiallisen ajan löytöpaikka (?), luokka III

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: F. V. Valarannan (os. Turenki, Hamppula) kirje 1/III 43 Maisteri B. Boströmille, Helsinki. Museovirasto, esihist. toimiston top. arkisto.

Löydöt: Säilytyspaikka ei tiedossa, metallirengas. Tiedot löydöstä ovat F. V. Valarannan kirjeessä. Valaranta kirjoittaa: "Tämän Hamppulan koulun kohdalta joesta löysin pari vuotta takaperin metallisen renkaan, jonka läpimitta on 33 cm:ä. Rengason pyöreästä, alkuaan 7,5 cm:n läpimittaisesta langasta. Rengas on muodoltaan säännöllinen ympyrä. Mitä metallia se on, siitä en ole saanut selvää. Sinkkiä se muistuttaa väriltään, mutta on ruostunut hyvin lovilliseksi, joten se pinnaltaan on hyvin epätasainen. Lankaa on aikoinaan peittänyt kerros jotakin muuta ainetta, mutta sekin on ruostunut tai kulunut, ettei jäljellä ole kuin 2 à 3 cm:n pituudelta." Muita tietoja löydöstä ei ole, joten sen säilytyspaikka ja ajoituskin ovat siis tuntemattomat.

Löytöpaikan sijainti: Löytötietojen perusteella aivan tarkkaa löytöpaikkaa ei voida määritellä; peruskarttaotteelle (s.239) merkitsemäni arvioitu löytöpaikka sijaitsee Räikälänjoen kohdalla Janakkalan kirkolta 900 m etelään ja vuonna 1960 puretun Hamppulan koulun paikalta 140 m itäkoilliseen. (Hamppulan koulu on sijainnut paikalla, jonka peruskoodinaatit ovat: X = 6752 93 ja y = 2532 39). Tällä kohdalla Räikälänjoki on lähinnä ent. Hamppulan koulua, joten paikka sopinee parhaiten

Valarannan lyhyeen mainintaan löytöpaikan sijainnista. Hakoisten ja Räikälän kylien välinen raja noudattaa juuri Räikälänjokea.

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 96

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 68

y = 2532 67

z = 82,5

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Räikälänjoen varsi

- metallikautinen asuinpaikka(?), luokka II

Maanomistaja 1985: Rahkonen Erkki ja Ulpu

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Heraharju 1 RN:o 1:25

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22713:1-2 saviastian reunapala ja kvartsi-iskoksia 7 kpl.

Inventointilöytöjä 1984. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 1,2 km etelään, aivan Räikälänjoen varressa, sen itäpuolella. Paikka on saviperäisen, loivahkon peltorinteen alaosassa ja aivan peltoalueen luoteisosassa, n. 2,5 m Räikälänjokea ylempänä ja siitä n. 20-30 m:n päässä.

Inventointi 1984: Löysin paikalta muutaman kvartsi-iskoksen ko. peltoalueen tarkastuksessa 7. lokakuuta ja muut löydökset 24. lokakuuta, jolloin kävin paikalla uudelleen fil. kand. Esa Koskisen kanssa.

Valokuvat: Kuva 46 (F 65482-483)

Diat: 10842

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Saviastianpala on ainakin rautakautinen, kvartsi-iskokset sen sijaan "heikkolaatuisia", ja paikan voisi, yllä olevasta poiketen, luokitella lähinnä rautakautiseksi asuinpaikaksi tai kalmistoksi(?), iskoksista huolimatta. - J. Saukkonen 30.8.1988.

JANAKKALA 97

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 59

y = 2532 72

z = 90

(= ent. Veittosen torpan peruskoordinaatit, jonka vierestä esineet on löydetty)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Veittonen

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 14)

Löydöt: KM 3452:4-5 kaksi keihäänkärkeä. N:ot 4 ja 5 löysi kasvattipoika Kalle Mäkinen keväällä 1896 Veittosen torpan puutarhasta n. 2 meetterin päässä asunnosta perunoita istuttaissa. Paikka on Räikälän joen rannalla ja hyvin korkea; se kuuluu Kernaalan kylään, (joka on Vanaantaustan maata).

Löytöpaikan sijainti: Veittosen torppa, jonka vierestä esineet on löydetty siis, on sijainnut Janakkalan kirkolta 1,3 km eteläkaakkoon, Räikälänjoesta 120 m itään ja aivan peruskartallekin nimellä merkityn Veittosenmäen länsipuolella. Paikkaa ei ole merkitty Boströmin kertomuksen yleiskartoille, mutta paikka selvisi inventoinnissa 1984.

Inventointi 1984: Veittosen torpan paikka neuvottiin Kernaalan kylän Annanmäen talossa 12. lokakuuta, jolloin kävin myös tarkastamassa paikan. Itse torpan päärakennus on jo purettu ja senpaikalla, loivasti kohti pohjoista viettävällä rinteellä, on kesähuvila. Torpan peruskiviä on vielä näkyvissä huvilan pohjoisseinän pohjoispuolella, noin metrin päässä seinästä. Huvilan ympärys oli hoidettua pihanurmikkoa, josta kaikki kivet oli raivattu pois ja niistä oli tehty pitkulaisia kivivalleja reunustamaan nurmikkoa. Torppa on sijainnut löytötietojen mukaisesti korkealla paikalla, ja maasto viettää siitä melko jyrkästikin kohti Räikälänjokea. Tein muutaman koekuopan huvilasta n. 20 m etelään, huvilan paikkaa hieman korkeammalla olevalle otolliselta näyttävälle paikalle, mutta en löytänyt mitään.

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 98

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 66

y = 2532 37

z = 90

(= kuppikivien ja KM 22714:1-2:n löytökohdan
peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Löytöpaikka: [#]Kamppula 1

- kaksi kuppikiveä ja rautakautinen kalmisto(?), luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985)/ 1:170 (peruskart-
taotteella)

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22714:1-2 saviastian kylkipaloja 3 kpl ja pyssy(?)piitä pala.
Inventointilöydöt 1984. Diar. 14.2.1985.

Muinaisjäännösten sijainti: Kuppikivet ja KM 22714:1-2:n löytöpaikka sijaitsevat aivan vierekkäin Janakkalan kirkolta n. 1,2 km lähinnä etelään, Räikälänjoesta 250 m länteen ja Hampgulan puretulta kansakoululta 250 m etelään. (Ent. Hampgulan kansakoulun peruskoordinaatit ovat: x = 6752 93 ja y = 2532 39). Ne ovat peltojen ympäröimän, n. 200 x 80 m:n laajuisen, lähinnä itä-länsi -suuntaisen ja aivan täynnä kiinteitä maakiviä olevan harjanteen korkeammassa länsiosassa. Paikka sijaitsee peruskartalle merkityllä Hakoista ympäröivällä muinaismuistoalueella.

Muinaisjäännösten kuvaus:

Kuppikivi 1: Idänpuoleinen kuppikivistä, sijaitsee harjanteella olevasta tiilisestä sähkömuuntajasta n. 7-8 m länsiluoteeseen. Kiven koko on noin metri kertaa metri ja korkeus n. 50 cm, väriltään se on harmaa. Kaksi "uhrikuoppaa" on n. 25 cm:n päässä toisistaan kiven tasaisesti kaartuvalla pinnalla.

Kuppikivi 2: Sij. edellisestä n. 1,5 m länteen, harjanteen korkeimman kumparemaisen osan (ks. selostusta jäljempänä) itäreunalla. Koko on n. 50 x 50 cm ja korkeus n. 25 cm. Kiven laella kolme "uhrikuoppaa"

aivan vierekkäin. Kuopat huomattavasti matalampia kuin kivessä 1.

KM 22714:1-2:n löytökohta: Löydöt ovat koekuopasta, jonka tein kuppi-kivistä n. 8-10 m lounaaseen, harjanteen korkeimman, kumparemaisena osan eteläpuolelle.

Inventointi 1984: Kuppi-kivet löysin 26. lokakuuta tarkastaessani harjanteen, ks. myös kohteita JANAKKALA 99 ja 100; KM 22714: 1-2 löytyivät seuraavana päivänä koekuopasta. Muissa harjanteen lukemattomissa kiint. maakivissä en havainnut kuoppia, vaikka tarkastin ne järjestelmällisesti. Tein myös 3-4 löydötöntä koekuoppaa harjanteen korkeimmalle, kumparemaiselle osalle, aivan kuppi-kivien viereen. Maaperä näissä koekuopissa oli kyllä hyvin nokista, mutta on mahdotonta sanoa, onko kyseessä rautakautinen vai myöhemmin syntynyt kumpare. Harjanteen länsipuolella on nimittäin selvästi ollut hist. ajan asutusta; kuppi-kivistä n. 12 m koilliseen on esim. selvästi myöhäinen raunio ja harjanteen luoteisosaan, pellon ja harjanteen rajalle, on tehty noin metrin korkea penkki.

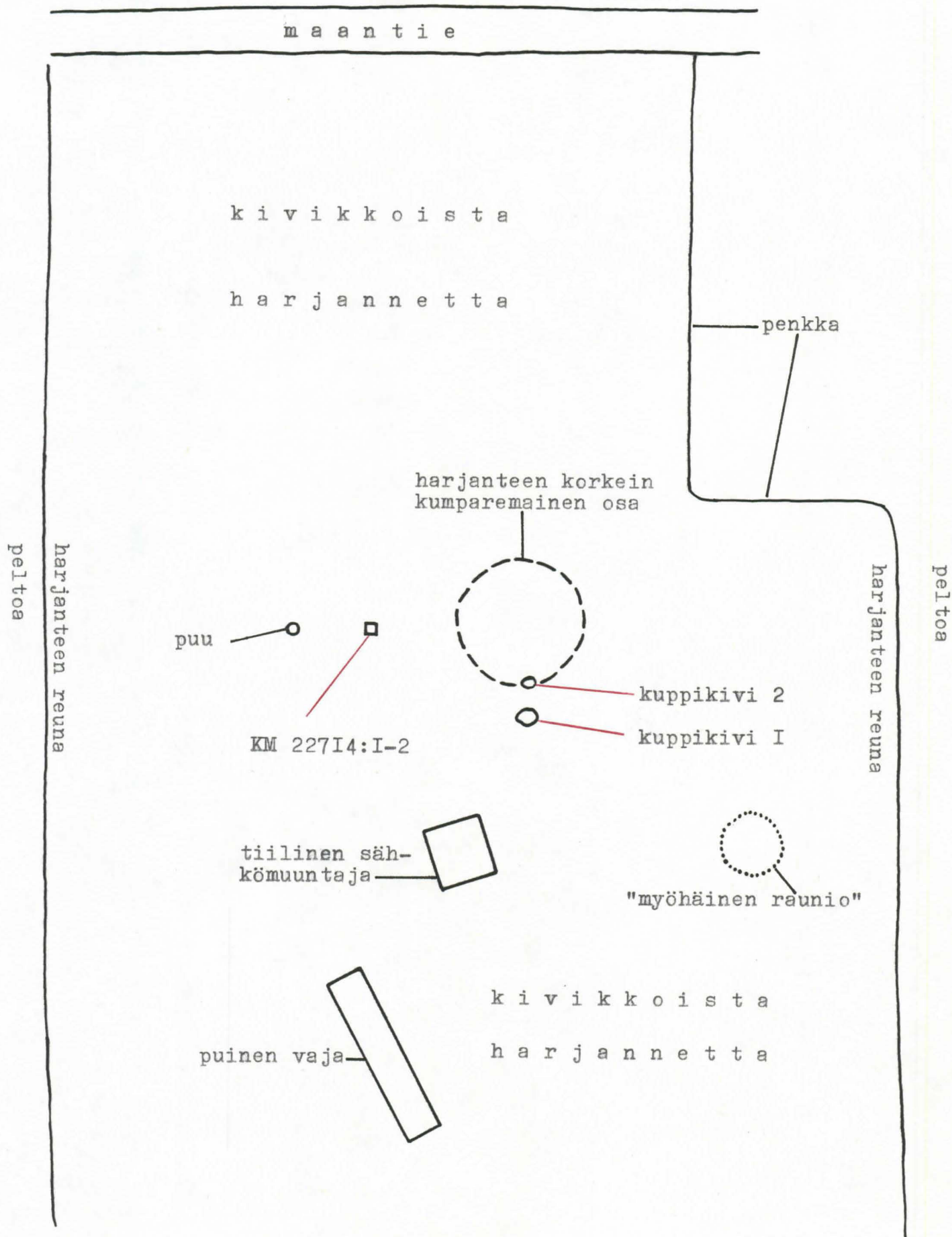
Valokuvat: Kuvat 47 (F 65485-487), 48 (F 65488-490), 49 (F 65492), 50 (F 65572) ja 51 (F 65491)

Diat: 10843-850

Ks. yleiskarttaluonnos s. 217 ja peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Kohde JANAKKALA 98.
 Hakoinen, Hamppula I.
 Kaksi kuppikiveä ja rautakautinen
 kalmisto(?).
 Yleiskarttaluonnos 3.II.84.
 Ei mittakaavaan, 1 cm = n. 3-5 m.

JANAKKALA 99

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 97

y = 2532 18

z = n. 92

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Löytöpaikka: Hamppula 2

- rautakautinen polttokenttäkalmisto(?), luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985) / 1:170 (peruskartta-
otteella)

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22715 saviastian kylkipaloja 2 kpl. Inventointilöydöt 1984.
Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee n. 100 x 50 m laajuisen, kauttaaltaan peltojen ympäröimän, isoja puita kasvavan peltosaarekkeen luoteispäässä, Janakkalan kirkolta kilometrin etelälounaaseen, Hakoisten muinaislinnalta 800 m lähes pohjoiseen ja 1960 puretulta Hamppulan kansakoululta 200 m länteen. (Ent. Hamppulan koulun sijainti on: x = 6752 93 ja y = 2532 39). Paikka sijaitsee Hakoista ympäröivällä, peruskartalle merkityllä muinaismuistoalueella.

Paikan kuvaus: Peltosaarekkeen keskellä on muutaman metrin korkuinen kallionnyppylä. Saviastianpalat löytyivät inventoinnissa peltosaarekkeen luoteispäässä olevalle kumpareelle tehdystä koekuopasta. Kumpareen päällä ei kasva puita, sen laajuus on n. 12 x 7 m ja korkeus noin yksi metri. Siitä pistää esiin useita kiinteitä maakiviä, mutta muuten kumpare on turpeen peittämä. Tarkka löytökohta sijaitsee aivan itse kumpareen luoteispäässä, heti täältä esiin pistävän kalliokielekkeen kaakkoispuolella. Kuopassa oli myös jonkin verran hiiltä. Kumpareen kaakkoisosaan tein myös useita löydöttömiä koekuoppia. Kaikissa näissä kuopissa oli kyllä hyvin runsaasti hiiltä ja tuhkaa ja yhdessä oli aika paljon tiiltä. Kaikissa koekuopissa maaperä oli muuten kivikkoista soraa.

Inventointi 1984: Löysin saviastianpalat 26. lokakuuta tutkiessani Hakoisten muinaislinnan pohjoispuolella olevan peltoalueen saarekkeita,

ks. myös kohteita JANAKKALA 98 ja 100. Nyt kysessä olevan peltosaarekkeen kaakoispuoliskolla, siis vastakkaisella puolella kuin missä löytökohta on, on myös jonkin ulkorakennuksen (navetan?) perustus ja parikolme nurmettunutta kuparetta, joista yhdestä pilkistää esiin tiilikiviä. Jälkimmäisetkin ovat varmasti jätteitä hist. ajan asutuksesta.

Valokuvat: Kuvat 52 (F 65493-495) ja 53 (F 65496-498)

Diat: 10851-853

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Derek Fewster 1987, Janakkalan Hakoisten alueen inventointi (kuuluu Helsingin yliopiston RASI-projektiin)

Löytöjä: Osa KM 23764:1-139:stä (osan ollessa mm. paikan pohjois-länsipuolelta peltoalueelta)

JANAKKALA 100

Peruskartta 2131 11 Janakkala

A: x = 6753 07

y = 2532 22

z = 92,5

(= KM 22716:1-2:n löytökohdan perus-
koordinaatit)

B: x = 6753 04

y = 2532 25

z = n. 91

(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Löytöpaikka: Hamppula 3

- rautakautinen polttokenttäkalmisto ja kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985) / 1:170 (peruskartta-
ottella)

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22716:1-2 saviastian kylkipaloja 4 kpl ja palanutta luuta
3 kpl. Inventointilöydöt 1984. Diar. 14.2.1985.

Paikan sijainti: Polttokenttäkalmisto ja kuppikivi sijaitsevat n. 100 x 80 m:n laajuisella ja korkeimmalta kohdaltaan n. 3 m:n korkuisella puita kasvavalla peltosaarekkeella aivan Hangastenmäen eteläpuolella, Janakkalan kirkolta 900 m etelälounaaseen, Hakoisten muinaislinnalta 900 m pohjoiskoilliseen ja 1960 puretulta Hamppulan kansakoululta 200 m luoteeseen (ent. Hamppulan koulun sijainti: x = 6752 93 ja y = 2532 39). Saareketta ympäröi pelto muualta paitsi pohjoisesta, jossa se rajoittuu maantiehen, jonka pohjoispuolella on heti metsäistä maastoa ja Hangastenmäki. Paikka sijaitsee peruskartalle merkityn Hakoista ympäröivän muinaismuistoalueen pohjoisosassa.

KM 22716:1-2:n löytökohta: KM 22716:1-2 löytyi koekuopasta metsäsaarekkeen luoteispäästä, sen n. 12 x 15 m:n suuruiselta laelta, 10-15 m:n päästä tiestä. Koekuopassa oli pintaturpeen alla polttokenttäkalmistolle tyypillinen kivensekainen maakerros. Tällä mäennyppylän laella, koekuopan ympärillä, on useita kuoppia tai oikeastaan painanteita (melko loivaseinäisiä), jotka ovat pituudeltaan n. 2,5 m, leveydeltään n.

1,5 m ja syvyydeltään n. 30-40 cm. Ne ovat jo täysin turpeen peitossa eivätkä siis ole aivan hiljan tehtyjä. Painanteet voivat olla jälkiä esim. kauan sitten tapahtuneesta soranotosta. Kalmisto on osittain tarvelty näillä.

Kuppikivi: Kuppikivi sijaitsee KM 22716:1-2:n löytökohdasta n. 30-35 m kaakkoon, metsäsaarekkeen eteläreunasta n. 5 m pohjoiseen ja jo itse mäennyppylän ulko- ja alapuolella. Kiven pituus on n. 1,5 m, leveys n. yksi metri ja korkeus n. 30-40 cm; väriltään kivi on tumma. Sen yläpinta on laakea, lähes itse kiven kokoinen ja varsin tasainen. Tällä pinnalla on 9 "uhrikuoppaa", jotka sijaitsevat yhtä lukuunottamatta kiven kookkaammalla eteläpuoliskolla. Kuopista kaksi on hyvin kookasta ja syvää muiden ollessa näitä matalampia ja pienempiä.

Inventointi 1984: Löysin kalmiston ja kuppikiven 26. lokakuuta tutkiessani Hakoisten muinaislinnan pohjoispuolella olevan peltoalueen saarekkeita, ks. myös kohteita JANAKKALA 98 ja 99. Kuppikivi oli täysin sammaleen peitossa, ja kuopat paljastuivat vasta poistaessani sammaleen sen päältä. Tutkin myös kaikki muut saarekkeen kivet, mutta kuoppia en niissä havainnut. Kuppikivestä n. 10 m koilliseen on myös suureksi osaksi turpeen peittämä kiviraunio, halkaisijaltaan noin kaksi metriä ja korkeudeltaan n. 1,2 m, ja se vaikutti selvästi hist. ajan asutuksen jätteeltä. Lähellä saarekkeen kaakkoisosaa, aivan pellon reunassa, oli myös nurmsettunut kumpare, halkaisijaltaan n. 2,5 m ja korkeudeltaan n. 30 cm; tein siihen koekuopan, jolloin selvisi, että kyseessä on vain kivetön maakasa.

Valokuvat: Kuvat ^{53 (F 65496-498),} 54 (F 65500-502), 55 (F 65499) ja 56 (F 65503)

Diat: 10843, 10853-857

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Tutkimuksia:

Derek Fewster 1987, Janakkalan Hakoisten alueen inventointi (kuuluu Helsingin yliopiston RASI-projektiin)

Löytöjä:

Osa KM 23764:1-139:stä (osan ollessa mm. paikkaa ympäröivältä peltoalueelta)

JANAKKALA 101

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 14

y = 2532 08

z = n. 140

(= muinaislinnan laen keskikohdan
peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Paikka: Hakoistenlinna

- muinaislinna, luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985) / 1:170 (peruskartta-
otteella)

Hakoistenlinnan sijainti: Muinaislinna sijaitsee Janakkalan kirkolta 1,8 km etelälounaaseen ja Kernaalanjärven luoteisosaan laskevan Räikä-länjoen suusta 800 m länteen. Itse Hakoisten kartanon rakennukset ovat muinaislinnan itä- ja kaakkoispuolella. Muinaislinnaa ympäröi noin kahden neliökilometrin laajuinen lääninhallituksen vahvistama suojelu-alue, joka on merkitty peruskartalle. (Tämän alueen ääripisteiden peruskoordinaatit on ilmoitettu luettelossa Janakkalan kiinteistä esihistoriallisista muinaisjäännöksistä, joka mainitaan jäljempänä).

Tutkimukset: Hjalmar Appelgren 1886, tarkastus (Kertomus Muinaistieteellisestä tutkimusretkestä Länsisuomessa ja Hämeessä suvella 1886. Vihko 4. III. Keskiaikaisia Linnanraunioita Länsisuomessa ja Hämeessä. S. 111-113. Museoviraston esihist. toimisto).

Hjalmar Appelgren 1889, kaivaus (ei kaivausmuistiinpanoja museoviraston esihist. tai hist. toimistoissa)

A. O. Heikel 1897, kartoitus

Julius Ailio 1907, kaivaus (valokuvia esihist. toimiston top. arkistossa)

Juhani Rinne 1909, kaivaus (ei kaivausmuistiinpanoja museoviraston esihist. tai hist. toimistossa)

Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Hämeen muinaislinnoja. I. Etelä-Hämeen muinaislinnoja. S. 21-23, n:o 1. Museoviraston esihist. toimisto).

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 22-25, n:o 2)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 15. Kanta-Hämeen seutukaa-valiitto, muinaisjäännösluetteloita. Museoviraston esihist. toimisto.

Axel Heikel. Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa. Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk utgifna af Finska Vetenskaps-Societen. Tjugonionde Häftet. Helsingfors 1878. S. 91-102.

Juhani Rinne. Suomen keskiaikaiset mäkilinnat. I. Myöhäisesihistorialliset ja niihin palautuvat keskiaikaiset linnat. Helsingissä 1914. S. 129-185.

Löydöt: KM-hist. os. 2671:1-23 (luetteloitu samalla päänumerolla myös esihist. toimiston pääluetteloon). Kaivauslöytöjä Hakoistenlinnan raunioista Hakoisten (Haga) kartanon asuinrakennuksen vierestä Janakkalassa. Esineet kaivautti Hj. Appelgren esille kesällä v. 1889. Kaivauksia suoritettiin sekä ylhäällä vuoren huipulla pesälinnan muinoisella alalla että etuvarustuksessa kallion alla. Löytönumerot viittaavat Arkeologisen Komissionin arkistossa olevaan karttaan. (Kuten tutkimuksissa edellä mainitaan, ei kaivausmuistiinpanoja, eikä siis karttojakaan, ole ainakaan museoviraston esihist. tai hist. toimistojen arkistoissa).

KM-hist. os. 2671:24 (luetteloitu samalla numerolla myös esihist. toimiston pääluetteloon). Nuolenterä. Löyd. ilmoituksen mukaan Linnavuoren itävierteeltä hyvän matkaa ulkovarustuksesta alemmalla. Wapaaherra H. G. Boijen lahjoittama v. 1889.

KM-hist. os. 4922:5 (luetteloitu samalla numerolla myös esihist. toimiston pääluetteloon). Tiilenkappaleita (kaivauslöytöjä) n. 30 kpl. Näytteitä kaivausalalta Hakoisten linnan esipihasta, sen pohjoispuolisesta osasta, missä J. Ailio paljasti vallin sisäpuolelta 9 m:n pituudelta ja n. 1 ½ levyistä pikkukivistä tehtyä kiviladelmaa, ehkä jonkunlaista muurinvarustuksen pohjaa, jota näyttää ulottuvan pitkin mainitun vallin sisäsivua. Ks. J. Ailion kertomusta top. arkistossa. (Kuten tutkimuksissa edellä mainitaan, museoviraston esihist. toimistossa on Ailion kaivauksesta vain valokuvia.)

KM-hist. os. 5455:1-104 (luetteloitu samalla päänumerolla myös esihist. toimiston pääluetteloon). Kaivauslöytöjä. Löytöjä, jotka maisteri J. Rinne kesällä 1909 kaivoi esille tunnetulta Hakoisten linnalta Janakkalassa. Sekä esi- että pesälinnalta tutkittiin monta eri kohtaa, jota paitsimuurit kauttaaltaan reunoiltaan paljastettiin. Katso kertomusta, karttoja ja valokuvia museon topografisesta arkistossa. (Kuten tutkimuksissa edellä mainitaan, ei museoviraston esihist. tai hist. toimistoissa ole kaivauksesta mitään kaivausmuistiinpanoja.).

Valokuvat: Kuvat 57 (F 65504-505), 58 (F 65506-511), 59 (F 65512-515)
60 (F 65418, 65516, 65518), 61 (F 65519-520), 62 (F 65521)
ja 63 (F 65522)

Diat: 10858-861

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 102

Peruskartta 2131 11 JANAKKALA

x = 6751 79

y = 2532 65

z = n. 88

(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Paikka: Hakoinen 1

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985)/1:170 (peruskartalla)

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Sauvo Henttosen kirje, Helsingissä 21.6.1982, museoviraston esihistorian osastolle. Museovirasto, esihist. toimiston top. arkisto.

Kuppikiven sijainti: Kivi sijaitsee Janakkalan kirkolta 2,1 km etelään ja Hakoisten kartanosta 500 m itäkaakkoon. Kivi on n. 3 m:n korkuisen ja halkaisijaltaan muutama kymmenen metriä olevan mäennyppylän laella, jossa kasvaa muutamia kookkaita koivuja. Kivestä n. 7-8 m länteen on pellon reuna, siitä pari metriä pohjoiseen on peruskartallekin (katko-viivalla) merkitty itä-länsi -suuntainen tilustie, joka on puhkaistu jo kauan sitten mäen läpi viemällä maa-ainesta pois ja kivestä n. 2,5 m etelään on n. 6-7 m:n laajuinen ja 1,5 m:n syvyinen sorakuoppa, joka on jo täysin umpeenkasvanut. Kiven on löytänyt siitä ilmoittanut Sauvo Henttonen 1981 ja hänen kirjeessään olevaan karttaan kiven paikka on merkitty tarkasti. Kivi on peruskartalle merkityllä Hakoista ympäröivällä muinaismuistoalueella.

Kiven kuvaus: Kiven koko on n. 70 x 60 cm ja se on 20 cm:n korkuinen korkeimmalta kohdaltaan. Kiven laella, sen koillisosassa, on yksi selkeä "uhrikuoppa".

Inventointi 1984: Tarkastin kiven 14. lokakuuta. Mäennyppylä, jossa se on, on tietysti myös potentiaalinen rautakautisen kalmiston paikka, mutta sitä en ennättänyt tutkia tarkemmin.

Valokuvat: Kuvat 64 (F 65523-524, 65529) ja 65 (F 65525)

Diat: 10862

Ks. peruskartta s. 239 ja yleiskarttaluonnos s. 231

- Lisäyksiä:

Tutkimuksia:

Derek Fewster 1987, Janakkalan
Hakoisten alueen inventointi
(kuuluu Helsingin yliopiston
RASI-projektiin)

JANAKKALA 103

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 61-72

y = 2532 58-70

z = n. 86-91

(= raunioalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Paikka: Hakoinen 2

- 27 kiviraunioita (muutamat epävarmoja), luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985)/ 1:170 (peruskartta-
otteella)

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1968, tarkastus (Hirviluodon muis-
tiinpanot)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjään-
nökset, n:o 16. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjään-
nosluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: -

Raunioalueen sijainti ja laajuus: Rauniot sijaitsevat Janakkalan kirkolta
2,2 km etelään, Hakoisen kartanosta 0,5 km kaakkoon ja Kernaalanjärven
rannasta n. 170-300 m länteen. Raunioita on alueella, joka pituus on
luode-kaakko -suunnassa n. 140 m ja levys enimmillään n. 60 m. Rauniot
ovat tasaaisessa tai hyvin loivasti kohti Kernaalanjärveä viettävässä
maastossa, koivumetsikössä, jossa ne erottuvat erittäin hyvin niukan
aluskasvillisuuden johdosta (ks. valo- ja diakuvia). Raunioalue on
peruskartalle merkityllä Hakoista ympäröivällä muinaismuistoalueella.

Raunioiden kuvaus: Aiempien tietojen (Hirviluoto) mukaan paikalla olisi
vain 10 kivirauniota, mutta inventoinnissa 1984 havaitsin siellä seuraa-
vat 27 rauniota, ks. yleiskarttaluonnosta s:lla 231 (mitat ovat askel-
ja arviomittoja):

1. Sijaitsee aivan raunioalueen pohjoisosassa, koko 3,5 x 3,5 m, kor-
keus 10-30 cm, muoto pyöreähkö, hyvin matala suurimmaksi osaksi
sammaleen peittämä kiviladelma tai - raunio, aika paljon kiviä kui-
etenkin paljaana, kivien koko n. 20-30 cm.

2. Sij. edellisestä 3 m itään, aivan samantapainen kuin tämä, mutta pienempi: koko 2,5 x 2 m.
3. Sij. edellisistä n. 6-7 m etelään, koko 4 x 3,5 m, korkeus 40-60 cm, keskellä rauniota kasvaa kaksi muutaman kymmenen cm:n paksuista koivua, raunio suurimmaksi osaksi sammaleen peitossa, mutta paljon kiviä näkyvissäkin, kivien koko 10-40 cm.
4. Sij. edellisestän. 4 m eteläkaakkoon, koko 4 x 3,5 m, korkeus 30-40 cm, koottu kiint. maakiven ympärille, tasapintainen ja tiiviintuinen (poikkeaa näissä suhteissa esim. raunioista 1 ja 2).
5. Sij. edellisestä n. 7 m koilliseen, koko n. 2 x 1,5 m, korkeus n. 25 cm, kasattu kiinni kiint. maakiveen tämän luoteispuolelle, myös tämän kiven lounaispuolella on joitakin kiviä, jotka saattavat olla peräisin rauniosta.
6. Sij. edellisestä n. 5 m kaakkoon, koko 4 x 2,5 m, korkeus 20-30 cm, koottu kiint. maakiven länsilounaispuolelle, kivet suurimmaksi osaksi sammaleen peitossa.
7. Sij. noin metrin edellisen eteläpuolella, koko 4,5 x 1,5 m, hajanainen ja pitkänomainen kiveys, voi olla suureksi osaksi luontainenkin.
8. Sij. edellisistä 3 m länteen, koko runsas neliömetri, korkeus 20-50 cm, kiint. maakiven eteläpuolella, kivessä kiinni.
9. Sij. edellisestä n. 7 m lounaaseen, koko 5 x 4 m, korkeus 40 cm, säännöllisenmuot. ja hyvin tasapintainen raunio, suurimmaksi osaksi sammaleen peitossa.
10. Sij. edellisestä 9 m länteen, koko 3 x 2 m, korkeus 10-25 cm, matala ja lähes kokonaan sammaleen peittämä raunio, eteläpäässä kookas kivi, mutta ei kuitenkaan kiint. maakivi.
11. Sij. edellisestä 6 m luoteeseen, saattaa olla raunio, jota kaiveltu: noin neliömetrin laajuinen ja 40 cm:n syvyinen kuoppa, jonka reunoilla kiviä.
12. Sij. edellisestä n. 10 m etelään, laajuus noin neliömetri, korkeus 10 cm, pyöreä tiivis kiveys, keskellä puolilaho n. 10 cm:n paksuinen kanto.
13. Sij. edellisestä n. 8 m koilliseen, mahdollisesti hajoitettu raunio: Aivan kiint. maakiven länsiluoteispuolella oleva kuoppa, jonka reunoilla kiviä.

14. Sij. edellisestä 6 m itään, koko 5 x 4,5 m, korkeus 30-60 cm, raunion korkein kohta on sen itäreunalla ja sen länsipuoliskolla on matala painanne, joten rauniota lienee kaiveltu, kauttaaltaan kuitenkin sammaleen peitossa, mutta sieltä täältä pistää kiviä esiin.
15. Sij. edellisestä 6 m itäkoilliseen, koko 2,5 x 2,5 m, korkeus 20 cm, koostuu osaksi kiinteistä maakivistä, itäosassa rauniota kasvaa hyvin paksu koivu, epävarma raunio.
16. Sij. pari metriä rauniosta 7 kaakkoon, koko 3 x 2 m, korkeus 20 cm, hajanainen kiveys suuren koivun lounaispuolella, epävarma raunio.
17. Sij. n. 4 m rauniosta 15 kaakkoon, koko 3 x 2 m, korkeus 50 cm, halkaisijaltaan n. 50 cm olevista kivistä koostuva kivikasaelma.
18. Sij. edellisestä 10 m itään, koko 3 x 3 m, korkeus 20-30 cm, matala ja selvärajainen raunio, useita melko kookkaita (halkaisija n. 30 cm) kiviä näkyvissä, mutta muuten sammaleen peitossa.
19. Sij. rauniosta 27 4 m kaakkoon, koko 2 x 2 m, korkeus 50 cm, pyöreähkö ja melkoisen säännöllinen muodoltaan ja useimpia muita korkeampi.
20. Sij. edellisestä 5 m kaakkoon, koko 4,5 x 3,5 m, korkeus 30-50 cm, koottu raunion länsiosassa olevan noin metrin korkuisen kiint. maakiven ympärille, rauniossa paljon kiviä näkyvissä, mutta monet näistäkin pinnalta sammaloituneita, koko joukon kookkain raunio.
21. Sij. edellisestä 5-6 m koilliseen, koko 2,5 x 2 m, korkeus 30-50 cm, koottu kiint. maakiven itäpuolelle.
22. Sij. edellisestä n. 6 m eteläkaakkoon, koko 5 x 5 m, korkeus 40 cm, koottu kiint. maakiven ympärille, raunion kaakkoisosassa on pieni kuoppa, joten rauniota on ehkä kaiveltu, muuten hyvin samantapainen kuin raunio 20.
23. Sij. edellisestä 6 m koilliseen, koko 1,5 x 1,5 m, korkeus 25 cm, koottu matalan kiint. maakiven pohjois- ja pohjoisluodepuolelle, tiivisluotoinen.
24. Sij. edellisestä 5 m etelään, koko 3 x 3 m, korkeus 10-30 cm, vaatimaton, liki kokonaan turpeen peittämä raunio.
25. Sij. erillään muista alueen eteläosassa, koko 3 x 2 m, korkeus 40-50 cm, lounaisosassa kiint. maakivi.

26. Sij. rauniosta 1 n. 8 m länteen, aivan kiinni piikkilanka-aidassa, koko 2 x 2 m, korkeus 10-20 cm, matala ja maantasainen.
27. Sij. rauniosta 19 n. 5 m luoteeseen, koko 2 x 2 m, korkeus 10 cm, kiint. maakiven eteläpuolella, lähes maantasainen ja liki huomaamaton.

Inventointi 1984/raunioiden luonne: Tarkastin alueen 14. lokakuuta. Rauniot vaikuttivat kovasti viljelysarunioilta. Tähän viittaa sekin, että alueen eteläosassa oli vanha oja, joka erottui maastosta pitkulaisena, täysin turpeen peittämänä painanteena (ks. yleiskarttaluonnosta).

Valokuvat: Kuvat 66 (F 65526-528), 67 (F 65530-531, 65541), 68 (F 65534), 69 (F 65533), 70 (F 65535), 71 (65536), 72 (F 65540), 73 (F 65537), 74 (F 65539) ja 75 (F 65538)

Diat: 10863-870

Ks. yleiskarttaluonnos s. 231 ja peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Tutkimuksia:

Derek Fewster 1987, Janakkalan Hakoisten alueen inventointi (kuuluu Helsingin yliopiston RASI-projektiin)

Löytöjä:

KM 23763:1-21 (historiallisen ajan löytöjä röykkiöiden välille ja ympäristöön tehdyistä koekuopista)

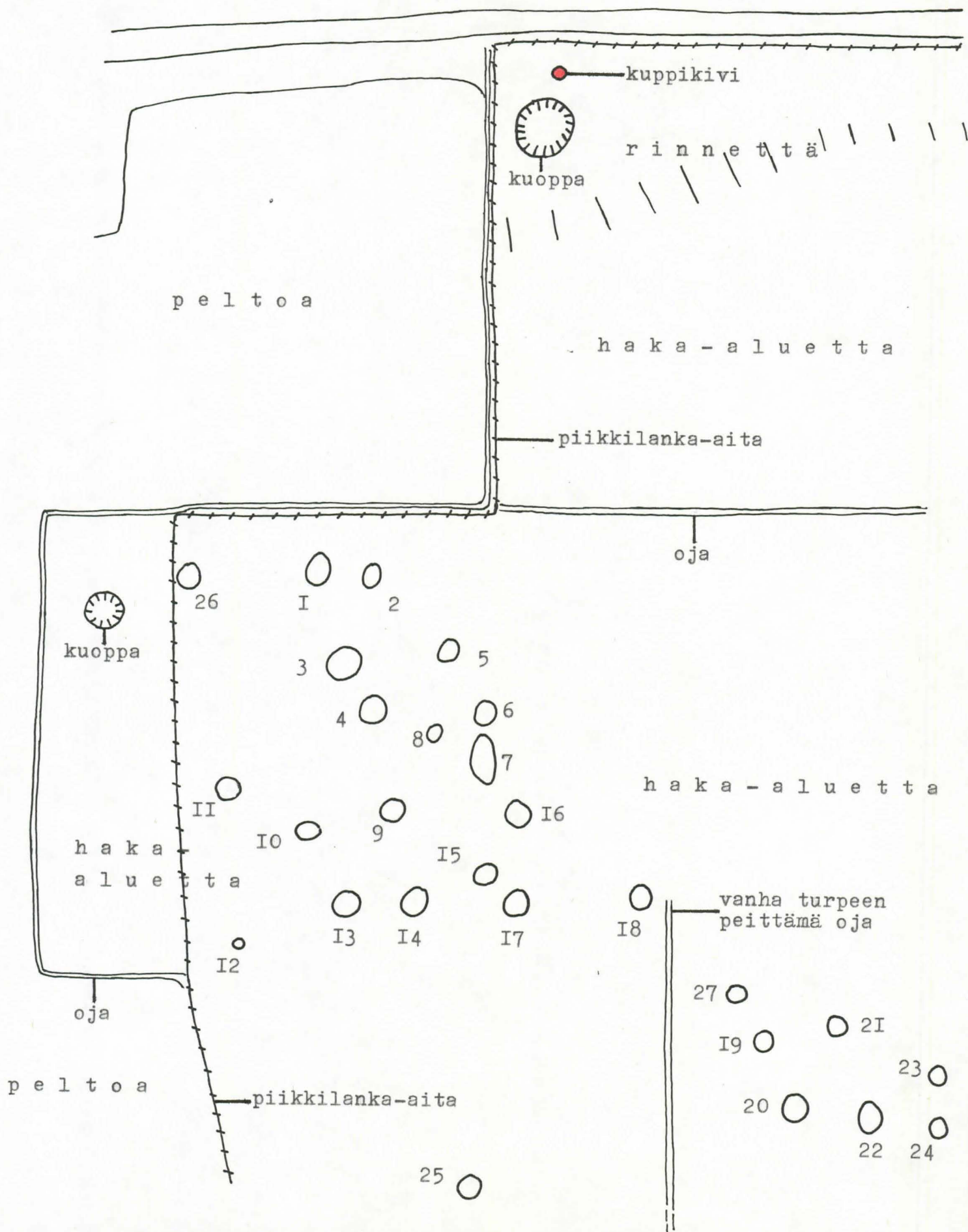
Inventoinnin 1987 perusteella on varmistunut, että röykkiöt "olisivat ainakin 180 vuotta vanhoja peltoraunioita".

Kohteet JANAKKALA IO2 ja IO3.

Hakoinen, Hakoinen I ja 2.

Kuppikivi (IO2) ja 27 kivirauniota (IO3)

Yleiskarttaluonnos I4.I0.1984. Ei mittakaavaan, 1 cm = n. 3-5 m

JANAKKALA 104

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 60

y = 2532 39

z = n. 92

(= kiviraunion peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Paikka: Hakoinen 3

- kiviraunio, luokka I

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985)/ 1:170 (peruskartta-
otteella)

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Sauvo Henttosen kirje, Helsingissä 21.6.1982,
museoviraston esihistorian osastolle. Museovirasto.
esihist. toimiston top. arkisto.

Löydöt: -

Raunion sijainti: Raunio sijaitsee Janakkalan kirkolta 2,3 km etelään
ja Hakoisten kartanosta runsaat 400 m kaakkoon. Paikka on suurimmaksi
osaksi peltojen ympäröimä, n. 200 m:n pituinen ja 100 m:n levyinen
metsäinen mäki, ja rauniö sijaitsee tämän luoteisosassa, loivalla rinteel-
lä. Raunio on peruskartalle merkityllä Hakoista ympäröivälle muinais-
muistoalueella.

Raunion kuvaus: Rauniota on pengottu. Nykyisellään se on soikionmuotoi-
nen, kooltaan n. 4 x 3 m ja korkeudeltaan n. 20-30cm. Muodoltaan se
on lisäksi hyvin "kraaterimainen", koska sen keskelle on tehty kiviä
pois heittämällä 2 x 3 m:n kokoinen ja 0,5 m syvyinen kuoppa, jota
kivet reunustavat vallimaisesti. Penkominen ei ole aivan hiljan tehty,
koska kivien päälle on ennättänyt kasvaa jo sammalta. Kivien koko raunios-
sa on n. 10-20 cm ja rauniossa ei näyttänyt olevan maataytettä.

Inventointi 1984: Tarkastin metsäniemekkeen, jossa raunio on, 15. loka-
kuuta, koska Sauvo Henttosen kirjeen mukaan siellä olisi useita mahdolli-
sia hautaröykkiöitä. Henttonen kirjoittaa nimittäin: "Löytöpaikalta

(tarkoittaa kuppikiveä, joka on tämän kertomuksen kohde JANAKKALA 102) etelään on n. 150 m päässä hautaröykkiötä (kohde JANAKKALA 103), samoin 400 m lounaaseen kuusikkoisessa metsäniemekkeessä". Henttonen ei ole merkinnyt paikkoja kirjeessään olevalle kartalle, mutta jälkimmäinen paikka tarkoittaa nyt kyseessä olevaa. Metsäniemekkeen tarkastuksessa löysin sieltä kuitenkin vain edellä kuvatun raunion, joka sekään ei vaikuttanut muinaishaudalta.

Valokuvat: Kuva 76 (F 65532)

Diat: 10871

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Röykkiötä ei ole löydetty 1987, ks. Derek Fewsterin Janakkalan Hakoisten alueen inventointikertomusta 1987 (kuuluu Helsingin yliopiston RASI-projektiin), s. 18. - Allekirjoittaneen Marianne Schauman-Lönnqvistiltä saaman suullisen tiedon mukaan mäellä, jossa röykkiö on, ei olisi tehty kuitenkaan metsäaurationa, kuten Fewster kirjoittaa, vaan avohakkaus metsätyökoneita käyttäen. - J. Saukkonen 25.8.1988.

JANAKKALA 105

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 64

y = 2531 39

z = n. 91

(= kivistöyökkien peruskordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Paikka: Kokkila

- kivistöyökkii, luokka II

Maanomistaja 1985: Rosenberg, Björn ja Rolf

Hakoinen, 14240 Janakkala

Tila: Hakoinen RN:o 1:226 (1985)/ 1:170 (peruskartta-
otteella)

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1973, tarkastus (Hirviluodon muistiin-
panot)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinais-
jäännökset, n:o 24. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinais-
jäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: -

Röykkiön sijainti: Röykkiö sijaitsee Janakkalan kirkolta 2,5 km lounaa-
seen ja Kokkilan päärakennuksesta n. 20-25 m koilliseen, loivasti kohti
koillista viettävällä rinteellä. Paikka on n. 340 x 170 m:n suuruisella
peltojen ympäröimällä mäellä, jonka luoteispuolella ovat Kokkilan raken-
nukset ja jonka kaakkoispuoli on metsikön peitossa. Röykkiön eteläpuolel-
la on vanha kiviaita.

Röykkiön kuvaus: Röykkiön koko on Hirviluodon mukaan n. 4 x 4,5 m ja
siinä on isot reunakivet. Tekemistään koekuopista Hirviluoto löysi
vain kiveystä ja tummaa maata.

Inventointi 1984: Kävin paikalla 26. lokakuuta. Röykkiö oli niin täy-
sin risukon ja pusikon peitossa, että sitä ei päässyt lähemmin tarkas-
telemaan. Viereinen Kokkilan talo oli autiona, joten paikalla ei ollut
ketään, jolta röykkiöstä olisi voinut kysyä. Käsittääkseni se lienee
kuitenkin hist. ajan rakennuksen jäännös, vaikka edellä mainituissa

muinaisjäännösluettelossa lukeekin, että se on mahdollisesti esihistoriallinen hauta. Viereinen kiviaita voisi olla samaa perua kuin röykkiökin.

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 106

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 57

y = 2530 59

z = n. 80

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Löytöpaikka: Tuulensuunjoki

- kivistinen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: Tuula Heikkurinen-Montell & Jyri Saukkonen 1984, maakaasuputken runkolinjan Kouvola-Hirvihaara-Kuusijärvi ja Hirvihaara-Kulju inventointi (KOHDE 5)

Tuula Heikkurinen-Montell 1984, koekaivaus

Löydöt: KM 22351 kvartsi-iskos. T. Heikkurinen-Montellin ja J. Saukkosen maakaasuputken runkolinjan inventoinnissa kesäkuussa 1984 löytämä iskos. Diar. 15.6.1984.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 3 km lounaaseen, Tuulensuunjoen pohjoisrannalla olevalta pellolta, n. 20 m joen rannasta pohjoiseen. Paikka on savikkoista, loivasti kohti etelää viettävää maastoa. Koekaivauksessa paikalla ei todettu mittään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä.

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 107

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 11

y = 2530 64

z = 86

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Löytöpaikka: Nurmela

- rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 22695 rautainen putkikeihäänkärki: Esineen on löytänyt Hannu Kuisma (os. Tuulensuu, 14240 Janakkala) omistamansa Nurmelan tilan pellolta n. 1974. Hum. kand. Jyri Saukkosen inventointimatkaltaan Janakkalasta syksyllä 1984 tuoma löytö. Löytäjän lahja. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Janakkalan kirkolta 3,3 km lounaaseen, Tuulensuunjoesta 250 m eteläkaakkoon ja Nurmelan päärauksesta n. 160 m kaakkoon. Löytöpaikka on saviperäisen kaakko-luode-suuntaisen laakean peltoharjanteen luoteispäässä, harjanteen laella.

Inventointi 1984: Kävin tarkastamassa löytöpaikan löytäjän opastuksella lokakuussa. Pellon pinnalla en havainnut mitään muita löydöksiä, eikä Hannu Kuisma tiennyt siitä aiemminkaan mitään löydetyn. Maaperä oli puhdasta savea. Kuisma oli löytänyt esineen muutaman metrin päästä peltoharjanteen laella olevasta kiinteästä maakivestä, jollaisia alueella ei ole muita. Löydöstä sain alunperin sattumalta tiedon Hakoisten kylällä asuvalta Sauvo Henttoselta, joka kertoi Nurmelasta löydetyn kiviesine.

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 108

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 07

y = 2530 37

z = n. 84

(= Berit Boströmin inventointikertomuksen yleiskartan 1:30 000 perusteella arvioidut Ojanhaaran lähteen peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen

Paikka: Ojanhaaran lähde

- ns. uhrilähde, luokka III

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 36, n:o 8)

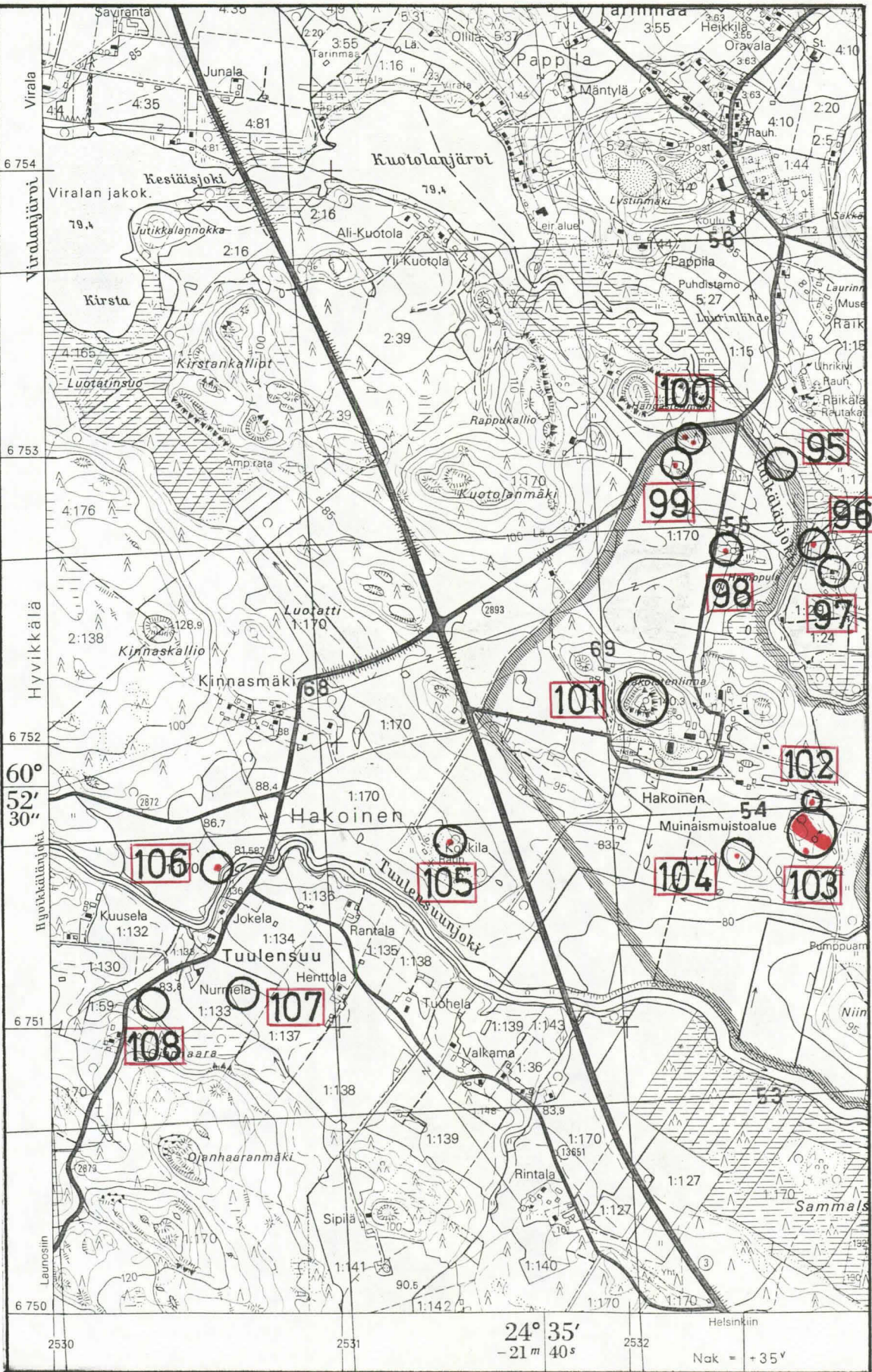
Löydöt: -

Lähteen sijainti: Boströmin kertomuksen yleiskartan 1:30 000 mukaan lähde sijaitsee Janakkalan kirkolta 3,5 km lounaaseen, Nurmelan päärakennuksesta n. 200 m samaan ilmansuuntaan ja aivan peruskartalle merkityn Ojanhaaran pohjoispuolella. Boström kuvaa sijaintia seuraavasti: "....., n. 70 m. Aittolasta ... itään, Heti Ojanhaaran mäen alla, Hakoisten-Rehakan tien vieressä, sen itäpuolella..."; Aittola-nimeä ei ole nyk. peruskartalla. Paikka on peltoalueen lounaisosaa.

Lähteen kuvaus: Boström kirjoittaa lähteestä: "Lähde oli kuulemma ennen iso. Nyt se on varustettu puukehyksellä ja on n. 70 cm. läpim. Vesi virtaa itään. Kerrotaan, ettei se koskaan lopu. Siitä otettiin vettä sairaille ja neula tai nappi heitettiin veteen." - Inventoinnissa 1984 paikkaa ei käyty tarkastamassa, joten lähteen nykyinen kunto tai sen aivan tarkka sijainti eivät ole tiedossa.

Ks. peruskartta s. 239

- Lisäyksiä:

Ote peruskartasta 2I3I II Janakkala I:20 000 (1979).

JANAKKALA 109

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 10

y = 2532 95

z = n. 80

(= Räikälänjoen suun peruskoordinaatit)

Kylä: Hakoinen/ Kernaala

Löytöpaikka: Räikälänjoen suu

- keskiaikainen löytöpaikka, luokka III

Tutkimukset: -

Löydöt: KM-hist. os. 36142:1 tappara, Pakanuuden aikaisia sorakirveitä muistuttava, mutta piikkikantainen, Löydetty Janakkalan pitäjältä, Räikälänjoen (laskee Kernaalan järveen) suusta, joen rannasta. Omistaja tilanomistaja Yrjö K. Sipilä, Leppäkoski.

Löytöpaikan sijainti: Räikälänjoen suu, josta esine on löydetty, sijaitsee Kernaalanjärven luoteisosassa, Janakkalan kirkolta 1,8 km etelä-kaakkoon. Jokea noudattaa paikalla Hakoisten ja Kernaalan kylien välinen raja.

Ks. peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 110

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 58

y = 2533 38

z = n. 106

(= Annanmäen laen peruskoordinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Annanmäki

- historiallisen ajan hautapaikka?, luokka III/II?

Maanomistaja 1985: Suni Seppo ja Varpu

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Annanmäki RN:o 1:29

Löytöpaikan sijainti: Metsän peittämä Annanmäki sijaitsee Janakkalan kirkolta 1,6 km kaakkoon, aivan samannimisen talon luoteispuolella. Paikka on merkitty A. O. Heikelin kartalle 1897, mutta ei Berit Boströmin kertomuksen yleiskartoille. Mäen laajuus rinteineen on noin puoli-toista hehtaaria ja korkeus n. 15 m. Itäosassaan mäki rajoittuu maantiehen ja muilla sivuillaan peltoihin. H. J. Heikelin löytämien luiden löytöpaikkaa tai A. O. Heikelin tutkimien paikkojen sijaintia mäellä ei tiedetä.

Tutkimukset: H. J. Heikel 1893, tarkastus (ks. A. O. Heikelin kertomusta 1895)

A. O. Heikel 1895, tarkastus/ koekaivaus

A. O. Heikel 1897, kartoitus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 39 ja 54)

Löydöt: KM 2926:7 luita. (1) Pääluettelon löytötiedot ovat: "Luita Annanmäestä (ja Tytärmäestä?) Kernaalasta Janakkalasta." Esi-
neitä, jotka yliopp. H. J. Heikel v.t. intendenttinä kesällä
1893 keräsi. Verif. (?) Verifikaateissa löytöpaikasta lukee:
"Janakkalan Kernaalan Annanmäestä ja Tytärtyynymäestä". (3)
A. O. Heikel kirjoittaa kertomuksessaan 1895: "I den s.k. Annan-
mäki under Kernaala by i Janakkala socken finnas omkr. 50 fördjup-
ningar, hvilka se ut som s.k. nauriskuoppia, hvilka kunna räknas

i hundradetal vid mången större by och herregård. Heikki Heikel anträffade 1893 vid ett gräfningsförsök i en af dessa 'grafvar' några ben, som tyvärr ännu icke blifvit bestämda, huruvida de tillhöra djur eller människa." Pääluettelo on lyijykynällä lisätty: "Puuttuu v. 1925". Luita ei ollut paikoillaan myöskään 13.3.1986 tarkastaessani asiaa.

Paikan luonne: Aiempien tietojen perusteella jää vaikutelmaksi, että on epätodennäköistä, että Annanmäellä olisi jokin vanha hautapaikka puhumattakaan esihistoriallisesta kalmistosta. Kuten löytöjen yhteydessä siteeratusta A. O. Heikelin kertomuksen katkelmasta ilmenee, vielä pari vuotta luiden löytymisen jälkeen ei ollut saatu määritetyksi, ovatko ne ihmisen vai eläimen. Asian ratkaiseminen on nyt sitten mahdotonta, koska löydöt eivät ole enää tallessa. On tietysti mahdollista, että ne on heitetty pois eläimenluina. Löytötietojen ristiriitaisuus mutkistaa vielä asiaa: pääluettelon mukaan osa luista voi olla läheisestä Tytärmäestä (kohde JANAKKALA 112), verifikaattien mukaan luita on sekä Annanmäestä että Tytärmäestä ja A. O. Heikel taas ei kertomuksessaan 1895 mainitse Tytärmäkeä lainkaan. Hän tutki Annanmäellä kahta siellä olevista n. 50 kuopasta tai painanteesta. Tutkitut olivat kooltaan 4 x 1 ja 3 x 1 m ja niistä löytyi vain "intet annat än matmylla jämte kol och förmultnade trädbitar"; molemmilla kohdilla kaivettiin aina metrin syvyyteen asti, jolloin tuli vastaan soramaa. Tutkitut kuopat olivat itä-länsi-suuntaisia, kun taas muut mäen kuopat ovat Heikelin mukaan pohjois-etelä-suuntaisia. A. O. Heikelin mielipide Annanmäestä on: "Något faktiskt skäl att anse dessa gropar för grafvar finnes således icke. Äfven om de förut nämnda benen skulle visa sig tillhört människa, bevisade de blott att i den groppen, där de funnits, något lik af någpn tillfällig orsak och säkerligen under historisk tid blifvit nedmylladt." Karttaansa 1897 hän on merkinnyt kuitenkin vielä, että paikalla on "haudantapaisia syvennyksiä". Juhani Rinne tarkoittaa varmastikin myös juuri Annanmäkeä kirjoittaessaan KM 5456:n löytötiedoissa Tytärmäestä (Rinteellä Tytärtyynynkallionmäki), että "lähellä tien varrella on myöhemmän sotapatterin jäännöksiä". Boström viittaa kertomuksessaan (s. 54) Annanmäellä oleviin hauta- ja nauris-kuopantapaisiin syvennyksiin.

Inventointi 1984: Annanmäkeä ei tarkastettu, mutta talossa kävin kuitenkin 12. lokakuuta. Isännän mukaan mäellä on "pattereita".

Ks. peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 111 A-F

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6753 41

y = 2533 92

z = 100

(= kohteiden A-D peruskoordinaatit)

x = 6753 40

y = 2533 89

z = n. 81

(= kohteen E arvioidun paikan peruskoordinaatit)

x = 6753 41

y = 2533 87

z = n. 82

(= kohteen F peruskoordinaatit)

Kylä: MonikkalaLöytöpaikka: Monikkala

- A: rautakautinen polttokenttäkalmisto, luokka II

B: maakunnan peittämä historiallisen ajan potaskauuni, luokka II

C: (sekundaarinen) kivikautinen löytöpaikka, luokka III

D: paikka, jossa perimätiedon mukaan on ollut (katolinen?) kappeli, luokka II

E: historiallisen ajan hautapaikka, luokka II

F: rautakautinen löytöpaikka, luokka III

Maanomistaja 1985: af Enehjelm, ^{Sirk}Hugo

Monikkala, 14240 Janakkala

Tila: Monikkala RN:o 1:253

Muinaisjäännösalueen sijainti: Kohteet A-F sijaitsevat Janakkalan kirkolta n. 1,5 km kaakkoon, Monikkalan kartanon puutarha-alueella, päärakenyksestä n. 70-20 m kaakkoon, etelään ja etelälounaaseen. Äärimmäiset kohteet ovat toisistaan n. 80 m:n päässä ja osittain paikat ovat aivan samalla kohtaa. (ks. yleiskarttaa s:lla 249).

- Kohde A, polttokenttäkalmisto:**Tutkimukset:** A. O. Heikel 1895, koekaivaus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi

(s. 14, n:o 4 ja s. 40)

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorilliset muinaisjään-
nökset, n:o 9. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita.
Museovirasto, esihist. toimisto.

Löydöt: KM 3144:4-11 ympyräinen kupurasolki (:4), kymmenen saviruukun kappaletta (:5), kaksi pronssista esinettä, levypalanen ja liuska (:6), palanut luunsirpale (:7), lahonneita luupalasia (:8), sittaa (:9), kolme rautanaulaa (:10), pieni sileä sormus, uudelta ajalta (:11). Seuraavassa ovat pääluettelon löytötiedot. N:o 4: Löytänyt puutarhuri Israel Kustaanpoika kesällä 1893 Monikkalan puutarhasta kohta turvekamaran alta. Paikka on 65,5 metterin päässä päärakennuksen verandan alimmaisesta portaasta suunnassa S00, muutamia metteriä edellisessä numerosta mainitusta kummusta. Kts. karttaa. N:o 5: Löydettiin samasta mustasta mullasta kuin edellinen solki. N:ot 6-10: Löydetty samalta alalta kuin edelliset. N:o 11: Löydetty kts. edm. noa. N:ot 5-10 löydettiin kun A. O. Heikel kaivautti paikan syyskuun 9-10 p. 1895. N:o 4:n lahjoitti Monikkalan Herra K. A. Bollfras. Samoin oli laita n:on 11:kin kanssa, joka myöskin oli ennen puutarhasta löydetty. Heikel kirjoittaa pääluettelossa edelleen, että (n:on 11 lisäksi) ainakin osa luista ja naulat lienevät myöhäisaikuisia ja viljelyksen jäännöksiä. (Boströmin kertomuksen s:lla 40 rautanaulojen alanumerona on erheellisesti 8 ja sormuksen 9, oikeat alanumerot ovat yllä.).

Kalmiston sijainti: Kalmisto sijaitsee päärakennuksesta n. 70 m kaakkoon, loivahkosti kaakkoon viettävän rinteän alaosassa ja on nykyään nurmikut ja heinää sekä risukkoa kasvavan joutomaan rajoilla. Heikelin kertomuksen erinomaiselle kartalle on merkitty kupurasoljen n:o 4 löytöpaikka ja hänen kertomuksestaan päätellen samasta paikasta ovat myös alanumerot 5, 8(osa) ja 9. Tästä löytökohdasta n. 5-6 m etelälounaaseen olevan maakummun (kohde B) alla olevasta osasta polttokenttäkalmistoa Heikel löysi kummun koekaivauksessaan kertomuksestaan päätellen alanumerot 6, 8(osa) ja 10(kaksi kolmesta). Myös numerot 7 ja 11 ovat samoilta paikoilta, mutta niitä Heikel ei mainitse kertomukseensa. Ks. paikan ja koekaivausten tarkempaa kuvausta Heikelin kertomuksesta, jossa myös mainitaan tästä osasta puutarhaa löydetyn usein hiiltä ja luita.

Kohde B, maakunnan peittämä historiallisen ajan potaskauuni:

Tutkimukset: A. O. Heikel 1895, koekaivaus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 48, n:o 3
ja s. 5)

Löydöt: Ks. kohdetta C.

Kohteen sijainti: Maakunnan peittämä uuni sijaitsee aivan kohteen A löytöpaikkojen vieressä ja osin päällä, joten sen alla on siis myös polttokonttäkalmistoa. Kumpu on merkitty em. Heikelin kartalle ja se on nykyäänkin jäljellä. Heikel alkoi tutkia sitä, koska sen sanottiin olevan perimätiedon mukaan paikalla olleen kappelin (kohde D) jäännöksiä, mutta kunnan sisästä paljastui Heikelin mielestä potaskauuni. Kts. tarkempaa kuvausta ja kaivauksesta Heikelin kertomuksesta.

- Kohde C, (sekundaarinen) kivikautinen löytöpaikka:

Tutkimukset: Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 5, n:o 3)

Löydöt: KM 3144:3 epäsäännöllinen kivinuija (reikäkivi).

Löydetty erästä maakunnasta, joka lienee ollut potaskauunina, Monikkalan kartanon puutarhasta. Kts. Heikelin kert. Arkeol. Toimistolle. A. O. Heikel 16/IX 95.

Löytöpaikan sijainti: Verifikaateissa olevasta kirjeestä ja Heikelin kertomuksesta ilmenee, että esine on löydetty juuri kohteen C kunnasta Heikelin kaivauksen jälkeen.

- Kohde D, paikka, jossa perimätiedon mukaan on ollut (katolinen?)kappeli:

Paikan sijainti: Heikel kirjoittaa em. kertomuksessaan, että (katolinen?) kappeli olisi ollut perimätiedon mukaan hänen tutkimansa maakunnan peittämän potaskauunin (kohde B) kohdalla ja, että kumpua luultiin erheellisesti kappelin jäännöksiksi.

- Kohde E, historiallisen ajan hautapaikka:

Tutkimukset: A. O. Heikel 1895, koekaivaus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 14)

Löydöt: Ei tallessa, luita. Löydöstä ovat tiedot Heikelin kertomuksessa 1895.

Löytöpaikan sijainti: Heikel kirjoittaa, että suuri määrä luita oli löydetty 1850-luvun puolimaissa n. 40 m:n päästä hänen tutkimastaan paikasta (so. kohteista A ja B). Luut haudattiin uudelleen maahan ja paikalle istutettiin myöhemmin poppeleita. Heikel ei ole merkinnyt paikkaa kartalleen, mutta olen merkinnyt arvioidun paikan Heikelin karttaan pohjautuvalle tämän kertomuksen Monikkalan kohteiden kartalle (s. 249). Paikalla on edelleenkin poppelimetsikkö. Löytöpaikka voi olla tietysti esim. arvioimani paikan eteläpuolellakin, mutta ei juurikaan 20-30 metriä kauempana. Heikel kirjoittaa tehneensä myös tällä paikalla joitakin koekaivauksia (några försök till gräfningar), mutta ilman mainittavia tuloksia.

- Kohde F, rautakautinen löytöpaikka:

Tutkimukset: -

Löydöt: Ei tallessa, arabialainen hopearaha. Löydöstä sain tiedon inventoinnissa 15.10.1984 Monikkalan kartanon omistajilta Helen ja Eric af Enehjelmiltä (os. Monikkala, 14240 JANAKKALA). He kertoivat, että raha löydettiin joskus ennen ensimmäistä maailmansotaa ja, että arabialaiseksi rahaksi sen tunnisti silloinen ylioppilas, nykyinen kanslianeuvos, Gunnar Modeen (os. Tempelikatu 9, 00100 HELSINKI 10, puh. 443900). Enehjelmit kertoivat Eric af Enehjelmien isän vieneen rahaa Kansallismuseoon Helsinkiin, mutta matkalla raha oli kadonnut. Eric af Enehjelmien mukaan raha muistutti kovasti sen aikaisia kymmenpennisiä. Gunnar Modeeniin otin yhteyttä puhelimitse oheista kertomusta tehdessäni 14.3.1986. Hän muisti rahan myös oikein hyvin ja vakuutti sen olleen arabialainen "kauhean ohut ja mitätön hopearaha". Modeen muisteli rahan löytyneen n. 1913. Tiedot rahan arabialaisuudesta vaikuttavat mielestäni varsin luotettavilta.

Löytöpaikan sijainti: Sekä af Enehjelmien että Modeenin yhtäpitävien selostusten mukaan raha löydettiin päärakennuksen länsipäädystä (sen nurkasta) n. 20-30 m etelään. Modeen kertoi, että raha löytyi tehtäessä pienen, jo puretun, ulkorakennuksen perustusta. Nykyään paikka on kuulemma kasvimaata.

Inventointi 1984: Monikkalassa kävin 15. lokakuuta. Kohteista A-F siis vain F on sellainen, jonka tiedot ovat inventointisatoa muiden kohteiden selvitysten perustuessa aiempaan arkistoaineistoon. Kohteista vielä seuraavaa. Muinaisjäännösalue vaikutti säilyneen melkoisen hyvin ennallaan sitten Heikelin päivien, lukuunottamatta kohteen F (jo purettua) ulkorakennusta ja sitä, että Heikelin kartalla olevat, kohteiden väliin ja päällekin sattuvat, lukuisat puutarhakäytävät on muutettu nurmikentiksi tai muuten hävitetty. Koekuoppia en alueelle tehnyt. Kohteen F löytöpaikan paikkeilla olevan kasvimaan pinnan tarkastelu oli tulokseton.

Valokuvat: Kuvat 77 (F 65542-543) ja 78 (F 65544)

Diat: 10872, 10873

Ks. yleiskartta s. 249 ja peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:-

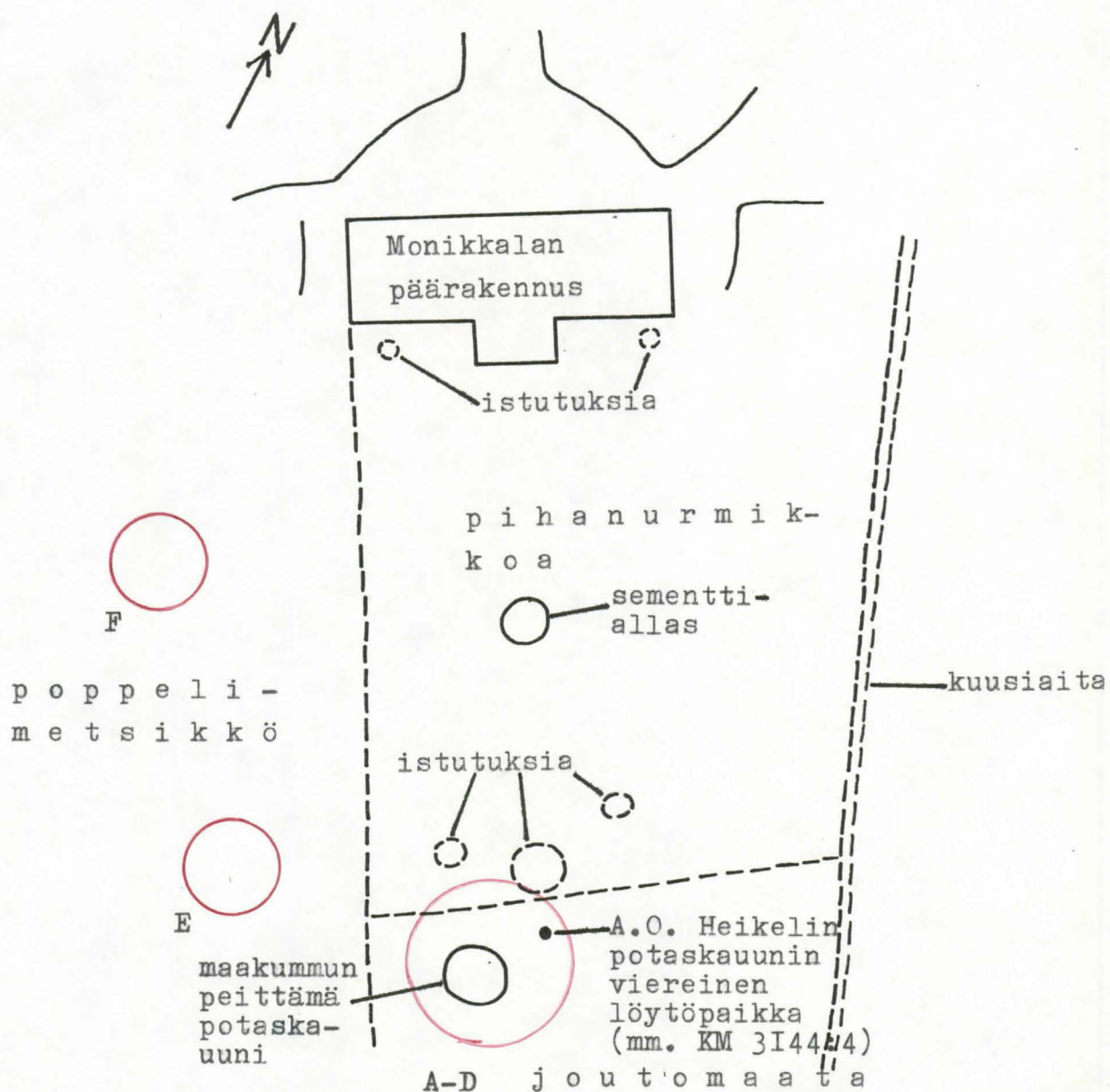
Kohde JANAKKALA IIIA-F.

Monikkala, Monikkala.

Karttapohjana käytetty pienennettyä kopiota A.O.

Heikelin kartasta 1895; 1 cm = 7,5 m.

Kartasta jätetty pois Heikelin kartan puutarha-käytävät, joita ei ole enää; katkoviivoilla merkitty inventointilisäykset 15.10.84; muut osat karttaa, tekstejä ja värikynämerkintöjä lukuunottamatta, ovat Heikelin kartasta.

JANAKKALA 112

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 34

y = 2533 82

z = 108

(= Tytärtynnänkallion keskikohdan
peruskoordinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Tytärtynnänkallio eli Tytärmäki

- historiallisen ajan hautapaikka(?), luokka III/II?

Maanomistaja 1985: Rahkonen, Erkki ja Ulpu

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Heraharju RN:o 2:55

Löytöpaikan sijainti: Tiheän metsän peittämä, n. 200 m:n pituinen, 100 m:n levyinen ja 15 m:n korkuinen Tytärtynnänkallio sijaitsee Janakkalan kirkolta kaksi kilometriä kaakkoon, Sulkulan tilalta 200 m eteläkaakkoon ja Heraharjun tilalta (jossa rautakautinen kalmisto kohde JANAKKALA 114) 300 m luoteeseen. Mäki on suurimmaksi osaksi tasaisen peltomaaston ympäröimä rajoittuen länsi-, luoteis- ja pohjoisosissaan myös tilustiehen. Suureksi osaksi mäki on hyvin jyrkkärinteinen (peruskartalta katsoen). Paikka on merkitty A. O. Heikelin kartalle 1897, mutta ei Boströmin kertomuksen yleiskartoille. Jäljempänä lueteltujen löytöjen löytöpaikkoja mäellä ei tiedetä.

Tutkimukset: A. O. Heikel 1897, kartoitus

Juhani Rinne 1909, tarkastus (ei kertomusta, ks. pääluetteloa KM 5456:3-4)

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 39 ja 54)

Löydöt: KM 2926:7 luita(?). (1) Pääluettelon löytötiedot ovat:

"Luita Annanmäestä (ja Tytärmäestä?) Kernaalasta Janakkalasta". Esineitä, jotka yliopp. Heikel v.t. intendenttinä kesällä 1893 keräsi. Verif. (2) Verifikaateissa löytöpaikasta lukee: "Janakkala Kernaalan Annanmäestä ja Tytärtynnänkallionmäestä". (3) A. O. Heikel selostaa Kernaalan Annanmäen

(kohde JANAKKALA 110) kertomuksessaan 1895 tutkimuksensa Annanmäellä, jotka hän teki juuri näiden H. J. Heikelin luulöytöjen johdosta, mutta A. O. ei mainitse lainkaan Tytärtyynnänkalliota, ts. sitä olisiko osa luista todella täältä. Ristiriitaisten tietojen vuoksi asia jää avoimeksi. Heikelin kertomuksesta ilmenee myös, että vielä pari vuotta luiden löytymisen jälkeen ei ollut saatu määritetyksi, ovatko ne ihmisen vai eläimen luita. Pääluetteloon on lisätty lyijykynällä: "Puuttuu v. 1925". Luita ei ollut paikoillaan myöskään 13.3.1986 tarkastaessani asiaa. Ne on saatettu tietysti heittää pois eläimenluina.

KM-hist. os. 5456:3-4 (samalla päänumerolla myös esihist. osastolla). Kaksi 4 cm levyisen rautavanteen palasta ja kaksi vihreätä lasinpalasta, toinen ehkä lasiastiasta. Esihist. toimiston pääluettelon löytötiedot ovat täydelliset ja kuuluvat: "Vanantaan kartanoon kuuluvan Kaurismäen talon maalle n.k. Tytärtyynnyn kallion mäessä on soikeita kuoppia, jotka sanotaan ryssän haudoiksi. Lähellä tien varrella on myöhemmän sotapatterin jäännöksiä. Erään tällaisen kuopan pohjalla luita ja niiden ohella otettiin talteen (n:ot 3-4). Löytöjä, jotka maisteri J. Rinne on tuonut Janakkalasta 1909." (Hist. toimiston luettelossa mainitaan n:o 3:n kohdalla Kaurismäen talo ja Tytärtyynnyn kallion mäki siellä olevine soikeine kuoppineen ja n:o 4:n kohdalla vain Kaurismäen talo).

Ei tallessa, luita. Kuten edellä olevista luettelotiedoista ilmenee, erään Tytärtyynnänkalliolla olevan soikean kuopan pohjalla on havaittu luita, joita ei ole otettu kuitenkaan talteen. Ovatko kyseessä ihmisen vaiko eläimen luut, ei ole tiedossa.

Paikan luonne: Aiempien tietojen perusteella vaikuttaa hyvin epävarmalta, että Tytärtyynnänkalliolla olisi historiallisen ajan hautapaikka puhumattakaan esihistoriallisesta kalmistosta. Kuten edellä olevista KM 2926:7:n löytötiedoista ilmenee, ei ole aivan varmaa, onko osa luista löydetty todella Tytärtyynnänkalliolta vai ei ja ovatko luut

olleet ihmisen vai eläimen luita. Jälkimmäinen seikka koskee tietysti myös niitä luita, joita on nähty mäellä saman kuopan pohjalla kuin KM-hist. os. 5456:3-4, mutta joita ei ole otettu talteen; kyse voi näiden kohdalla olla mielestäni kuitenkin vanhasta tunkio-paikasta. Heikel on merkinnyt kartalleen 1897 kallion viereen, että paikalla olisi "haudantap. syvennyksiä". KMhists. os. 5456:3-4:n löytötiedoissa sanotaan mäellä olevan soikeita kuoppia, joita kutsutaan ryssän haudoiksi. Boström mainitsee kertomuksessaan vain lyhyesti Annanmäellä olevan hauta- ja nauriskuopantapaisia syvennyksiä, kuten monessa muussakin paikassa Janakkalaa. - Inventoinnissa 1984 mäkeä ei käyty tarkastamassa.

Ks. peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 113

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 24

y = 2533 70

z = n. 89

(= kuppikallion ja KM 22717:1-4:n
löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Kukkumäki

- kuppikallio ja rautakautinen polttokenttäkalmisto, luokka I

Maanomistaja 1985: Sokka, Pietari kp/Sokka, Martta

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Sulkula RN:o 2:57

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1964, tarkastus

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinais-
jäännökset, n:o 17. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto,
muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist.
toimisto.

Löydöt: KM 22717:1-4 saviastianpaloja 5 kpl ja palanutta luuta
(ihmisen pääkallosta) yksi kpl. Inventointilöydöt 1984.
Diar. 14.2.1985.

Paikan sijainti: Kuppikivi ja polttokenttäkalmisto sijaitsevat
aivan vierekkäin n. 60 x 30 m:n laajuuisella ja muutaman metrin
korkuisella peltojen ympäröimällä Kukkumäellä Janakkalan kirkolta
kaksi kilometriä kaakkoon, Kernaalanjärven pohjoisrannasta n. 300 m
pohjoiseen ja Makasiininmäen kalmistosta (kohde JANAKKALA 114) myös
n. 300 m luoteeseen. Kukkumäki on kivikkoisen heinää kasvava mäen-
nyppylä, jonka lounaisreunalla kasvaa jokunen puu. Mäellä on myös
selviä jälkiä hist. ajan asutuksesta, ks. inventointiselostusta
jäljempänä.

"Uhrikuopat" sijaitsevat tasaisella ja hyvin loivasti kohti luodet-
ta viettävällä kalliopinnalla, n. 1,5-2 neliömetrin alalla, mäen
laelta n. 8-10 m luoteeseen. Heti kuoppien lounaispuolella mäki
viettää parin-kolmen metrin verran hyvin jyrkästi pellolle. Hirvi-
luodon mukaan kalliossa on 16 varmaa ja yksi epävarma kuoppa; itse

laskin siinä inventoinnissa 17-18 varmaa ja 2-3 epävarmaa kuoppaa.

KM 22717:1-4:n löytökohdat: Löydöt löytyivät kahdesta vierekkäisestä koekuopasta Kukkomäen n. 6 m:n pituiselta ja 2-3 m:n levyiseltä tasaiselta laelta, kahden ison kiinteän maakiven vierestä. Aivan koekuoppien lounaispuolella on 2-3 m:n korkuinen pellole laskeva kalliojyrkäne. Muista mäelle kaivamistani koekuopista en tavannut esihist. löytöjä, ks. näiden kuoppien sijaintia yleiskarttaluonnoksesta s:lla 255.

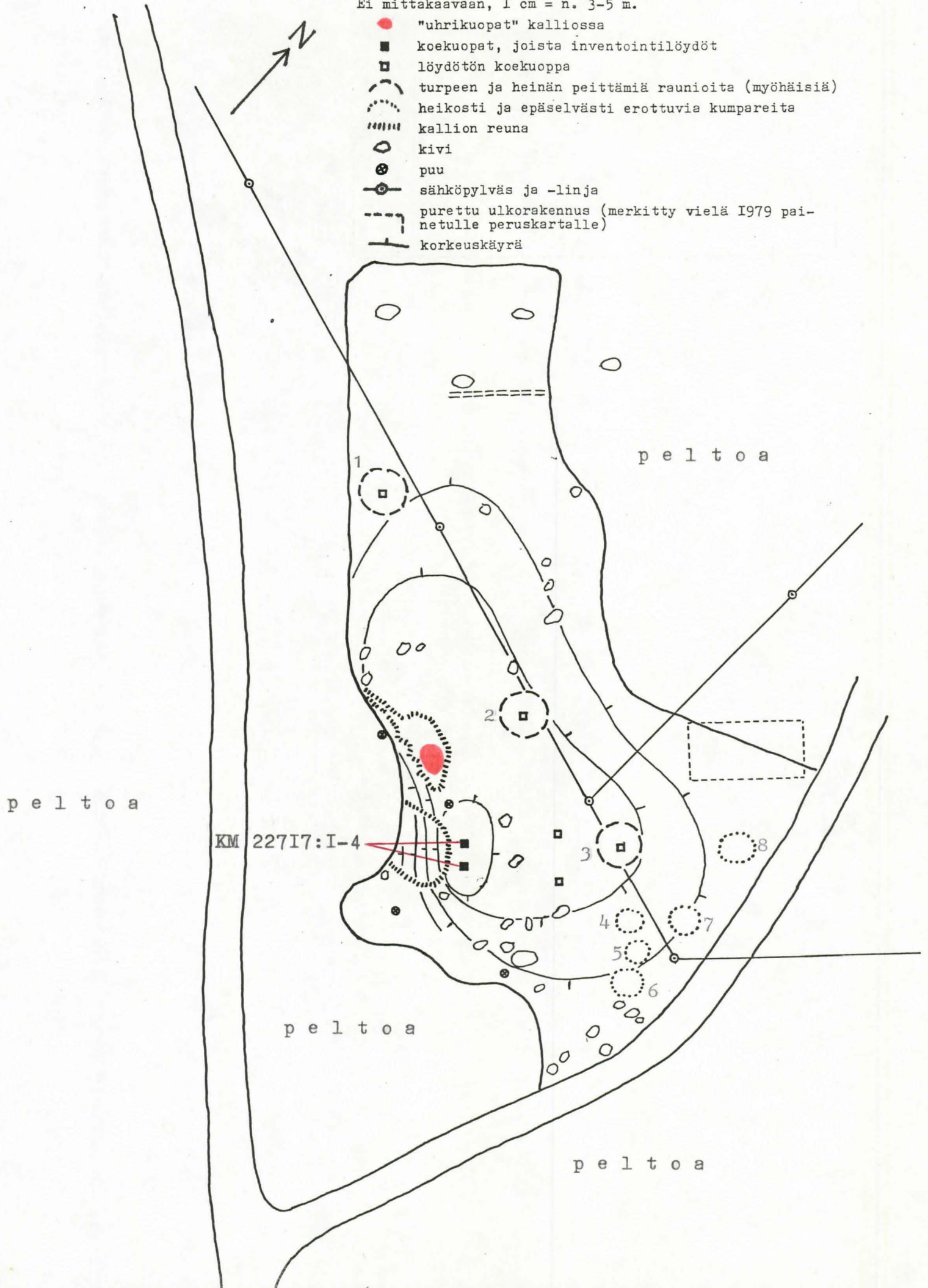
Inventointi 1984: Uhrikuopat tarkastin 12. syyskuuta fil. yo. Liisa Kurkisen kanssa, mutta koekuopat ja yleiskarttaluonnoksen tein vasta seuraavan kuun 11.-12. päivinä. Mäellä huomasin myös kolme selvästi erottuvaa, turpeen ja heinän peittämää rauniota, halkaisijaltaan n. kolme metriä ja korkeudeltaan 0,4-1 m (merkityt yleiskarttaluonnokselle n:oilla 1-3). Päältä katsoen niitä olisi voinut pitää rautakautisinakin, mutta koekuoppien johdosta ne paljastuivat hist. ajan asutuksen jätteiksi. Raunion 2 läpi kaivetussa koekuopassa oli turpeen alla ensinnä n. 40-50 cm tiilimurskaa, sitten n. 20 cm silttiä ja lopulta tuli vastaan savi. Kuopassa oli kauttaaltaan, myös tiilimurskan seassa, hyvin löysää ja helposti kaivettavaa hiekkaa. Raunioista 1 ja 3 paljastui turpeen alta myös tiilimurska, mutta näihin tekemiäni kuoppia en kaivanut tämän syvemmälle. Mäen itäosassa, raunion 3 ja Sulkulaan vievän tilustien välillä, näytti olevan raunioita 1-3 pienempiä ja matalampia, maastossa heikosti ja epäselvästi erottuvia kumpareita (n:ot 4-8 yleiskarttaluonnoksella). Näistä näytti suurin ja selväpiirteisin olevan n:o 8, mutta sekin koostuu suureksi osaksi isoista kivistä ja on tämän vuoksi selvästi hajanaisempi kuin rauniot 1-3. Näihin kumpareisiin en tehnyt koekuoppia, mutta ne saattavat aivan hyvin olla myös hist. ajan asutuksen muistoja.

Valokuvat: Kuvat 79 (F 65545-546), 80 (F 65547-549), 81 (F 65550-552), 82 (F 65553-555), 83 (F 65556) ja 84 (65557)

Diat: 10874-876

Ks. yleiskarttaluonnos s. 255 ja peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:

JANAKKALA 114

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6752 08-12

y = 2533 91-94

z = 90-93

(= kalmistoalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Makasiininmäki

- rautakautinen polttokenttä- ja ruumishautakalmisto, luokka II

Maanomistaja 1985: Rahkonen, Erkki ja Ulpu

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Heraharju RN:o 2:55

Kalmiston sijainti: Makasiininmäen kalmisto sijaitsee Janakkalan kirkolta 2,3 km kaakkoon ja Kernaalanjärven rannasta n. 140 m pohjoiseen, peltojen keskellä olevan Heraharju-nimisen tilan pihamaalla, päärakennuksen, navetan ja näiden eteläpuolelta menevän maantien välillä. Tilan päärakennus on (ent.) viljamakasiini, jota paikalle 1865 tehtäessä tavattiin ensimmäiset löydöt. Löytöalue on valtaosiltaan loivasti etelään viettävää rinnettä ja sen laajuus on äärikohdistaan mitattuna n. 40 x 20 m; ks. tarkempia kaivaus- ja muita löytöpaikkoja kunkin löytöryhmän jäljessä olevasta selostuksesta ja yleiskartasta (s. 261).

Tutkimukset: Yrjö Koskinen ja K. E. F. Ignatius 1865, tarkastus (ks. kirjallisuutta)

A. O. Heikel 1897, kartoitus

Berit Boström 1942, Janakkalan inventointi (s. 13, n:o 3 ja s. 14, n:o 4)

Oiva Keskitalo 1950 ja 1954, kaivauksia sekä 1953, tarkastus

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 18. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Yrjö Koskinen ja K. E. F. Ignatius, Muinais-jäännökset Vanaantaustalla Janakkalassa. Historiallinen arkisto I. Helsingissä 1866. S. 70-71.

Aksel Heikel, Kertomus muinaisjäännöksistä Hauhon kihlakunnassa. Bodrag till kännedom af Finlands natur och folk utgifna af Finska Vetenskaps-Societen. Tjugonionde Häftet. Helsingfors 1878. S. 87-88.

Oiva Keskitalo, Ristiretkiajan hautalöytö Janakkalasta. Suomen Museo LVII, 1950. Helsinki 1950.

Löydöt: KM 598 (a) yksi rautainen keihäänkärki, (b) vaskinen tai pronssinen väki-puukon tuppi, jonka sisässä vielä oli ruostuneita kappaleita rautaisesta terästä, (c) kolme rikkiöntä ja lahonnutta pääkalloa, (d) joukko isoja niittaus-nauloja raudasta, (e) kaksi katkennutta miekan-kärkeä raudasta, (f) yksi rautainen keihäänkärki ja (h) punotun kaularenkaan katkelma. Em.luettelo on Hist. arkisto I:sen (s. 70) suomenkielinen löytöluettelo, lukuunottamatta esinettä h, jota myöhemmin museoon saatuna ei mainita ko. teoksessa. Kirjaimet a-h ovat sen sijaan pääluettelossa, jonka löytötiedot ovat: "Fynd från senare jernåldern, gjorda vid grundgräfnings för ett spannmålemagasin midt på Kernala ås i Janakkala (a-c)... Grafplatsen antages sträcka sig under det uppbygda magasinet, men vid de forskningar prof. Koskinen och doktor Ignatius anställde i början af Oktober 1865 i närheten af bygnaden påträffades ytterligare: (d-f)... Esine (h): "Synes något år senare blifvit funnet på stället och 1867 fogats till fyndet (Hist. Ark. II, s. 142)." Huom! Numerolla 598 on luetteloitu myös joukko muita esineitä (g, i, j, k), joiden löytöpaikkaa tai -paikkoja ei luettelossa mainita. Niitä ei mainita Koskisen ja Ignatiuksen kirjoituksessakaan. Hist. arkisto I:ssä, joten ne eivät ole olleet ainakaan heidän Makasiininmäestä tuomiaan, vaikka pääluettelossa sanotaankin, että "Jemte nitnaglarna (d) förvaras fragmenter af en sax (g)" ja "Vidare förvaras bland de af nämnda forskare medbragta fynden: 2 små afbrutna knifbett (i) och jernnål af en rund spännbuckla (j) äfvensom några

okokade jernfragmenter (k), ...".

Löytöpaikan sijainti: Esineet a-c on löydetty tehtäessä viljamakasiinin eli nykyisen Herajoen päärakennuksen perustuksia. Esineet d-f löysivät Koskinen ja Ignatius tutkiessaan viljamakasiinin ympäristöä. Esineen h tarkkaa löytöpaikkaa Makasiininmäellä ei tiedetä.

KM 4444 rautainen keihäänkärki. Löytänyt metsästäjä Fredrik Holmgren ketunsaksia laskeessa kuoppaan Kernaalan kylän maalla järven rannalla, sen ja kivimakasiinin välillä, jonka alta on ennen muinaislöytöjä tehty, Sen lahjoitti museolle kartanon omistaja Henrik Standerskjöld 18/X 1904.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkkaa löytöpaikka ei tiedetä, mutta koska se on löydetty makasiinin ja siitä n. 150 m etelään olevan rannan väliltä, esine voidaan hyvin lukea Makasiininmäen löytöihin. Se on saatettu löytää sitäpaitsi myöhempien kaivausalueiden tuntumasta tai jopa aivan niiden kohdalta.

KM 11938:1-3 kaksi karjalaista kupurasolkea ja ihmisenluita. Esineet löydettiin kesäkuussa 1948 Janakkalan pitäjän Kernaalan kylän n.s. Makasiininmäestä, joka on aikaisemmin kuulunut Vanantaan kartanoon, mutta jonka nyt omistaa antrealainen Juho Rahkonen. Paikalla ei vielä ole muuta nimeä eikä myöskään rekisterinumeroa. Löytöpaikka sijaitsee Kernaalanjärven pohjoispuolella n. 400 m Kaurismäen talosta länteen. Tiilisestä jyvämakasiinista tehdään asuinrakennus ja esineet löytyivät makasiinin sisällä kellaria kaivettaessa. Isomman soljen löysi Juho Rahkonen makasiinin sisältä alkuperäiseltä paikalta, luurangon rinnan kohdalta. Pienemmän soljen löysi J. Rahkosen pojan vaimo Jenny Rahkonen makasiinin ulkopuolelle heitetystä hiekasta. Löytöpaikalla oli ajomaata - hienoa hiekkaa - ja sen alla kovaa soramaata. Löydöt olivat ajomaan ja soramaan rajalla, n. ½-1 m syvyydestä. Juho ja Jenny Rahkosen museoon lähettämät ja 1 200 m:lla lunastetut esineet. Verif. Diar. 31.8.1948.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka on siis sama viljamakasiini eli nykyinen Herajoen päärakennus, jonka kohdalta ja ympäristöstä ovat aiemmin löydettyt KM 598.

KM 12694:1-22 rautakautisia kalmistolöytöjä. Fil. maisteri Oiva Keskitalon kesäkuun 11-16 päivinä v. 1950 Janakkalan pitäjän Kernaalan kylän Makasiininmäessä suorittamien kaivausten yhteydessä löytyneet esineet. Kaivauskertomus karttoineen ja valokuvineen top. arkistossa.

Kaivausalueen sijainti: Kaivausalue, jolta löydöt ovat, sijaitsi päärakennuksesta n. 22 m etelälounaaseen.

KM 13273:1-6 pronssinen rannerengas, rautaiset kuolaimet, kolme rautakirvestä ja palaneita luunsiruja 8 kpl. Yllä luetellut esineet on löydetty Janakkalan pitäjän Kernaalan kylän Makasiininmäen reunalta, siirtolaismv. Ensio Rahkosen omistaman talon tonttimaan reunalta, navetan vintille johtavan sillan perustusta kaivettaessa. Muut esineet löytyivät v. 1951 paitsi luunsirut (n:o 6), jotka maist. Keskitalo poimi toisten esineiden löytöpaikasta v. 1953. K. totesi paikalla kivettyä polttokalmistoa, joka on säilynyt melkein kokonaan. Esineet oli kiristänyt itselleen opettaja Kerttu Vesterinen (os. Hauhontie 8. F. ovikilpi Vaala-kivi, Helsinki). Op. Vesterinen on ollut toimessa Janakkalassa löytämisen aikoihin. Helsingin rikososaston toimesta museoon saadut esineet, joista fil. maist. Oiva Keskitalo teki ilmoituksen 3.7.1953 sen jälkeen kun hän oli palannut tutkimusmatkaltaan Janakkalan kirkonkylään. Verif. Diar. 26.8.1953.

Löytöpaikan sijainti: Esineet on löydetty päärakennuksesta n. 20 m lounaaseen, vieläkin paikalla olevan parvisillan eteläsivusta.

KM 13630:1-263 rautakautisia kalmistolöytöjä. Fil. maisteri Oiva Keskitalon tutkiessaan 2.-9. ja 13.-18.6.1954 Janakkalan pitäjässä Kernaalan kylässä mv. Ensio Rahkosen piha-

maalla, ns. Makasiininmäessä sijaitsevaa rautakauden polttokalmistoa löytämät esineet. Päänumerolla 13273 luetteloidut löydöt ovat samasta paikasta. Kaivauskertomus karttoineen ja valokuvineen on top. arkistossa.

Kaivausalueen sijainti: Kaivausalue, jolta löydöt ovat, sijaitsi päärakennuksesta runsaat 20 m lounaaseen. KM 13273: 1-6 on löydetty kaivausalueen pohjoispäästä.

Inventointi 1984: Tarkastin paikan 12. lokakuuta. Alue on kauttaaltaan tasaiseksi raivattua ja hyvin hoidettua pihamaata nurmikkoinen, istutuksineen ja pihakäytävineen. Sitten Keskitalon tutkimusten asuinrakennuksen koilliskulmalle on tehty lisäsiipi ja piha-alueen itä- ja länsilaidoille ulkorakennus. Lisäsiipi on alueella, jossa aiemmista tiedoista päätellen ei ole ollut kalmistoa, ja myös ulkorakennukset on tehty selvästi vanhojen löytö- ja kaivausalueiden ulkopuolelle, itse mäen reunalle ja lähelle peltoja, jotka mäkeä ympäröivät. Täydensin Keskitalon yleiskartan käsivaraisesti ajan tasalle.

Ks. yleiskartta s. 261 ja peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:

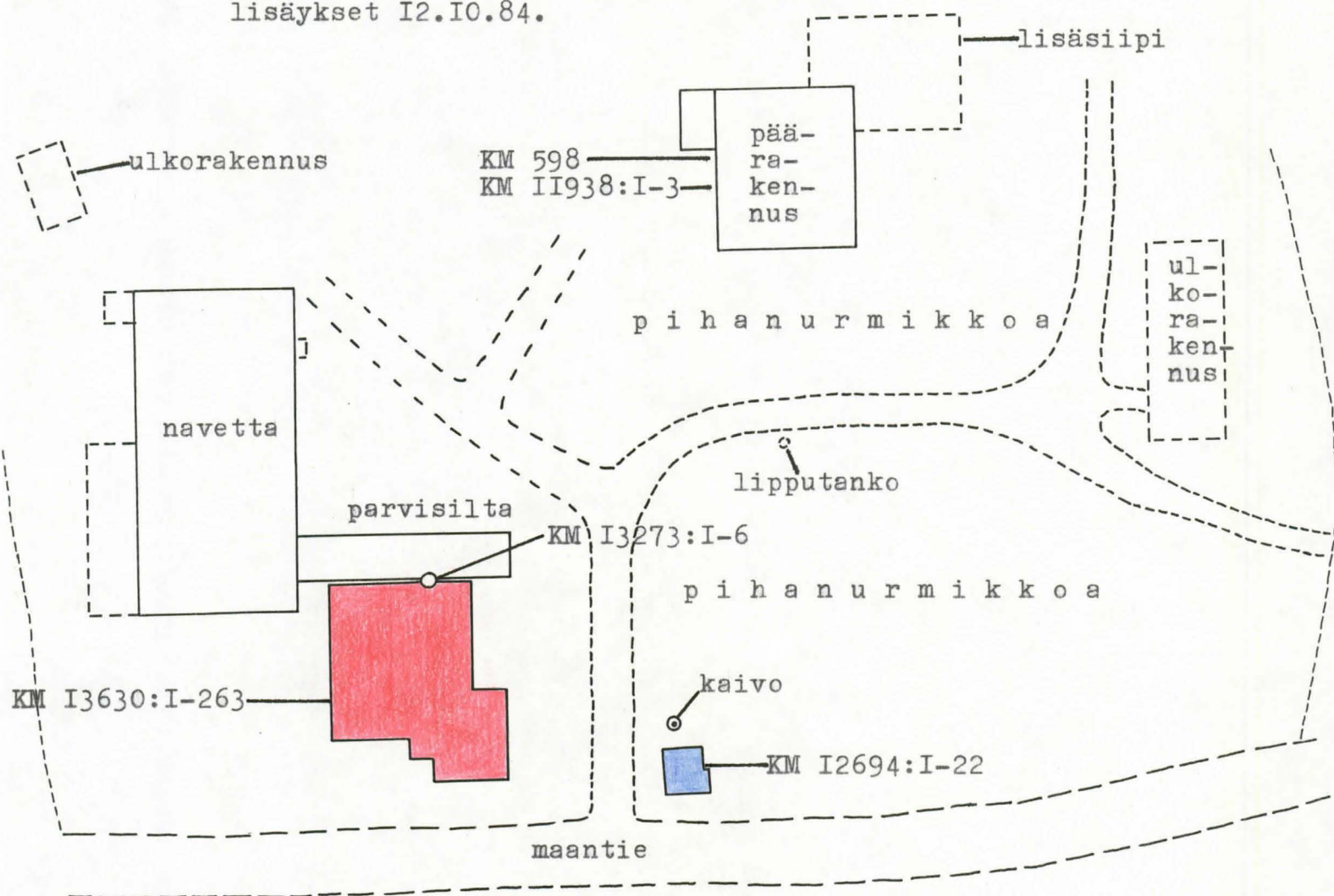
Kohde JANAKKALA II4.
Kernaala, Makasiininmäki.
Rautakautinen kalmistoalue.

Sinisellä merkitty Oiva Keskitalon kaivausalue
1950 ja punaisella hänen kaivausalueensa 1954.

Päärakennus on se ent. viljamakasiini, jonka ympäristöä Yrjö Koskinen ja K.E.F. Ignatius tutkivat 1865 ja jonka alta löydettiin ruumishautoja 1948.

Löytöpaikat merkitty lukuunottamatta KM 4444:ää, jonka tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä.

Karttapohjana käytetty Oiva Keskitalon yleiskarttaa 1953, kaivausalue 1954 siirretty tälle Keskitalon kaivauskartalta 1:20; pienennös, 1 cm = 4 m. Katkoviivoilla merkitty käsivaraiset inventointilisäykset 12.10.84.

JANAKKALA 115

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 96 - 6752 00

y = 2534 00-10

z = n. 84-91

(= muinaisjäännösalueen peruskoodinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Niemelä 1

- kuusi kuppikiveä ja rautakautinen kalmistoalue, luokka I-II

Maanomistaja 1985: Keijälä, Oiva ja Taimi

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Niemelä RN:o 9:23

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1965, tarkastus

Muita arkistolähteitä: Janakkalan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 19. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihist. toimisto.

Muinaisjäännösalueen sijainti: Kuppikivet ja kalmistoalue sijaitsevat Janakkalan kirkolta 2,4 km kaakkoon, Kernaalanjärven pohjoisrannalla olevan Niemelän tilan pihamaalla, n. 90 x 50 m:n laajuisella alueella ja n. 40-100 m:n päässä järven rannasta. Lukuunottamatta muinaisjäännöksiä C ja F (ks. selostusta muinaisjäännöksistä jäljempänä) paikat ovat Kernaalanjärveen viettävällä rintteellä.

Löydöt; luettelotietojen jälkeen on kunkin löytöryhmän kohdalla lyhyt kuvaus löytöpaikan sijainnista, joka viittaa yleiskarttaluonnokseen s:lla 268, johon paikat on merkitty:

KM 16673B:1-3 saviastianpaloja 43 kpl, palaneita luunsiruja 17 kpl ja rautakuonan pala. Löydetty rauniosta 1 nokisesta kiveyksestä sireenipensaan istutustyössä. Maist. Anna-Liisa Hirviluodon Kansallismuseoon tuomia rautakautisia löydöksiä. Löydöt oli tehnyt maanviljelijä Oiva Keijälä talonsa piha-alueelta, Janakkalan Kernaalasta. Ks. A-L. Hirviluodon tark. kert. top. ark:ssa.

Löytöpaikan sijainti: N:ot 1-3 on löydetty kahdesta paikasta Niemelän päärakennuksesta n. 24 m kaakkoon, kaakko-luode-suuntaisen kivikkoisen harjanteen (Hirviluodon raunio 1) kaakkoispäästä, aivan tässä olevan kuppikiven vierestä, sen luoteispuolelta sekä tästä muutama metri luoteeseen. (Harjanne ja kuppikivi ovat muinaisjäännös B jäljempänä olevissa muinaisjäännösten kuvauksissa.).

KM 16673B:4 palanutta savea 12 kpl. Löydetty raunion 2 pintakiveyksestä. Maist. Anna-Liisa Hirviluodon Kansallismuseoon tuomia rautakautisia löydöksiä. Löydön oli tehnyt maanviljelijä Oiva Keijälä talonsa piha-alueelta, Janakkalan Kernaalasta. Ks. A-L. Hirviluodon tark. kert. top. ark:ssa.

Löytöpaikan sijainti: N:o 4 on löydetty Niemelän päärakennuksesta n. 40 m lounaaseen, rauniosta, jonka keskuskivenä on kuppikivi. (Nämä ovat muinaisjäännös E jäljempänä olevissa muinaisjäännösten kuvauksissa.).

KM 19358 saviastian kylkipaloja 2 kpl. Saviastianpalat ovat löytyneet Janakkalan Kernaalan Niemelän tilan (om. mv. Oiva Keijälä) maalta raunion 1 pintamaasta 8.6.1973 prof. Matts Malmerin ja lundilaisten arkeologianopiskelijoiden paikalle tekemän retken yhteydessä. Rautakautisia kalmistolöytöjä, jotka huk. Lauri Pohjakallio on toimittanut Kansallismuseon kokoelmiin. Verif. Kts. Lauri Pohjakallion löytöselvitystä top. ark. Diar. 20.5.1974.

Löytöpaikan sijainti: Saviastianpalat on löydetty samasta paikasta kuin KM 16673B:1-3.

KM 22718:1-3 saviastian kylkipaloja 2 kpl, palanutta(?) luuta 2 kpl sekä hevosen tai naudan hampaita ja niiden katkelmia 6 kpl. Inventointilöytöjä 1984. Mv. Oiva Keijälän ja Jyri Saukkosen löytämiä: osa löydettiin vanhaa löytöpaikkaa penkomalla ja osa tämän viereen tehdystä koekuopasta. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikkojen sijainti: Vanha löytöpaikka, josta osa löydöistä tavattiin, tarkoittaa sitä paikkaa, josta on löydetty aiemmin KM 16673B:1-3 ja 19358. Koekuoppa tehtiin tästä n. 2-3 m pohjoiseen.

KM 22718:4-6 saviastian kylkipaloja 2 kpl, palanutta savea yksi kpl ja palanutta(?) luuta 2 kpl. J. Saukkosen inventointilöytöjä 1984 koekuopasta. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Koekuoppa tehtiin päärakennuksesta n. 20 m kaakkoon, em. kivikkoisen harjanteen kaakkoispuoliskolle.

KM 22718:7 saviastian kylkipaloja 2 kpl. J. Saukkosen inventointilöytöjä 1984 koekuopista. Diar. 14.2.1985.

Löytöpaikan sijainti: Koekuoppa tehtiin päärakennuksen itäseinästä n. 3 m itään, em. kivikkoisen harjanteen luoteispäähän.

Kiinteät muinaisjäännökset. Kohteen kiinteät muinaisjäännökset kuvataan järjestyksessä lähtien alueen itäosasta ja ne on merkitty kirjaimilla A-G yleiskarttaluonnokselle s:lla 268. Samalla kohtaa olevia raunioita ja kuppikiviä ei ole eroteltu eri kohdikseen. Kussakin kohdassa viitataan Hirviluodon tarkastuskertomukseen, johon myös ne kohteiden kuvaukset perustuvat, joita ei mainita erikseen inventointihavaintoihin 1984 perustuviksi:

Muinaisjäännös A (Hirviluodon mj. 4) on **kuppikivi**, joka sijaitsee päärakennuksesta n. 40 m kaakkoon, hyvin loivasti etelään viettävällä laidunpellolla. Kernaalanjärveen viettävän rinteän yläosassa. Kivessä on yksi "uhrikuoppa".

Muinaisjäännös B (Hirviluodon mj. 1) käsittää (!) n. (30-) 34 m:n pituisen, 5-6 m:n levyisen ja n. 30-40 cm:n korkuisen **kivikkoisen harjanteen** (polttokenttäkalmistoa?) ja (2) tämän kaakoispäässä olevan **kuppikiven**. Harjanne on kaakkois-luode-suuntainen, eteläpuoliskoltaan Kernaalanjärveen viettävän rinteän yläosassa ja sen luoteispää on aivan päärakennuksen itäseinustan kohdalla. Uhrikivessä on 19 selvää

ja 4 epävarmaa kuoppaa ja sen ympärillä on nähdäkseni muutaman metrin laajuinen, muuta harjannetta hieman korkeampi "**rauniomainen**" osa (merkitty myös yleiskarttaluonnokselle). Löydöt harjanteesta: KM 16673B:1-3, 19358 ja 22718:1-7.

Muinaisjäännös C (Hirviluodon mj. 3) on talosta n. 10-12 m (Hirviluodon muk. 14 m) länteen, järveen viettävän rinteeseen yläpuolella, oleva turpeen peittämä **raunio**. Raunio on hyvin säännöllisen muotoinen, halkaisijaltaan n. 3,5 ja korkeudeltaan n. 1,3 m (inventointimuistiinpanot). Siitä ei ole esihistoriallisia löytöjä. Hirviluodon mukaan raunio on "todennäköisesti historiallisen ajan jäännös, koska siitä löytyi tiiltä". Inventoinnissa 1984 rauniota ei tutkittu lähemmin.

Muinaisjäännös D on **kuppikivi**, joka sijaitsee päärakennuksesta n. 20 m lounaaseen, järveen viettävän rinteeseen yläosassa. Kivi on kooltaan n. 35 x 35 cm, aivan maanpinnan tasainen, ja sen pinnassa on kolme hyvin matalaa "uhrikuoppa". Hirviluoto ei mainitse kiveä kertomuksessaan, mutta tilan omistaja Oiva Keijälä kertoi inventoinnissa tätäkin kiveä katsotun hänen kanssaan; Hirviluodon muistiinpanoissa lienee tapahtunut sekaannus, minkä vuoksi tämä kivi on jäänyt pois hänen kertomuksestaan, ks. muinaisjäännöksen E kuvausta.

Muinaisjäännös E (Hirviluodon mj. 2) käsittää (1) muodoltaan epämääräisen **raunion** ja (2) tämän keskellä olevan **kuppikiven**, jotka sijaitsevat Kernaalanjärveen viettävän rinteeseen keskivaiheilla päärakennuksesta n. 40 lounaaseen. Raunio on todennäköisesti penkomisen ja pihanraivauksen tuloksena niin pahoin turmeltunut, että sen käsittäminen raunioksi on nykyisellään hyvin vaikeaa. Hirviluodonkin mielestä "latomus on rakenteeltaan hieman epämääräinen". Oiva Keijälän mukaan paikalla on ollut kuitenkin raunio. Raunion reunaosaa oli inventoinnissa selvimminkin havaittavissa kuppikiven etelä- ja etelälounaispuolella. Kuppikivessä on seitsemän hyvin selvää "uhrikuoppaa". Hirviluoto kirjoittaa kuoppien olevan niin matalia, että niitä ei voi varmuudella pitää ihmiskäsin koverrettuina, mutta hänen muistiinpanoissaan lienevät nämä kuoppien ominaisuudet sekaannuksen vuoksi siirtyneet tähän kiveen muinaisjäännöksestä D, ts. Hirviluo-

dolla on kuoppien lukumäärä oikeasta kivistä (E), mutta niiden mataluus toisesta kivistä (D), joka on taas muuten jäänyt pois hänen kertomuksestaan. Löydöt: KM 16673B:4. Inventoinnissa 1984 raunioita ei tutkittu lähemmin.

Muinaisjäännös F **kuppikivi**, joka sijaitsee päärakennuksesta n. 55 m lounaaseen, jo Kernaalanjärveen laskevan rinteän alapuolella, rinteän alaosan ja vanhan rantatörmän välisellä tasaisella törmää noudattelevalla kaistalla, n. 10 m:n päässä törmästä. Kivi on aivan maanpinnantasainen, kooltaan vain n. 30 x 30 cm ja siinä on neljä pienehköä "uhrikuoppaa". Kivistä ei ole tietoja Hirviluodon tarkastuskertomuksessa, mutta se kuuluu Lauri Pohjakallion mainitsemiin kuppikiviin, ks. Pohjakallion selostusta 1973 KM 19358:sta top. arkistossa. Kiven näytti Oiva Keijälä inventoinnissa 1984.

Muinaisjäännös G on myös **kuppikivi**, joka sijaitsee päärakennuksesta n. 38 m etelälounaaseen, Kernaalanjärveen viettävän rinteän alaosassa. Kivi on kooltaan n. 80 x 60 cm ja sen eteläkohti kallistuvalla yläpinnalla on kaksi matalaa, laajapohjaista "uhrikuoppaa" sekä yksi näitä pienempi, epävarma "uhrikuoppa". Kivistä ei ole tietoja Hirviluodon tarkastuskertomuksessa, mutta se kuuluu myös Lauri Pohjakallion mainitsemiin kuppikiviin, kuten muinaisjäännös F:kin. Kiven näytti inventoinnissa 1984 Oiva Keijälä.

Muita tietoja: (1) Hirviluoto kirjoittaa kertomuksessaan **mahdollisesta muinaisesta peltoalueesta**: "Tämän kalmisto- ja uhrikivialueen eteläkaakkoispuolella, lähempänä rantaa on 8 askelta leveitä ja 12 askelta pitkiä peltosarkoja, nykyään jo täysin nurmettuneita. Rinne viettää tällä paikalla terassinomaisesti rantaan. Voisiko olla kysymyksessä muinainen peltoalue, jota varmaan on myöhemminkin viljelty?" Kuvaus tarkoittaa vanhaa rantatörmää noudattavalla, sen ja rinteän välillä olevalla, tasaisella maastokaistaleella (jolla myös mj. F), olevia jo täysin nurmettuneiden ojien toisistaan erottamia vanhoja peltosarkoja. Pari läntisintä ojaa, päärakennuksesta n. 40-50 m eteläkaakkoon, on merkitty yleiskarttaluonnokselle. Ojat on kaivettu vinosti kohti vanhaa rantatörmää. Sarkojen pituus on n. 12-15 m (ne kattavat pituussuunnassa koko ranta seuraavan tasanteen leveyden) ja leveydeltään n. 6-7 m. Alue on nykyään ruohoa kasvavaa laidunta, mutta

Oiva Keijälä kertoi vielä kyntäneensä aluetta poikittain sarkoihin nähden, niin että sarkojen väliset ojat ovat näkyvissä enää hyvin matalina, pitkulaisina painanteina. Sarat ovat kuitenkin vielä vanhempaa perua. Oiva Keijälä ei niiden ikää tietänyt, mutta historialliselta ajalta ne kuitenkin ovat. Tällaisia sarka-alueita voi olla vielä paljon laajemmaltikin Kernaalanjärven pohjoisrannalla.

(2) Niemelän perunamaa on päärakennuksen ja vanhan rantatörmän väliselle **rinteelle tehdyllä tasaisella terassilla** (ks. yleiskarttaluonnosta), jonka koko on n. 30 x 12 m. Terassi on varsin huomiota-herättävän näköinen. Oiva Keijälä kertoi inventoinnissa terassin olleen siinä jo vanhastaan, mutta että he ovat raivanneet paikan lepikosta perunapelloksi. Olisin taipuvainen pitämään terassia samanikäisenä edellä mainittujen vanhojen peltosarkojen kanssa. Muinaisjäännös C saattaa olla myös tämän vanhan asutuksen peruja. Perunapellon pinnalta ei löytynyt esihist. löytöjä inventoinnissa.

Inventointi 1984: Tarkastin alueen 18. lokakuuta tilan omistajan Oiva Keijälän opastuksella, kuten edellä on jo ilmennyt useasta kohtaa. Edellä selostettujen havaintojen lisäksi piirtämälleni yleiskarttaluonnokselle on merkitty myös muutama tekemäni löydötön koekuoppa.

Valokuvat: Kuvat 85 (F 65558-560), 86 (F 65569, 65561), 87 (F 65563), 88 (F 65562), 89 (F 65564), 90 (F 65565), 91 (F 65567), 92 (F 65566) ja 93 (F 65568)

Diat: 10877-885

Ks. yleiskarttaluonnos s. 268 ja peruskartta s. 281

- Lisäyksiä:

Kohde JANAKKALA II5

Kernaala, Niemelä I

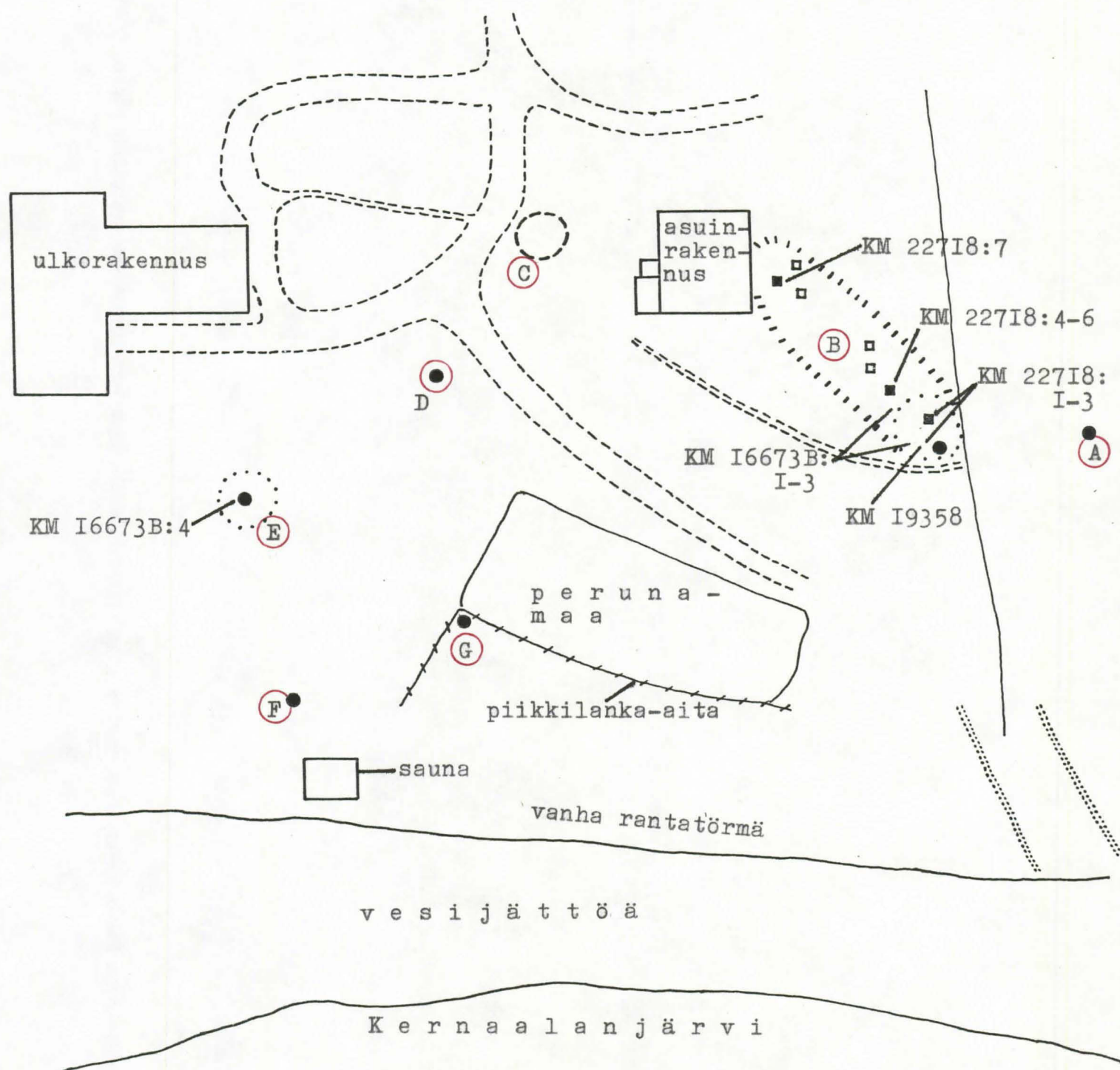
Kuusi kuppikiveä ja rautakautinen kalmistoalue

Yleiskarttaluonnos 18.10.84.

Ei mittakaavaan, 1 cm = n. 4-7 m

Kartalle merkitty inventointiselostuksen kiinteät
muinaisjäännökset A - G sekä löytökohtat

- kuppikivi
- raunio
- epämääräinen raunio
- koekuoppa, josta löytöjä
- löydötön koekuoppa
- ||||| harjanteen reuna
- vanhoja sarkaojia

JANAKKALA 116

Peruskartta 2131 11 Janakkala

x = 6751 96-98 6752 00-02

y = 2534 16-18 2534 17-19

z = n. 86-87 n. 87-88

(= löytöpaikkojen peruskoordinaatit)

Kylä: Kernaala

Löytöpaikka: Niemelä 2

- rautakautinen kalmisto(?), luokka II

Maanomistaja 1985: Keijälä, Oiva ja Taimi

Kernaala, 14240 Janakkala

Tila: Niemelä RN:o 9:23

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 16673B:5-10 pronssinen kankiketjun nivel(:5), savesta tehty väärttinäpyörä?(:6), taottu rautanaula(:7), soikea pronssirengas(:8), kaksi litteää rautaesineen katkelmaa (:9) ja pronssilevyllä päällystetty nahkatupen nipukka(:10). (Päällystetyn mukaan n:ot 8-10 ovat mahdollisesti tai todennäköisesti hist. ajalta.). Löydetty Niemelän tilan itäpuolella olevasta juurikasmaasta. Löydön on tehnyt Niemelän omistava Oiva Keijälä. Maist. Anna-Liisa Hirviluodon Kansallismuseoon tuomia rautakautisia löydöksiä. Kts. Hirviluodon viereistä Niemelän kuppikivi- ja kalmistoaluetta koskevaa tarkastuskertomusta 1965 top. arkistossa.

Löytöpaikan sijainti: Löydökset on poimittu kahdelta n. 20-50 m:n päässä toisistaan olevasta paikasta Janakkalan kirkolta n. 2,5 km kaakkoon ja Niemelän päärakennuksesta n. 100-120 m itäkoilliseen-itäkaakkoon. Alue on tasaista ja hyvin loivasti etelään, kohti n. 150 m:n päässä olevaa Kernaalanjärveä viettävää peltomaastoa.

Inventointi 1984: Löytöpaikat neuvoi löytäjä inventoinnissa 18. lokakuuta; aivan tarkat löytöpaikat eivät olleet entuudestaan tiedossa. Pelto oli syksyllä 1984 laitumena, eikä sitä tarkastettu. (Em. kertomuksessaan Hirviluoto otaksuu, että "mahdollisesti pellossa

on ollut joskus raunio tai sitten siinä on ruumiskalmisto").).

Ks. peruskartta s. 281

- Lisäyksiä: